

Copyright (c) Zlatko Lukic 2001. All Rights Reserved.

Uz dozvolu autora objavljeno na <http://www.bosnianlanguage.com>

Materijal preuzet sa stranica <http://hjem.get2net.dk/VRBAS/pedia/poslovice.html>

Autora mozete kontaktirati kroz info@bosnianlanguage.com

POSLOVICE U BOSNI I HERCEGOVINI

Bosanska sehara je nastalo kao plod zelje da se na jednom mjestu nadju najcesce izreke koje ljudi Bosne i Hercegovine koriste u svome svakodnevnom govoru. U ovoj zbirci je zastupljeno samo 3.324 (iz kompletne zbirke koja ima 8.838) cescih, tj. frekventnijih poslovice, fraza i sintagmi bosanskog, hrvatskog i srpskog svakodnevnog govornog jezika.

Izreke (u sirem smislu) su sve one jezicke tvorevine koje na specifican nacin nesto izricu, naglasavaju i porucuju, a one su u ovoj zbirci podijeljene na: fraze, izreke (u uzem smislu) i poslovice.

Fraza je kratka sintagma, najcesce od dvije do tri rijeci koja duhovito, a katkada i na komican nacin izrazava poruku. Jedna od osnovnih znacajki fraze je da se ona ne moze bukvalno, doslovno prevesti na drugi jezik, jer tada gubi svoje znacjenje. Fraza je morfoloski monolitna sintagma, njoj se nista ne moze ni dodati ni oduzeti, a da pri tom ne promjeni smisao. Ona govori sama za sebe, porucuje vise od nekoliko drugih recenica. Nju je zato teze objasniti od poslovice koja je jasnija, opsirnija i konkretnija. Frazu je najlakse objasniti drugom frazom. Neke fraze u ovoj zbirci morfoloski su naizgled samo dvoclane sintagme, ali imaju misaonu vrijednost fraze koje su stekle u praksi zbog podteksta koji nose u sebi.

Izreka (u uzem smislu) je misao koja je duza od fraze, koja donekle ima odlike fraze, jer je u njoj cesto neka fraza, ali nije tako kompaktna sintagma kao fraza. Ona ima i znacajke buduće poslovice, ona je "nedozrela" poslovice i takodjer je tesko prevodiva na strani jezik. Ona, kao i fraza i poslovice izrazava duh jezika i nacije u kojoj je nastala.

Poslovice je izreka koja je iz izreke "sazrila" u onu misao koja poucava, sugerira, savjetuje, opominje. Nekada je pozeljno da se ljudi ponasaju po njoj, a katkada je u pitanju zabrana u kontekstu obicajnih normi. Ona na dusa jednoga jezika. Na mudar nacin donosi sud ili komentarisuje situaciju, posao, pojavu. Poslovice je cesto maksima, deviza, parola, obrazac. Poslovicu je katkada najteze prevesti, a u slucaju prevoda cesto je potrebna fusnota. Katkada se iz fraze direktno iznjedri poslovice.

Razlika izmedju fraze, izreke (u uzem smislu) i poslovice najocitije se moze ilustrirati na primjeru gdje se javlja neki *osnovni* pojam koji "nosi" frazu, izreku ili poslovicu. Npr.: *Oko sokolovo* je fraza (ne kaze se nikada kao fraza: oko orlovo ili golubovo), ali *Potkresa(t) cu ti krila sokole!* je izreka (ali se krila mogu potkresati i drugim pticama i u tome je izreka nekompaktna u odnosu na frazu), a *Soko iz vranina gnijezda* je vec poslovice posto ona veoma figurativno oslikava karakter covjeka koji je kukavica, a pravi se da je hrabar. Ili: *Trci k(a)o zec.* je fraza (jer samo zec brzo trci uzbrdo), *Kote se k(a)o zecevi* je izreka koja jos nije postala poslovice, jer se brzo kote i ostali glodari), a: *Namazao noge zecijom mascu* je poslovice. Ili iz bosanskoga satrovackoga jezika: *Smotan si* je fraza, *Smotan k(a)o sajla*, *Smotan k(a) fiseklja*, (dakle izreka moze da ima varijante), *Smotao se k(a)o pile u kucini* je poslovice.

Moze se pouzdano reci da je govorni jezik bilo koje nacije mnogo bogatiji frazama nego knjizevni jezik, iz prostog razloga zato sto je mnogo vise "autora" govornog jezika nego knjizevnika u toj istoj naciji. Zato ovdje svjesno nisu zastupljene izreke iz knjizevnoga jezika, jer nacije u BiH u svom kolokvijalnom, svakodnevnom pricanju i razgovoru ne govori knjizevnim jezikom. Ali se zato sa sigurnoscu moze reci da govorni jezik sve cesce i sve vise zauzima svoje zasluzeno mjesto u bosanskoj literaturi. Likovi iz knjizevnih djela bosanskih pisaca, pogotovo suvremenih, govore svojim prirodnim, narodnim jezikom i ta leksika ujedno postaje i fond knjizevnoga jezika. Jednako tako narod vremenom usvaja iz knjizevnosti, nauke i javnih medija neke frazeme i oni postaju njegov (skoro) svakodnevni vokabular. Tako se vec decenijama u BiH govorni i literarno-zurnalisticke jezici uzajamno prozima i dopunjuju.

Govorni jezik cesto sadrzi zargon i satrovacki izraz. Zato je u zbirci koristen i satrovacki izraz zbog zivljeg, slikovitijeg opisa posto je on u svakodnevnom fondu rijeci velikog broja ljudi. Ovdje su obradjene samo one poslovice izreke i fraze, koje se svakodnevno i ucestalo koriste na prostoru cijele BiH. Jednako ih govore: Bosnjaci, Hrvati, Romi, Srbi, a i Zidovi. Nije se islo na preferiranje nekih frazema koji su svojstvene samo nekim gradovima ili krugovima ljudi, pa se ne moze reci da rjecnik obiluje izrekama iz kafane, sa ulice, iz studentskog ili intelektualnog zargona. Medjutim, ova zbirka je "rjecnik" i satrovackih poslovice i obicajnih

izreka i arhaizama. Ipak, najviše je onih izreka koje se govore u obitelji, kod kuće i prilikom druženja. Zbirka može biti posebno interesantna psiholingvistima, sociolingvistima, etnolozima i prevodiocima na strane jezike.

Danas Bosanac kaže: *Da kucnem u drvo* pa priča *Da mi je ova pamet i ona muda*, govori i to da *Kafa nalivena i žena otkrivena ne mogu čekati*. Po tome bi se moglo pomisliti da je u leksikonu svega po malo udrobljeno, da je ovo neki galimatijas, svastara, ali takav je život i u njemu se o svemu priča. To je prirodno i to je stvarnost, i od toga ne treba bježati.

Neke izreke su neprevodive igre riječi, u mnogima ima stilskih figura; poredjenja, ironije, personifikacije, metonimije, aluzije, hiperbole, simbola i metafore, cinizma, eufemizama i hipokoristika. Fraze nisu pisane sa glagolima u infinitivu, ni sa imenicama u nominativu, jer tad i time bi izgubile na svojoj plasticnosti i duhovitosti.

Govorni jezici u BiH su prebogati i psovka pa bi izbjegavanje bosanskih psovki bilo nekonzekventno ako se želi prikazati svakodnevni govorni jezik. Zato su u zbirci obradjene čak i psovke, ali samo saljive i one u kojima se niko direktno ne vrijeđa.

Samo tumačenje izreka izgleda bespotrebno i smijeshno, jer je svakom Bosancu/Hercegovcu jasno šta se misli kada se neka izreka izgovori. Zaista, rijetko sam kada čuo da je neko upotrijebio neku izreku u pogresnom kontekstu. Gen narodne mudrosti je duboko usadjen u psihi bosanskog čovjeka i nepogresivo prepoznaje situacije na koje treba da reagira poslovičom. U tumačenju se išlo za tim da se dadnu etimoloska i semantička objašnjenja, a i kontekst u kojem se koristi određena izreka. U nekim slučajevima to nije bilo moguće zbog nedovoljno jasnih jezičkih idioma koji bi upućivali na porijeklo i značenje izreke.

Neke strane izreke su kroz dugotrajnu upotrebu u govoru usle u stalni fond jezika u BiH. Kod tih izreka narod je "zaboravio" njihovoga tvorca, kao npr. *Tresla se gora rodio se mis* je izreka rimskog pjesnika Horacija: *Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus*. *Bura u casi vode* pripada francuskom filozofu Montesquieu, a *Kad brod tone, misevi prvi bježe* engleskom piscu Shakespearu. Od takvih stranih izreka najviše je latinskog porijekla i to su često parafraze u govornom jeziku. U samoj leksici, naravno, najviše je orijentalizama, koji su u rječniku označeni kao turcizmi, jer su arapske i perzijske riječi kroz turski jezik dosle u bosanski, a i hrvatski i srpski jezik. Namjerno su objašnjenjeni svi orijentalizmi čak i oni opecepoznati, a to je učinjeno zbog mlađih.

Nije korišten apostrof (') tamo gdje narod prilikom izgovora proguta jedan ili više glasova (najčešće *a*) posto se mnogo česse kaže npr. *Ko keč na jedanest*, a ne *Kao keč na jedanaest* – zato je pisano *K(a)o keč na jedan(a)est*, jer neki ljudi izgovaraju taj glas, a neki ne. Neke izreke imaju više varijanti. Najčešće se nastojalo izbjeći pisanje svih varijanti posebno, one su obradjene u onom obliku u kojem se najčešće javljaju, a moguće varijante su dopisane u zagradi, npr. *Ako (Kad) je crkla moja krava, nek(a) crkne i komsijina*.

Posto je ovo zbirka poslovice, izreka i fraza iz govornog, a ne književnog jezika, autor nije koristio literaturu. Jedina djela koja je pri radu konsultirao su:

A. Isaković: *Rječnik karakteristične leksike u bosanskoj jeziku*, "Svjetlost", Sarajevo 1993,

S. Halilović: *Pravopis bosanskoga jezika/Pravopisni rječnik*, "Preporod", Sarajevo 1996. i

B. Klaić: *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 1990.

Ovo je pionirski posao u okvirima Bosne i Hercegovine i uopće takav da se nikada ne može i ne treba smatrati dovršenim. Govorni jezik u BiH je "živ i brz" jezik, katkada i neuhvatljiv, koji svakim danom dobija na svom bogatstvu. Jer, svaki dan se rodi barem po jedna nova fraza, izreka, a i poslovice. Autor, sakupljač ove zbirke nije ni lingvisticar, ni leksikograf. Zato ovo i nije rječnik u potpunom smislu tog pojma jer ne ispunjava sve leksikografske, fonetske, lingvističke, gramatičke i stilske kriterijume standardnog rječnika. Prije se može reći da je u pitanju zbirka u kojoj je po sistemu abecedarija navedene i obradjene natuknice. Želja mu je bila da, u nedostatku rječnika narodnih izreka sakupi dio jezičkog blaga BiH i obradi ga onako kako najbolje zna.

Nazalost, jedan broj izreka nisam stigao da zapišem. U društvu bih čuo neku izreku, ali su me asocijacije na tu izreku koju sam upravo čuo nagonile da zapišem i njih, tako da se desilo da u međuvremenu neku od njih i smetnem s uma. Katkada mi se desilo da mi neka izreka na um padne, ali ako ju nisam odmah zapisao, bivala je zaboravljena. Jedan dio tih izreka kasnije sam se sjetio, ali veći broj su ostale da spavaju u mojoj podsvijesti. Zato molim citaoce da mi izvine zbog ovoga propusta.

Samo treba znati dobro slusati bosanski narod; narodni gen je zaista prebogat iskustvom i duhovitošću. Ono što narod jednom upamti i zapise u svojim genima veoma je dugotrajno i vrijednije je od djela najvećeg pisca.

Posebno sam zahvalan na veoma dragocjenim sugestijama koje su mi je svojevremeno dali: Alija Isaković u Stockholmu i Prof. Dr. Senahid Halilović u Oslu.

Zbog svega recenog, materijal za jedno novo mnogo potpunije izdanje "Bosanske sehare" i dalje se sakuplja i ugledat će svjetlo dana kada bude obradjen. Do tada, neka ovo bosansko jezičko blago, ova

duhovna slika nase domovine Bosne i Hercegovine, nadje mjesto u srcima pravih Bosanaca.

Skracenicice

parh. - arhaizam
 lad. - ladino
 P - poslovice
 bos. - bosanski
 lat. - latinski
 tr. - satrovacki
 eng. - engleski
 madj. - madjarski
 tal. - talijanski
 F - fraza
 nar. - narodna
 tj. - to jest
 fr. - francuski
 npr. - na primjer
 tur. - turski
 grc. - grcki
 njem. - njemacki
 tzv. - takozvani

Bosanska Sehara - Zbirka Izreka

A

Ako bude dobra, neće biti modra, ako bude ljuta, ne fali joj pruta. – Arh. P koja naglasava da žena mora slušati muža inače će biti kažnjena.

Ako casa ne izda – kasika neće. – Ishod nekog posla ovisi o važnijim faktorima, a ne o sporednim stvarima, kao što je u objedu važnija posuda iz koje se jede, a ne pribor kojim se jede. Tur. casa – tanjur, kasika – zlica.

Ako gori komsijina kuća gasi je. – P izražava potrebu za dobrosusjedskim odnosima kakvi su se stoljećima gajili u BiH. Tur. komsu – susjed, odgovara lat. Ucalegon ardet, paries cum proximus ardet.

Ako hoće nekoga da zajebe, nagovori ga da pravi kucu. – P istice sve tegobe koje očekuju onog koji je odlučio da gradi kucu.

Ako i krivo vatra gori – pravo dim na badžu izlazi. – P poručuje da ono što je krenulo naopako ne mora tako da se i završi, a potvrđuje se ovim primjerom. Tur. badža - otvor na krovu za dim.

Ako je i zmija, od srca je. – P istice važnost ljubavi prema ženi makar ona imala i negativan karakter koji se poredi sa zmijskom ćudi.

Ako je ljubav preslatka pamet je prekratka. – Previše zanosna ljubav udaljava čovjeka od realnosti i razboritog razmišljanja.

Ako (Kad) je crkla moja krava nek(a) crkne i komsijina – P ilustrira pakost tj. komsijsku zloradost, jer neke komsije ne mogu istrpiti da njima ide loše, a drugima dobro.

Ako laže koza, ne laže rog. – Kaze u slučaju kada sugovornik ne vjeruje u priču, onda kao dokaz, ukoliko postoji predmet o kojem se priča, pokazuje se dokaz i izgovori ova P, ili, ako se pojavi svjedok događaja, onda pripovjedac svoju priču potvrdi ovom P. Rog je u ovom slučaju kao u kriminologiji corpus delicti – dokazni materijal.

Ako mi nećeš da pomogneš - nemoj mi odmagati. – P se kaže onome koji samo pametuje, a ne pokazuje pravu namjeru da pomogne u poslu.

Ako možeš sjediti - ne stoji, ako možeš ležati - nemoj sjediti. – Komentar za lijene osobe, jer oni su navikli na sebi svojstven način da se bespotrebno ne zamaraju.

Ako nećeš na čovjeka sramota, hoće on na nju. – P istice spontanu sklonost čovjeka da grijesi.

Ako nećeš milom, hoćeš silom. – Opomena da će neko ipak morati učiniti ono što se od njega traži, pa makar i na silu, kada to neće da učini svojevolarno, odgovara lat. Per fas et nefas.

Ako nećeš brijeg Muhamedu, hoće Muhamed brijegu. – Poslije uzaludnih napora da se nešto učini bez suvisnih kretnji, kada čovjek uoči da ipak mora više učiniti kako bi postigao svoj cilj, tada se kaže ovo i obavi posao.

Ako nećeš ti, hoće druge tri. – Savjet djevojkama pred udaju da se ne dvoume u izboru momka.

Ako ne možeš pobijediti neprijatelja – pridruži mu se. – P sugerira da se valja pridružiti protivniku ako se on ne može da pobijedi.

Ako ne znas kupiti - znaj platiti. – P je savjet onima koji su u nedoumici sta da kupe, da bi razrijesili njihovu dilemu ljudi imaju obicaj da kazu ovu P misleci pod tim da sve sto je skupo ujedno i dobro, *Nisam toliko bogat...*

Ako se jede – primakni se, ako se radi – odmakni se, ako se puca – sagni se. – Duhoviti principi kojih se covjek treba pridrzavati ako zeli da lagodno prodje u zivotu.

Ako si krojio - sad si dokrojio. – Kada neko uporno cini nesto, (odnosi se na moralno negativan cin), a dugo od tog posla ne vidi rezultate, pa poslije nekog vremena ipak postigne cilj, tada mu okolina potvrđi "uspjeh" ovom P.

Ako ste zadovoljni recite svima, ako niste, recite samo meni. – Arh. P koja je stajala u poslasticarnama i burekdzinicama, izrazava zelju za reklamom i toleranciju izmedju musterije i kupca.

Ako sejtan nije razbio besiku, razbice kabur. – Komentar na mogucnost ljudskih gresaka u zivotu, koje su moguce, ako ne vec u mladosti, onda u starosti, tur. sejtan – djavo; kabir – grob.

Ako zeli masla imati mora i kadija kupiti, jer je bajdala prestala. – P se govori u ono doba kada prestane bezakonje i pravna anarhija, kada dodju vremena u kojima se treba postupati po zakonu. Tur. bajdala – pljacka, kadija – sudija.

Ako zelis biti jak, pobijedi samog sebe. – Covjek u svojoj zivotnoj borbi prvo treba pobijediti svoje mane pa se onda upustiti u zivot.

Ala(j) volim ovaj rezim – plata ide, a ja lezim. – Krilatica neradnika koji komentarisu lagodnu zaradu; arh. ala(j) – bas mnogo; *Ne mogu oni toliko malo da me plate...*

Andjeo u licu, djavo u srcu. – Odnosi se na lijepe djevojke ili zene koje su lijepe, ali loseg karaktera.

B

Baba nije imala problema pa si nabavila prase. – P se kaze kada neko nema nikavih obaveza, pa iz objesti cini ono sto je bespotrebno.

Baca mu klipove u tockove. – Ako neko sprecava nekoga da nesto ucini, to ljudi porede sa smetnjom koju cine baceni klipovi u tockove zapreznih kola koja zbog toga ne mogu nastaviti kretanje.

Bacas iskru u lagum. – P se kaze onome ko (ne htijuci) izaziva nesrecu; tur. lagum - mina, barut.

Baci (pusti) brigu na veselje. – Savjet ljudima koji imaju brige, upucuje ih da se problemi odbace, a prihvati veselje.

Baci dobro niz vodu – naci ces ga uz vodu. – P istice da treba ciniti dobra djela, jer se dobro dobrim vraca, *Od nafake ne mozes uteci.*

Bacva bacvu prodaje, sestra sestru udaje. – P istice vaznost kvaliteta kada se zeli nesto korisno postici.

Bajraklija – nekom sreca, a nekom nesreca. – Praznovjerica istice da pojava komete nekome moze donijeti sreću, a nekome nesreću, tur. bajraklija – kometa.

Batina ima dva kraja. – P naglasava promjenjivost sreće. Ako neko nekoga tuce batinom, onaj koji dobiva batine, moze mu istrgnuti batinu iz ruku i poceti da tuce onoga koji ga je tukao. Batina je ovdje relativan pojam dobra i zla. Onaj koji se njome služi za njega je batina dobra, a za onoga koji prima batine ona je losa.

Batina – iz raja izasla. – Istice da je kaznjavanje bogomdano. Patrijarhalan odgoj se zasnivao na fizickom kaznjavanju. To je vodilo do ubjedjenja da takva "pedagogija" privodi djecu pameti, a opravdava se i time da je ona poklon iz raja, odgovara lat. Qui parcit virgae, odit filium suum.

Beg i kada nema – ima. – Galantnost koja se poredi sa begovskim ponasanjem. U mentalitetu nekih bivših begova bilo je uocljivo rasipnistvo cak i onda kada je njihov imetak bio znatno ugrozen zbog takvog odnosa prema sopstvenoj svojini, pa su se po inerciji svojih manira ponasali kao da uvijek imaju dovoljno, mada su vec postali siromasni.

Beg ja, beg ti – ko ce vodu nositi? – Ako niko od dvojice nece da uradi posao, ko ce ga uraditi? P istice da osobe u zajednickom poslu trebaju suradjivati inace nema uspjeha.

Begovac je begovac ako nece imati ni novac, a magarac je magarac kad ce imati i zlatan pokrovac.

–Komentar na predodredjenost ljudskog karaktera.

Beri zelje oko sebe. – P se kaze kad se neko neopravdano uplice u tuđe stvari, u tom smislu se misli: ne mijesaj se u moje poslove, beri samo svoje plodove, a ne i moje.

Besposlen pop i kože krsti. – Besposlica dovodi dotle da ljudi katkada cine nesuvise postupke, pa posto je neko nesto navikao da cini, kao sto je pop da krsti, onda se ljudima u prenesenom smislu kaze P.

Bez (h)alata nema zanata. – Ako covjek zeli da izuci neku nauku, zanat, mora da ima prikladna ucila za učenje tog zanata, tur. halat – pribor, *Il(i) kupi (h)alat...*

Bez jezika si niko i nista (a sa jezikom si duplo golo). – Deviza bosanskih izbjeglica koja sugerira da covjek treba da nauči jezik zemlje u kojoj je nasao azil. U nastavku (u zagradi) je ironican komentar; cak i kad nauči jezik covjek postaje dvostruka nula jer vrlo tesko napreduje u novoj sredini.

Bez muke nema nauke. – **P istice da se do svake spoznaje dolazi mukotrpno.**

Bez stara panja slabo je ognjiste. – P naglasava važnost starije osobe u obitelji, pojam panj simbolizira oca, ili djeda u porodici.

Bez starca nema udarca. – P kaze (ili starija osoba sama za sebe) kada joj nešto naročito uspije, ili je kaze zenska osoba koja je zadovoljna intimnim životom sa svojim starijim partnerom.

Bez uzde strast – gotova napast. – Opomena da se tjelesna strast mora kontrolirati inače vodi u moralnu propast.

Bez zdravlja nema bogatstva. – P naglasava važnost zdravlja:

Bez zdravlja nema rahtluka. – P istice važnost zdravlja ja sreću čovjeka. Tur. rahatluk – spokojstvo, zadovoljstvo.

Bijele carape. – F je sinonim za *Papansku raju* u BiH. Često se mogu primjetiti bijele frotirne carape na nogama ljudi sa sela, čak i u po ljeta. Izbor bijelih carapa na koje navuku cipele tamne boje odraz je njihovog neukusa. Misle da je njihove bjelilo elegantno, ali kada skinu cipele vidi se prljavštinna od cipela i prljavih nogu.

Bi(t) ce (ima) dana za megdana. – P kaze onaj ko nije spreman da se upusti u sukob, ko računa da će vrijeme donijeti novi splet okolnosti koje će mu ći u prilog u budućoj konfrontaciji.

Bi(t) ce skoro propast svijeta, nek propa(d)ne nije steta. – P sa početka XX stoljeća koja naglasava životnu depresiju Bosnjaka, odnosno svih onih propalih slojeva koje je unistila vlast.

Biju se jetrice preko svekrvice. – Komentar na obiteljske razmirice preko treće osobe. U nastavku se može reći: "A obje jetrice na svekrvicu."

Bio u Rimu, a nije vidio pape. – Komentar na postupak osobe koja je htjela da obavi posao, ali ga nije uspješno obavila, *Kenjac...*

Birtas misli jedno, a pijanica drugo. – Komentira ljudskih karaktera: krcmar razmislija: "Gost je pijan, naplaticu mu koje pice više.", a pijani: "Kad sam ovoliko popio, valjda će mi krcmar naplatiti manje." Druga varijanta: pijanac misli: "Popicu iako mu nemam cime platiti.", a birtas: "Ako nema cime platiti, skinucu mu odjecu." Njem. Wirtshaus – bircuz, gostionica; od toga: birtas – gostionicar, krcmar.

Bistar k(a) boza. – Odnosi na osobu koja je "mutna", tj. neinteligentna. Boza je mutna, pa se za glupog čovjeka govori da je "bistar" poput boze.

Bjezi fajda da nije zijana. – Savjet ljudima da se klonu lošeg društva. Tur. fajda – korist, zijan – zlo.

Bjezi iz kuće koju misevi napustaju. – Savjet da nema sreće u zavicaju ili državi koju siromasni ostavljaju, kao što su Romi prvi počeli da napustaju BiH 1991., i prvi se počeli vraćati već 1995.

Bjezi k(a) djavo od kriza/krsta (svete vodice, tamjana). – Koristi za onog koji nekoga (ili nešto) ne voli i to izbjegava na slikovito opisan način, kao što ni djavo ne voli kriz i neizdrživo mu je u njegovoj blizini.

Bjezi od motike. – P ima dva značenja: doslovno mnogi seljaci bježe sa sela u grad ne želeći da se bave mukotrpnim radom i drugo; kada neko ne želi raditi posao koji iziskuje malo više fizičkog napora.

Bjezi od njega k(a) od poreznika. – P se odnosi na onog koji izbjegava drugog, a poredi se sa ljudima koji izbjegavaju da prijave porez.

Bjezi pametna kosa sa lude glave. – Saljiva P koja se kaze nekom ko je počeo da celavi. Ovo je i uvreda, jer sta je gore, ako nekoga i rođjeni dijelovi tijela napustaju.

Bjez(i)te noge, usra vas guzica. – P se kaze kad neko "razmislija guzicom", a ne glavom, pa napravi neku nesreću, tada mu se savjetuje na ovaj način: "Spasavaj se!"

Blago onome ko ima prijatelje, tesko onome ko ih treba. – Čoveku je tesko bez prijatelja, ali je ipak i tesko obratiti im se za pomoć.

Blago onome ko rano poludi pa ga život prodje u veselju. – Saljiva P koja istice bezbriznost onih osoba koje zbog svoje duševne bolesti nisu svjesne životnih tegoba.

Blago onome ko svakom aciku može pogledati u oci. – P istice da je najlakše onome ko je principijelan pa može parirati svakome; tur. acik - drznik.

Blizu je tri sata zecijeg hoda pod psecom komandom. – P na ironičan način istice veliku udaljenost, posto je veoma dugacak put koji zec pretrci kada ga pas ganja tri sata.

Bliza je smrt, nego kosulja za vratom. – Prisustvo smrti je svakodneвно, jer ona je uvijek moguća i upućuje da čovjek mora biti svjestan smrti.

Bog čuva djecu i pijance. – Popularna P pijanaca koji opravdavaju svoju sreću u nekoj situaciji koja je bila nepovoljna po njih, time se pijanci poistovjećuju sa srećom bezazlene djece, *Vile ga pronijele.*

Bog dao, a car nema sta uzeti. – Kaze za onog ko je nekada imao mnogo, a danas nema ništa.

Bog je prvo sebi bradu stvorio. – Paganska P kojom ljudi ističu da prvo treba misliti na sebe, zadovoljiti svoje potrebe, pa tek onda druge; pri tom se porede sa antičkim bogovima, zamisljajući ih kao starce sa bradama.

Bog je stvorio sela, a ljudi gradove. – P ilustrira odnos tj. prezir nekih građana prema selu. Na selu živi neuki svijet, a u gradu *Carsijska raja*. Dakle, Bog je za seljake stvorio sela, a građani su za sebe izgradili gradove dostojne svog statusa.

Bog te sacuvao usjedjelicine kletve. – Opomena ljudima da se paze da ih usjedjelica ne prokune, jer se praznovjerno smatra da su one urokljive.

Bog ti oduzeo sve osim bolesti i duga. – P je kletva u kojoj je jasno sta se zeli onome koji se proklinje.

Bogu dusu daje, a Bog je nece. – P se kaze za bolesnika koji dugo boluje, katakda je u pitanju veliki grjesnik koji prizeljuje smrt, ali ga Bog kaznjava da se pati u bolesti. **Bog zatvori jedna vrata, a otvori stotinu.** – Komentar na osobe koje su na neki nacin hendikepirane u zivotu.

Bog zna za pet, ja za cetiri, a niko od vas ne moze dobiti vise od trice. – **P koriste nastavnici zaljubljeni u predmet koji predaju ovim napominju da ce biti veoma strogi, ali njom ujedno demoralisu ucenike.**

Bolan baje kud ne pristaje. – Ironicna P koja istice da nestrucan covjek nastoji da obavi neki posao za koji je potreban stucnjak, a poredi se sa situacijom u kojoj bolestan covjek sam sebi nekim carolijama pokusava da se izljeci. Tur. bajati – vracanje u svrhu lijecenja.

Bolja je deka pameti nego sto kila snage. – P naglasava znacaj pameti u odnosi na snagu.

Bolja je istina koja skodi, nego laz koja godi. – P istice vaznost istine ma kakva da je u odnosu na bilo kakvu laz.

Bolja je prazna torba nego sejtan u njoj. – P naglasava relativnost ljudskog bogatstva u odnosu na moralno stanje. Bolje je katkad biti i siromasan nego bogat na neposten nacin. Tur. sejtan – djavo, vrag.

Bolje biti cuvena nego vidjena. – P je arh. maksima medju muslimanima, a odnosi se na djevojke koje bi zeljele da izlaze, da se vidjaju sa mladolicima. Neko od ukucana im ovo kaze kao princip u ponasanju.

Bolje biti mrtav konj, nego ziv papak. – P istice prezir prema *Papanskoj raji*.

Bolje (je) biti mrtav pijan, nego mrtav trijezan. – Saljiva P koja naglasava zadovoljstvo u pijanstvu.

Bolje biti sretan nego pametan. – P istice vaznost ljudske srece u zivotu i u drugi plan stavlja razum, *Ima vise sreće nego pameti*.

Bolje biti u Bosni pod zemljom, nego izvan nje na zemlji. – P je deviza onih koji su se narocito zrtvovali za domovinu i koji ne razumiju razloge izbjeglica koji se ne misle vratiti u BiH.

Bolje crkvu razoriti nego djevojci sreću oblomiti. – Pravoslavna P koja istice vaznost djevojacke sreće.

Bolje da izumre selo, nego obicaj. – P sugerise znacaj obicaja u narodu. Bez obicaja nema ni mjesta ni mjestana koji provode obicaje, obicaj je uslov za opstanak identiteta onoga ko ga upraznjava.

Bolje da me prati policija, nego pop ili hodza. – P na saljiv nacin sugerira dva znacjenja: 1. da je bolje grijesiti do razumne granice i da zbog toga covjek sa policijom ima posla, nego da ima posla sa svecenstvom koje zbog gresaka kaznjava dusu, za razliku od policije koja kaznjava tijelo, 2. ako nekoga prati hodza ili pop znaci da je taj umro, a ako ga prati policija znaci da je covjek uhapsen, ali zi Tur. hodza – islamski vjeroucitelj.

Bolje da te bije dobar siledjija nego los glas. – Saljiva P koja istice da je vece zlo ako covjeka dugo prate ruzne glasine, nego ako ga jednom istuce siledzija.

Bolje da te tjera Turcin sa sabljom nego Svabo sa perom. – P komentira netrpeljivost prema tusknoj sili i austrijskougarskoj birokratiji koja je za neke ljude bila gora od fizicke sile.

Bolje ikad nego nikad. – P se koristi kada se nesto poslije dugog cekanja doceka i, mada je taj cilj izgubio svoju draž, onda onaj koji je docekao, ovom P opradava svoje cekanje i izrazava svoje zadovoljstvo, odgovara lat. *Potius sero quam numquam*.

Bolje imati starog neprijatelja, nego novog prijatelja. – Covjek dobro poznaje svog starog neprijatelja i zna temu se od njega moze nadati, za razliku od novog prijatelja koji je nepoznat i moze se sticajem okolnosti izroditi u novog neprijatelja, *Boze, sacuvaj me... i Vise volim starog...*

Bolje je biti najgora zena nego prva cura. – P sugerira da je bolje se udati, nego ostati najbolja neudata djevojka.

Bolje je biti prvi na selu, nego drugi u gradu. – P koriste na selu skorojevici koji su se skolovali u gradu, ali u njemu nisu mogli prosperirati, njome opravdavaju svoj neuspjeh i izrazavaju svoje "zadovoljstvo".

Bolje je biti prvi u mahali, nego drugi u carsiji. – P je stav onih koji se zadovoljavaju malim ciljevima; za njih je njihova mahala cijeli svijet i oni nemaju potrebe za spoznajom cijele carsije. Tur. mahalle – gradska cetvrt, carsy – grad.

Bolje jedno: drzi, nego stotinu: uzmi. – P istice vaznost primanja onog sto se daje, a ne onoga sto se tek reda radi nudi.

Bolje je imati losu godinu nego loseg komsiju. – Los komsiluk. je skoro pa vjecan, a losa godina prodje.

Bolje je jednom zaplakati nego sto puta uzdahnuti. – Vaznije je duhovno opustanje kroz plac, nego potiskivanje problema i trpljenje.

Bolje je i od puta se vratiti nego losim putem ici. – P istice znacaj izabiranja pravog postupka u planiranju posla.

Bolje je na se nego u se. – Moralni princip koji istice da je vaznije cuvati zdravlje odjecom nego obilnom ishranom.

Bolje jednu (jabuku) u ruci nego dvi(je) na grani. – P se odnosi na one ljude koji su zadovoljni svojim

skromnim uspjesima, *Bolje vrabac...*

Bolje je popa vezati nego se sa njim natezati. – Duhovita P koja komentira kakav treba biti odnos sa onim koji je u superiornoj poziciji.

Bolje je prazan dvor nego vrug u njemu. – P naglasava vaznost obiteljskog mira u odnosu na brak u kojem zena ne slusa muza.

Bolje je prijatelje cuvati nego stvarati. – P istice znacaj cuvanja prijateljstva, jer je tesko naci prave prijatelje.

Bolje je samovati nego sramovati. – Nekad je bolje samovati nego druziti se sa svakakvim olosem, *Bolje je s mudrim...*

Bolje je sirotu za zenu uzeti, nego se s bogatom cupati. – P naglasava vaznost karaktera u odnosu na bogatstvo kada se covjek odlucuje da izabere sebi zenu.

Bolje je svoje jaje nego tudja kokos. – P komentira vaznost sopstvene imovine ma koliko bila ona malena u odnosu na tudju imovinu.

Bolje je u kolibi pjevati nego u dvoru plakati. – P istice vaznost dusevnog mira u odnosu na bogatstvo.

Bolje je umjeti nego imati. – P naglasava vaznost znanja nego imanja.

Bolje je vjerovati nego probati. – P je komentar na nejasnu situaciju, npr. kada je u pitanju neko zlo, bolje je vjerovati da se to desava nego ici vidjeti i pri tom stradati.

Bolje se i dijeliti nego mrziti. – P je maksima kada je u pitanju razvod braka.

Bolje sa nekima i govna jesti nego kruh. – P istice da sa nekim ljudima covjek moze biti zadovoljan makar i nematic nista jesti, za razliku od drugih ljudi sa kojima ne treba nista dijeliti.

Bolje se okliznuti nogom, nego jezikom. – Manja je steta ako covjek padne, pa i slomije nogu, nego ako kaze nesto sto ne bi trebao; tada moze biti kaznjen od vlasti zbog svoje brbljivosti.

Bolje se roditi sretan nego pametan. – P onih koji nisu ni pametni ni sretni, a vise bi zeljeli da budu sretni, jer covjek i kada je pametan mora da se trudi da bi postigao svoj cilj, a sretan to ne mora, dakle za njih je vaznija sreca nego da pamet dokazuju kroz trud, *Rodi me majko sretnog...*

Bolje s mudrim plakati, nego sa ludim pjevat(i). – P istice izbor pravog drustva.

Bolje sprijeciti, nego lijeciti. – Prastara P koja naglasava da je preventiva bitnija za zdravlje, nego lijecenja zdravlja koje je vec naruseno, odgovara lat. Punitur, ne peccetur.

Bolje starom pod bradicu nego mladom pod pesnicu. – P istice vaznost harmoničnog bracnog zivota.

Bolje usjedjelica nego nesretnica. – Maksima onih djvojaka koje su se ne zele da udaju.

Bolje vrabac u ruci nego golub na grani. – Zadovoljstvo malim stvarima svojstveno je onima koji nisu ambiciozni da se upuste u vece poduhvate. Mali cilj moze se ostvariti sa malo napora, a veliki cilj zahtijeva mnogo vise rada i odricanja. *Bolje jednu...*

Bolji je baht nego carev taht. – P istice vaznost ljudske sreće, tur. baht – sreća, taht – prijestolje, *Bolji je dram sreće...*

Bolji je dobar glas nego zlatan pas. – P komentira moralne kvalitete koji su vazniji od imovnog stanja.

Bolji je dram sreće nego sto kila pameti. – P naglasava vaznost sreće u odnosu na pamet. Tur. dirhem – 3,25 grama, ovdje: zehra, trun.

Bori se k(a)o ala sa bericetom. – P se odnosi na onoga koji se istrajno i dugo bori. Tur. ala - azdaha, zmaj; bereket – dobrota.

Bosna je potekla serbetom, ali i muselezom. – P iz XV stoljeca koja slikovito izrazava mentalitet Bosnjaka pri prelasku na islam. Dolaskom Osmanlija islam je u BiH sugerirao da se piju pica koja ne mute duh, kao sto je npr. tur. serbet – voda zasladjena medom. Ali, Bosnjaci koji su do tada pili arh. medovinu – vino sa medom, nastojali su da zadrze svoje obicaje pa su nastavili tajno da piju tur. muselez – most, siru, tj. nedozrelo vino koje ima mali procent alkohola. Smisao P je: otkako je vino zabranjeno, pocelo se jos vise da pije.

Bosna saptom pade. – P koja se u proslosti BiH nekoliko puta govorila: 1463. kada joj Evropa nije pruzila pomoc da se odbrani od turske okupacije, 1878. kada su Evropa i Turska presutano priznali okupaciju BiH od Austro-Ugarske monarhije, 1908. kada je anektirana BiH, 1918. kada je usla mimo volje svojih gradjana u Kraljevinu Jugoslaviju, 1992. kada je izvršena agresija na BiH od SR Jugoslavije i 1995. kada je Svijet indirektno priznao cijepanje BiH na osnovu dejtonskog ugovora. P znaci: BiH nikome nista ne znaci osim njenim Bosancima, niko se na nesrecu BiH ne osvrcce, BiH je prepustena uvijek sama sebi.

Bosno moja iz tri dijela kad ces opet biti cijela? – I je zelja i vapaj Bosanaca koji se ne mogu pomiriti da je BiH podijeljena.

Bosno, sirotico ukleta, po nebu ti ni Sunce ne seta! – P koja na patetican nacin prikazuje BiH kao *Tamni vilajet*.

Bostandziji krastavce prodaje. – Komentar na postupak neiskusne osobe koja u drustvu iskusnijeg zeli da pokaze svoje znanje.

Bostan obrao. – P se odnosi na onog ko je stradao, u smislu: završio je svoje, kao sto ce neko ko je

nedozvoljeno brao bostan biti kaznjen. Tur. bostan – vrt lubenica i dinja.

Bosnjo kosi – Svabo nosi, Bosnjo bere – Svabo zdere. – **Komentar na nepravedne odnose prema Bosnjacima u doba austrijske okupacije BiH.**

Boze, sacuvaj me od prijatelja, od neprijatelja cu se sacuvati sam. – Ironicna P koja se odnosi na ljude nedostojne prijateljstva. Onaj koji ovako kaze podrazumijeva da ni prijatelji vise nisu ono sto su bili. Od neprijatelja se ocekuje zlo, ali od prijatelja se ne bi trebalo ocekiivati zlo, medjutim i to se dokazano kao moguće u proslom ratu, *Bolje imati starog... i Vise volim starog...*

Braca su braca dok spavaju pod jednim guberom, cim su pod dva oni su ortaci. – Arh. pravilo u odnosu na vlasnistvo u patrijarhalnim obiteljima a koje se odnosi na odlazak muske djece iz obiteljskog doma. Madj.: Guber – cebe, deka.

Brak bez djece, dan bez sunca. – P istice bitnost djece u braku,:

Brak bez djece kao njiva bez zita. – P naglasava vaznost djece u braku.

Brat brata ne zna. – P se kaze u dva slucaja: 1. kada nastane velika guzva, neredi, tuca; gdje se *Ne zna ni ko pije ni ko placa*, tada, da bi se opisala ta situacija kaze se ovako, jer je moguće da se i bliznji, a i braca potuku. 2. jednako cesta situacija kada se braca, ili sestre po smrti roditelja pocnu tuzakati jer su nezadovoljni ostavinskom parnicom.

Brat je mio – ma koje vjere bio. – Prastara bosanska P; nastala je u doba kada su Bosnjaci primali islam, a neki prelazili na krscanstvo. Znaci: svejedno je koju je vjeru brat (iz bratstva) primio, on je i pored toga ostao drag.

Brigo moja predji na drugog. – P istice stav krajnje neodgovornosti u poslu, *Ja psu...*

Brkas babe i zabe. – P se kaze ako neko usporedjuje neusporedive stvari ili osobe, *Sabiras jabuke i kruske.*

Brnjicu na gubicu. – Prijetnja da se prestane govoriti, pri tom se ta brbljiva osoba poredi sa psom koji laje i koji je spreman da ugrize.

Brzi jezik od pameti. – P ilustrira postupke ljudi koji ne razmisljaju o onome sta ce reci, *Ispeci pa reci i Izvazi pa kazi.*

Brzi samari nego konji. – Kada neko pretjeruje u svojim mogucnostima i zeljama, pa pri tome ode u krajnost, tada mu sugovornik uzvrati ovom P, odgovara lat. Hic Rodos, hic salta!, grc. samarion – sedlo. *Da si jah(a)o...*

Buba (lupa) k(a)o maksim po diviziji. – P se kaze kada neko prica tolike gluposti da to izgleda kao da puca iz mitraljeza po cijeloj diviziji ljudi, ili, svojom gluposcu ”ubija” prisutne. ”Maksim” je prva marka mitraljeza iz 1884. po konstruktoru H. Maximu.

Budala kad suti misle da je pametan. – P istice varljivost ljudskog ponasanja, tur. budala – glupan, ludak.

Budala kucu zida, a pametan kupuje. – P istice da je pametnije kupiti kucu nego patiti se gradeci je, *Ako hoces nekoga da...*

Budala oprasta – covjek nikada. – Veliko zlo nikada ne treba oprostiti jer takvo oprastanje svojstveno samo onima koje okolina smatra nezrelim osobama.

Budala pamti – pametan zapisuje. – Pametnije je zapisati ono sto je vazno, nego samo pamtiti, odgovara lat. Verba volant scripta manent.

Budala se uci na svojim greskama – pametan na tudjim. – Covjek treba da uci na tudjem iskustvu, kako ne bi cinio greske koje su dostojne budale. *Ne moras se opeci...*

Budali svaki dan Bajram. – P se odnosi na onog koji je blesav i zivi svaki dan kao da je praznik ne razmisljajuci o tome da treba i nesto korisno ciniti u zivotu.

Budali voda do koljena. – P Glup covjek misli da je sve izvodivo, ne pretpostavljajuci da postoje nepredvidive teskoce, kao sto budala misli da je rijeka duboka smo do njegovih koljena.

Budalu nit(i) jebi nit(i) kuci vodi. – Covjek moze imati velikih problema ako se upusti sa dusevno bolesnom u bilo kakav inimniji odnos.

Budi spor kada biras prijatelja, a jos sporiji kada ih mijenjas. – P kaze da treba biti veoma kritican u izboru, ali i otpisivanju prijatelja.

Budza miseve spasava. – P istice da i beznacajna okolnost ipak nekom vrijedi. Tur. budza – rupa.

Buja poput gljiva poslije kise. – Kada su stvoreni optimalni uvjeti za nesto to tada i uspjeva.

Bujrum – gledati! – P se kaze ako neko ko jede primjeti da bi i drugi htio da jede, onda ga ironicno ponudi, ali samo da gleda kako on jede, jer nije raspolozen da sa njim dijeli svoj objed.

Bujrum Musa kupusa. – P se kaze kada u kuci nema one hrane na koju su ukucani navikli da jedu, tada kucanica uz ovu P nudi ono sto ima, *Poljubi i ostavi.*

Bunar bez dna. – P se odnosi na onog koji mnogo trosi, a poredi se sa bunarom koji nikada nije pun, tur. bunar – zdenac.

Bunar kraj rijeke kopa. – **P je komentar na beskoristan posao, Drva nosi u sumu.**

Buni se k(a)o Grk u hapsu. – U doba bh ustanka 1875, uhapseni pravoslavci u BiH bunili su se protiv zatvora, jer su zeljeli i oni da uestvuju u ustanku. Grk je sinonim za sve pravoslavce u Turskoj. Grc. haptō –

tamnica.

Bura u casi vode. – P se kaze kada se neko uzrujava bez stvarnog povoda, kad je povod za reakciju malen, a sama reakcija prevelika. P pripada fr. filozofu C. Montesquieu: *Une tempête dans un verre d' eau. Od muhe pravi medj(dvj)eda.*

Bure bez dna. – Kaze se za onoga koji moze mnogo da popije, jer ma koliko u bure bez dna se sipalo, nikad se ne moze da napuni.

C

Carska se ne porice. – 1. Komentar na presudu ili novi zakon, a koji nisu bas blagonakloni prema narodu., ili 2. Zeleci da se pokaze: autoritet u nekom razgovoru neko ima obicaj da sebe ovako uzdigne u rang cara, jer ne zeli da mu se iko od prisutnih protivi.

Caru carevo, a Bogu Bozije. – Parafraza biblijske "Bogu bozije – caru carevo", pri cemu se autoritet cara stavlja ispred autoriteta Boga. P su veleposjednici opravdavali uzimanje dadzbine od kmetova i isticali bozansko porijeklo svoje vlasti i zastite imetka.

Ceh placa onaj ko(ji) zove. – Kafansko pravilo po kojem onaj koji naruci pice za jedan sto (dakle koji pita ostale sta ce popiti pa to kaze kelneru) sam placa tu turu pica, jer ju je on narucio, zvao. Ovo dolazi od obicaja koji je praktikovan poslije kalfinog polaganja ispita; on je bio duzan da pocasti majstora i clanove njem. ceha – zanatskog udruzenja.

Ciganska posla. – Ako se neko bavi nepostenim poslom, ili nastoji izvuci bilo kakvu korist iz situacije koju ljudi identificiraju sa postpucima Roma, a koji se poslovice smatraju nepostenim.

Ciganska sreca. – P podrazumijeva promjenjivu sreću, hazardni zivot Roma cini ih da su npr. danas u blagostanju, a sutra nemaju skoro nista.

Ciganski se valja pogadjati, a gospodski placati. – **P istice znacaj umijeca trgovanja.**

Cigu-migu za tri dana, kuku lele dovijeka. – P je komentar na nerazumnu odluku u vezi vjencanja. Cigu-migu je onomatopeja koja oznacava svadbeno veselje, a kuku lele je onomatopeja nesrece.

C(i)jela Tuzla jednu kozu muzla. – P se odnosi na grupu osoba koja je siromasna i koja ima samo jedan nacin i izvor prezivljavanja. Vjerovatno su mnogi zitelji Tuzle u jednom periodu svoje povijesti bili bez osnovnih sredstava za zivot, pa je na osnovu toga nastala P.

C(i)jena zanata veca je od zlata. – P istice vaznost zanata koji osigurava egzistenciju, *Zanat zlata...*

C(i)jepa dlaku na cetvoro. – Kaze se za onoga ko je veoma spretan jer treba veliko umijeće pa uciniti kao u P.

C(i)jepa drva na klaviru. – P je komentar na primitivca, kojem su svojstvene razne grubosti.

C(i)jepa na njemu drva. – P se kaze ako neko dadne drugome da radi tezak posao, taj odnos medju njima se poredi sa situacijom u kojoj je zrtva poistovjecena sa panjem na kojem treba iscijepati drva.

Cikn(u) o k(a)o Damjanov Zelenko. – Ilustracija necijeg stradanja; znaci da je neko poginuo, tj. lipsao, jer se poredi sa njistanjem na smrt ranjenoga konja Zelenka junaka Damjana iz srpskih narodnih pjesama.

Cilj opravdava sredstva. – Parafraza jezuitske devize, koja istice upotrebu svih mogucih sredstava da bi se postigao zeljeni cilj; lat. *Finis sancificat media.*

Cipela becka, noga grmecka. – Nesklad u fizickim, a i duhovnim dimenzijama. Narod ilustrira situaciju poređeci nekog ko ima nogu poput gorstaka sa Grmecca, a zeli da nosi cipele koje su napravljene po posljednjoj modi na Zapadu.

Cipela glavu cuva, a kapa je kvvari. – P istice da je za zdravlje dovoljno imati cipele na nogama, ali ne i kapu na glavi, jer cesto nosenje kape na glavi cini ju neotpornom na hladnocu, seoska varijanta: *Cizma glavu cuva, subara je kvvari.*

Cjelov ukraden, uvijek je meden. – P je komentar na tajnu ljubav ili tjelesnu strast. Arh. cjelov – poljubac.

Crkla zmija od vlastitog otrova. – Kada neko ko je vrlo zao nastrada bas na onaj nacin kako je zamislio da drugoga unesreci, *Ko drugome jamu kopa, sam u nju pada.*

Crni petak. – P izrazava simboliku nepovoljnog dana. C. p. dolazi iz biblijske predaje jer je tog dana Krist razapet na kriz i zbog toga je taj dan postao poslovice nepovoljan za krsane. U novije doba "crni petak" je za zapadni svijet bio 25. oktobar 1929. kada je doslo do sloma na njujoskoj berzi sto je oznacilo pocetak velike ekonomske krize koja je trajala do 1933.

Crnogorski kum. – Postojao je obicaj kod Crnogoraca da kum "zamjenjuje" mladozenju prvu bracnu noc. Poslije prve bracne noci pred javnoscu se morala pokazati krvava plahta kao dokaz da je nevjesta bila nevina. Kao predostroznost, da bi defloracija uspjela, u slucaju da mladozenja zbog pijanstva, sna ili necega trecog nije u stanju da izvrsi bracnu duznost pojavljuje se kum koji spasava obraz mladozenji. Zadnje zvanicno crnogorsko kumstvo zabiljezeno je 1896. pri vjencanju kcerke kralja C. Gore Nikole I – Jelene i kralja Italije Emanuellea III Savojskog, uloga c. kuma bila je povjerena cak sestorici Crnogoraca, ali povijest je pokazala da mu nije trebala pomoc. Danas se koristi uglavnom u sali.

Crno mu se pise. – P se kaze za onog ko ce vjerovatno stradati zbog svojih djela, crno je ovdje simbol nesrece, zla.

Crno ispod noktiju. – P koja je najcesce dio duze sintgame u kojoj se istice necija nistavnost, bezvijednost.

Crno na bijelo. – Kaze se kad neko trazi cinjenice od onog koji uvjerava u ispravnost svoga stava; tada se trazi da se pokaze kontraargument u smislu; pokazi mi svoje crno na moje bijelo.

Cucla mu krv na slamicu. – Kad neko neprestano drugog provocira, kada uziva u tome, okolina ovako parodirajuci njegovo ponasanje poredi ga pri tom sa vampirom koji polagano cucla tudju kr

Cvijece koje uvene vise se ne kida. – Misli se na djevojke kojima je proslo vrijeme za udaju, a pored se sa cvijecom koje je uvelo i vise se ne moze ubrati da bi bilo ukras u vazi.

C

Calabracak dok ne dodje rucak. – Savjet onom ko je gladan, ali se ustrucava da jede prije rucka. Tur. calabracak – mali obrok, od toga dolazi glagol calabrenuti – jesti malo.

Cast je odjeca koja se brzo uprlja. – Opomena da covjek mora dobro da pazi na svoju cast, jer je od svih ljudskih osobina najcesce na provjeri.

Carsija sve (sa)zna. – P je komentar kad neko u drustvu iznese neku novost kao izraz mahalskog mentaliteta kojem je dusevna hrana da "brine" o dogadjajima i sudbini svojih sugradjana. Tur. carsy – trgovacka cetvrt, u str. smislu grad.

Carsijska raja. – *Gradska raja.* Tur. rajjie – podanici, u str. smislu krug ljudi slicnog socijalnog statusa.

Cast svakome – veresije nikome. – Deviza trgovaca i ugostitelja koji nisu voljni da svoju robu i usluge daju na veresiju, na povjerenje, mada oni svaku svoju musteriju formalno uvazavaju, tur. veresi – dati na povjerenje da ce kasnije biti placeno, kredit, *Ko na versiju.*

Cega se covjek boji prvo mu se (to) desi. – P istice opasnost od praznovjerja, tudje sugestije ili umisljaja. Ako covjek pretjerano strijepi da ce mu se nesto desiti ta strijepnja moze ga dekoncentrisati i dovesti do toga da pogrijesi u svome postupanju i time napravi stetu.

Cega se dohvatio to je i postao. – P je odraz arh. obicaja. Kada djete prohoda pred njega se iznesu stvari koje ljudi koriste u prakticnom zivotu, tj. one koje su simboli zanimanja, najcesce su to: knjiga, pistolj, zlatnik, pogaca, sjekira, vreteno. Ono prema cemu dijete podje i cega se prvoga dohvati ljudi tumace kao njegov zivotni izbor zanimanja.

Cega se pametan stidi time se budala ponosi. – P izrazava nekriticnost onih osoba koje misle da su pametne, a zapravo su glupe.

Cekaj konju dok trava naraste. – P je komentar za osobu koja predugo ceka, a nista ne cini da bi svoju situaciju pokrenula sa mrtve tacke.

Celo (stola) nije u procelju, vec tamo gdje gazda sjedi. – P se odnosi na one ljude koji u drustvu diktiraju raspolozenje i pravila igre, jer i tamo gdje sjedne gazda jeste centar prema kojem je usmjerna paznja ostalih.

Cemu je vrijeme tome je i vakat. – Kada za nesto dodje vrijeme, stari ljudi su govorili: "Vakat je"; dakle ovdje se kroz pleonazam uduplava i potencira vaznost trenutka da se nesto mora uciniti, tur. vakyt – vrijeme.

Cesto ispod cvita zmija je skrta. – P je komentar na nenadanu opasnost. Moze se odnositi na lijepu djevojku koja ima "zmijski karakter", arh., ikavski: cvit – cvijet.

Cifutska posla. – P se odnosi na sve one poslove i kombinacije Zidova koje ostali ne shvataju, najcesce se misli na trgovacke marifetluke, zelenastvo. Tur. Cifut – Jevrej/Zidov, (pejorativno).

Cifutska sreca. – Kaze se za onog ko nema srece u necemu, npr. u kockanju, a ovdje se podrazumijeva da Zidovi nemaju srece. Poslovicna losa sreca Zidova (ili nesreca) dolazi iz vise izvora: 1. Zidovi su predali Isusa Krista prokuratoru Judeje P. Pilatu koji je indirektno odgovoran za njegovo razapinjanje na kriz, 2. Zidovi su skoro 2000 godina lutali Svijetom jer nisu imali svoju domovinu, 3. Sest miliona Zidova stradalo je u holokaustu u II svjetskom ratu.

Cija je kobila taj i najvise za rep vuca. – P je princip da onaj koga se najvise tice neki posao mora najvise i da radi, a epilog je narodne price u kojoj se kobila pocela daviti u zivom blatu, a najvise ju je za rep vukao njen vlasnik.

Cija (je) pila – njegova (je) i placala. – P naglasava povezanost odgovornosti za nesto sa onim koji cini nesto sto trazi neku nadoknadu. Konkretno ovdje se misli: cija su usta pila pice njegova ruka i treba da plati za popijeno.

Cija majka crnu vunu prede. – Uobicajeno je da se bijela vuna prede, ovdje je u pitanju crna vuna, a crno je opceprihvaceni simbol zla, pa i onaj ko crnu vunu prede ne misli dobro; kaze se u situacijama kada treba ispitati pojedinacnu odgovornost za lose obavljen posao.

Ciji kruh jedes – njegovu pjesmu pjevas. – Komentar i deviza ponasanja onoga ko je ovisan o drugom.

Cini istiharu. – F se odnosi na onog muslimana koji obavi namaz sa namjerom da mu san donese odgovor na nesto sto zeli da sazna. Tur. istihare – ispitivanje.

Cista se zlata (h)rdja ne hvata. – Ako je neko posten, njega se ne može tek tako nagovoriti na nemoralne postupke; jednako kao što se hrdja ne može stvoriti na zlatu.

Cistoca je pola zdravlja. – Stara P koja naglasava važnost higijene kao preventive za opstanak zdravlja, odgovara lat. *Si vis esse sanus, saepe lava manus.*

Cist racun – duga ljubav – Posudjeno se mora vratiti kako bi odnosi između ljudi ostali harmonični. Odgovara lat. *Clara pacta boni amici. Jesmo braca...*

Cita između redova. – P se kaže za onog koji zna da pronikne u prikriveni smisao teksta, onda to izgleda kao da ne vidi samo napisani tekst, nego i podtekst koji je "napisan" između redova.

Citam te k(a)o otvorenu knjigu. – I se kaže nekome koga sugovornik dobro poznaje ili ako prozre njegove namjere; najčešće se odgovara sa ironijom i superiornim stavom.

Corbine corbe corba. – P naglasava veoma slabu vezu u nečemu što bi trebalo biti povezano i smislenije nego što jeste. Očit primjer je prevodjenje Aristotela i Platona u srednjem vijeku: njihova djela sa grčkog originala prevodjena su prvo na sirijski, sa sirijskog na hebrejski, sa hebrejskog na arapski uz obilne komentare, da bi na kraju Jevreji u Španiji sa arapskog prevodili na latinski. Tur. *corba* – juha, supa.

Co(vj)eka ne rastuzuje mali dio već nepravedna dioba. – P izražava sustinu loše raspodjele nečega.

Co(vj)ek bez zanata k(a)o kuća bez hajata. – P naglasava važnost školovanja i posla koji je omogućilo školovanje, a poredi se sa nekompletnošću kuće koja nema hodnika. Tur. *hajata* – hodnik.

Co(vj)ek bez zene – glava bez tijela, a žena bez muža – tijelo bez glave. – P označava važnost bračnog života i uzajamno pomaganje, pri čemu se na patrijarhalan način istice važnost muškarca u odnosu na ženu,:

Co(vj)ek je glava, a žena je trava. – P naglasava arh. superiornost muškarca nad ženom, odgovara lat. *Verum masculum est coelum femine, et femina terra masculi.*

Co(vj)ek je ono što jeste, a ne ono što je bio. – Ljudi moraju uvijek da se dokazuju i da ne treba da se *Zivi od stare slave.*

Co(vj)ek je sebi najveći neprijatelj. – Čovjek sam sebi katkad može nanijeti više zla nego što mu to može učiniti iko drugi. Svaki čovjek je spoj dobra i zla i stvar je duhovne ravnoteže u njemu koja će strana njegove ličnosti biti izraženija, *Sto čovjek može...*

Co(vj)ek mijenja misljenje – magarac nikada. – P istice da čovjek u životu uči, sazrijeva i mijenja svoje ranije stavove, za razliku od nekih drugih koji su kruta duha i priglupi pa se poredi sa magarcima.

Co(vj)ek mora trpjeti ono što ne želi da bi dobio ono što želi. – P sugerira strpljenje kako bi se uspjelo u sopstvenoj zamisli.

Co(vj)ek na ledu. – F označava osobu koja je u nepovoljnoj situaciji, izražena je prijetnja da se osoba može okliznuti i stradati, *O(t)i(s)a(o) pod led.*

Co(vj)ek sa dvi(je) pameti. – Neko na jednom mjestu jedno priča, a na drugom sasvim drugo govori, riječ je o čovjeku koji ima kontradiktorne stavove, ali i koji može biti prevrtljive čudi.

Co(vj)ek se drži za riječ, a stoka za rogove. – Kad se želi da stoka postupa onako kako želimo, tad ju držimo za rogove, kada to želimo od čovjeka obavezuje se da da riječ.

Co(vj)ek se uči dok je živ – Deviza je namijenjena mladima, i obavezuje ljude da cijeli život uče, odgovara izreci njem. muzicara R. Schumanna: *Es ist des Lernens kein Ende,*:

Co(vj)ek se uči dok je živ, a umre k(a)o budala. – Ovo je cinicna verzija prethodne P i pokazuje uzaludnost učenja.

Co(vj)ek snuje, a Bog odlučuje. – Sicijsnost čovjeka i njegovih težnji očituje se u ovoj P, jer za vjernika je sve do Božije volje.

Co(vj)ek ti je k(a)o (p)tica; sad ga ima sad ga nema. – P govori o prolaznosti čovječijeg života, kaže se kada neko umre, ljudski život se ovdje poredi sa pticijim letom – ptica se na tren vidi, pa se ne vidi.

Čovjeku je dobra žena sermija. – P istice važnost zene u životu muškarca. Tur. *sermaye* – imanje, kapital.

Co(vj)ek želi od svakog da je bolji, ali od sina da je gori. – Maksimalna očeva koji žele da ih sinovi prevaziđu po uspjehnosti u životu.

Čudi se k(a)o vlaska mlada. – P; Sintagma "vlaska mlada" je simbol nesnalazljive djevojke koja se udala izvan svog etničkog kruga. Njoj je sve novo – i odnosi i običaji. Zato se sa njom poredi osoba koja je začudjena stanjem u kojem se zatekla.

Čudna/čudnog mi čuda (i zelena kupusa). – Ironičan komentar za ponasanje nekog ko se *Čudi se k(a)o vlaska mlada.* Za onoga ko kaže I ništa nije čudno, naprotiv sve mu je sasvim jasno i stavom naglasava snalazljivost u datom trenutku.

Čula zaba da se potkiva (pa posla i ona). – P je početak basne u kojoj je zaba, čuvsu da se konji potkivaju posla i ona da i nju potkuju, kako bi bila ravna konjima, a kad su joj to učinili, stradale su joj noge. Kaže se za nase mahaluse koje prizeljkuju da budu kao "bolji" svijet, pa se uplicu tamo gdje im nije mjesto i ispadaju još više smijesne. Ova P (i sama basna je parafraza) *Puhala se zaba...*

Čuva guju u njedrima. – P se odnosi na čovjeka koji voli ženu, a ne zna kakvo mu zlo ona sprema iza leđa, ali može se odnositi i na ortake u poslu i na prijatelje uopće, odgovara lat. *Viperam sub ala nutricare.*

Cuvaj bijele pare za crne dane. – Savjet da treba stediti novac kako bi se od njega moglo živjeti kada ne bude mogućnosti da se zaradi za život.

Cuvaj komsiju kao brata. – P istice da komsija može biti blizak poput brata, jer je uvijek blizu i pomoći će i kada brat nije prisutan. P izražava dobrosusjedsku tradiciju u BiH.

Cuvaj opanke dok ne steknes cizme. – Odnosi na skorojevice koji dolaskom u grad zeće sto prije zamijeniti opanke cipelama, a misli se: "Ne budi razmetljiv i ne zaboravi odakle dolaziš."

Cuvaj se onog koji nema šta da izgubi. – P kaže da onaj koji je na ivici egzistencije može biti posebno opasan.

Cuvaj se pa će te i Bog sacuvati. – P se sreće u sve tri monoteističke religije, a izražava prepustenost čovjeka samog sebi.

Cuvaj se psa koji ne laje. – P upućuje na to da čovjek treba biti oprezan prema ljudima koji su sutljivi, jer time možda prikrivaju svoje zle namjere, *Ne boj se psa koji laje*.

Cuvaj se stara Turcina i mlada Srbina. – P istice iskustvo starijih, ali i snagu mlađjih osoba.

Cuvaj se starog berbera i mladoga hecima. – P istice da ljudi trebaju paziti kada odlaze starom frizeru ili mladom ljekaru, jer i jedan i drugi nisu pozdani; prvi jer je ostario i ruke mu nisu više spretne kao nekada (pogotovo ako je u pitanju sunecenje), a drugi jer je još neiskusn. Tur. berber – frizer, hecim – ljekar.

Cuvaj se vlaha iz Sokoca, sokca iz Doca, balije iz Stoca i – Hercegovca ma koje vjere bio. – Savjet koji karakterise Bosnjake iz doba turske uprave u Bosni. U narodu postoji ubjedjenje da su najnemoralniji, tj. najzadrtiji: pravoslavci iz Sokoca, katolici iz Doca i muslimani iz Stoca. Drugi dio izreke to isto generalno pripisuje svim Hercegovcima, čime se Bosanci moralno izdizu iznad Hera. Tur. balija – neobrazovan muslimanski seljak, arh. sokac – katolik, tur. vlah – pravoslavac. (Sve tri pojma su pejorativna.)

Cuvaj se zasecerenog jezika i zapaprenog srca. – P naglasava da ne treba vjerovati laskavcima koji su slatkojrecivi, a i onih koji su zustr naravi.

Cuva ju k(a)o malo vode na dlanu. – P se kaže za onog ko se mnogo, katkad i pretjerano brine za nekoga, npr. roditelj za dijete, ili za voljenu osobu, a poredi se sa zednom osobom koja pažljivo čuva malo vode na dlanu kako bi je mogla da popije.

Cuva mu svijecu. – P se odnosi na saucesništvo u bilo čemu, ima dva značenja: 1. onaj koji čuva svijecu drugom zna sve njegove poslove i planove, čuvanje svijece može se odnositi i na lopovluk u kojem jedan lopov svijecom osvjetljava drugome obijanje brave na vratima. 2. u vicu je onaj koji je čuvao svijecu ispaio uspješniji ljubavnik od onog koji je vodio ljubav sa ženom, po tome onaj koji čuva svijecu je saucesnik neke veze između dvoje koji se vole, a drugi to ne odobravaju.

Cvrst k(a)o babin zub. – Ironican komentar na veoma labavo stanje koje se poredi sa labavoscju babinog zuba.

C

Caca te (tvoj) zakart(a)o! – I je saljiva kletva upucena sinu na racun karaktera njegovog oca, a naci: "Neka otac i tebe izgubi na kartama, jer ni jedan ni drugi ne valjate!", *Hakurcina k'o i otac*.

Cao seljacine, nema vise jebacine! – Komentar za udaju nemoralne djevojke, *Ode Mara preko okeana*. Ili rijeci onoga ko napusta neko drustvo koje mi nije bilo blisko.

Car zajeb(a)o fajdu. – P se kaže kada je neko mislio da će u poslu dobro proci, ali mu desilo da je za posao morao mnogo više uloziti, na kraju je ispalo da nema ni tur. cara – zarade, a ni fajde – koristi.

Corav vodi sakata. – Komentar koji oznacava veoma los spoj osoba ili okolnosti koje cine neki neuspjao pokusaj ili posao.

Cutanje/sutnja je zlato. – Savjet da je pametnije sutjeti nego pricati gluposti, jer presutane, neizgovorene rijeci nekada mogu biti i spas. P je savjet da se pazi pred nekim ljudima o čemu se govori.

D

Da beg nije cicija, ne bi bio beg. – Odgovor i komentar na poslovicu, *Kad je beg bio cicija?*, kojom se izražava cicijaski karakter onih koji se smatraju i ponasaju kao begovi, tj. da nije bio skrtica ne bi se još više obogatilo.

Dabogda im(a)o pa nem(a)o. – Teska kletva koja je mnoge ljude stigla u proslom ratu. Ljudi cesto proklinju bas ovako znajuci tezinu ove kletve.

Dabogda mi ostario. – I se kaže djetetu, dakle, izražena je zelja da to dijete prozivi život i dočeka starost.

Dabogda te ciganska torba hranila. – P je kletva sa namjerom da neko osiromasi poput Roma.

Dabogda nista ne radio! – Ironican kletva, jer nema veće besmislice od nerada, pogotovo ako je taj nerad dugotrajan.

Dabogda te hirurg sio! – I je kletva i znaci da se prokletom prizeljuje neki udes koji bi ga odveo na

operaciju.

Dabogda te majka po Neretvi kukom trazila. – Kletva u Hercegovini koja podrazumjeva zelju da se utopi onaj kome je upucena, jer su se utopljenici nekada, a katkada i sada vade iz rijeke kukom. (Od regije u BiH zavisi koja ce se rijeka u kletvi spomenuti.)

Dabogda te mati po ocima u bureku prepoznala! – Isforsirana kletva mlađih generacija koje nastoje biti duhovite.

Dabogda ti se (na djetetu) vratilo! – Kletva je upucena onome koji je nekome nesto ucinio nazao sa namjerom da mu se desi isto, npr. ako je neko udaren da i onaj koji je udario dobije udarac, ako je spomenuto dijete u kletvi, tad je kletva jos veca.

Dabogda mu bilo ono sto zena misli, a ne mati. – Kada su ukucani zabrinuti za oca porodice onda izgovore ovu poslovicu. Kada muza nema kod kuce smatra se da zena misli da se on negdje provodi, a njegova majka misli da mu se nije dogodilo kakvo zlo, po toj logici bolje je da mu se desi ono sto zena misli.

Dabogda pijan pred Boga stao. – Jedna od najgorih kletvi koja moze biti upucena muslimanskom vijerniku.

Dabogda u tebi ne ostalo. – Odnosi na prozdrljivu djecu kojima roditelji kazu ovu saljivu kletvu, jer im se cini da djeca mnogo jedu kako bi se udebljala, ovim zele da im djeca ne budu debela, jer ako se kletva ispuni djeca ce imati dobru probavu i nece biti debela.

Da(t) ce Bog i celi kapu. – Kada nekog ne ide u zivotu, onda on sam za sebe ovo kaze, poredeci sebe sa celavim covjekom koji se nada da ce od Boga dobiti kapu koja ce mu zastiti celu. Tur. celo od: kel – glava bez kose, covjek bez kose, tal. cappa – pokrivalo za glavu.

Da ga ne svrbi – ne bi se cesao. – Komentar koji se odnosi na onog kome nesto smeta i ko nastoji da rijesi svoj problem.

Da ga objese, donio bi kuci vjesala. – Saljiv komentar na neciju spretnost, ali i na visinu.

Da ga u potok bacis iznio bi pastrmku. – P je ilustracija snalazljivosti.

Daj Boze (k)ceri da te aga uzme, ali oko kuce se motaju samo Cigani. – Komentar na nerealnu procjenu situacije izrazena u zelji djevojke da se uda za agu, medjutim roditelj joj sugerira da nema nista od njenog nadanja jer u blizini doma se krecu samo Romi.

Daj Boze smrti za jakosti. – Vapaj starih ljudi da umru dok jos imaju snage jer se pribjavaju smrti poslije duge patnje kada ce biti na teretu ukucana i bliznjih.

Da guzica vidi puta. – I se kaze za onoga ko nema sta da radi pa hoce i on da ide tamo gdje idu i drugi, a nema dovoljno jak razlog za svoj put.

Daj djevojku gdje je dobar vagan, ozeni se gdje je jatagan. – Arh. princip da se djevojka treba udati u bogatu obitelj, a sina ozeniti u junacku. Njem.: vagan – mjera za zito (6l litra), tur. jatagan – zakrivljeni noz.

Da je babi mu bila bi de. – U punom znacenju: "Da su babi muda, bila bi dedo", odnosno, kada bi postojali uslovi za nesto, onda bi to bilo lako izvesti. Kaze se kada neko neobjektivno planira ili radi neki posao za koji nisu ispunjeni svi preduslovi da bi rad uspio, ili *Da mi je ova pamet... i Sta bi bilo kad bi bilo?*

Da jebe rak raka. – Rakovi se ne mogu pariti onako kako to cini covjek licem u lice, dakle ova saljiva P porucuje i izgovara se kada je nesto neizvodivo, npr. "Ma ne moze on to uraditi, da jebe rak raka!"

Da je derta koliko je zerta bilo bi ibreta. – P istice: da je dovoljno zelje koliko je nagona za ostvarenjem zelje desilo bi se tudo; odnosi se uglavnom na starije ljude, Tur. dert – ljubavna ceznja; zert – naprasitost, a ibret – tudo; slicno: *Da mi je ova pamet i ona muda.*

Da je kuca dobra i vuk bi je imao. – Duhovita P kojom kafansko drustvo odgovara od odlaska kuci onog koji hoce da ide.

Da je pamet do kadije k(a)o od kadije. – P pokazuje relativnost shvatanja pravde i ljudskog razmisljanja, npr.: "Da sam sve ovo znao sto sam cuo kod kadije, drugacije bih ja cinio!", cesto kaze sam sebi kao komentar onaj koji je kasno spoznao istinu ili savjet.

Daj mi tica, dzaba ti gnijeздо. – P je komentar na onu osobu koja je zadovoljna malim uspjehom u zivotu. Tic – mlado od ptice; tur. dzaba – besplatno.

Daj mu jedan prst, uze(t) ce ti c(i)jelu ruku. – P se odnosi na nezahvalnike i nezajzljive karaktere, govori se kao opomena onom ko misli sa nezahvalnim imati neki posao.

Dala baba paru da se uhvati u kolo, a poslije dvi(je) da se pusti. – Cinican komentar na onog ko je prvo htio da bude u nekom poslu, a onda zeli da odustane od njega.

Daleko od ociju – daleko od srca. – P je tal. porijekla; ako oni koji se stvarno ne vole nisu zajedno, postoji opasnost da se otudje jedno od drugog, sto ne mora biti pravilo, jer ceznja i sjecanje mogu povecati ljuba

Da ljudi nisu ovce vlast ne bi bila vuk. – P istice vaznost ljudskog duha, njegovog nemirenja sa nedacama koje donosi losa vlast. Dakle, narod treba pokazati vlastima da nisu glupo stado, nego da su svjesni zla u koje su zapali i da za to nisu krivi uvijek oni, nego i vlast koja vodi taj narod.

Da mi je njegova glava da se odmorim. – Duhovito se kaze kada je covjek zeljan bezbriznosti, a to stanje poredi se sa nekim ko se mnogo ne sluzi glavom, ko mnogo ne razmislja, pa samim time nema ni problema.

Da mi je ova pamet i ona muda. – Prizeljivanje osobe koja smatra da je propustila svoje sanse; zelja da se

vrata mladi dani, prisutno je kod neizvijenih ljudi, *Da je derta..*

(Da moze) Popio (utopio) bi ga u casi vode. – P se koristi za onoga koji bi rado nekoga upropastio na najlakši i najbrži način, samo da moze.

Danas curi krunu mece, a sutra je nece. – Komentar na laskanje; arh. mecati – stavljati.

Danas je bolje imati kafic nego biti predsjednik opstine. – P izrazava blagostanje vlasnika kafica; ceste su varijacije u ovoj formi, pa se govori da je bolje biti kelener, taksista, mesar itd. nego direktor, predsjednik političke stranke ili, kantona.

Danas se djeca radjaju sa fakultetom. – Duhovit komentar za djecu kada okolina uoci kako već sa dvije tri godine pocinjavaju da lucidno pitaju ili zakljucuju.

Danas vezir – sutra rezil. – Arh. P koja naglasava varljivost sreće ljudi na vlasti. Neki bosanski veziri su bili Bosnjaci, a završili su život osramoceni i ubijeni po zapovijesti sultana. Tur. vezir – guverner pokrajine, rezil – sramota.

Dan ne mozes zadržati, ali ga ne mozes izgubiti. – P sugerira da vrijeme neumitno prolazi, ali da se moze nadoknaditi ako ga covjek korisno upotrijebi.

Da nije tuzno bilo bi smijesno. – Komentar na tragikomican ishod dogadjaja koji je najcesce zbog tog sto je neko vrlo glupo postupio.

Dao babu za nevjestu. – Kad neko nekom podvali, kad prilikom mijenjanja za njegovu novu i lijepu stvar dadne mu staru, ruznu i dotrajalu; suprotno od *Dao pogacu...*

Dao besu. – F je simbol iskrenog, velikog obećanja; sam pojam besa sveta je zakletva kod Albanaca, tur. besa – primirje, nagodba.

Dao kozi da cuva kupus. – Kada neko nepromisljeno povjeri nepouzdanjoj osobi neku tajnu; ili, posao koji ce ovaj upropastiti poput kože koja ce pojesti sav kupus. *Dao vuku...*

Dao pogacu za prohu. – P; ako neko nesvjesno ili zabunom prilikom trampe dadne nesto vrijedno za bezvrijedno, suprotno od *Dao babu za nevjestu.*

Dao umlje za bezumlje. – Kad neko uciniti nesto uludo, jer je poslusaio drugu osobu koja mu je sugerirala los savjet.

Dao vjeru za nevjeru. – Ako neko obeća pa ne uraditi to sto je obećao.

Dao volju za nevolju. – Kad neko nesto sa radoscu ucinio nekom, a ovaj mu, umjesto da se pozitivno revansira, nerado uzvrati ili mu uopce ne ucini nista.

Dao vuku ovce da cuva. – Ovdje je jos drasticnije izrazena poruka P, jer je veca steta u odnosu na poslovicu *Dao kozi da cuva kupus.*

Da prostis. – Predislamska bosnjacka F, koristi se kad sugovornik zeli pokazati svoju pristojnost i ne zeli nekom nesmotrenom rijecju da povrijedi onoga s kojim prica.

Da sam jucer umro to ne bih znao. – P se obicno kaze u cudu, ili ironicno kao komentar kada se desi nesto neuobicajeno.

Da sam kralj pio bih samo masnocu. – P kmetova iz srednjeg vijeka koji su zeljni masnije hrane (jer su uglavnom jeli posnu) kroz ovu hiperbolu izrazavali prirodnu potrebu. P je aktuelizovana u toku rata u BiH kada su mnoge obitelji oskudjevale u ishrani.

Da sam se na Boga (kamenjem) bac(a)o, previse je. – P je vapaj u velikoj nevolji, koji izgovara onaj koga je pogodila nesreća, a on smatra da ju ni u kom slucaju nije zaslužio.

Da se porefenamo (utalimo)? – F je uobicajeni pocetak dogovora za aksamluk; tur. herifane (refena) – zajednicki, trosak za mezu i pice. Njem. tail - dio necega.

Da se udarimo guzicama (pa da idemo)! – Jedan od paganskih nacina pozdravljanja pri rastanku bio je i dodirivanje straznjicama, P i danas koriste stariji ljudi koji su naslijedili predislamske obicaje.

Da se za zelen bor uhvatim i on bi se jadan osusio. – Kad nekom već dugo ne ide nista za rukom, pa kada se ta osoba jada nekome onda time izrazava svoje muke, katkad je to i zelja za samosazaljenjem.

Da si jah(a)o kad si sedl(a)o – stig(a)o bi na vrijeme. – Primjedba i komentar upuceni onom ko se hvali da je poduzeo sve kako bi mu posao uspio, ali mu je sve propalo, znaci trebao je jos ranije zapoceti planirani posao, *Brzi samari nego konji.*

Da ti kapa fali, kupio bi(h) ti, ali pamet ne mogu. – Duhovita P koja komentira necije pretežno neinteligentno ponasanje.

Davala, ne davala – opet ce ti se osusiti. – Epilog saljive basne: Dvije ruze su procvale, ali im je u toku ljeta nestajalo vode. Naidje oblak i kaze ruzama: "Dajte mi po jednu laticu i dacu vam malo kise da lakse podnesete ljetnu zegu." Jedna ruza je dala svoju laticu, a druga, ponosna, nije htjela. I dalje je prva ruza svaki put davala po jednu laticu, a druga nije. Na kraju su se obje osusile; prva zato sto je izgubila sve laticice, a druga jer nije dobivala tecnost. Pouka je izrazena u prenesenom smislu, a odnosi se na djevojke od kojih muskarac trazi da ona sa njim spava. Kad se djevojka predomislja, on joj isprica ovu pricu.

Da zna kadija sta je rakija mjesto citaba pod jastukom bi drz(a)o bardak. – Arh. P koja na duhovit način istice ljepotu opijanja. Tur. rakija – alkoholno pice, u BiH najcesce od sljive, citab – knjiga, jastuk –

uzglavlje, bardak – posuda u kojoj se drži pice. (Od toga je dosao pojam *bardaklija* – naziv za krupnu sljivu koja rano rodi i od koje se pravi rakija.)

Derem nogavicu da krpim tur. – Duhovit je komentar na snalazljivost u neimastini.

Dere staru kozu. – Kada neko prica istu pricu vec duze vremena i drugima neprstano dosadjuje onda drustvo ovako izrazi njegovo dosadjivanje.

Desava se to i pametnima. – Ako neko napravi glupost onda mu kazu ovo isticuci tim da je on nepametan, a da se takva greska moze desiti i pametnima, odgovara lat. *Quandoque bonus dormitat Homerus.*

Devet brace (a) jedne gace. – Komentar na slabo imovno stanje u obitelji.

Dig(a)o mu rep. – P se koristi kad neko bespotrebno drugog hvali, kada mu uvecava znacaj, a poredi se sa zivotinjom, npr. paunom koji dizuci rep iskazuje svoju ljepotu.

Digla se i gora i trava. – Koristi kad dodje do sveopceg ustanka, pobune kada se ljudi i iz planinskih (gora), a i ravnicarskih (trava) krajeva dignu na ustanak,:

Digla se kuka i motika. – Isto znacenje kao gore.

Dijete se tuce prije nego sto podje na vodu. – Dijete treba uciti sta da cini da ne napravi gresku, treba ga opominjati, a po ovoj P i tuci, jer ce strahovati da ne napravi gresku, pa ce bolje paziti; savjet mladim roditeljima da na patrijarhalan nacin treba odgajati dijete.

Dinar rakije – tri meze. – P je kafansko pravilo: treba tri puta vise meziti nego piti pice da se covjek ne bi brzo napio, grc. denarion – kovani novac, tur. raki – alkoholno pice, u BiH najcesce od sljive; meze – hladno predjelo uz pice, *Dva dinara meze... i Dva reda...*

Dinar mu (kao) dzamija. – P se odnosi na onog ko je veoma stedljiv, ko mnogo cijeni svoje pare, a to postovanje poredi sa postovanjem vjernika koji cijeni dzamiju. Tur. dzami – islamska bogomolja.

Dirn(u) si u osinje gnijezdo. – Opomena onom ko se nesvjesno, ne znajuci za opasnost upustio u konflikt sa opasnim protivnikom.

Djeca, kada su male(h)na piju mlijeko, a kada odrastu piju kr – Duhovit komentar dječije naravi i odnos djece prema roditeljima, *Mala djeca...*

Djetetu na volju, sebi tugu i nevolju. – Opomena mladim roditeljima da ne smiju popustati pred dječijim hirovima i kapricima.

Djevojacka kletva je najteza. – Polazi se od ubjedjenja da je kletva nevinih djevojaka jaca nego druge kletve, nje se treba osobito cuvati, jer ako neko nanese zlo djevojci, ona ce ga prokleti i prokletnika ce nesreca stici.

Djevojacka pamet – rosa na listu. – Ironican komentar na lakomislenost djevojaka.

Djevojci nijedna haljina ne stoji tako lijepo kao stidljivost. – Arh. P koja naglasava da djevojka treba biti suzdržana i sramezljiva jer to je bio nekadasnji uzor postjenja.

Dlaku na cetvoro cijepa. – P je komentar na neciju vjestinu.

Dobar glas se daleko cuje, a los jos dalje. – P naglasava da je covjek sa vrlinama uvijek hvaljen i o njemu se mnogo prica, a onaj koji je pun nedostataka jos je vici predmet razgovora i osude.

Dobar hodza do smrti se uci. – P naglasava vaznost učenja kroz zivot.

Dobar i budala dva su brata. – Dobricine su katkad naive pa ispadnu poput budala koje su cesto bezazlene, u podtekstu je savjet da ne treba uvijek biti prema svima dobar.

Dobar je Bog (zemlja) sto ga drzi. – Kad neko nekoga pretjerano hvali da je dobar, a drugi se ne slaze sa tim, tad se ovako cinicno prokomentira, naredne P:

Dobar je k(a)o kruh. – Ako je covjek veoma dobar prema svima i kada to mnogi uocavaju, tad se za njega kaze da je dobar kao kruh, jer za kruh se ne moze reci da ne valja.

Dobar je potreban i kobili. – P je vulgarna varijanta o smislu dobrote jer se covjek poredi sa konjskim udom, koji treba biti dugacak, da bi se uspjesno sparao sa kobilom.

Dobar kibicer vrijedi vise nego dobre karte. – P je deviza kockara koji, varajuci na kartama uzdaju se u partnera koji im dojavljuje kakve karte imaju suigraci, njem. Kiebitz – promatrac nekog nadmetanja.

Dobar kurac mir u kuci. – Ovdje je poistovjecen otac obitelji sa muskim spolnim organom koji je simbol muskosti; ako muz redovno ispunjava bracne obaveze, zena ce biti zadovoljna i izvrsavat ce svoje kucanske poslove. Odgovara lat. *Penis bonus pax in domus.*

Dobar savjet zlata vrijedi. – Komentar kada nekoga neiskusnog neko posavjetuje, to moze znaciti isto kao da je sebi ustedio novac, odnosno zlato, koje bi vjerovatno potrosio, jer se iskustvo cesto skupo placa.

Dobar sir, samo steta sto je u pasjoj mjesini. – Ironican komentar na nesto sto ima neki nedostatak.

Dobi(t) ces muda od labuda. – P kaze da neko nece dobiti nista, kao sto ni muda od labuda ne znace nista jer ni ne postoje.

Dobijes na mostu – izgubis na cupriji. – Ako se prelazi preko dobrog mosta, siguran je prelaz, ali ako se prelazi preko rasklimane stare cuprije, moze se desiti da covjek padne u vodu. U prenesenom smislu: ne mozes svugdje ucariti, negdje ces zaraditi, negdje neces; dakle treba racunati sa nekim situacijama u kojima sve ide po planu i na one koje donose poteskoce, *Preko prece, naokolo krace.*

Dobio si bitku, ali ne i rat. – Upozorenje onom ko trenutno ima neku prednost u odnosu na onog koji izgovara P da suocavanje, nadmetanje, borba jos nije gotova mada je protivnik u prednosti.

Dobra djevojka nece izaci iz svog sela. – P je arh. maksima za endogami brak, po kojoj su se nekad udavale djevojke.

Dobri covjece. – Arh. F koju i danas govore neki Bosnjaci oslovljavajuci njome cak i nepoznate osobe, kao sto su se nekada uzajamno oslovljavali *dobri Bosnjani*.

Dobro je i u paklu imati prijatelja. – P naglasava da i medju losim ljudima katkad treba imati prijatelje.

Dobro je katkad(a) i djavolu svijecu zapaliti. – Ironican komentar nar. price u kojoj je covjek zapalio svijecu djavolu ne bi li imao kakve koristi od njega. U snu ga djavo pita koju zelju da mu ispuni, a covjek kaze da mu pokaze gdje moze naci zlato. Odvede ga djavo na livadu i pokaze mjesto gje je zakopan cup zlata. Vidjevsi covjek da na livadi nema nikakvog grma ni drveta kako bi prepoznao sutradan to mjesto, zapita djavla kako da zna sutra gdje je zakopano blago. DJavo mu kaze da izvrshi nuzdu, covjek ga poslusa i u tom trenu se probudi uneredjen. Pouka je da se ne treba poigravati sa zlom.

Dobro je katkad(a) i zenu poslusati. – Pouka iz nar. price u kojoj je covjek pitao kadiju valja li zenu poslusati. Ovaj mu je odgovorio da ne valja. A kada mu je covjek rekao da ga je zena nagovarala da ponese kadiji cup masla i da je znaci dobro postupio sto nije donio maslo, kadija mu je odgovorio P.

Dobro se dobrim vraca. – P sugerira da treba ciniti dobra djela, jer se ona ljudima vracaju tudjim dobrim djelima, *Baci dobro niz vodu, naci ces ga uz vodu.* i *Od nafake ne mozes uteci.*

Do(ci) ce i tebi crni petak! – P je aluzija onog koji prijeti drugom da mu prizeljuje nesrecu, *Crni petak.*

Do(ci) ce tebi iz guzice u glavicu. – P je opomena praznoglavim ljudima, koji misle samo sta ce jesti. Misli se da ce doci vrijeme kad ce se osim na guzicu poceti misliti i na druge, vaznije stvari, ali poznato je da takvim ljudima treba dugo dok im dodje iz guzice u glavicu.

Dogodine u Bosni! – F je parafraza cestitanja zidovske Nove godine. Zidovi su u dvijehiljadegodisnjoj dijaspori cestitali jedni drugima Novu godinu sa F: “Dogodine u Jeruzalemu.” u zelji da se vrate u svoj zavicaj. Bosanska F odraz je nostalgije Bosanaca prema BiH.

Dogorjelo mu do nokata. – P se odnosi na onog ko je prilikom nekog izazova nastojao da rjesi situaciju u svoju korist ali mu to nije poslo za rukom; njegov polozaj se poredi sa nekim ko je drzao bukcinju koja je dogorjela i sada on drzi samo zizak vatre tik svojih noktiju.

Do groba: ”Jao njoj!” A od groba: ”Ko je moj?” – P je sarkastican komentar na shvatanje udovice koju prije sahrane muza sazaljevaju, ali poslije u njoj vide mogucu udavacu.

Dohakao mu. – F znaci: Upropastio ga, a kaze se za onog ko je nekom s pravom nanio stetu, tur. hak – doskociti.

Dok dijete ne zaplace mati mu ne da sise. – Sve u zivotu treba traziti, jer onaj od koga se nesto trazi to ne zna dok ga se ne upita, ovo je savjet da za mnoge stvari u zivotu covjek treba pitati, da ih treba traziti.

Dok imas svaciji si, kad nemas niciji si. – P istice da okolina voli imucne osobe, a ne voli sirotinju.

Dok ja gledam moj rep, a ti grob svoga sina, nema prijateljstva medju nama. – Pouka nar. price: Covjek odsijece zmiji rep zelivsi je otjerati jer se bojao da mu ne ugrize sina. Zmija iz osvete ugrize dijete i ono umre. Poslije nekog vremena dodje covjek zmiji u namjeri da se ipak, na sta mu zmija odgovori P sto znaci da je nepotrebno gledati u proslost ako se misli ona prevazici.

Dok ja njima objasnim odose moja muda! – P je epilog bosnjacke nar. basne: Vidio zec da je pocelo skopljenje bikova u Bos. Posavini, prepliva Savu i stigne u Hr Posavinu. Zapitase ga zasto je dosao, a on im odgovori: ”Dok ja Bosancima objasnim da nisam bik, odose moja muda!” P se odnosi na tromost vlasti, pravde i birokratije.

Dok je boca cijela, na(ci) ce joj se cijena. – Arh. P je aluzija na nevine djevojke, jer su se prije djevojke morale obavezno nevine udavati.

Dok je djevojka: olovo u jezik a plamen u noge, a kad se uda: plamen u jezik a olovo u noge. – Komenar na djevojke koje su prije braka bile uzorne, a posto su se udale postale su drugacije.

Dok je mami secerom je hrani, a kad je namami, pelina joj daje. – Kada momak zavodi djevojku, obecava joj sve i svasta, a kad je ozeni, onda se ponasa katkad kao da mu je zena sluskinja. P govore majke kcerkama kad im se one povjere da imaju momka koji im svasta obecava.

Dok jednom ne smrkne drugom ne svane. – Neki ljudi koriste tudju nesreci da bi bili sreniji.

Dok je para bi(t) ce i hahara. – Onaj ko ima mnogo para, pa casti druge je omiljen zbog svog novca, a kad se pare potrose, nema ni drustva; P je savjet oceva sinovima da biraju drustvo, majk. hoher – skitnica.

Dok je u selu zena, ne treba se kaludjeru zeniti. – Pravoslavna P koja zigose nemoral nekih zena, a i kaludjera.

Dok kilu luga ne izvadite iz peci ne mozete reci da se znate. – P najcesce kaze mati kcerki. Potrebno je dugo biti zajedno, grijati se kraj iste peci cijelu zimu, da se cak kilogram luga, tj. pepela iz peci izvadi, da bi se tek poslije tog perioda moglo reci da se supruznici znaju, *Kad kilu soli...*

Dok macke nema misevi kolo vode. – Kad nema gazde u radnji, tada segrti ne rade onako kako gazda od

njih zahtijeva, isto se odnosi na dom kada roditelji odu i ostave djecu samu.

Dok ode od sofre do secije zaboravi sta je jeo. – Neki ljudi toliko su zaboravni da poslije nekoliko minuta zaborave sta su radili ili govorili. P govori o poslovičnoj bosnjackoj bezbriznosti i zaboravnosti, *Do vecere zaboravi sta je rucao.*

Dok ruzica mirise, dotle je svak(o) begenise. – P istice vaznost mladosti kao uslova da djevojka bude radnije udata. Tur. begenmek – ugadjati.

Dok se dvojica svadjaju – treci se koristi. – P upucuje da se ljudi ne trebaju svadjati, jer ce neko od te svadje izvuci korist; odgovara lat. *Duobus litigantibus tertius gaudet.*

Dok se lisici prouci berat ode koza na pazar. – Arh. P koja naglasava da ne treba nekom objasnjavati ono sto taj ne moze da shvati, jer ce u proci dragocjeno vrijeme koje je potrebno za razrjesenja situacije. Tur. berat – carski dekret.

Dok traje nek(a) laje. – Duhovita bekrijska P: “Dok se ima nek se trosi.”

Dolijeva ulje na vatru. – Ako se dolijeva ulje na vatru izaziva se jos veci plamen, kaze se za onog koji pospjesuje svadju, umjesto da je popustljiv i tolerantan, *Nemoj secer...*

Domazet je crn gavran. – P istice nezahvalnu situaciju onog ko se ozenio i otisao da zivi u nevjestino mjesto. Grc.: doma – kuca + zet – mladozenja koji zivi u kuci svoje mlade, tj. njenih roditelja.

Do podne Ilija, od podne Alija. – P iz XV stoljeca koja ilustrira poslovični bosanski prozeticizam ali i odlucnost primanja nove vjere, u ovom slucaju islama. Jer, u periodu bosanske drzave Bosnjaci su se nekoliko puta odricali pred papinim izaslanikom crkve bosanske i primali krscanstvo, da bi se kada on ode opet vracali svojoj vjeri.

Dosadan k(a) picajzla. – Picajzla je narodni izraz za stidnu us koja izaziva svrabez; necija dosada poredi se sa svrabezom.

Dos(a)o iz rupe u jamu. – Kaze se kad neko iz lose situacije dodje u jos goru. Odgovara lat. *Ab equis ad asinos.*

Dos(a)o tobe. – F oznacava pokajanje za grijeh i obecenje samom sebi da se grijeh vise nece ponavljati, kaze se za onog ko se poslije loseg nacina zivota poceo ponasati uzorno. tur. tovbe - pokajanje

Dos(a)o vrug po svoje. – Srednjovjekovna P po kojoj vrug odnosi sve sto je dobro, a posto je covjek, po tradiciji crkve bosanske spoj prljave materije i andjeoske duse, djavo uvijek ima sta da trazi od covjeka, posto je djavo vlasnik polovine covjeka, jer je onaj materijalni dio covjeka; tijelo, djelo djavola odgovara lat. *Hanibal ante (ad) portas.*

Dosla Cica na kolica. – P je epilog jedne poucne pricice za djecu u kojoj je Cica dolazila na trznicu da kupuje, a izbjegavala je kolica (nekad su kolica bile tezge na pijacama) jedne trgovkinje. Kada jednog dana Cica nije nasla ono sto je trazila na cijeloj trznici prisla je kolicima prodavacice koju je ranije izbjegavala. Naravno, trgovkinja je imala ono sto je Cica trazila, ali ju je odbila rekavsi da to sto ona zeli nije na prodaju. U pitanju je zapravo bilo dostojanstvo trgovca koje se ne prodaje. Poruka P je da covjek treba budi dobar sa svima, jer ne zna kada ce mu neko zatrebati, *Ima dana...*

Dosla kosa do brusa. – P se odnosi na onog ko je prevrsio svaku mjeru, a poredi se sa kosom (za kosenje trave) koja se istupila i vrijeme je da se na brusu ponovo naostri.

Dosla voda do grla. – P se odnosi na onog kome su iscrpljene sve mogucnosti za djelovanje, ko je u poziciji da strada poput covjeka koji se nasao u bujici koja moze da ga utopi.

Dosle mu vile pred oci. – P se kaze kad neko ima veliku nevolju, a to se poredi sa situacijom iz slavenske mitologije kada vile nisu nekome naklonjene, vec su spremne da ga uniste, *Nagazio na vilinsko kolo.*

Dosli divlji i stjerali pitome. – P koja ilustrira osvajanje Rima od Vandala 445. g.p.n.e. a aktualizirana u pocetku rata u BiH, kada su seljaci iz bosanskih planina sisli u gradove istjerali gradski zivalj iz njihovih domova i sa njihovih vjekovnih imanja.

Dota je zmota – P naglasava da nije sva car uspjesnog vjencanja u dobrom mirazu. Tal.: dota – miraz, zmota – zabluda.

Dotjer(a)o cara do duhara. – Kaze se kad je covjek uporan u nastojanju da nekom ko je na pološanu dokaze ispravnost svoga stava. To izgleda kao da je neko u dvoboju dotjerao cara do zida. Ako neko, dakle svojim argumentima prisili protivnika na priznanje da ovaj vise nema kuda, onda se ovako iskaze taj postupak. Tur. duhar – zid.

Do vecere zaboravi sta je rucao. – P je blaza varijanta *Dok ode od sofre...*

Doveo ga u suru. – Kad otac sina, ili gazda svog radnika (a i obratno) urazumi i pri tom upotrijebi i prijetnju, tada se moze reci da je neko nekog doveo u red, postavio ga na pravo mjesto, kao sto je svaka sura (poglavlje) u Kur'anu na svome mjestu.

Doveo sluskinju – dobio gospodarcu. – P; ako stariji covjek dovede u svoj dom ili radnju sluzavku, a ona to vjesto iskoristi pa zaludi gazdu, tada ona pocne njime vladati i on postane njen sluga. Madj. gazda – gospodar.

Dovoljno je sretan onaj koji nema vremena da bude nesretan. – P naglasava da onaj koji je zaokupljen

svojim planovima nema vremena da misli o mogućoj nesreći.

Druge bi ti ptice danas pjevale. – Odnosi na onog kome sreća nije bila naklonjena i bi u boljem položaju da je bio sretniji splet okolnosti.

Drugom na volju (a) sebi na nevolju. – P je komentar na neciji prostodusan postupak, kada čovjek ne gleda svoju korist, a ne vidi da čineći drugo dobro sebi čini zlo.

Drva nosi u sumu. – P je komentar na besmislen posao, odgovara lat. *In silvam ligna ferre.* i *Ululas Athenea.* *Bunar kraj rijeke kopa.*

Drvo se na drvo naslanja, a čovjek na čovjeka. – P je princip ljudskog ponasanja.

Drvo se se savija dok je mlado. – Savjet da se čovjek treba učiti dok je mlad, *Star se konj...*

Drži dva gvozdja u vatri. – P se odnosi na onog ko radeci neki posao ima rezervnu mogućnost u slučaju ako mu se glavni rad izjalovi i poredi se sa spretnim kovcem koji kali istovremeno dva gvozdja.

Drži ga k(a)o pas jeza. – P je komentar na necije postupke, a ilustrira se situacijom kao kad pas samo pazi na jeza, ali ga ne može ni uhvatiti jer je bodljivak, dakle: neko nekoga nije u stanju da obuzda ili kontrolira.

Drži ga na oku (nisanu). – I je savjet (ili komentar) koji se upućuje nekome kada nekog treba pratiti da ne učini nešto što ne treba ili ne smije učiniti. Tur. *nisan* – vizir na pusci.

Drži je k(a)o malo vode na dlanu. – Ako muskarac ženu, ili roditelj svoje dijete previše pazi, tad se kaže da ga drži kao malo vode koju treba čuvati za nešto.

Drži mu muda u procjepu. – Odnosi onoga ko ima drugu osobu u potpunoj vlasti, a to se poredi sa situacijom u kojoj je jedan drugome ukljesticio jaja i ovaj jadnik mora činiti šta god se traži od njega inace mu stradase muda.

Drži nogu u vratima. – Ako neko nekome ne da da završi zapoceti posao.

Drži sve konce u svojim rukama. – P se odnosi na nekoga ko kontrolira cijelu situaciju i od koga poticu sve inicijative, podsjeća na situaciju u kojoj artista drži lutke-marionete na koncu i svojim pokretima prstiju diktira njihove kretanje.

Drži tri coska kuce. – P se odnosi na onoga ko najviše doprinosi u obitelji.

Drži vodu dok majstori odu. – Kaže se za nekoga ko ne zna do kraja da popravi nešto, nego samo privremeno ispravi kvar, ali se greska ponovo javi. Losi majstori obicno nadju neiskusnog segtra da naizgled popravlja kvar, a oni, posto su uvidjeli da ne mogu nista popraviti, odu, tj. pobjegnu.

Duboke rijeke tiho teku. – P naglasava da veliki ljudi i velika djela nenametljivo ukazuju na svoj značaj.

Dusa asiklije nikad nije kod kuce. – P istice da zaljubljena osoba cesce misli na voljenu osobu nego na sebe samu. Asiklija je zaljubljen čovjek od tur. *asyk* – ljubav

Dusa ga nece, tijelo ga hoce. – Najcesce je u pitanju sopstveno opravdanje za ambivaletan odnos prema drugoj strani: on(a) ga više ne voli i ne želi da bude sa njim (njom), ali još uvijek u njegovoj (njenoj) blizini osjeća uzbuđenje i želi intimnosti, *Tijelo ga nece...*

Dva ata na jednim jaslama biti ne mogu. – P komentira proporcionalnost ljudskih potreba i rivalstva, tur. *at* – konj, *Dva pehlivana...*

Dva bez duse – treci bez glave. – P ukazuje na situaciju kada se dvojica dogovore da uniste treceg.

Dva bi oka u glavi zavadila. – Kaže za ženu koja je vrlo uspješna u tome da zavadila osobe iz svoje okoline.

Dva dinara meze, jedan dinar pica. – Uputstvo onima koji ne znaju meraklijski da se ponasaju u kafani, *Dinar rakije... Dva reda meze...*

Dva losa ubise Milosa. – Srbijanska P koja je usla u BiH; govori da dva osrednja mogu nadvladati jednog jaceg čovjeka, misli se na srpskog plemica Milosa, odgovara lat. *Nec Hercules contra duos.*

Dva ljuta kamena nikad dobro brasno mljeti ne mogu. – P istice da dvije osobe zestoke naravi ne mogu nikada biti uspješni ortaci.

Dva pehlivana na jednoj spagi igrati ne mogu. – Arh. P koja naglasava da dva čovjeka istih ambicija ne mogu imati dovoljno prostora za svoju afirmaciju ako djeluju u blizini jednog drugoga – što ne mora biti tačno. Tur. *pehlivan* – akrobata na konopcu, *Dva ata...*

Dva put je čovjek u zivotu veseo: kada se ozeni i kad ženu ukopa. – Sarkasticno poimanje zivota muskarca sa ženom.

Dva (tri) put mjeri, jednom sijeci. – P sugerira postupak pri mjerenju bilo cega da se čovjek ne bi prevario, odgovara lat. *Bis dat qui cito dat.*

Dva reda meze, jedan red cuge. – *Dinar rakije... i Dva dinara meze...*

Dva seljenja i kupuj novi namjestaj. – P naglasava da je preseljenje skupo tim više što se u toku selidbe pokušstvo osteti ili unisti, ali i porucuje da čovjek treba biti pazljiv prema svojim stvarima prilikom preseljenja.

Dvi(je) lule duhana. – Kazu stari ljudi za duljinu hodanja. Jedna lula duhana pusi se otprilike 30–45 minuta, a ovdje je taj put dugacak 60–90 minuta, jer toliko treba da se ispuse dvije lule duhana, tur. *dühan* – biljka čiji se sasuseni i isjeckani listovi puse.

Dvi(je) pameti u jednoj kuci ne valja. – P naglasava da u domu uvijek treba samo jedna osoba da vodi

odlucujucu rijec.

Dvi(je) se ribe na istoj vatri przile, a jedna drugoj nije vjerovala. – Moze se desiti da dvojica stradavaju od istog zla, a da nisu svjesni toga i, sto je jos gore, ne vjeruju jedan drugom da ih je sa iste strane snaslo to zlo, *Gazimo po istom...*

DZ

Dzaba je mrviti coravoj kvocki. – P porucuje da je beskorisno pomagati nekome ko ne vidi pomoci, tur. kör – slijep, *Ne budi corava macka.*

Dzabe pas laje na Mjesec. – P oznacava bespotreban posao, odnosno; ali se moze shvatiti i kao uzaludnost opominjanja.

Dzambas je dzambasu brat. – P istice da je lopov lopovu brat, tur. dzanbaz – akrobat i trgovac konjima, simbolino lopo

Dzennet je saburom prekriven. – P savjetuje vjernicima da budu strpljivi, jer to je vrlina koja obecava raj, tur. dzennet – raj; sabyr – strpljenje.

Dzin baska – sejtan baska. – P je komentar na poredjenje necega sto je samo naizgled slicno po svojim mocima, ali je ustvari razlicito, tur. dzin – duh; baska – posebno.

DJ

DJavo je sve znao, samo nije znao na sto su zene ostrile nozeve. – Duhovita P koja istice domisljatost zene koja se ovdje hiperbolicna u odnosu na vrazije znanje.

DJavo je umijesao svoje prste. – P se kaze kada je u pitanju neki veliki problem koji je skoro nerjesiv; to ljude podsjeća na prisustvo djavola koji je svojim sapama zamrsio situaciju.

DJavo je us(a)o u njega. – P se kaze za onoga koji se na neki nacin ponasa tako da podsjeća na osobu opsjednutu djavolom.

DJavola bi na ledu potkovao. – Hiperbola se odnosi na veoma sposobnog covjeka, a njegova spretnost je toliko izrazena da cak moze uhvatiti djavla na ledu i potkovati ga.

DJavo mu ne da mira. – P; ako neko neprestano pravi probleme, ljudi u tome vide opsjednutost covjeka djavolom koji ga navodi na zlo.

DJavo nikada ne miruje (spava). – P koja opominje ljude da je zlo uvijek prisutno i da su brojna iskusenja u zivotu covjeka.

DJavola ne zovi, do(ci) ce sam. – P porucuje: djavo, kao simbol zla uvijek je prisutan, dakle zlo ne treba prizivati, ono je neocekivano, ali i uvijek blizu covjeka.

DJavo nit(i) ore, nit(i) kosi, vec samo o zlu misli i radi.. – P se odnosi na covjeka koji ne radi teske poslove, nego samo uziva u svojim zadovoljstvima.

DJavo odnio salu. – P se koristi u situaciji koja je postala ozbiljna i kada je krajnje vrijeme da se ljudi uozbilje kako bi poceli rjesavati nastalo stanje.

DJurdjevdansko pranje (umivanje). – F oznacava ritualno umivanje lica ili pranje cijeloga tijela koje se obavlja pri izlasku sunca na DJurdjevdan (6. maj) a prisutan je kod svih naroda u BiH. Sam praznik je vezan za proljece i ozivljavanje prirode poslije zime, potice iz predkrscanskog doba. Smatra se da to cisti tijelo i dusu vise nego inace. U biti krcanski praznik, preuzeli su ga i muslimani, pa tada izlaze na rijeku i uzimaju abdest, a poslije obavljaju namaz.

E

E sad(a) si precizio! – F se kaze kada je neko pretjerao u neodgovornom ponasanju, tur. ciza – granicna crta.

Espap – citap, torba i stap. – P komentira stanje u trgovini kada je mnogo robe kupljeno na veresiju, pa gazda mora slati ljude sa stapom da utjeruju dugove. Tur. espap – roba, citap – knjiga, ovdje potvrda o kupovini na veresiju.

Evo dimnjacara – uhvati se za dugme. – I je cesta kod mladjih (pogotovo djevojčica); pojava dimnjacara oznacava sreću. Ona koja prva ugleda dimnjacara kaze to drugoj i tada pozele nesto, vjerujući da ce im se zelja ostvariti. Porijeklo te situacije dolazi po austrijskoj predaji iz doba jedne od opsada Beca od Osmanlija. Jedan dimnjakar, obavljajući svoj posao, sa krova je vidio turske trupe koje su se uz Dunav priblizavale Becu i obavijestio je vlasti o tome. Beclije su, zahvaljujuci tome stigle da se organiziraju za odbranu grada. Od tada pojava dimnjacara oznacava sreću i moguće ispunjenje zelje.

Evo lubenica, proslo je ljeto. – Pojava lubenica u julu ili augustu u BiH se tumaci skorim odlaskom ljeta, jer lubenice uspijevaju u principu krajem toplih perioda.

Evo ti kurac! – Odbijanje: "Neces nista dobiti."

F

Fajront je za pijance. – P naglasava da samo one osobe koje su nezajzljive u picu ostaju do fajronta u kafani, ovom P zena prigovara muzu sto je kasno dosao kuci. Njem. Ferierabend – svrsetak rada, doba kad se lokali zatvaraju.

Fale mu jos dvi(je) noge za njegovu pamet. – Saljiva P koja prikazuje glupog covjeka poput cetvoronozne zivotinje.

Fatimin fal. – F oznacava onaj raspored grupica graha u bacanje graha koji najavljuje povoljan ishod za onog kome se gata pomocu graha. F. f. je dobio ime po kcerki Muhameda, Fatimi koja je prva upraznjavale bacanje graha.

Fatimina ruka. – F je naziv pustinske biljke Orijenta koja, kada se sasusena stavi u posudu sa vodom rasiri se u obliku ruke. Predanje kaze: ako se biljka drzi u vodi kraj porodilje, ona ce lakse roditi. F.r. je takodjer hamajlija koja stiti onoga koji ju nosi od uroka, a "prsti" F.r. predstavljaju Poslanikovu obitelj: palac Fatimu, kaziprst njenoga muza Aliju, srednjak Muhameda, a prstenjak i mali prst njene sinove Huseina i Hasana.

-
-

G

Gazimo po istom trnju. – Kaze se onom ko nije svjestan svoje situacije, odnosno misli da je drugima bolje nego njemu, *Dvije se ribe...*

Gazi preko mrtvih. – P se kaze za onog koji je toliko bezobziran na svom putu u ostvarenju ciljeva da ne gleda na zrtve svog "laktanja" koje su mu poslužile samo kao sredstvo u postizanju cilja.

Gdje (DJe) celjad nije bijesna tu kuca nije tijesna. – P porucuje: kada su svi ukucani u domu normalne, blage naravi, tada u kuci vlada mir.

Gdje (DJe) ces bez kurca u svatove?! – Saljiva P koja se upucuje onom ko se nespreman zatekao u nekoj situaciji.

Gdje (DJe) dodje nevjesta, zaovi nema mjesta. – Komentar na poslovicno neslaganje izmedju nevjeste i zaove, odnosno superiornost jedne nad drugom.

Gdje (DJe) dvoje dise trece se pise. – Kada je ocito da se dvoje vole, bez obzira da li su vjencani ili ne, narod ocekuje da ce oni dobiti dijete.

Gdje (DJe) ima dima ima i vatre. – Ako neke cinjenice naslucuju da bi pretpostavka mogla biti tacna, onda je uputno vjerovati da ono o cemu se govori veoma vjerovatno.

Gdje (DJe) je ljubav, grijeha nema. – Maksima u kojoj je ljubav izdignuta izvan svakog moguceg grijeha.

Gdje (DJe) ja stadoh – ti nastavi. – Prastara deviza majstora koji su svoje segrte naucili svemu sto znaju, dakle na njima je da nastave nadrgadjivati znanje svoga majstora.

Gdje (DJe) je igraca bit ce i placa. – U igri je uvijek moguće da dodje do nesporazuma i sukoba, odnosi se cesce na djeciju igru.

Gdje (DJe) je ko niko tu je i obik(a)o. – Ljudi su uglavnom navikli da zive u svome mjestu rodjenja, u svome zavicaju.

Gdje (DJe) je mnogo baba, kilavo je dijete. – Komentar kada se mnogo ljudi, uglavnom zena bakce oko djeteta, a svaka od njih bi zeljela da ga na svoj nacin, hrani, njeguje i odgaja onda takvo dijete ne uspijeva da usvoji ni jedan od tih obrazaca kojim ga uce, nego se izrodi u slabasno i nesposobno dijete, *Ne mogu tri kuce...*

Gdje (DJe) je selo bez pasa lako je ici bez stapa. – P istice uvjetovanost neke situacije olaksavajucim okolnostima.

Gdje(DJe) je vise repova, tu je manje glava. – P ironicno komentira neslaganje ljudi koji se ponasaju slicno hordi zivotinja.

Gdje (DJe) je velika vecera ponesi malu kasiku. – Savjet da se ne ocekuje previse od onoga koji mnogo obejava.

Gdje (DJe) majka udari, meso raste. – P opravdava fizicko kaznjavanje djece od strane majke.

Gdje (DJe) mi je dobro tamo mi je domovina. – Konformisticki stav onih koji su skloni da se asimiliraju u drugu drzavu i kulturu, odgovara lat. Ubi bene ibi patria.

Gdje (DJe) mnogo kokota poje, tu se zore ne zna. – Arh. P koja je komentar na situaciju u kojoj svako zeli da bude u pravu. Arh. kokot – pijetao, horoz.

Gdje (DJe) nema srama, nema ni straha. – Komentar na nemoralne osobe koje posto nemaju stida ne osjecaju ni strah da su nesto nemoralno ucinile.

Gdje (DJe) novac zveci – pravda jeci. – Kada je u nekom poslu previse para koje se ne kontroliraju, moguće je da dodje do nepravilnosti, može se odnositi na potkupljivost vlasti i sudija.

Gdje (DJe) on(i) stane (prodju) tu trava ne raste. – Obično se kaže za grmalja, kad iskaze svoju snagu, tu više nema života, u zagradi: misli se na neprijateljsku vojsku, koja iza sebe sve pobije, popali i opljaka.

Gdje (DJe) se bratska srca sloze i olovo plivat(i) može. – **P je apel na bratsku slogu.**

Gdje (DJe) su jaslje prazne – konji se grizu. – Ako u domu nema dovoljno hrane ukucani su gladni i nezadovoljni sami sobom i drugima.

Gdje (DJe) su kola mudrosti, tu su dvojica ludosti. – **P istice da uvijek uz mudrost ide i ludost u jos vecoj kolicini.**

Gdje (DJe) velika zvona zvone, mala se ne cuju. – P naglasava da se dalje cuje poruka uticajne osobe nego onoga ko je mnogo manje znacajan.

Gdje (DJe) zena gospodari, tu djavo služi. – P je komentar na negativnost zeninog odlucivanja u obitelji.

Glad ociju nema. – P naglasava da nagon za hranom može dovesti covjeka do toga da ucini i nesto nezakonito kako bi zadovoljio svoju potrebu, npr. da ukrade kruh.

Glava je starija od knjige. – P je komentar na situaciju u kojoj neki autoritet negira snagu nekog dokumenta, cest je slucaj u autoritarnim rezimima kada diktator negira usta

Glava mu u torbi. – Odnosi na onog ko je vec skoro izgubio glavu, dakle stradao. U srednjem vijeku, kao dokaz da je neko ubijen, sluga su velikasu donosio u torbi odrubljenu glavu zrtve.

Glava nije samo da se kapa nosi. – Duhovit savjet da ljudi trebaju koristiti glavu za razmisljanje, a ne samo da je stite i ukrasavaju.

Glava u oblacima, a noge na zemlji. – Odnosi na onoga ko je nerealan, previse subjektivan u svojim postupcima: vezan je zemaljskim ambicijama i strastima, a stremlje nebu.

Gledaj djevojku u polju, a ne u kolu. – Arh. P koja istice da djevojku koja je za udaju treba gledati kakav je radnik, a ne kako je lijepa i kako se zabavlja.

Gledaj izbiza, a kada sudis, odmakni se. – Savjet da covjek treba biti blizu situacije o kojoj zeli donijeti svoje sud, ali i to da vremenske distance prosudi o situaciji koju je vidio.

Gledaj konja po hodu, a zenu po rodu. – P je maksima koja istice nacin izbora.

Gledaj majku, a uzmi kcerku. – Krilatica starijih ljudi po kojoj se kvaliteti djevojke mogu otkriti u ponasanju majke.

Gleda joj taban u tavan. – I se odnosi na zensku osobu koja veoma cestito mijenja muskarce.

Gole kosti ni pas nece. – Arh. P koja je maksima pri izboru bracnog supruznika pri cemu se naglasava vaznost bogatstva.

Gologuz u koprivama. – Komentar onome ko je nespremno docekao opasnu situaciju i stradao. *Pros(a) k(a) bos u trnju...*

Gori mu (tlo) pod tabanima (nogama). – P oznacava onog koji samo sto nije stradao, ili je vec poceo stradati. U srednjem vijeku velikasi su mucili svoje odbjegle kmetove time sto su im palili tabane kako bi ih za ubuduće onemogucili da bjeze sa imanja.

Gotov na go noz udariti. – Odnosi na onog ko je spreman da se odupre onome koji je jaci od njega.

Govno bi svoje pojeo. – P se kaže za cicije i egoiste koje ne daju nista svoje pa makar to bio i sopstveni izmet.

Govno sto vise diras vise smrdi. – P se odnosi se na nekarakternog covjeka kojeg sto vise izazivamo, on sve vise postaje zao.

Govno u celofanu. – F se odnosi na neki proizvod koji je lijepo dizajniran i spakovan, ali je kvalitet sumnjiv ili neznan.

Govori istinu pa ne moras nista pamtiti. – Onaj koji laze mora pamtiti sta je slagao, a onaj koji nastupa iskreno ne treba se bojati da ce zaboraviti sta je rekao.

Govori polako, ali misli brzo. – P je savjet ljudima kojima je *Jezik brzi od pameti.*

Govori posteno, a misli sta hoces. – Sugerira da covjek treba govoriti iskreno makar se i ne slagao sa misljenjem okoline.

Gradi kucu u svakom gradu. – Savjet da covjek treba u svakom mjestu sebi stvarati situaciju kao da ce u tome gradu i zivjeti, znaci da se zbližava sa ljudima, da bude dobar sa tamosnjim vlastima i slicno.

Gradi kule od karata. – Kada neko nerealno planira, kada nespremno pristupa ozbiljnom poslu njegovo nastojanje ljudi porede sa zidanjem kule od igracih karata koja se može srusiti puhanjem u nju.

Gradska raja. – F oznacava gradsko stanovništvo. U vecem gradu su G.r. zitelji toga grada, u manjem mjestu to isto za sebe kazu mjestani svoga naselja, ali cestito oni iz velikog grada ne smatraju one iz manjih gradova od svoga G.r., nego *Papanskom rajom.* Po pravilu G.r. smatra zitelje sela papanskom rajom. Osim toga, stare obitelji jednog mjesta za sebe kazu da su G.r. i nikada to nece reci za one koji su u prvom ili drugom koljenju dosli u njihov grad. Isto sto i *Carsijska raja.*

Grieh ne ulazi na usta, nego (vec) izlazi (kroz njih). – P je biblijskog porijekla. Izmedju ostalog

opravdava uzivanje i u alkoholu, a napada psovanje, ogovaranje i laze (sto izlazi iz usta). Medjutim, pri tom se zaboravlja da pijan covjek cesce dolazi u situaciju da laze i psuje nego trijezan, *Ispiraju...*

Grieh trazi zatvorene oci. – P kaze da mnogi ne zele vidjeti tudje greske i da su spremni zazmiriti pred tudjim zlom.

Grlom u jagode. – Kada neko nespreman pridje nekom poslu on izgleda kao onaj koji je posao u branje jagoda, a nije ponio kotaricu.

Gulanferska posla. – F se je komentar na lopolvuk, odnosi na nepostene radnje; tur. gulampara – ulicar, fakin.

Gurbetski zivot. – F oznacava zivot skitnice, i beskućnika, tur. gurbet – putovanje u inostranstvo, mnogi prognanci skloni su reci za svoj zivot da je G.z.

Gužicom nikada ne zatvaraj vrata. – Savjet da ne treba biti neljubazan u onoj situaciji kada covjek npr. napusta neko drustvo, firmu u kojoj je dobio ili dao otkaz.

Guži ga. – F je komentar na ponasanje onog koji drugog *Jebe ga u mozak.*

Gvozdje se kuje dok je vruce. – P upucuje da se sto prije zavrsi zapoceti posao, jer i dok je zeljezo usijano tada se moze oblikovati.

H

H(A)j(de) Alija, nek(a) je vise vojske. – Kada svi idu negdje pa im se pridruzi i onaj koji u pocetku nije to htio, onda sam za sebe ili drugi za njega ovako kazu, *Kud svi Turci, tu i mali Mujo.*

Halali Huso (Mujo) materi. – P kaze se onom koji mora da se pomiri sa gubitkom necega, jer je normalno da covjek svaki postupak svoje majke treba, odobriti, tur. halal – blagoslo

(H)Alat radi, a majstor se hvali. – P izrazava vaznost uzajamnog odnosa izmedju pribora i majstora; pribor ne moze sam od sebe da radi, a majstor bez pribora ne moze nista uciniti. Ovdje je izvršena zamjena pojmova, svojevrsna metateza jer halat ne radi, nego majstor radi sa halatom i treba hvaliti majstorovo umijeće rukovanja halatom, posto neko drugi ne zna rukovati priborom tako dobro kao majstor.

Hasta malo jede, ali puno trosi. – P istice skupocu lijecenja bolesnika, jer mada on nema apetita, ipak mnogo kostaju lijekovi, tur. hasta – bolestan.

(H)astal mi – hastal vi. – P sugerise nemijesanje, pogotovo u kafani. Madj. asztal - stol

Hasumluk nas pojede. – P oznacava suparnistvo i zelju za prestizem koji upropastava ljudske odnose, tur. hasum – suparnik.

Ha u carice, ha u magarice. – Tipicno muski stav za one koji ne biraju s kojom ce zenom leci svejedno je kakva je, glavno im je da to ostvare i pri tome idu tako daleko da poistovjecuju zenu i zivotinju, *Kad ugasis svjetlo...*

Hazur kola bez tockova i puska bez kremenja. – Ironicna P koja govori da su zaprezna kola u voznom stanju mada su bez tockova, a puska moze pucati iako nema kremenja, tur. hazur – spreman.

Hecim lijeci, a Bog zdravlje daje. – P naglasava snagu Bozije volje pri izlječenju bolesnog, tur. hekim – liječnik.

Hercegovina sve zemlje naseli, a sebe raseli. – Komentar na nekadasnje iseljavanje iz Hercegovine.

Hero sto puta preko vode predje i opet je pritkom mjeri da se ne udavi. – Komentar na hercegovacku opreznost.

Hiljadu jarana je malo, a jedan dusman je mnogo. – P govori o potrebi da covjek treba imati mnogo prijatelja i, o velicini neprijatelja koji se ovdje poredi sa hiljadu jarana, tur. jar – prijatelj.

Hitar budi da cujes, a spor da govoris. – Maksimalna za mladje, *Jednu reci...*

Hitar previse sreću preskace. – Opomena da brzina uslovljava los ishod posla, *Zurba je... i Sejtano..*

Hlace ne cine muskarca. – P istice da nije svako muskarac, tj. da nema muzevne duhovne osobine samo zato sto je musko koje nosi hlace.

Hladne noge – vruca ljuba – P se odnosi na zene i tvrdi da sve one koje imaju hladna stopala, u krevetu su vatrene ljubavnice.

H(O)ce ga k(a)o budalu kurac. – U narodu postoji uvjerenje da dusevno bolesni imaju veci spolni organ. Ovdje se misli na nekoga kome nesto uspijeva: kartanje; posao, *Ko nema u glavi ima gacama. i:*

H(O)ce ga k(a)o kurvu guzica. – Za prostitutke se kaze da imaju izrazeniju straznjicu, dakle odnosi se na nekoga (ne samo na zene) kada im nesto posebno uspijeva.

H(O)(ce)s jednim metkom dva pogotka. – Komentar na necije nerealne ambicije.

H(O)(ce)s li kahv(f)u iz koznog ibrika? – Kad se neko pretjerano hvali, ili laze, onda onaj koji slusa te lazi P ponudi lazova kafom, a kada lazov zapita kako je to moguće, tada mu onaj koji je sve slusao odgovori da je to nemoguće isto kao sto su nemoguće i njegove "istine".

H(O)cu kurac! – F; u sali se kaze da je ovo bosanska negacija, tj.: "Necu!" *Jesam ...*

Hrabar covjek (heroj, junak) umire jednom, kukavica nekoliko puta. – Arh. P koja istice da onaj ko je

neustrasiv prije umire, tj. pogine, za razliku od osobe koja je plasiljiva i koja se zna izvuci iz po zivot opasne situacije.

Hrabar (junak) na jeziku. – Kaze za onoga ko se hvalise svojom hrabroscu, a zapravo je kukavica.

Hrani ga k(a)o goluba, a pjeva mu k(a)o gavran. – Odnosi na sina koji ne slusa roditelje,:

Hrani ju k(a)o grlicu, a pjeva mu k(a)o svraka. – Grlicu kao umiljatu pticu svako ce hraniti, a s druge strane na svraku, niko nece obracati paznju. Ovdje se misli na muza koji pazi svoju zenu, a ona u kuci ne obavlja svoje dnevne poslove, nego po mahali ispija kahve, dakle grakce kao svraka.

Hrvatski most, sokacki post, njemacki gost. – P je komentar na lose obavljene poslove i ljude.

Hvala hvali dok ne pokavri. – P istice da se neki ljudi zbog pretjeranih pohvala uobrazu da su bolji nego sto zaista jesu,:

Hvali (Fali) covjeka da ne cuje, a ruzi ga da cuje. – Sugerise da ljude treba hvaliti kada nisu prisutni, jer imaju na umu, da *Hvala hvali dok ne pokavri*, a sa druge strane istice da ljude treba osobno kritikovati kako bi ih kritika motivirala da isprave svoje greske u postupcima.

Hvali (Fali) more, drz(i) se kopna. – Putovanje morem nekad je bila cesta nesigurnost, a put po kopnu je sigurniji od njega. Drugo znacenje se odnosi na neplivace, njima je more privlacno, ali ipak ne idu se u njega kupati.

Hvali (Fali) selo, drz(i) se grada. – Zivot na selu je naizgled romantican i bezbrizan za one koji imaju na selu vikendicu, ali ko je prinudjen da zivi na selu u kojem nema svih onih mogucnosti koje grad pruza, on prizeljkuje zivot u gradu i ovako formulise svoj sta

Hvali (Fali) zito u hambaru i zenu u mezaru. – P naglasava da ne treba brzati sa pohvalom necega ili nekoga. Zitu sve dok ne dospije u hambar moze se nesto desiti da ne bude dobro, a tako i zena (odnosno bilo koji covjek) sve dok ne umre, ne moze se reci da je bio dobar. Tur. ambar – spremiste za zito.

Hvata (Fata) vodu resetom. – Posto se resetom voda ne moze zahvatiti, P se odnosi na onog ko radi beskoristan posao.

I

I biber je male(ha)n, al(i) je ljut. – Kaze kada se poredi zustar karakter neke osobe koja je inace niska rastom, tur. biber – papar, odgovara lat. Gutta cavat lapidem. *U mal(ehn)oj...:*

I biber je male(ha)n, al(i) pred gospodu izlazi. – Komentar na niskog covjeka koji ima neke svoje kvalitete.

I bika bi pomuz(a)o – P se odnosi na nekog ko je veoma koristoljubiv i sebian, ko pokusava od bilo cega izvuci dobitak i postici nemoguće.

I bolji se kopaju. – Kad neko umre i ako ljudi zale za njim, a neko o njemu nema bas dobro misljenje kaze ovo, misleci pri tom da i bolji ljudi od doticnog pokojnika umiru, pa ga ne treba toliko zaliti, katkad nasmrtna bolesna osoba kaze P sama za sebe, umanjujuci time svoj znacaj i stavljajuci do znanja da od njega vise nema nista.

I car dolaf(a) za hedije ima. – Kaze za onog koji ima svega dovoljno, a ipak zeli da dobije poklon; tur. dolaf - ormar, a hedija - poklon.

I crna koka bijela jaja nosi. – Savjet da nekog ne treba ocjenjivati po njegovom izgledu,:

I corava koka zrno nadje. – Odnosi na onog ko je inace los u necemu, ali je uspio sasvim slucajno da uradi ono sto mu ne ide od ruke.

Ide k(a)o muha na govno. – Kada je neko dosadan i neprestano se bavi jednim istim besmislenim poslom.

Ide k(a)o so na ranu. – Naglasava nesklad u nekoj situaciji, jer je ocito da se so na ranu ne treba stavljati.

Ide medvj(dj)edu u brlog. – Koristi za onoga ko je nesvjestan opasnosti u koju se upusta, *Ide zmiji na zub.*

Ide mi na kurac. – Ako neko nekoga nervira tada onaj koji je iznerviran kaze za onoga koji ga nervira, *Izaslo mu na...*

Ide zmiji na zub. – P je slicna *Ide medvjedu u brlog.*

Igra na jednu kartu. – F se odnosi na onog ko ide samo na jednu mogucnost ostvarenja svoje zamisli, *Drzi dva gozdja u vatri.*

I jare i pare (ovce i novce). – Odnosi se na necije ponasanje; kad neko zeli jeftino da pazari, kao sto P kaze: on hoce da kupi jare, ali da ga plati sto manje, ogovara lat. Spartam et Martham, *I ovce i novce.*

I kupus spasio i koze nahranio. – P se odnosi na onog ko je uspio naci povoljno rjesenje za dvije suprotne strane, cesce se je *I vuk sit...*

I kurac glavu cuva. – Desava se da muskarac legne u krevet sa zenom koja ima venericnu bolest, a da drugi ipak ne podlegne carima te zene i ne zarazi se. Kaze se ako je covjek oprezan i nastoji da sa cistim zenama ima posla, jer on ne *Misli donjom glavom.*

Il(i) budi ribar – il(i) gace ne kvasi. – Kaze da treba nesto i zrtvovati da bi se ostvario zeljeni cilj.

Il(i) hadzija, il(i) bos. – Kada neko rizikuje u kartama, kada je odlucio da dobije partiju, a moze se odnositi i

na zivot, tur. hadzy – hodocasnik u Meku, *Il(i) pukovnik...*

Il(i) je lud, ili gradi kucu. – Komentar za osobe koje se cudno ponasaju, a pri tome se porede ili sa ludim ili sa nekim koji gradi kucu, jer i jedan i drugi misle samo na svoju preokupaciju.

Il(i) kupi (h)alat, il(i) ostavi zanat. – Savjet onom ko misli ozbiljno da se bavi nekim poslom, *Bez (h)alata nema...*

Il(i) prdni, il(i) stisni. – Kada je neko neodlucan, a treba da se odluci, tada mu savjetuju da uradi ili jedno ili drugo.

Il(i) Risto kovac, il(i) kovac Risto – jedno te isto. –Komentar na neprestano pricanje jedne te iste price ili spominjanje neceg sto je veoma slicno, *Nije sija nego vrat.*

Il(i) pukovnik – il(i) pokojnik. – Komentar za varljivost ljudske sreće, *Il(i) hadzija...*

Il(i) ti stala gori, il(i) ti krava pusi. – P je nastala na osnovu bos. vica: Komsije su primjetile da covjeku iz stale suklja dim i kad su ga na to opomenuli, on je, da ne bi priznao da mu stala gori rekao da njegova krava pusi. Koristi se kada neko u drustvu nece nesto da prizna, tad ga u sali ovako opomenu da treba da se izjasni.

Ima dana za megdana. – P istice strpljenje u datoj situaciji, naglasava da nije doslo doba za odlucujucu akciju, tur. mejdan – polje, u daljnjem znacanju bojno polje i dvoboj. *Dosla Cica na kolica!*

Imadoh – ne znadoh, izgubih – poznadoh. –Komenar za osobu koja je lakomisleno izgubila zdravlje, imanje ili blisku osobu.

Ima dvi(je) glave, a budala. – Ironican komentar na muskarca koji *Misli donjom glavom.*

Ima dvi(je) krize godisnje, svaka traje po sest mjeseci. – Kada se neko sali na racun nekog koji je neurotican, ili kao psihopata naporan za druge ljude, gre. kisis - odluka.

Ima garova i duzih repova. – Spominjuci neciju krivicu zaboravljaju se katkada oni koji su jos vise krivi, da bi se podsjetilo i na njih onda se kaze ova P.

Ima glavu za cetiri noge. – Odnosi se na onog ciji su postupci dostojni zivotinje.

Ima izunic(i). – F je dobra ilustracija seljackog iskrivljenog govora; kad se ovako kaze u prvi mah se ne moze znati da li onaj koji je rekao zeli izaci iz autobusa, ili napominje da neko treba uci.

Ima kamenja preko kojih i pametan padne. – Opomena da se moze desiti i pamtnijima da zapnu u nekom poslu.

Ima neki hepek. – F; kada ljudi ne znaju pravo ime za neku stvar ili, opisuju nesto o cemu malo znaju ili nisu vicini, onda tu stvarcicu, za koju (ipak) znaju sta je njena funkcija nazivaju hepek. Etimologija pojma hepek moze biti vezana za tur. hepjek – duplo jedan u igri tavle, *Koji ti je hepek?*

Ima onaj koji je naucio da ima. – Kaze za onog koji zna da stekne dobitak, *Ne jede pitu...*

Ima oraha u dzepu. – Odnosi se na onog ko je kriv, jer je i on bio u "kradji oraha". **Ima para k(a)o riba dlaka.** – *Pun para k(a)o zaba dlaka*

Ima pet minuta skole. – F je hiperbola, a odnosi se na onoga ko je neobrazovan.

Ima razlike izmedju ploske i kvрге. – Ocita je cinjenica da se ploska i kvрга izgledom razlikuju; kaze se u situaciju kad je jasna razlika u odnosu subjekata/objekata.

Imas li sokola, jarebice ces naci. – Savjet ocu kojem je sin pred zenidbu da se ne brine da nece uspjeti ozeniti sina.

Imas vise sreće nego pameti. – Kada nekome posao ide vise nego sto se on trudi da ga zaista završi. *Bolje biti sretan... i Rodi me majko...*

I mator konj zarze kad vidi mladu zob. – Komentar na starijeg muskarca koji bi zelio da se ozeni.

Ima tri jorgana; prvi drhtoras, drugi cvokotas, treci svani zoro ako Boga znas. – Saljiva P koja se odnosi na beskucnike koji spavaju po parkovima.

I mi konja za trku imamo! –Ako se neko hvali, a drugom to dosadi, tada kaze P, isto kao sto vlasnici ergela nastoje naglasiti kvalitete svojih konja.

I mirna Bosna. – BiH je u svojoj nemirnoj povijesti dugo bila popriste konflikata. Uvijek je tesko bilo naci kompromis za BiH. U slucaju kad se pojavi neko ko na kraju krajeva nadje rjesenje povoljno za obje strane, tada taj rjesenje završi ovom P:

I mirna Krajina. – Bosanska Krajina, kao granicni dio Carevine bila je u proslosti jedan od najnemirnijih dijelova Bos. pasaluka, narocito od 1851. do kraja 1878, zbog toga ova P ima isto znacenje kao i prethodna.

I nad pasom ima pasa. – Komentar kada neko npr. na prvostepenom sudu izgubi parnicu, a uspije da na drugostepenom sudu i dobije parnicu u svoju korist.

I najmasniji snovi ne mogu zasititi. – Sugerira da se ne zivi od snova.

I nakon lose zetve treba sijati. – Opomena da se covjek ne treba obazirati na los ishod prethodnog posla vec da mora ici dalje.

Inteligentan je, samo sto ne muce. – Komentar na neciju neinteligenciju.

Internista zna sve, ali ne moze nista, kirurg ne zna nista, ali moze sve, patolog zna sve i moze sve, ali prekasno. – Ljekarska P koja naglasava odnos ljekarskih specijalnosti.

I palikuci ce izgorjeti kuca. – Opomena onima koji se lose ponasaju da se i njima moze nesto ruzno desiti,

Ko drugome...

I pas ima (svoju) sramotu pa je sakrije repom. – Kritika starijih na golotinju mladih, pogotovo ljeti.

I pas legne da se rucak slegne. – Opravdaju za izlezavanje poslije rucka, jer kada to moze pas, moze i njegov gospodar, odgovara lat. Post coenam iace et pausa, nec i nec sta sine causa.

I pisanje je sranje, ako se pisa uz vjetar. – Naglasava se da onaj koji nesto nesmotreno radi moze da strada, *Pisa uz vjetar.*

I pcela je male(h)na, ali skuplja med. – Komentar na osobe niske rastom, a koje su veliki radnici.

Iskocio djavolu iz torbe. – Odnosi na onog ko je veoma spretan, a ta njegova spretnost dovodi se u vezu sa djavoljom vrecom u kojoj djavo drzi svoje tajne i carolije.

Ispeci pa reci. – Recenicu, treba prvo dobro srociti, zamisliti, "ispeci" u glavi, pa tek onda izgovoriti, odgovara lat. Quot verba, tot pondera.

Ispiraju usta sa njim. – Kada ljudi ogovaraju nekog bez razloga, onda oni ispiraju svoja "pogana" usta njegovim imenom i cascu, *Grieh ne...*

Ispod brda velik ku(ku)ruz raste. – Duhovit odgovor onog kome neko prigovara da ima velik stomak. Pod kukuruzom se podrazumijeva muski spolni organ.

Ispod Mire sto djavola vire. – Mira je ime koje sugerira da se radi o mirnoj osobi, sto ne mora biti tacno, P se kaze za osobu koja izgleda naivna, a spremna je da ucini i nesto neocekivano, *Mirna voda...*

Ispod zita. – F se odnosi na bilo sta sto je sakriveno od javnosti.

Ispravlja krivu Drinu. – P simbolizuje uzaludan, naporan i beskoristan posao. *Kriva Drina* sa svojim krivudavim tokom koji je stoljetna granica izmedju BiH i Srbije postao je odavno F koja predstavlja nesto sto bi trebalo ispraviti.

Ispruzi se onoliko koliko se mozes pokriti. – P kaze da si covjek moze i treba priustiti uvijek samo onoliko koliko je sam u mogucnosti da to sebi priusti, *Pokrij se dokle...*

Is(ps)ov(a)o ga na pasja kola. – Kada neko nekoga izgrdi, moze podsjecati kao da se prema njemu odnosio kao prema prosjaku. U srednjem vijeku su prosjaci–bogalji sjedjeli na malim kolicima koja su vukli psi.

Ista meta – isto odstojanje. – Posto je neki posao završen, a treba ga na drugom mjestu ponovo obaviti, *Stara je...*

I stara ovca so lize. – Komentar kada ljudi uoce da i neka starija osoba uziva u provodu zajedno sa mladima.

Isti kurac – drugo pakovanje. – Kad neko kupi neki novi proizvod koji je reklamiran da je bolji, npr. nove cigarete, pa ustanovi da su iste kao i ostale ili gore, onda sa cinizmom prema sebi, jer je ispao glup, ovako kaze, *Isto sranje...*

Istina je bolna. – P naglasava "tezinu" istine koja nije uvijek onakva kakvu covjek prizeljuje.

Istina je najjace oruzje. – P tvrdi da je istina, ma kakva ona bila ipak jedno od najjacih oruzja pogotovo ako je u pitanju borba sa zabludama ili lazima.

Isti (ti je) kurac. – F; ako neko zeli da ucini nesto kako bi popravio ucinak svog lose obavljenog posla, onaj koji uvidi da od toga nema koristi, ovako ce mu reci.

Isto sranje – drugo pakovanje. – Slicna, ali ovdje rimovana P kao *Isti kurac..., Sve su macke...*

Istresa gace na njemu. – Kada neko pretjerano kritikuje drugog ljudi to vide kao da taj svoje sopstvene uneredjene gace istresa na tome jadniku, *Na sirotinji...*

I u cara zimi presusi. – Sugerira da covjek treba da stedi kako bi imao onda kada je tesko da se snabdije, katkada je u pitanju opravdanje za nesto sto covjek nema u kuci.

I u zlu ima dobra. – Nekada se desi da i neko zlo djelo ima svoje pozitivne strane. P je utjeha, jer narod uvijek nastoji da svoje zlo umanja i da u njemu nadje barem trun dobrog, *Sreca u nesreci.*

I u zlu samo svoj. – Odnosi se na covjeka koji sve svoje probleme krije, koji sam rjesava svoje dileme i ne dozvoljava ikome da udje u svijet njegovih nevolja.

I varen i baren. – Komentar za onog ko je iskusan, kojeg je zivot i kuhao i bario, *Prosao i Mahovo i Grahovo...*

I vuk sit i ovce na broju. – Komentar za kompromisno rjesenje sa kojim su zadovoljne suprotne strane, *I kupus...*

I za rukovanje cudotvornim macem potrebno je umijece. – P naglasava da za svaki posao treba vjestina.

Izaslo mu na kurac. – Kada nekoga nesto nervira to mu se moze odraziti kao herpes koji se javi na spolnom organu, *Ide mi na.... Skin(u)o ga sa...*

Iza zime toplo, poslije kise sunce. – P je komentar da u zivotu iza ruznih razdoblja treba ocekovati povoljnija, odgovara lat. Post nubila Phoebus.

Izd(a)o uho pod kiriju. – Rijec je o dousniku, koji uhodi druge jer je placen od vlasti da dojavljuje tudje tajne.

Izgorjese mostarske svijece espapeci sarajevsko blago. – **Komentar na nepridrzanaje dogovora. epilog bos. Price u kojoj su Sarajlije zamolile Mostarce da svjim svijecama osvjetljavaju tezge dok ne**

rasprodaju svoju robu s tim da im sarajlije namire trosak za svijece. Ali Sarajlije nisu odrzale dogovor, nego, kada su sve rasprodale pricekale da se svijece pogase i pobjegle sa zaradom ne isplativsi naknadu Mostarcima.

Iz jalove bi krave tele izmamio. – Komentar za nekog ko je veoma vjest u posudjivanju novca.

Iz kamena bi izkuk(a)o. – Odnosi na onog ko je ubjedljiv i istrajan u svome nastojanju. Nastala je kao aluzija na cudo Ajvaz Dede: po predaji dervis je cetrdeset dana ucio dove u namjeri da voda potece iz planine blizu Prusca kako bi ljudi mogli uzimati abdest. Cetrdeseti dan to se i desilo.

Izmedju (Od) dva zla biraj manje. – P savjetuje covjeku koji je prinudjen da od dva zla koja ga okruzuju izabere manje, odgovara lat. E duobus malis minimum eligendum. *Od dva...*

Izmedju usta i zeluca cesto je dvoboju. – Komentar za nesklad izmedju onoga sto covjek govori i njegovog nacina zivota.

Izmedju zeninog da i ne, ne moze se umetnuti vrh od igle. – Komentar na zensku neodlucnost, ali i tajanstvenost.

Iz njive slabe nema ni slame. – P je aluzija na zenu koja je nerotkinja.

Iznosi (tudji) prljav ves. – Ako neko prica o ruznim stvarima iz necije proslosti prikazujući ga u lošem svjetlu to je slicno kao da se pokazuje i njegov prljavi ves, odnosno sasvim privatne stvari.

Iz nuzde pravi vrlinu. – Koristi za onog ko zna iz nepovoljne situacije izvuci moralnu korist za sebe a time i pomoci one oko sebe; npr. ako se mesaru pokvari hladnjaca, pa on da ne bi izgubio mnogo para po niskoj cijeni proda meso koje bi se ionako pokvarilo.

Iz oka bi ukrao. – Iz oka se ne moze ukrasti, ali moze se zamisliti koliki je lopov onaj za kojeg se kaze ova P.

Iz prazne se (puske) ne puca. – Opomena da se bez potrebnih sredstava ne moze postici zeljeni cilj.

Iz ropstva ikad, a iz groba nikad. – P istice da dok god je covjek ziv, pa makar i zivio neslobodan, moze nesto uciniti da se oslobodi.

Iz svakog se panja ne moze svetac istesati. – P naglasava valjanost ljudskih osobina, u srednjem vijeku su se od panjeva tesale statue svetaca, odgovara lat. Non ex quovis ligno fit Mercurius.

Iz svog sela djevojka, kao voda u casi, iz tudjega, kao voda u testiji. – P istice pohvalu sopstvenog mjesta kroz djevojku. Tur.: testi – glineni vrc za vodu.

Iz sale se djeca radjaju. – Duhovita P koja istice lakomislenost mladih i neozbiljnost u planiranju obitelji.

Iz tvojih usta u bozije usi. – Zelja pri kojoj se vjernik uzda u bozju volju, jer ako bog (covjekoliki, koji ima usi) cuje zelju vjernika on je taj koji je jedini moze uslisiti.

Izvadio mu cikarmu. – P se odnosi na onog ko je drugoga razljutio. Tur. cik - hajde, ucini to ako smijes – izazivanje drugoga da ucini nesto; *Izvuk(a)o mu fiber.*

Izvazi pa kazi. – *Ispeci pa reci*, s tim sto se ovdje u rimi sugerira da se izmjeri tezina pojmova koji se misle izgovoriti, odgovara lat. Quot verba, tot pondera. *Brzi jezik...*

Izvodi je svako vece: od kuhinje do spavace sobe. – Kad prijateljice razgovaraju i A pita B gdje je uvece izvodi muz, onda C moze ovako ironicno da odgovori i time otkrije da B muz nigdje i nikada ne izvodi u grad, *Svako vece me izvodi...*

Izvadio(a)o mu fiber. – Kad neko nekog iznervira, pa se ovaj tresе i izgleda kao da ima groznicu; tal. febbre – groznica, *Izvadio mu...*

J

Ja bosiljak sijem – meni pelin nice. – Kontrast koji istice neuspjesnost dobrih namjera.

Jadna majko, jadni li svatovi, prije jebu neg(o) kuci dovedu. – Komentar na nepromisljen postupak onog koji zeli da sto prije vidi ucinak svoga nastojanja.

Jadno je u onoj kuci gdje koka pjeva, a horoz se ne cuje. – Komentar za brak u kojem zena ima vodecu rijec, tur. horoz – pijetao.

Jaka je kobila narod! – Istice se da je narod mocan i kad trpi, ali da moze i promijetniti svoje stanje trpljenja.

Jak je medvj(dj)ed, a jos jaci njegov san. – P sugerira da veci, uticajniji covjek ima i vece ambicije.

Jako pivo i slaba glava ne idu zajedno. – Opomena da alkohol negativnije djeluje na neinteligentne ljude.

Janje moje. – Komentar da nekome treba nesto dati kao protuuslugu, ili mito za ucinjenu stvar. Aluzija na vic: covjek je dolazio nekome da bi mu ovaj sredio neki problem, a svaki put bi mu taj ponavljao: "Janje moje". Covjek to nije shvatao, mislio je da ga ovaj simpatise i da mu zato tako govori, sve dok sam nije nadosao na ideju da za uslugu covjeku ispece janje. Kada je onaj drugi vidio ispeceno janje rekao je: "Dobro je janje moje." i poslije mu je rijesio problem.

Janje sa govornom manom (uticnicom). – F; janje bleji, a svinja rokce, ovdje svinju nazivaju janjetom. U zagradi: njuska svinje podsjeća na uticnicu, ovo se odnosi na svinju, a oni muslimani koji jedu svinjetinu

nazivaju je janjetinom kako bi opravdali sebe sto je jedu.

Janje za deranje (klanje). – 1. ako je izreceno u kartaskom zargonu tada se misli na nekoga slabog igraca, ili na naivcinu kojega treba prevariti, "oderati" na kartama, 2. ako je receno u drustvu prijatelja koji traze djevoke, tada se misli na neku zensku osobu s kojom su mnogi muskarci spavali, koja sebi "dere" kozu na ledjima od cestog lezanja sa muskarcima.

Ja pseto iz bunara vadim, a ono me ujeda. – Zakljucak kada neko nekome ne uzvрати dobrotom.

Ja psu, pas repu, rep dlaci: idi dlako ti si laka. – Duhovit komentar na izbjegavanje odgovornosti, *Brigo moja...*

Ja u klin – ti u plocu. – Opis oprecnih stavova, neshvatanja i lose suradnje. *Tj(C)era mak... i Tuk na utuk.*

Jebe do neba. – F se kaze za situaciju u kojoj se svi sale, ili ako je u pitanju neki problem koji nije vazan, ali je nerjesiv za one koji nastoje da ga rijese.

Jebe je jebe, al(i) jeb(a)o ja jebi mater. – Sala je sala, ali kad neko pretjera onda neka sve ide do vraga; prije nego sto ce se naljutiti kaze onaj na ciji se racun neko sali.

Jebe(a)o bi se da mu ne udje. – Komentar za situaciju kada neko nije dovoljno rijesen da se upusti u neki odnos u kojem se i od njega zahtijeva da nesto pruži, a ne samo da ocekuje da za njega drugi rade.

Jeb(a)o bi zmiju u oko. – Kaze za onoga ko je preokupiran seksom, ko ne gleda na opasnost sto je moze donijeti zelja, a opsesija se izrazava ovom hiperbolom.

(Za)Jeb(a)o ga. – F je komentar na situaciju u kojoj je neko nekog slagao, prevario, ili ga iskoristio.

Jeb(a)o ga ja (ti). – F se kaze kada neko ne zeli sa nekim da ima ikakvog posla: "Sta ce mi on?!" ili se zeli da nagovori druga osoba da se sa trecom osobom ne upusta ni u kakve poslove

Jeb(a)o ja sebe! – F kaze sam za sebe onaj koji se ljuti na sebe zbog nekog prosputa znaci: "E jesam budala!"

Jeb(a)o, jeb(a)o, pa se zajeb(a)o. – P se kaze kada neko predaleko ode u svojim nastojanjima i radu, pa tek tada uvidi da ne radi onako kako bi trebao. P je epilog vica u kojem je sef pitao radnika zasto svako jutro kasni na posao, a ovaj mu je odgovorio: "Kao sto se djeca igraju, igraju pa se zaigraju, tako sam i ja opalio zornjak; jebo, jebo, pa se zajebo... i zakasnio."

Jeb(a)o je macku mater. – I se koristi za onog ko je u prilici da doživi neuspjeh, da nastrada, *Jeb(a) si jeza...*

Jeb(a)o lud zbunjenog. – Opis situacije u kojoj se *Ne zna se ni ko pije ni ko placa.*

Jeb(a)o mater. – F je uzrecica i kao psovka nije upucena nikom, koristi se kao izraz cudjenja; npr.: "Jebo mater, otkud mu sto hiljada maraka?!"

Jeb(a)o si jeza u ledja. – Duhovita P koja se odnosi na onog kome s razlogom prijete opasnost, najcesce zato jer je sam kriv za situaciju koja je nepovoljna za njega. *Jeb(a)o je macku...*

Jeb(a)o te mis mali. – F je veoma rasirena medju ljudima koji inace nisu skloni psovanju, u nedostatku necega sto bi opsovali ogranicavaju se na bezazlenog misa.

Jeb(a)o te Internet! – F izrazava ljutnju zbog visokoga racuna za internet, obicno je kaze roditelj djetetu koje satima surfa.

Jeb(a)o te ja. – F koju prijatelji jedan drugom upucuje kada se blago naljute jedan na drugoga, obicno ne izaziva daljnji konflikt.

Jeb(a)o te karavlah. – F je arh. psovka karakteristicna za bos. muslimane; tur. karavlah – zitelj Karavlaske tj. Rumunije; Pojam vlah ima pejorativno znacjenje za nemuslimane - nevjernik. Ovdje se ne misli na Vlahe kao etnicku grupu, jer su bosanski muslimani vlasima zvali pripadnike i katolicke i pravoslavne vjere.

Jeb(a)o te moj muz u moju picku! – F je romska psovka, koriste je Romkinje kada zele da si daju oduska i da koliko toliko nesto opsuju onome ko ih provocira.

Jeb(a)o je muz moje zene. – Saljiva psovka koju kazu ozenjeni muskarci kada vide neku zensku osobu koja im je privlacna.

Jeb(a)o te patak. – F je saljiva psovka, koja je karakteristicna za serete u kojoj nema nikakve zle namjere, mada je patak sinonim za muski spolni organ.

Jeb(a)o ti mene! – Kaze je covjek kada napravi gresku koja mu nije svojstvena: "Nisam ti ni za sta!" *Nije ni...*

Jeb(a)o ti sebe. – Kaze se kad neko ucini ono sto mu ne dolikuje: "Sta ti je, jesi li poludio?"

Jeb(a)o ti svoj(e) fakultet (znanje). – Ako se raspravljaju dvojica od kojih jedan ima fakultet, a drugi nema, a onaj koji je manje obrazovan je uvjeren da je u pravu jer uvidja da je fakultetlija tanak u svom zvanju tad mu ovo kaze; iza toga slijedi *Kakav si ti...*

Jeb(a)o/Zajebi ti to! – Izraz neslaganja, *Zezi (ti) to.*

Jeb(a)o ti vocnjak koji djeca ne obidju. – P je komentar na vlasnike onih koji imaju lose vocnjake, u koje cak ni djeca ne idu da krađu voće.

Jebe ga, a nije mu lijepo. – P je ironican komentar kada jedna osoba provocira drugu, *Jebe ga u mozak i prirodno je da provociranom to nije po volji.*

Jebe ga u mozak. – Kaze se za onog koga neko provocira, ko nekoga pravi budalom, *Guzi ga.*

Jebe, grebe... – F se kaze kada neko psuje, grdi, galami, razbija, kada je ljut.

Jebe me u zivotu. – F se kaze kada nekog neko ometa, kada ga osujeti u namjeri.

Jebe mi se/Jebe se meni! – Izraz nezainteresiranosti za neku situaciju.

Jebem radoznale. – Kad se neko mucu oko nekog posla, a drugi ga u prolazu, cesto u namjeri da ga provocira zapita sta to radi, tad mu upitani odbrusi ovu F, *Jedem govna.*

Jebem te (ti) zivot(e)! – Dugotrajna ogorcenost na zivotne nedace uvjetuje ovakvu psovku.

Jebem ti (o)vak(v)u drzavu! – Cesta psovka u BiH jos od doba Austro-Ugarske, kojom ljudi iskazuju nezadovoljstvo sa aktualenim vlastima, birokratijom i politicarima.

Jebena situacija. – Odnosi se na situaciju koja nije po volji onih u kojoj su se nasli.

Jeben(a) stranka (igrac). – Misli se na nekog ko je opasan, sa kojim je tesko izaci na kraj.

Jebena vakta od zla gospodara. – Stara bos. P u kojoj se psuje odredjeno doba zbog onoga koji je taj period ucinio teskim za zivot,:

Jebena vremena. – F naglasava tezak period u necijem zivotu.

Jeben (tezak) je zivot nas umjetnika. – Poslovicno tezak zivot umjetnika, nasao je svoj odraz u ovoj str. F koju koriste prestupnici predstavljajuci sebe umjetnicima svoga posla, odgovara lat. *Per aspera ad astra.*

Jebenom se kasno kajati. – Kaze se kada neko strada zbog svog lose ucinjenog posla.

Jebeno mu je. – F; kaze se za nekoga kome je veoma tesko.

Jeben (opaljen) u mozak. – F se kaze za nekog ko je *Rahat od pameti.*

Jeben sam (ti) ja! – Opomena nekome da je onaj koji kaze F opasan.

Jeben (los, slab, zajeban) smo mi narod. – I koju kazu pripadnici sve tri nacije u BiH, a ona je komentar na negativne pojave u mentalitetu naroda *Znam ja nas, jeb(o) ja nas.*

Jeben (je) u picu. – Opomena za onoga ko sa nekom osobom pije da je ta osoba neprijatna kada se napije i da je sklona ispadima.

Jebe se njemu. – Komentar na nezainteresovanost u bilo kojem pogedu.

Jebe se tebi sto je hadzija bos. – Komentar kaze onaj ko vidi da se neko njegov blizak nimalo ne brine za njega i pri tome poredi sebe samog sa nekad uglednim hodzijom koji je osiromasio.

Jebe se velikoj cinjenici za malu cinjenicu. – P izrazava sustinsku filozofiju i odnos izmedju svega velikog i svega sto je malo, izmedju kvaliteta i nekvaliteta, izmedju bogatstva i siromastva.

Jebes budalu. – Kaze se za onu osobu sa kojom ne treba imati nikakvog posla. *Budalu nit(i)...*

Jebes carsiju bez rijeke. – Deviza ljudi koji poticu iz gradova na rijekama i koji ne vole zivjeti u gradovima bez rijeka.

Jebes carsiju gdje ubijes vuka sa pendjera. – P iskazuje averziju prema malim mjestima, jer u nekim mjestima BiH vukovi su cesta pojava u vecem, tur. *pendzer – prozor.*

Jebes covjeka bez rakije i Bosanca bez cakije. – Vrlo popularna P kod Bosanaca, jer u BiH preovladava uvjerenje da nije covjek onaj koji ne voli popiti i koji i ne nosi cakiju, tur. *caki – noz na rasklapanje.*

Jebes djogu. – F je komentar na neciji glup i bezvezan postupak. Tur. *djogat; djoga – konj.*

Jebes ga. – F; ako se odnosi na covjeka to znaci: "Pusti ga.", a ako se misli na stvar: "Sta ce ti to, mozes baciti."

Jebes kaf(hv)u bez cigare. – F je konstatacija da piti kafu bez cigarete nije narocito zadovoljstvo.

Jebes mu mater. – F; psovka se ne mora odnositi na neku osobu, moze biti izraz reakcije na neku situaciju, kada neko odustaje od necega, npr.: "Sta cemo u kinu? Jebes mu mater, ionako ima utakmica na televizoru."

Jebes pos(a)o koji donosi (platu od prvog do prvog) lovu jednom u mjesecu. – P koji na duhovit nacin favorizira profesije koje svakodnevno mogu da donose zaradu, misli se na one zanatlije koji svaki dan zarade pare.

Jebes stara covjeka. – F kazu za stariju osobu koja zbog slabije radne sposobnosti cesto pravi propuste u radu, a katakada je kaze covjek sam za sebe i time prekora sebe i svoju oslabljenju paznju i cula.

Jebes sta? – F je cesto pocetak razgovora kod onih koji sebe smatraju uspjesnim zavodnicima, *Proslje godine...*

Jeb(aj)i ga (majstore)! – F; moze imati veoma siroko znacenje, ali najcesce ima poruku pri odustajanju od posla: "Ne moze se tu nista uciniti."

Jebi se (ti)! – F izrazava ljutnju: "Idi od mene!"

Jebi ti to! – F znaci: "Sta ce mi to?!", kaze onaj koji nesto nimalo ne zeli.

Jebite se bez mene. – Ako svi vuku na jednu stranu, a samo jedan ne misli kao oni i ne zeli da ucestvuje u njihovoj zamisli, onda ih on napusti uz F koja znaci: "Radite sta hocete, ali bez mene."

Jebu mu se misli. – Kaze se kad su nekome misli konfuzne, kome *Spermici (mu) prave dzumbus u glavi (mozgu).*

Jebu se k(a)o muhe u letu. – Prigovor na nemoralne parove koji ne biraju mjesto za svoje intimnosti, a porede se sa muhama koje koriste i let da se spoje,:

Jebu se k(a)o zecevi. – Komentar za neki bracni par koji ima mnogo djece, a porede se sa zecevima koji se cesto razmnozavaju.

Jedan drugome uvlace se u guzicu. – P se koristi kada dvojica ugadjaju jedan drugom jer im je onaj drugi potreban, mada su obojica slicnog statusa, *Ko kome...*

Jedan sarov, drugi garo – Komentar za slicne karaktere, a koji se predstavljaju pred javnoscu da su razliciti. *Pitaj svoga...*

Jedan turban ne trpi vise hodza. – P istice da sve ima svoju mjeru; kao sto je turban "navikao" na glavu onog hodze koji ga nosi tako ni bilo sta sto ima svoju mjeru ne trpi promjenu svoje velicine. Tur. turban – batist, u daljnjem znacanju pokrivalo za glavu koje se sastoji iz fesa koji je omotan tekstilom.

Jede kruh bez motike. – Odnosi na onog ko zivi bez truda i rada, odnosno na racun tudjeg rada, naredednu P:

Jede kruh tudjim zubima. – Misli se na onog ko zivi na tudji racun

Jedem govna, ho(ce)s i ti?! – F je odgovor na pitanje provokatora: "Sta radis?!", tad onaj kojem posao ne ide od ruke, kaze ovu F, *Jebem radoznale.*

Jedi govna ustima, a ne rukama! – I se kaze onom ko hoce da se tuce, sugerira mu se da nastavi konflikt rijecima.

Jedinica, u majke razbludnica. – Arh. P koja sugerira da su kcerke jedinice nemoralne.

Jedini k(a)o Mujo u majke. – I kaze se za sina jedinca, vjerovatno je u nar. bos. prici Mujo bio jedini sin u obitelji.

Jedino da prodam guzice. – I; kada neko nema novca da si pribavi nesto, tada sam sebe u sali poredi sa prostitutkom koja prodaje svoje tijelo za novac.

Jedna glava – hiljadu jezika. – P se kaze za zene koje su velike jezikare, ostrokondze i mahaluse koje ogovaraju.

Jedna kruska na deset medvj(dj)eda. – **P je komentar na slabo imovno stanje u kuci.**

Jedna krv i mlijeko. – F se odnosi na djecu koja su od istog oca i majke, nastali su od iste oceve krvi i dojili isto majcino mlijeko.

Jedna lasta ne cini proljece. – P porucuje da tek niz okolnosti koji ukazuju na ocekivani razvoj situacije moze biti dokaz da ce se desiti ono sto se ocekuje; poredi se sa slucajem kada se samo jedna lasta vrati sa juga na sjever, jer moze biti da je njen instikt zatajio.

Jedna sugava ovca cijelo stado osuga. – P je opomena da se ljudi moraju cuvati losih pojedinaca.

Jednim okom spavaj, a dugim budi budan. – P sugerira da treba pred nekim biti veoma oprezan.

Jedno dijete k(a) ni jedno, a dvoje k(a)o dvadeset i dvoje. – P je hiperbola koja istice koliko se brige treba posvetiti kada je dvoje djece u pitanju, a u odnosu na samo jedno.

Jednom nogom (zakoracio) u grob(u). – Kaze se za osobu koja je stara i bolesna i za koju se ocekuje da ce uskoro umrijeti.

Jednom sam proba(a)o i vidio sam da znam. – P je saljiv odgovor na pitanja koja upitani smatra nevaznim. Npr. "Zasto nemas djevojku?", ili "Sto se opet ne ozenis?"

Jednu reci, a dvije cuj. – Savjet koji naglasava vaznost uzdrzanih izjava i pazljivog slusanja sugovornika, *Hitar budi...*

Jeftinije ga je odijevati nego hraniti. – Saljiva P koja se odnosi na osobu koja ima veliki apetit, a znaci da joj manje treba za garderobu nego za hranu, *Lakse ga je...*

Jeftin pazar kesu prazni. – P ima slicno znacenje kao i *Nisam toliko bogat da kupujem jeftine stvari.* Pers. bazar – pijaca, kupovina, kesa – vrecica.

Jela bez ukusa, cvijece bez mirisa i zene bez ljubavi. – P koja je nastala u Skandinaviji, a kojom Bosnjaci karakterisu podneblje u kojem su se zatekli: nenaviknutost na nordijsku kuhinju cini da su jela neukusna, cvijece veoma kasno procvjeta i miris se zaista slabo osjeca, a Skandinavke su proracunate, hladnoe i suvise emancipovane po kriterijumima Bosnjaka.

Je l(i) ona kupila mene ili ja nju? – I u situaciji kada se covjek predomislja da li da odbaci neku staru stvar, npr. kosulju, onda ovako kaze i time pokazuje da ne robuje stvarima.

Je l(i) tako Ale? – **Jes(te) kapetane!** – P se koristi kao ilustracija za povladjivanje, koje je narocito ispoljeno u vojsci. Vojnik je cesto primoran da povladjuje pretpostavljenom, mada se ne slaze sa njegovim misljenjem. P se odnosi na ljude koji nemaju svoga stava po nekom pitanju i koji nekriticki podrzavaju tudje misljenje.

Jesam kurac! – F; npr. ako neko nekog pita: "Jesi li položio ispit?" Upitani, koji je neraspoložen jer nije položio ispit, umjesto: "Nisam", kaze F. I ovo je jedna od tz bos. negacija, *Hocu kurac!*

Jesi papak (supak)! – F se kaze onome ko ne pripada *Papanskoj raji*, ali se ponasa papanski.

Jesmo braca, al(i) kese nam nisu sestre. – Savjet da ljudi trebaju imati korektne novcane odnose bez obzira na uzajamnu bliskost; kaze se kada npr. neko trazi novac na posudbu, a nije vratio ni raniji dug, *Cist racun...*

Jesmo li raja ili papci? – F; *Gradska raja* ima svoj kodeks ponasanja, za razliku od papaka, *Papanska raja* koji nemaju carsijski, gradski nacin rezonovanja. Ovdje se pod raja podrazumijeva gradska, a pod papci

papanska raja.

Jes(te) al(a) u kurcu! – F ; "Nije!", kaže se kada se nešto kategorično odriče, tj bosanska negacija, *Hocu kurac!*

Jezik brzi od pameti. – Kada se neko "izleti" kaže se da mu jezik "razmislja" brže nego mozak *Govori polako..., Ispeci pa reci, i Sto na umu...*

Jezik je most koji puca kad je predebeo. – P naglasava da oni koji su neumjereni u svojim riječima mogu skupo platiti svoje izjave.

Jezik pali – guzica placa. – P je komentar na onog ko ima dugacak jezik i ko zbog svojih izjava stradava.

Jezik sijece jace nego sablja. – P istice znacaj i snagu izgovorene i pisane rijeci. P je zapravo Euripidova, ali je tek u srednjem vijeku dosla u Bosnu.

Jezik zenu bije. – Maksimalno po kojoj treba zenu kaznjavati kritikom, a ne fizički.

Jos ce Bosne proteci. – P se odnosi na nekog kome treba veoma dugo vremena da nešto shvati, ili uradi – ili na neki događaj koji također treba vrlo dugo čekati. Rasirena je u cijeloj BiH i svaka regija koristi svoju veću riječ za P.

Jos ih stotinu pocijepao. – F; kada neko dobije npr. kosulju na poklon tada mu onaj koji mu dariva kosulju ovom F zeli da pozivi toliko dugo da još stotinu kosulja nosi i pocijepa.

Jos me samo nije mlin mlio i grom bio. – P za sebe kaže stari ljudi koji su prošli mnogo nevolja u životu.

Jos se nije se rodio ko je narodu ugodio. – Tesko je svima ugoditi, jer svako ima svoje viđenje neke stvari, *Ko ce dunjaluku..., Jupiter quidem omnibus placet.*

Jutro je pametnije od noci. – Savjet da treba proći neko vrijeme, bar noc prije nego što se donese odluka, jer postoji mogućnost da se u snu ukaze rješenje problema, a i poslije prospavane noci čovjek trezvenije razmislija, *Zorom ptice...*

K

Kad kilu soli pojedete mozete reci da ste se upoznali. – Savjet ljudima koji se kratko poznaju, a žele što prije da stupe u brak, da još vremena provedu zajedno prije nego što se konačno odluče ne vjenčanje, *Dok kilu luga...*

Kadar je stici i uteci. – P se odnosi na onog ko se zna snaci u svakoj situaciji, ko uvijek stigne, a i ode kada to treba.

Kad se baja u oci se gleda. – Kaže se onome s kim se razgovara, a taj ne gleda u oči jer prikriva svoje namjere; arh. bajati - proricati sudbinu.

Kad se harci, nek(a) se beli harci! – P izražava zadovoljstvo uzivanjem u provodu, tur. harčiti (od harac) – trositi, belli – zaista.

Kad se stari panj upali (tesko ga je ugasiti). – P misli na starijeg muskarca koji se zaljubi u mladu djevojku, on tad ne haje za moralne obzire već se ponasa kao mladac, ne uspijevaju ga od te veze odgovoriti ni prijatelji ni rodbina, a njegov zanos traje i izgara do kraja života.

Kad si u govnama – ne talasaj! – Ako je čovjek u nevolji ne treba još više svojim postupcima da si otežava položaj.

Kad ti izgleda da je sve u redu – tada nista nije u redu. – P naglasava da čovjek uvijek treba da kontrolira svoje stanje i okolinu i da bude oprezan u svome blagostanju.

Kad ti najvise saka dodje, otvori prozor – valja(t) ce svakome. – Savjet za gostoljubivost prema svima, čak i onda kada u dom dodje neočekivano mnogo ljudi, jer nikad se ne zna kome će taj postupak valjati.

Kad bi(h) (ja) turio saku u dzak sa devedeset i devet picaka i jednim kurcem, izvukao bih kurac. – Sreća koja je izražena na saljiv način u procentima pokazuje da je uzalud ceznuti za nečim, ako čovjeku nije sudjena sreća, *Kurata sreca.*

Kad bi imali brasna k(a)o sto nemamo ulja, posudili bi sira i odn(i)jeli komsiji da ispece pitu. – P se odnosi na one koji samo planiraju, a nemaju realnih mogućnosti da svoje želje i ostvare, tur. pite od grc. pette – jelo od tijesta sa slanim ili slatkim dodacima, *Da je babi mu, bila bi de.*

Kad bi me zmija ugrizla, otrovala bi se. – Ako je neko ozlojedjen, zbog nepravde koja mu je nanesena i osjeća da se u njemu nakupilo toliko jedi, tad, na pitanje kako je, odgovori ovako.

Kad brod tone, misevi prvi bjeze. – Kad se rusi rezim, tada prvi bježe policajci, dousnici i činovnici, uopće svi oni koji su neposredno zagorcavali život običnom čovjeku. P je parafraza iz "Oluje" W. Shakespearea: "A rotten caracas of a boat... the very rats instinctively have quit it."

Kad ce ti doci iz guzice u glavicu? – Kaže se onom koji ne razmislija racionalno; "Kad će se već jednom opametiti."

Kad ga vidim tri dana nemam napretka. – Kaže se za onog ko je pesimista i ubija u ljudima volju za životom.

Kadija te tuzi, kadija ti sudi. – Ako su tuzilac i sudija istomisljenici tada onaj kojem se sudi ne može

ocekivati povoljan ishod sudjenja. P je nastala u doba okupacije BiH od Austrougarske, kada je dvovlasce, tursko i austrijsko nemilice kaznjavalo.

Kadija tuce zenu, a siromah je hajrom cini. – Materijalno blagostanje ne mora biti garancija da u domu vlada sreca.

Kad je bal, nek(a) je maskenbal. – Kaze se da bi se diglo raspolozenje u drustvu.

Kad je beg bio cicija? – Za sebe kazu osobe koje hoce da pokazu galantnost, a ustvari im nije bas po volji sto su u poziciji da caste neke ljude, *Da beg nije cicija...*

Kad je Bog hodao po zemlji. – P se odnosi na period prije rata u BiH, tacnije kada je ministar Vlade SFRJ A. Markovic uspio ucvrstiti kurs od sedam dinara za jednu DM: nije bilo inflacije, plate su bile relativno visoke, vladalo je varljivo blagostanje.

Kad je covjek gladan za uhar je i kad komarac udje u guzicu. – Kad je covjek gladan valja mu dati bilo sta da jede, ili ako nema nista treba mu dati bar nesto jer mu sve treba, tur. har – korist. *U nuzdi djavo...*

Kad je masla nema brasna, kad je brasna nema masla. – Nedostatak okolnosti kako bi se uspješno obavio neki posao.

Kad je sova izlegla sokola? – Komentar na lose generacije u nekoj obitelji.

Kad je muka – (a)hajde DJuka, kad se jebete DJuku ne zovete. – Saljiva P koja je prigovor onog koji se osjeca zapostavljenim.

Kad je najsladje – prekini. – P je hadis koji sugerira umjerenost u zadovoljstvima, odgovara lat. Es modus in rebus. i Meden agan.

Kad je rat niko nikom nije brat. – P istice nedostatak ljudskosti u ratu, jer svi imaju svoje probleme, otudjenost je potencirana dotle da se ni braca ne pomazu, a kamo li drugi ljudi, odgovara lat. Silent leges inter arma.

Kad je paun operusan niko mu se ne divi. – P simbolicki izrazava nepovoljno stanje neke velicine koja nije vise ono sto je bila.

Kad je senluk nek(a) i hala gori! – Nekad se prilikom aksamluka u prirodi, prije nego sto pocne provod pravio i nuznik da ljudi mogu vrsiti nuzdu. To mjesto se pokrivalo granjem kako bi bilo zaklonjeno. Pred kraj pijanke neko bi viknuo da treba paliti halu i djeca bi zapalila nuznik sto je znacilo kraj derneka. Kasnije je taj gest nasao svoje mjesto u kafanama kad kelner paljenjem i gasenjem svjetla najavljuje fajront. P se kaze u velikom raspolozenju, onda kada to raspolozenje prelazi cak i u destrukciju, pa je P popracena razbijanjem case i sl.; tur. senlik – veselje, hala – zahod.

Kad je volja spremna noge su lagane. – P naglasava vaznost volje u bilo kojem poslu.

Kad li calmu stece? – Ironija upucena onom ko se prikazuje onakvim kakav zapravo nije. Tur. calma – ovoj, turban, ahmedija oko fesa.

Kad lisica preko leda predje mozes i ti. – Pravilo na selu jer lisica provjerava debljinu leda pa tek onda prelazi zaledjenu vodu.

Kad ljubav udje u glavu, razum ode na omor. – P istice nesklad izmedju emocija i racionalnog misljenja.

Kad macke nema misevi kolo vode. – Komentar na haoticno stanje u kojem nema autoriteta da zavede red.

Kad me vidis – jebi me! – P je kraj svadje njome se onaj koji odlazi kune da vise nece kontaktirati sa onim s kojim se posvajao.

Kad me vidis – tada mi se nadaj. – Kaze onaj koji negdje ide, a na pitanje kada ce doci nece da kaze vrijeme svoga povratka.

Kad mu kurcu prahne. – Ako neko nesto radi po svojoj volji ne pitajuci se sta ce drugi reci.

Kad na vrbi rodi grozdje. – Kaze se onom ko se naivno nada da ce se nesto desiti, odgovara lat. Ad calendas graecas, *U limburgu mjesecu*

Kad nekoga zajebe, dobije tri kile. – Odnosi na onog kome je dusevna hrana da provocira druge i to mu toliko prija kao da se za tri kilograma udeblja.

Kad neljudi sude – ljudi se trebaju crveniti. – Apel na savjest i protest kod svih istinoljubivih i pravednih ljudi u Svijetu da reaguju u situacijama kada pravda zataji.

Kad nemas problema, stavi si kamencic u cipelu. – P upucuje da onaj ko je navikao na probleme ne mora sam sebi i drugima stvarati situacije koje su problematice; ako mu je do problema neka sam sebi stavi kamencic u cipelu i neka ga on zulja – eto mu problema.

Kad odrastes samo ce ti se kazati. – Djeca dok su mala postavljaju neka provokativna pitanja na koja roditelji ne znaju adekvatan odgovor, ova P je cest odgovor na neka cesta pitanja, kao sto je npr.: "Kako sam ja dosao na svijet?"

Kad se zec zeni cijela suma u svatove. – Kada na neku svadbu dodje pretjerano mnogo ljudi, cak i oni koji nisu pozvani, tad domacin kuce u kojoj je pir, obicno zakuka svome prijatelju ovako prikazujući sebe siromahom, *Svi jebu...*

Kad srca govore usta sute. – Osobe koje se vole mogu da se razumiju i bez rijeci.

Kad su se tvoji djavoli radjali moji su vec u kolu igrali. – Duhovit odgovor onom ko zeli da se pokaze

spretnijim i mudrijim nego sto jeste.

Kad trece djemre udari u vodu – moze se kupati. – Uputa kada se covjek smije kupati da se ne prehladi. Prvo djemre (kraj marta) udara u zrak i tada covjek smije disati i na usta, a da se ne prehladi. Drugo djemre (kraj aprila) udara u zemlju i tada se smije hodati bos, a trece djemre (kraj maja) udara u vodu i tad se covjek moze kupati u rijeci. Tur: djemre – talas.

Kad ugasis svjetlo – sve su iste. – Tipicno muski stav koji sugerira da ne treba po ljepoti birati zene sa kojima covjek misli biti samo jednom u krevetu, *Ha u carice...*

Ka(hv)fa nalivena i zena otkrivena ne mogu cekati. – Uputa da u pravo vrijeme treba ciniti prave stvri; kafa se pije topla, a zena koja se otrikila zeli da ce joj muskarac pridje. Ako se ceka, ohladit ce se oboje i nece biti ono sto su bili.

Ka(hv)fana – majka. – F oznacava privrzenost kafani kao mjestu gdje se desavaju nainteresantniji događaji za osobu koja je sklonija kafani a ne svome domu.

Kakav/kaki gazda – takva /taka rakija. – Onaj kome je stalo do sopstvenog ugleda sve ce ciniti kvalitetnije.

Kakav/kaki otac – takav/taki sin. – Po karakteru roditelja moze se naslutiti karakter djeteta, *Ne pada iver.*

Kakav/kaki pastir – takvo/tako stado. – P ukazuje utjecaj vladara nad narodom, odgovara lat. *Qualis rex, talis grex.*

Kakav/kaki si ti jebeni (kurcev) doktor (advokat, inzinjer)?! – Kada klijent angazuje nekog strucnjaka da mu pomogne, npr. u liječenju, na sudu ili u gradnji kuce, pa se ispostavi da taj ne zadovoljava ocekivanja, tad mu klijent ovako odbrusi, poslije tog slijedi: *Jeb(a)o ti svoj...*

Kaki(t) cu – piski(t) cu. – Komentar za ponasanje osobe koja ne zna sta hoce, a podsjeća na dijete koje ne zna hoce li prije kakiti ili piskiti.

Kako cemo – (po)la(h)ko cemo. – Komentar za oklijevanje, *La(h)ko cemo.*

Kako doslo, tako o(ti)slo. – Olako stecena dobit brzo gubi svoj na svom znacaju.

Kako god se okrenes, guzica ti je iza ledja. – P; moze covjek ciniti svasta, ali ako je nesto onako kako jeste i drugacije ne moze biti, onda je uzalud pokusavati promijeniti stanje.

Kako majka prede, tako kci tka. – Maksimala po kojoj ce kcerka biti onakva kakvom je mati odgoji.

Kako ocu tako i sokcu. – Princip ponasanja da se jednako treba odnositi prema svima.

Kako prostres tako ces i lezati. – P je komentar na obavljani posao, *Kako si sijao... i Kako si skuha...*

Kako si sijao tako ces znjeti. – Svako treba ocekivati onakav rezultat nekoga posla kakav je svojim radom zaslužio, odgovara lat. *U sementum feceris, ita metes. Svako je kovac... Vjetar sijes...*

Kako si skuha (zamijesio), tako ces kusati (jesti). – P koja poucava da ishod posla zavisi od kvaliteta zapocetog posla,:

Kako si zivio, tako ces umrijeti. – Dostojan zivot vodi i casnoj smrti, a ako je neko neposteno zivio on ce necasno umrijeti, odgovara lat. *Qualis vita, et mors ita.*

Kak(v)a jufka – tak(v)a pita. – Kvalitet necega zavisi od kvaliteta onoga od cega se pravi nesto, *Ne pravi se pita...*

Kak(v)a vjera tak(v)a i vecera. – P je odgovor onome koji se u doba posta zali da je lose jeo.

Kak(v)i su im tek Cigani! – Saljiv komentar na pojavu crnaca. Ako su dakle, stanovnici jedne zemlje crnci, onda im Cigani trebaju, po logici sale biti jos crnji.

Kak(v)o drvo – takav klin. – P upucuje na to da od roditelja ovisi kakvo ce dijete biti.

Kak(v)o gnijezdo – tak(v)a ptica. – P je kriterijum po kojem je jedan clan obitelji slican svim ostalim clanovima,:

Kak(v)o sjeme, tak(v)o pleme. – P je komentar za djecu koja su olicenje svojih roditelja.

Kak(v)o stado takav pastir. – P naglasava da od naroda ovisi kakvog ce vladara sebi izabrati.

Kak(v)o sto, kak(v)i bakraci?! – Izraz cudjenja: "O cemu ti meni pricas?!"; tur. bakrac - drzac u koji jahac stavlja nogu.

Kamen na kamenu nije ostao. – Komentar na veliko razaranje, odgovara lat. *Nec locus ubi Troia fuit.*

K(a)o cicak na cicku. – Kada je neka situacija pretrpana nepotrebnim stvarima, cicak je ovdje simbol neceg sto se lijepi za nekoga mimo njegove volje.

K(a)o da ga guje piju. – I se odnosi na onog koji je vrlo slabog zdravlja, ko izgleda kao da mu pijavice piju kr

K(a)o da je harace po Bosni kupio. – P se odnosi na debelu osobu koja nekoga podsjeća na sakupaljce haraca. Tur. haradz – porez.

K(a)o da ju je bog pravio za sebe. – P istice izgled neke zenske osobe koja je toliko lijepa kao da ju je neki paganski bog napravio da mu ona bude supruga.

K(a)o da su ga Cigani jahali. – Kaze se za stvar prema kojoj se odnosilo neogovorno.

K(a)o dva jarca na brvnu. – Ilustracija inata iz bos. price u kojoj su se srela dva jarca na brvnu preko ambisa. Ni jedan nije htio pustiti drugog da prodje, poboli su se rogovima, ali kako je brvno bilo usko obojica

su pali i klanac i stradali.

K(a)o guske u magli. – Komentar za neizvjesnost puta za koji se ne zna kuda vodi, a poredi se slikom poslovice glupih zivotinja koje lutaju u magli.

K(a)o kec na desetku. – Kaze se u kad se dese povoljne okolnosti koje doprinose uspjehu; u igri ajnca pobjedjuje onaj koji dodje do dvadeset jedan. Kec, tj. as racuna se jedanaest i uz desetku je dvadeset jedan,:

K(a)o kec na jedanaest. – Obratno od prethodne jer jedanaest i kec iznose dvadeset i dva, a to je tropa, gubitak igre.

K(a)o kvocka na jajima. – Komentar na pretjerano brizan odnos.

K(a)o lubenica je. – Posto je lubenica okolo zelena, a unutra crvena ona podsjeća na one "vjernike" koji se pred javnoscu predstavljaju da su muslimani, a u dusi su jos uvijek komunisti; kaze se za one ljude koji nisu pravi muslimani, nego se samo zele da dodvore muslimanima i prikazu se njima jednakima, *Okolo zelen – unutra crven.*

K(a)o muha bez glave. – Komentar za izgubljenog covjeka koji je nemocan kao i muha bez glave koja ne moze da leti.

K(a)o muha u paukovoju mrezi. – Misli se na nekog ko je onemogucen da djeluje.

K(a)o pas s lanca (kad se otrgne/pusti). – Odnosi na onog ko se razuzdano ponasa, a podsjeća na psa kada se oslobodin lanca.

K(a)o pokisla kokos. – Komentar za nistavan izgled.

K(a)o prst i nokat. – Istice bliskost osoba,:

K(a)o pupcanom vrpcom (da su vezani). – Ako su dvije osobe uocljivo nerazdvojne i njihovi postupci imaju identicna znacjenja, *K(a)o sipka i bubanj.*

K(a)o puska je (samo je treba opaliti). – Odnosi na zensku osobu koja je "napucana", koja je veoma pozeljna za muskarce.

K(a)o rakova djeca. – Kad se raspe jedna obitelj podsjeća na mladuncad raka koji se odmah po dolasku na svijet odvoje od majke i krenu svojim putem.

K(a)o riba na suhom. – Misli se na onog ko se ne snalazi u nekoj situaciji.

K(a)o sipka i bubanj. – Kad dvije osobe nastupaju tako da medjusobno ovise jedna o drugoj, *K(a)o pupcanom...*

K(a)o vrbov klin. – Misli s na nekoga ili nesto sto je veoma nesigurno jer vrbovina nije dovoljno cvrsta da bi se od nje pravili klinovi.

Ka(p)nuo mu s neba. – I; kada neko dobije neocekivani dobitak narod ovako kaze, kao da je u pitanju dar sa neba.

Kapetan zadnji napusta brod. – Pomorska maksima ima svoj odraz u situaciji kada dodje do velike stete (poplava, pozar) i kada vlasnik prvo spasava.

Kap vode u moru. – Nebitna, zanemarljiva velicina necega.

Kara Musanova. – F se ne odnosi se na konkretnu osobu, a znaci: "Nema nista od toga!"

Karakondzula joj nije ravna. – F oznacava ponasanje veoma zlobne zene, tur. karakondzula – vjestica.

Karina ti! – *Evo ti kurac!*; na romskom jeziku (od turskog) kara – crn; sto je metonimija za muski spolni organ; ovdje je upotrebljen augmentati

Karta (je Marta, a Marta) je kurva. – Za sebe kaze igrac koji je lose sreće u kartanju, kao sto kurve varaju partenere, tako i karta vara igraca.

Karu na zaru. – F je drzak odgovor koji je upucen onome koji je upitao: "Sta si ti dobio?", a vec zna da upitani nije nista dobio, mada se nadao da ce dobiti, *Muda od...*

Kasna zenidba, gotova sirocad. – Savjet da se nije pametno ozeniti star, jer je moguće da kada postane roditelj uskoro i umre.

Kasno Marko na Kosovo stize. – Komentar da je neko nesto propustio, a morao je biti prisutan da bi svojim ucescem doprinio razvoju situacije. P je anahronizam: Kraljevic Marko je bio malodobno dijete 1389. kada se vodio kosovski boj, dakle nije mogao ucestvovati u bici, cak i da je bio sposoban za borbu, bio je tur. vazal, dakle prije bi trebao ucestvovati na strani Osmanlija, a ne Srba.

Kasalj, suga i asikovanje ne mogu se sakriti. – Neke se pojave u zivotu jednostavno ne daju prikriti od okoline.

K(c)erku kara, nevjesti prigovara. – P istice lukavost svekrve prema nevjesti.

Kenjac u Rim, dva iz Rima. – Hercegovacka P vezana za katolike: covjek, nagovoren od komsija ode naivno kao str. kenjac - magarac, da trazi pravdu od svojih vlasti u koje vjeruje, a vrati se, svjestan da je zahvaljujuci birokratiji izigran – i osjeća se kao dva magarca, *Da je pamet... i Martin...*

Kilavom kurcu i dlaka smeta. – Saljiva P: ovdje je covjek poistovjecen sa spolnim organom, ako je neko kilav onda mu svaka sitnica smeta.

Kiti se tudji perjem. – Kad neko prisvoji tudji uspjeh i zasluge onda on izgleda kao ptica koja nema svoga perja nego se pokriva tudjim.

Klima mu se fotelja. – Cesto se kaze zlorado, jer onaj u fotelji (na vlasti) mozde narodu nije drag.

Klin se klinom izbija. – Treba koristiti adekvatnim sredstvima da bi se postigao cilj, *Na ljutu...*

Ko brzo sudi, la(h)ko se vara. – Rasudjivanje treba biti temeljno kako se ne bi doslo do pogresnog zakljucka.

Ko casti odjecu i ona casti njega. – Kaze da onaj ko se bolje obuće (ko pocasti svoju odjecu izlaskom u javnost) jer moze biti bolje primljen u drustvu od ostalih.

Ko ceka – doceka. – P sugerise strpljenje, poslovice bosnjacki sabur, *Dzenet...*

Ko ce dunjaluku nakuhati halve? – Ne treba nastojati udovoljavati svijetu koji izvoljeva, tur. dunjaluk – narod, *Jos se nije...*

Ko ce jednog konja cijeli zivot jahati. – Izraz koji se opravdava promiskuitet. Ovdje se zene poredi sa konjem kojeg jahac jase onoliko koliko zeli, a kada ga se zasiti, nadje drugog.

Ko ce kome, k(a)o svoj svome?! – I se kaze u situaciji kada dodje do neke svadje izmedju bliznjih.

Ko djevojku prosi vrecu lazi nosi. – Komentar za roditelje koji zele da udaju svoju kcerku koja i nije tako dobra koliko je hvale.

Ko druge previse trazi sam se izgubi. – Sugerira da osoba kojoj je previse stalo do drustva sebe zapostavlja.

Ko drugom(e) jamu kopa fizicki je radnik. – Saljiva parafraza:

Ko drugom(e) jamu kopa sam u nju upada. – Onaj koji zeli nanijeti zlo drugome moze i sam stradati pripremajuci to, *Crkla zmija... i I palikuci ce...*

Kog(a) Bog hoće da kazni, da mu jedinicu za zenu. – P sugerira da ne treba uzimati kcerku jedinicu za zenu. *Jedinica u majke...*

Kog(a) hoće karta, neće ga ljuba – Sala koju govore prijatelji jedan drugome kada nekome ide dobro u kartama; znaci djevojka ili zena ga ne voli posto je njegova sreća na strani karata, a ne na strani ljubavi.

Kog(a) je Bog odlucio da kazni, prvo mu pamet oduzme. – U narodu se vjeruje da Bog ludilom kaznjava ljude koji su to zaslužili, odgovara lat. Quem deus perdere vult, primum dementat.

Kog(a) je moliti nije kuditi. – Onoga koga treba moliti, ne treba naljutiti jer tad onaj koji trazi neće dobiti ono sto zeli.

Kog(a) je naslo (uhvatilo) toga je i jebalo. – Kaze za sve osobe koje bez obzira jesu li ili nisu krivi, zateceni na istom mjestu, a stradali su zbog nekolicine koja je nesto pogrijesila.

Kog(a) je policija mlatila i postara pozdravlja. – Izraz opreznosti i nepovjerenja u profesije koje se obavljaju u uniformama, *Koga su zmije...*

Kog(a) nema bez njega se može. – Ako neko nije prisutan to moze znaciti da nije zelio biti prisutan; dakle drustvo ne treba da se potcinjava pojedincu, nego obratno.

Kog(a) nema, ni dijela mu nema. – Onaj ko ne uestvuje u necemu ne moze ni ocekivati da ce imati koristi od posla u kom nije sudjelovao, odgovara lat. Non existentis nulla sunt iura.

Kog(a) su zmije ujedale i gusteru se boji. – Istice strah prema gmizavcima, ima slicno znacenje kao *Koga je policija.*

Ko gubi ima pravo da se ljuti. – P opravdava ljutnju onoga koji gubi u nekom nadmetanju.

Ko igra može dobiti, ko ne igra može izgubiti. – Igra nudi mogucnost dobitka, a onaj ko ne igra gubi samim tim sto sebi ne daje sansu dobitka.

Ko ima briga dovoljno je bolestan. – Brige katkada mogu dovesti do dusevne bolesti.

Ko ima – daj mu jos; ko nema – uzmi mu i to. – Komentar na nepravdu: kada vlasti kazne novcano nekog ko nije bogat, P sam za sebe kaze onaj koga je zadesio gubitak.

Ko ima, maslom i muda maze. – Onaj koji ima svega taj iz obijesti ne zna sta ce sa svojim blagom.

Ko ima novaca, bira zetove po volji. – **P naglasava vaznost bogatstva punca pri izboru nevjeste za svog sina.**

Ko izadje na rijeku mora ploviti ili potonuti. – Onaj koji se odlucio da predje rijeku mora nesto uciniti kako bi bezbjedno presao preko nje.

Ko izda – pizda. – P se odnosi na onog ko nije fer. Imenica u ovoj P oznacava nekarakternog covjeka, a ne zenski spolni organ.

Koja da rucice da(t) ce i guzice. – Arh. P koja istice da djevojke ne smiju dopustiti mladima da ih dodiruju jer ih njihovo milovanje moze uzbuditi i moze doci do toga da se nepromisljeno upuste sa njim intimnosti prije vremena.

Koja kokos mnogo kokodace malo jaja nosi. – P je duhovit komentar na hvalisavce.

Koja ostane zlata vrijedi. – P istice znacaj tolerancije i kaze se u situaciji kada se covjek treba kontrolirati u konfliktu. Ako ga u svadji neko vrijedja, covjek ne mora odmah zuriti da uzvрати, treba biti mudar i otsutjeti na provokacije, ako nista bar zato da bude moralni pobjednik, *Neizrecena...*

Koja ptica ujutru prva zapjeva može uveće da se usere. – Duhovita opomena onima koji vole da prorucu i komentiraju dogadjaje koji se jos nisu dogodila; da ne treba unaprijed donositi zakljucke jer to moze biti i

opasno.

Koja se cura odvec gizda, sreca je najzad izda. – Opomena onim umisljenim djevojkama koje previse koketiraju da bi mogle ostati neudate, tur. gizli – koketa, bludnica.

Koja se uzda ta se i uda. – Ona djevojka koja je samopuzdana naci ce sebi muza.

Koja stuha. – Kaze se za nekog ko lose ili ruzno izgleda. Arh. stuha - staroslavenski demon vremenskih (ne)prilika: oluje, kise, hladnoce, a koji je olicen u mrsavom covjeku.

Koja vocka pada zemlji sama, ne treba se ni bacati na nju. – Arh. P koja je opomena momcima da se ne zene sa djevojkama koje im se same nude.

Ko je jaci – taj korbaci (taslaci). – Onaj koji je jaci u poziciji je da se hvali, a i tuce druge; tur. korbaciti – tuci korbacem, taslaisati – hvalistati se.

Ko je jeo pogace nece vise ku(ku)ruze. – Pogaca je ukusnija; dakle, onaj koji je probao nesto sto je kvalitetnije ne zeli vise ono sto je losije.

Ko je jeb(a), jeb(a) je – svanulo je. – Komentar da je proslo vrijeme da se nesto obavi.

Ko je jucer umro pokajao se. – Komentar na nesto osobito lijepo sto se desilo u cemu mrtvi naravno ne mogu da uživaju.

Kojem carstvu da se priklonim? – Dilema koja nudi dvije jednako povoljne mogucnosti ali i zbog toga je tesko donijeti odluku.

Ko je svijetu ugodio – taj se jos nije rodio. – Svijetu ne treba ugadjati, *Ko ce dunjaluku.*

Ko jede dok ne oboli, mora postiti dok ne ozdravi. – Opomena da covjek mora umjereno da jede kako se ne bi udebljao i ne bi morao mrsaviti.

Koje sam ja kurate srece! – Neslaganje sa sopstvenom sudbinom, tj. situacijom koja ga je zadesila, *Kad bih ja...*

Ko je sretan ni u hali nije gladan. – Neuskusna i saljiva, P koja istice vaznost srece.

Ko je stalno svecano obucen il(i) je bogat il(i) se lose osjeca. – Pretjerano isticanje u odijevanju svojstveno je bogatim, ali katkad i duhovno bolesnim, *Budali svaki dan...*

Koji ces mi ti (kurac)? – ”Sta ces mi ti? Sta ce mi to?”; kaze se onda kada je neko nervozan i kada mu ne treba nicije prisustvo ni pomoc.

Ko(ji) ima obraza dobro zivi, a ko(ji) ga nema jos bolje. – P je komentar na moralani i nemoralni zivot, *Sto veca kurva...*

Ko(ji) koga begenise, s(a) njim i eglenise. – One osobe koje su zaljubljene jedna u drugu vole da vode duge razgovore. Tur. begenisati – svidjeti se, elgenisati – pricati.

Koji naguz (zajeb)! – Komentar kad neko nekoga prevari, *Naguzio ga.*

Koji nije trazio, tome nije ni dala. – Ironican komentar za nemoralno ponasanje zenske osobe koja se sa svakim upusta u intimnost, *Muskarac treba da pita...*

Koji se hrt silom u lov vodi taj zeca ne hvata. – P naglasava da se u zivotu nista na silu ne moze postici.

Koji se kamen cesto premece nece mahovinom obrasti. – P kaze da covjek koji cesto mijenja mjesto prebivanja tesko moze da postigne vece uspehe.

Ko(ji) s psima lijeze s buhama se budi. – Opomena da se ne valja druziti sa losim ljudima, *Ko s djecom...*

Koji ti je hepek? – Ovdje *hepek* ima znacenje pojmova: uzrok, povod ili razlog. Npr.: ”Sta je uzrok/povod/razlog da to radis?”, *Ima neki hepek.*

Koji ti je kurac?! – Drska F onome ko je takodjer drzak: ”Sta ti je, sto pravis gluposti?!”

Ko(ji) zenu slusa – gori je od zene. – Arh P koja istice da zenu ne treba slusati.

Koju ruku ne mozes posjeci, valja je poljubiti. – Arh. P koja je nekima bila princip kada su se dolazili nenardni rezimi u BiH.

Ko kome kecer prosi, cast mu donosi. – P istice superiornost rosaca u odosu na one iz koje se obitelji prosi djevojka.

Ko kome (ovdje) serdzadu stere? – Ako je situacija takva da ljudi gledajuci dvojicu kako se obojica ljubazno ponasaju, a ne mogu da ustanove koji je od njih dvojice uticajniji, onda se ovako zapitaju izrazavajući time nedoumicu, *Jedan drugome...*

Ko kuca – otvori(t) ce mu se. – Savjet da treba staviti do znanja nekome da ga trebamo, dok se ne pokuca oni unutra ne znaju da ih neko trazi, parafraza biblijske: Pulsate et aperietur vobis.

Ko kupuje sto ne treba, prodavace i ono sto mu treba. – P je upozorenje da se treba racionalno raspolagati svojim novcem.

Koli(k) sam – nista jeb(a) nisam. – Kaze u sali onaj koji dugo nije imao intimnosti.

Koliko je bilih vrana, toliko je dobrih zena. – Arh. P koja naglasava da je veoma malo dobrih zena, kao sto je i malo bijelih vrana.

Kol(i)ko je uzbrdica tol(i)ko je nizbrdica. – P istice da covjek u zivotu ima jednak broj uspona i padova.

Kol(i)ko jezika govoris – tol(i)ko ljudi vrijedis. – P istice znacaj poznavanja stranih jezika, direktni je prevod lat. Quot linguas calles, tot homines vales.

Kol(i)ko kil(ogram)a – tol(i)ko sati. – Pravilo pri pecenju glavuse, npr. ako glavusa ima tri kilograma tada se treba tri sata peci.

Kol(i)ko ljudi – tol(i)ko cudi. – P istice mnostvo ljudskih karaktera i misljenja, odgovara latinskoj: *Quot capita, tot sententiae.*

Ko(i)ko para – tol(i)ko muzike. – Onoliko koliko se plati nesto, toliko ce covjek dobiti i ne treba ocekivati vise nego sto je platio, *Plati pa...*

Kol(i)ko sela – tol(i)ko adeta. – P naglasava da svaki kraj ima svoje obicaje; tur. *adet* – obicaj, tradicija.

Kol(i)ko zica tol(i)ko godina. – P se kaze prilikom darivanja ispletene odjece i pri tome se zeli onome kome je darovana da zivi onoliko godina koliko niti, tj. zica ima u npr. dzemperu.

Kolo sreće se okreće. – P naglasava promjenjivost sreće, asocira na rulet, ali je *kolo sreće* kao simbol promjetljivosti sudbine poznat jos u antici, kasnije u tarotu.

Koljes vola zbog kile /kilograma mesa. – Komentar na suvisni i posao i napor, jer je apsurdno zaklati vola samo da bi se jedan kilogram mesa pirpremio za jelo.

Kome je kadija davudzija, nek(a) mu je Bog jardumdžija. – Arh. P koja istice tezak položaj optuzenog jer ga može odbraniti samo Bog. Tur. *davudzija* – tuzilac, *jardumdžija* – branilac.

Kome je otac bog lako je pop. – Lako je nekome da uspije u zivotu, ako ima dobre preduslove za to.

Kome je ruza draga mora i bodlje milovati. – Opomena onome koji zeli nesto da postigne, a sto je tesko postici. *Zelis li med...*

Kome je sudjeno da bude jeban same mu gace spadaju. – Saljiva P: ako je nesto sudjeno da se desi postoje neki znakovi koji to na svoj nacin nagovjestavaju; kaze se za onoga za koga se pretpostavlja da ce mu se nesto desiti, *Kurva zanese...*

Ko me lani bio ni sad mi nije mio. – Komentar koji istice znacaj pamcenja nanesenog zla.

Kome se dopadas tome si dovoljno lijep. – Kaze onome ko se uredjuje da bi se jos vise dopao voljenoj osobi, dakle uljepšavanje je bespotrebno.

Kome tudja zena popije pamet, tesko njegovoj. – P je komentar na stanje nevjernog muza i njegovu zenu.

Kom opanci, kom obojci. – Svakome prema njegovim zaslugama, arh. *obojci* - platno koje se nekada umjesto carapa omotavalo oko stopala prije navlacenja opanaka.

Ko mrzi svoj novac neka ga pozajmi. – P na saljiv nacin kaze da onaj kojem “ne treba” novac, neka ga posudi, jer ce se nacekati dok mu ga vrate nazad.

Konac djelo krasi. – Uspjesno završen posao uljepša jos vise cijeli rad, odgovara lat. *Finis coronat opus.* i njem. *Zucker kommt zuletzt* – Secer dolazi na kraju.

Ko na versiju daje(,) imanje, gubi i prijatelje. – P podsjeća na pitijska prorocanstva, zavisno od toga gdje se stavi zarez, tj. gdje se pri govoru istakne logicki akcent. Ako se P kaze ne praveci pauzu gdje je zarez u recenici u zagradi (nego gdje je drugi zarez) istice se da onaj koji je predobar pa daje svoje imanje drugima na zajam gubi prijatelje; a ako se P kaze samo pauzom (onim zarezom u zagradi), onda je poruka P jos rigoroznija: onaj koji uopce bilo sta daje izgubit ce i imanje i prijatelje, *Cast svakome...*

Ko ne drži brata za brata ima(t) ce tudjinca za gospodara. – Opomena da se rođaci, ali i svi pripadnici jedne nacije trebaju bratski da se uzajamno odnose, jer ako budu u zavadi može se desiti da im neko sa strane postane gospodar.

Ko nema nista - zeli nesto, ko ima nesto - zeli sve. – P izrazava relativnost ljudskih zelje i potreba.

Ko nema zeta nema ni magarca. – Saljiva P koja zeta prikazuje slugom najcesce punice, a katkad i punca.

Ko nema u glavi ima u nogama. – Onaj koji ne razmislja dovoljno o nekom poslu, kada napravi gresku morat ce se vratiti na onaj dio rada koji je lose obavio,:

Ko nema u glavi ima gacama. – P se odnosi na onu vrstu muskaraca (katkad se misli i na zene) koje se lako upustaju u intimnosti, odnosno na one koji su veoma obdareni svojim spolnim organom, *Hoće ga k(a)o budalu...*

Ko ne može da bije magarca, bije sedlo. – Princip kompenzacije u medj ljudskim odnosima: ako je A nesto skrivio B, pa mu se A ne može da revansira, tada A nadje osobu C pa na njoj kompenzira svoju psihicku frustraciju.

Ko ne rizikira taj ne profitira. – Sugestija da u zivotu katakda treba rizikovati da bi se uspjelo.

Ko(ji) ne zapliva – taj (i) ne ispliva. – P sugerira znacaj pokusaja da bi se uspjelo nesto.

Ko ne zna o orahu, ne zna ni o tovaru. – Onaj koji ne zna cijeniti mali poklon, taj neće znati cijeniti ni veliki poklon.

Konja s magarcem ne valja porediti. – Upozorenje da je nedolico porediti ono cemu su kvalitete veoma razliciti.

Konj se poznaje po hodu, a covjek po zboru. – Naglasava se vaznost karakteristika bica pri upoznavanju.

Ko pita ne skita. – P sugerise da treba pitati ako se nesto ne zna, npr. ako se ne zna neka lokacija treba pitati, a ne lutati, *Pitajuci...*

Ko pita – upala mu kita. – Saljiva parafraza prethodne P i sugerira da se ne treba nista pitati jer covjek

katkada moze zbog toga stradati.

Ko pjeva, zlo(,) ne misli. – P istice da covjek koji je raspolozen i to izrazava pjevanjem ne izgleda kao da bi mogao nekome nanijeti zlo, sto ne mora biti uvijek tacno, jer zavisi kako se recenica naglasi: ako se zarez stavi iza *zlo*, onda onaj koji zlo pjeva znaci da ne razmislja.

Ko prije (prvi) djevojci – njemu djevojka. – Stara P koja istice vaznost na vrijeme zapocetog posla; onaj momak koji bude brzi od ostalih prvi ce prici djevojci i imat ce vise sanse da je kod nje od ostalih, odgovara lat. Prior tempior portior iure. donju:

Ko prije – njemu dvije. – Ko prije pocne da radi moze vise postici od drugih.

Ko prizna pola mu se prasta. – Pravilo pri odmjeravanju blaze kazna ako covjek prizna svoj grijeh i pokaje se.

Ko prvi nosi – kuci ne donosi. – P se kaze u kartanju onom igracu kojeg na pocetku igre krene karta.

Kora bez oraha. – P izrazava sasvim bezvrijednu stvar poput orahove ljuske u kojoj nema jezgre.

Ko radi ne boji se gladi. – Savjet da covjek treba raditi, jer mu samo licni rad obezbjedjuje sitost i tijela i duse.

Ko rano rani dvije sreće grabi. – Onaj koji na vrijeme pocne obavljati posao moze vise da ucini nego onaj koji je sa zakasnjem krenuo da radi, *Ko prije – njemu dvije*;

Ko rano rani fizicki je radnik. – Parodija prethodne jer su nekad uglavnom fizicki radnici i nadnicari bili oni koji su morali ranije da ustaju i odu da trazie posao za taj dan.

Ko sam ne gori ne moze ni druge upaliti. – Sugerstija da onaj koji nije dovoljno zainteresiran za nesto ne moze ni druge “zagrijati” za neki posao.

Ko s djecom spava, usran se probudi. – Saljiva P: mala djeca preko noci mogu da se unerede, pa i onog koji spava sa njima; ovdje se misli da ne treba imati posla sa neiskusnim ljudima koji mogu upropastiti dobro zamisljeni posao, *Ko(ji) s psima...*

Ko s(a) djavolom tikve sadi... (sve mu se o glavu razbiju.) – Opomena da posao sa losom osobom ne moze izaci na dobro.

Ko se dima ne nadimi, taj se vatre ne nagrije. – Covjek se treba potruditi da bi uspio u poslu, kaze se onome koji ima namjeru da odustane od zapocetog posla.

Ko se hvali – sam (taj) se kvvari. – P upucuje na skodljivost ceste hvale, jer onaj kojega cesto hvale, (ili se sam hvali) moze da umisli da je zaista u svemu dobar i da *Hvala hvali...*

Ko se maca laca, od maca i gine. – Opomena da covjek zaslujuje onakvu sudbinu kakvu su drugi zbog njega imali, odgovara lat. Potentes potenter tormenta patientur.

Ko se motikom ne nabusa, taj se kruha ne nakusa. – P koja istice da se samo radom moze doci do blagostanja. Arh. busati – pokazati se valjanim.

Ko se tudjem zlu veseli, nek(a) se svome nada. – P je opomena da ne treba biti zlurad prema tudjoj nesreci.

Ko se za novac zeni – taj se udaje. – Opomena momcima da ce biti od nevjestine obitelji podcinjeni kao sluge jer su se ozenili zbog dobrog miraza.

Ko staro ne krpi ni novo ne nosi. – Upozorenje da treba biti racionalan prema svojoj imovini.

Ko se ovcom predstavlja, vuci ga pojedu. – Ne treba biti previse skroman, niti se praviti nevjest, jer to znaju iskoristiti oni koji su bezobzirni prema ljudima.

Ko se vrapca boji neka prohu ne sije. – Ako se ne vjeruje u ishod posla, ako se boji neuspjeha, onda je bolje da ga covjek ni ne pocinje. U podtekstu P kaze se da iza svakog posla covjek treba da stoji cijelim svojim bicem.

Ko se zadnji smije nasladje se smije. – Opomena zavidljivcima da se ne trebaju radovati tudjoj nevolji, jer se i njima moze desiti zlo.

Ko svoju zenu bije, jednog djavola iz nje istjeruje, a deset utjeruje. – P naglasava negativnost fizickog kaznjavanja supruge.

Kostalo (skupo) k(a)o svetoga Petra kajgana. – S. Petar je u krcanskoj tradiciji kljucar raja i da bi se od njega dobila npr. kajgana valjalo bi je poskupio platiti, kaze se za neku stvar koja je preskupa.

Kosulja je bliza od kaputa. – Savjet da covjeku treba biti blize sve ono sto je dio njegovog idnetiteta, a ne ono sto zeli da mu se nametne kao blisko, jer i kosulja je bliza srcu od kaputa, odgovara lat: Tunica est propior pallio.

Ko te jebe! – Uvreda i za onoga kojem je izrecena, a i za onoga s kojim uvrijedjeni zivi.

Ko te nece, ne nameci mu se – ko te hoce ne poturaj mu se. – P sugerise umjereno ponasanje prema ljudima.

Ko tebe kamenom, ti njega hljebom. – Krcanski princip milosrdja koji covjeka cini zrtvom sopstvene dobrote.

Ko te ranio nek(a) te lijeci. – Komentar za lose drustvo, a koriste je roditelji kada se djeca pozale na los postupak svojih drugova.

Ko tebe udari po jednom obrazu ti mu pruži i drugi. – Biblijska P, iskazuje trpljenje i toleranciju:

Ko te udari po jednom obrazu, ti mu okreni i guzicu (ledja). – Parafraza koja istice da covjek ne smije dozvoliti da ga drugi ponizava, nego da mu okrene ledja i da prekine sa njim svaku komunikaciju.

Ko trazi jedan izgovor nadje ih deset. – Odnosi na one koji se pravdaju, njima je uvijek lako naci opradanje.

Ko trazi prijatelja bez mane, ostane bez njega. – P istice da svi ljudi imaju neku manu, pa i prijatelji.

Ko trazi zenu bez mane, bez zene ce ostati. – Opomena momcima koji traze savrsenu suprugu da bi mogli ostati stari momci, a istovremeno se istice da nema zene koja nema mane.

Ko tudjim ustima jede ne umire od sala. – P je hiperbola i sugerira da onome kojeg drugi hrani nije dobro.

Ko u Pesti ne valja, u Budim nek(a) ne ide. – Arh. P koja upucuje na dobro ponasanje prvo u svom mjestu, a onda i u drugom. Budim je stari madjarski grad, a Pesta je dio danasnje Budimpeste koju su tek Turci izgradili.

Ko vecera rakije, doruckuje vode. – P naglasava tezinu mamurluka; od pretjeranog opijanja dolazi do dehidriranja organizma tako da mamurna osoba ujutro osjeca veliku zedj.

Ko visoko leti – nisko pada. – Onome koji umislja da je vise vrijedan od ostalih moze se desiti da ga njegova oholost kosta, tada on izgubi prijatelje i ugled koji je katakda nepravedno stekao.

Ko vjeruje u svoje snove prespava cijeli zivot. – Savjet da onaj koji je zanesen svojim idejama nije u mogucnosti da realno sagleda okolnosti u kojima zivi.

Ko za gavranom leti na lesinu pada. – Upozorenje da ne treba ici za onim ko donosi nesrecu drugima, jer ce i sam postati isti.

Ko za muhom leti zna se nasto pada. – Covjek ne treba ugledati na beznacajnu osobu, jer uz nju nece uspjeti.

Ko zivi bez ludosti nije tako pametan kako misli. – Savjet da je svakom katkada u zivotu svojstvena izvjesna doza ludosti, da je potrebno opustanje kroz sala, a za razliku od onoga ko je uvijek pretjerano ozbiljan i rigorozan.

Ko zuri – vrat slomi. – Opomena da se poslovi trebaju obavljati postepeno, a ne brzopleto.

Krenula kola niz brdo (niza stranu). – Ako nekome krene lose to izgleda kao kada se kola zajure niz brdo, ili se prevrnu; kaze se za situaciju koja ce se nepovoljno završiti.

Krije (istinu) k(a)o zmija noge. – Ako neko uspješno krije svoje (zle) namjere, kao sto zmija "krije" svoje noge.

Krmku treba niz dlaku. – Krmak voli kada ga glade niz dlaku, pa tako se misli i na onog ko se po karakteru ponasa kao krmak. Ako se zeli biti dobar sa njim, ne treba mu protusloviti,;

Krmku treba uz dlaku! – Parafraza prethodne koja sugerira da se treba usprotiviti onome koji se ponasa lose.

Krpi k(a) Fata pitu. – Duhovit komentar kad neko od loseg materijala hoce da napravi nesto, a dolazi iz narodne price u kojoj je Fata jedva razvila pitu jer joj je tijesto sve ispucalo.

Kruh sa sedam kora. – Veoma tegoban posao koji sporo donosi rezultate, u narodnoj svijesti takav kruh (zarada) izjednacena je sa mukom koju covjek ima kada bi jeo kruh koji ima sedam kora. Koristi se kada treba nekog odgovoriti da se upusti u neki posao ili npr.: "Kceri, nemoj se udavati za slikara - njegov kruh ima sedam kora."

Krvave gace iz Bosne iznio. – P iz srednjega vjeka koja se odnosi na sve dusmane Bosne koji su nastojali da ju porobe, a odlazili su porazeni iz nje.

Krv nije boza. – P je parodija na:

Krv nije voda. – Opomena da se ne zaboravi krvno srodstvo i sve obaveze koje iz njega proizilaze.

Krzno vuka nikad nije jeftino. – Upozorenje da se na putu do veceg uspjeha covjek mora dobro potruditi.

Kuca bez djevojke – proljece bez cvijeca. – P naglasava vaznost djevojke u domu svojih roditelja.

Kuca mu od kamena, a u kuci ni kamena. – P se kaze za nesto sto je *Okolo gladac...*

Ku(d) ce zmija nego pod kamen. – P je komentar na neciji ocekivani postupak.

Kud puklo da puklo. – Rijesenost da se posto poto uradi ono sto je zamisljeno, odgovara lat. *Fiat justitia, pareat mundus.*

Kud svi Turci tu i mali Mujo. – Komentar ukazuje na naglaseno vjerovanje u izbor grupe i mirenje sa sudbinom okoline, *H(A)jd(e) Alija...* i *U kakvom si kolu...*

Kuka k(a)o sinja kukavica. – Kukavica je ptica koja nije omiljena u pticijem svijetu jer svoja jaja ostavlja u tudja gnijezda, za narod se ona ponasa kukavicki (jer se ne brine o svojim mladima) a ovdje se misli na osobu koja place zbog svoga grijeha jer je postupila kao kukavica,;

Kukavicije jaje. – P oznacava predmet ili situaciju kada neko nekome nesto podmece kako bi ga prikazao losijim nego sto jeste. Iz jajeta se razvije mlada kukavica koja pobaca ostala jaja iz gnijezda, znaci u pitanju je jedna verzija trojanskog konja.

Kum donio – kum popio. – Ilustracija sebicnosti: desi se da gost (kum) donese nesto sto se moze pojesti ili popiti, pa popije ili pojede vise nego sto je red.

Kupi i meni jedan ako te ne uhvate. – Saljiva I da se onaj kojem je upucena smatra lopovom, jer lopov kaze da ce nesto "kupiti", a zapravo pod tim misli da ce nesto ukrasti.

Kupio bi ga za mekinje. – P se odnosi na onoga ko je veoma podmitlji

Kupio macka u vreći. – P se koristi kao komentar kada neko kupi nesto sto nije vidio, ako preko reklamne ponude naruci sebi nesto i ustanovi da to ne izgleda onako kako je zamisljao. Ovdje je macak simbol necega bespotrebnog, *Macak u vreći*.

Kupio mu sejtana. – Kada neko hoce drugoga da zabrine, tada mu izmisli neku pricu, predlozi mu nesto i tada ga zabavi nekim problemom, on mu je dakle poklonio "sejtana" koji samo stvara probleme, tur. sejtan – djavo, vrag. *Ako hoces nekoga da zajebes...*

Kupis klasje po lanjskom strnjistu. – P se odnosi na onoga koji prica one stare dogadjaje koji neki rado zele da zaborave.

Kupi u trepavice. – Kada neko gleda, a po prirodi je zavidan, onda gleda sa zaviscu sve oko sebe, gleda skupljenih trepavica da prisutni ne vide u sta konkretno gleda, jer gleda da sto vise upamti ono sta je vidio i da to sto upamti kao neko blago ponese sa sobom, kada vec to ne moze da ima, *Suti i muti*.

Kupuje rog za svijecu. – Ilustracija prevare: ako je neko neiskusna musterija, onda mu trgovac moze svasta podvaliti, *Proda(o) mu muda...*

Kurac me boli (mi puca)! – Izraz krajnje nebrige i nezainteresiranosti za nekoga ili za nesto.

Kurac od ovce. – Kada neko nekoga pita da li je i on dobio isto ili slicno kao i ostali, on koji nije nista dobio ovako odgovori, *Karu na zaru*.

Kurata sreca. – Neko ima ovakvu (ne)srecu kada mu nista ne ide od ruke, zapravo je nesretan, *Kada bih ja...*

Kurcem nece da mrdne. – Kada je neko toliko lijen i nezaintersovan za nekog ili za nesto, *Ni repom da mrdne*.

Kurci se. – F; neko ko je drcan, ko se ponasa oholo, a to tada ljude podsjeća na falus.

Kurva u dusi. – F; kurva je ovdje karakterna osobina kao i *Pizda od covjeka*, odnosi se na nekoga ko je sklon da prevari i slaze.

Kurva zanese (zatrudni) i od muskih gaca. – Hiperbola: ako je sudjeno da se nesto desi, desit ce mu se i bez suvisnog napora, pri tome je usud one koju smatraju kurvom toliko naglasen da je iskljucena njena volja, jer joj je tko sudjeno, *Kome je sudjeno...*

Kutija za cutanje. – Aluzija na kutiju u kojoj ljudi cuvaju svoja pisma, fotose, svoje tajne, ovdje se odnosi na onog ko cuva tudje tajne, *Nisam ja nicija kutija za cutanje*.

L

La(h)ko cemo! – Veoma cesta F prilikom dogovora posla koja pokazuje prema poslu poslovicnu bosansku bezbriznost ali i diletantski odnos onoga koji se upusta u posao, *Nema problema*.

La(h)ko je biti hadzija s tudje grbace. – Ako se neko *Kiti se tudjim perjem*, na tudji racun i preko tudjega rada postane uvazeniji nego sto je to zaslužio, *La(h)ko je tudjim...*

La(h)ko je biti pop kad ti je stari bog. – Komentar na ponasanje onog koji se ponasa nadmeno, uobrazeno, a to moze da zahvali svome porijeklu.

La(h)ko je gotovom dijjetetu otac biti. – Odnosi na oceve koji su rijetko kod kuce tako da samo mati odgaja dijete.

La(h)ko je meni za nas, ali sta ce posten svijet? – U sali kaze onaj koji je sa prijateljom uspio u nekom ne bas zakonitom poslu.

La(h)ko je kada ulazi glavica luka, al(i) je tesko kada izlazi glavica kupusa. – Saljiv komentar da je lako napraviti dijete, izgovara se kao savjet mladim djevojkama koje ne misle na posljedice svoga intimnog zivota.

La(h)ko je napraviti dijete – treba od njega napraviti covjeka. – Istice se da je relativno lako postati roditelj, ali da je mnogo teze biti dobar vaspitac.

La(h)ko je punog trbuha post hvaliti. – Komentar na ljude koji nerealno gledaju na neku situaciju.

La(h)ko je tudjim kurcem gloginje mlatiti. – Mnogo je lakse i "bezbolnije" ako se neko koristi tudjim sredstvima da bi postigao svoj cilj, *La(h)ko je biti hadzija...*

La(h)ko je uz casu junak biti. – P je komentar kada se neko u pijanstvu hvali.

La(h)ku noc Bosno, ma gdje da si. – F je parafraza odjave radio emisije iz USA TV serije "Poziv u ponoc" u kojoj voditelj nocnog programa kaze: "Laku noc Ameriko, ma gdje da si." F koriste neki voditelji radio programa u dijaspori.

Lakse covjek sacuva kapu muha nego zenu. – Arh. P je opomena muzevima da moraju da paze na zene jer su nepouzidane.

Lakse ga je preskociti nego zaobici. – Duhovit komentar za one koji su debeli, a i niski rastom, tako da

izgledaju da su siri nego visi, *Jeftinije ga je...*

Lakse je cuvati ovce neg(o) novce. – Jednostavnije je raditi manje odgovoran posao, nego onaj koji je odgovorniji.

Lakse je steci nego sacuvati. – Opomena da nije dovoljno samo zaraditi novac, nego ga i uštedjeti.

Lakse je vrata zatvoriti nego otvoriti. – Komentar da je uvijek jednostavnije otici iz nekog kruga ljudi nego uci u nj i samim time napominje da se covjek preispita prije konacne odluke o napustanju drustva.

Laje pas k(a)o kuja. – Ako je jedna osoba nesto slagala, pa slaze i druga da bi podrzala prvu, *Jedan sarov, drugi garo i Laze k(a)o pas.*

Lakta se. – F; laktasenje je probijanje kroz guzvu kada se laktovima covjek probija kroz masu ljudi, u daljnjem znacnju: laktanje je probijanje kroz masu ljudi na putu do afirmacije, cesto ne birajuci sredstva da bi se ostvario cilj, *Gazi preko mrtvih.*

Latin za sto lira u sto vira. – Hercegovačka rimovana P koja se odnosi na katolike i njihovu potkupljivost i neistrajnost u vjeri, lat. libra-lira – novcana jedinica; vira – vjera (ikavski)

Laze cim zine. – P je hiperbola koja se odnosi na velike lazove.

Laze i kad se Bogu moli. – P se odnosi na veoma velikog lazova.

Laze k(a)o firaun. – P; firaun je iskrivljeni izgovor pojma faraon; ali pod time se podrazumijeva pojam Rom /Ciganin, jer se mislilo da je Egipat njihova pradomovina.

Laze k(a)o pas. – F; pas katkada zna biti pritvoran, da se uhinji kod gospodara da bi nesto dobio.

Laze ti nos. – F nastala u Italiji, a kroz literaturu prenesena u Svijet, odnosi se na Pinokija, junaka istoimene bajke C. L. Collodija, kojem bi nos uvijek porastao kada bi lagao.

Leg(a)o aga (beg), dig(a)o se beg (pasa). – Komentar kada nekome dobro ide u zivotu i ako je taj napredak skoro svakodnevno uocli

Leti k(a)o muha na govno. – Kaze se za onog ko je nazajazljiv u bilo cemu, npr. voli pretjerano da jede, ovim se ta osoba poredi sa muhom koja slijece na sve.

Lezi hljebe da te jedem. – Odnosi na ljescine koje ne zele ni da se dignu iz kreveta da bi jeli, nego "zovu" hljeb da legne u krevet kako bi ga tako jeli, *Lijen da jede.*

Lezi, zeno, zakon te veze. – Arh. P koja je bila imperativ da zena mora imati biti intimna sa muzem cak i onda kada to njoj nije po volji, posto sve religije naglasavaju da zena mora biti seksualno pokorna svome muzu.

Lezi i rezi. – Kada neko nema pametnija posla onda zeza druge, smislja nacine kako da drugima iz svog pasjaluka napakosti, ili se odnosi na nekoga ko nepretano kritikuje svoju okolinu i vlast.

Lice curu udaje, a srce odaje. – Maksimala koja istice da je ljepota (lice) moze biti presudna u izboru djevojke za udaju, ali da su emocije (srce) ono sto iskazuje njenu sustinu.

Lijek i vino treba u pravi cas uzimati. – P izjednacava vino sa lijekom. Kao sto valja preventivno uzimati lijek, tako i vino treba piti samo u odgovarajucim trenucima.

Lijen da jede. – F je hiperbola koja se odnosi na one koji su opisani u *Lezi hljebe...*

Lijen k(a)o trut. – F; trut kao pcelinji kralj nista ne radi nego samo jede i lezi.

Lijepa k(a)o upisana. – F neku zensku osobu poredi sa lijepom slikom. Arh. upisana – naslikana.

Lijepa rijec i (najateza) olovna vrata otvara. – P savjetuje uestivost koja ljude cini rado prihvacenima u drustvu.

Lijepo kolo vode, a ružne kucu kuce. – P je komentar za djevojke kakve ce biti u braku.

Lijepo mjesto, samo malo daleko od grada. – Ironican odgovor onom koji hvali svoje mjesto, koje je najcesce manje velicine, gradic, ili selo.

Lijeva ruka – desni dzep. – Oznacava kradju, jer tudja lijeva ruka ulazi u neciji desni dzep.

Lila nana svoga pehlivana, pola sokca (vlaha), pola muslimana. – Nekad se pjevala kraj prozora onih Bosnjaka koji su imali mijesani brak, neki su provocirale muslimane, jer je dijete pola musliman, a pola krscanin; za dijete se kaze da je, tur. pehlivan – akrobata koji balansira na zici, a ovdje to cini izmedju oceve i majcine polovine, *Sta radi otac...*

Livade mu bleje iz ociju. – Metafora, jer livade ne mogu da bleje, pogotovo ne iz ociju. Misli se na nekoga ko ima janjeci (glupi) pogled u cijim se ocima odrazava livada (selo), odnosi se na provincijalce, *Papanska raja.*

Lize (sladoled) secer kroz staklo. – P ocrtava besmislenu situaciju, a koristi se kada se neko uzaludno trudi oko necega nedostiznog.

Lonac skuplja zelje. – P upucuje da od okolnosti ovisi ishod neke posla, a slikovito je iskazano (velicinom) lonca od kojeg ovisi koliko ce povrca u njega stati za objed. P je zapravo prevod lat. Olera ola legit.

Los je covjek koji ne moze naci kuma. – P istice slab karakter covjeka koji nema dobroga prijatelja koji bi mu kumovao,:

Los je covjek kojeg niko nece za kuma. – P istice los karakter covjeka koji nikome nije kumovao.

Losoj kobili samar dosadi. – Odnosi na zenu koja je losa domacica, a poredi se rdjavom kobilom koja nece

da nosi samar. Grc. samar – sedlo.

Lovac je da lovi, ptica da bjezi. – Alegorija koja je komentar na ponasanje momka koji zeli da zavede djevojku.

Lovacka prica. – F; ako neko pretjeruje u prici, kao sto to poslovicno cine lovci uvecavajući kolicinu svoje lovine.

Lova do krova. – Str. F oznacava posao u kojem se moze zaraditi mnogo para.

Lova je Marta, a Marta je kurva. – Kao sto Marta (sinonim za prostitutku) ide od ruke do ruke, tako i novac.

Lovis vjestice. – Ironican komentar za postupke osobe koja nastoji pronaci krivca za nesto, onda kada je to skoro nemoguće.

Lovi u mutnom. – Mutna voda nije za ribolov, ali se odnosi na onog ko je dovoljno vjest da iskoristi i to.

Luda se po smijehu poznaje. – Komentar na blesavi smijeh, lat. Per risum multum debes cognoscere stultum.

Lud za dvojicu (trojicu). – Ako se neko tako sasavo ponasa kao vise ludih.

Luk i voda. – Ovo dvoje ne cine nikakav osobit spoj, pa se kaze za nesto sto nema nikakve vaznosti.

LJ

Ljekar lijeci tjelesne, a vrijeme dusevne rane. – Opomena da psihicke traume ipak najbolje lijeci vrijeme, sto ne mora biti tacno.

Ljepota duse je ljepota vjere. – P naglasava da dobrota karaktera proizilazi iz vjere, dakle oni koji ne vjeruju po toj logici imaju losiji karakter od vjernika, sto ne mora biti tacno.

Ljepota lica je ljepota duse. – P istice da se ljepota karaktera da odslikava na lica, sto ne mora biti tacno.

Ljepota nije prelazna. – Ironican komentar: "Ja sam lijep, a ti nisi i nemoj me uzalud gledati, jer moja ljepota nece preci na tebe."

Ljubav ide kroz zeludac. – Savjet da je blagostanje u hrani vazno za brak, odgovara lat. Sine Cerere et Baccho friget Venus. *Ljubav ulazi...*

Ljubav je bolna, rece svjetlac i sidje sa opuska cigarete. – Saljiva P koja je komentar na neuspjelu ljubav, kaze se kada se mladice zaljubi u djevojku, a ona ga razocara.

Ljubav je puna i meda i jeda. – Upzorenje da svaka ljubav osim lijepih trenutaka katkada donosi i lose. Arh. jed – gorcina.

Ljubav je slijepa. – Opomena da oni koji su zaljubljeni ne vide realno onu osobu u koju su zaljubljeni. U ljubavi covjek trezvenije razmislja, dakle ovde se misli na zaljubljenost, a ne na ljuba

Ljubav na ljepotu ne gleda. – Savjet da je vaznija duhovna ljepota od fizicke.

Ljubav sve vidi i kad ne gleda. – P istice da osoba koja voli vidi i moze pretpostaviti postupke voljene osobe.

Ljubav ulazi na usta, a izlazi na stomak. – Saljiva P, ima dvije varijante: 1. *Ljubav ide kroz zeludac* i izrazava vaznost kulinarskoga umijeca u ljubavi i braku. Ako zena s ljubavlju sprema jelo svome dragom (ljubav ulazi na usta) ona ce tu hranu dobro pripremiti i on ce se kao ljubitelj njene kuhinje udebljati i to ce se vidjeti na njegovom stomaku (izlazi na stomak). 2. Ljubavna njeznost kroz poljubac dovodi do zelje za vecom intimnoscu i kada do toga i dodje poslije nekoliko mejeci se na stomaku vidi plod te ljubavi.

Ljubi(t) ces ti meni stopa! – Oopomena da ce neko nekoga toliko zaduziti da ce ovaj drugi njemu ljubiti stopala, kao sto se nekad cinilo kraljevima.

Ljudi dolaze i prolaze, a covjek ostaje. – Istice se znacaj pojedinca u odnosu na grupu, ali i vecu covjecnost individue u odnosu na masu.

Ljudi se dijele na raj i papke. – P je standardna podjela ljudi u bosankoj carsiji, *Gradska raja* i *Papanska raja*.

Ljudski je grijesiti. – Izraz tolerancije prema onom koji je slucajno pogrijesio, odgovara lat. Errare humanum est, tj. Hominis est errare.

M

Macak u vreci. – Simbol neceg nepoznatog sto se nekome nudi. U srednjem vijeku prasici su se prodavali u vreci, a prevaranti su umjesto prasica podvaljivali naivnim kupcima macke, *Kupio macka...*

Macici su progledali. – Kada ljudi poslije nekog vremena shvate sta se sve oko njih i sa njima desava podsjećaju na macice koji su tek progledali i prvi put vide svijet onakav kakav je, *Kad ce ti doci iz...*

Macki je do igre, a misu do placa. – Komentar za situaciju u kojoj je jedna osoba superiornija od druge.

Mac sa dvi(je) ostrice. – Ilustracija rizika koji jednako moze donijeti i stetu i korist.

Maceha je i od secera gorka. – P naglasava negativnost macehe prema pastorcima.

Magarac i covjek znaju vise nego sam covjek. – Bolje je kad dvojica prosudjuvaju nego jedan, pa makar drugi bio "glup" poput magaraca.

Magarca odvedi i u Jeruzalem, on ce opet biti magarac. – Komentar za nesposobnost covjeka da postane produhovljen.

Mahsuzija/maksuzija se ne odbija. – Maksima se odnosi na poklon koji neko iz nekog svoga razloga nece da primi. Mahsuzija je bilo sta sto je namijenjeno samo odredjenoj osobi, tur. mahsuz – posebno.

Majka jednom rukom bije, a drugom miluje. – Istice majcinsku ljubav koja iako voli dijete nekad je prinudjena da ga kazni.

Majka kcerku udaje. – P naglasava da od ugleda majke ovisi uspjesnost kcerkinog izbora za muza.

Majka na jedna vrata istjera, a na druga primi. – P istice milosrednost majke prema djetetu.

Mati uda stariju kci, a starija uda mladju. – Ilustracija uspjesnost prve udaje u obitelji: ako se starija kci dobro udala, sto je ovisilo od majke, *Majka kcerku udaje.*, onda je sva prilika da ce se po uzoru na stariju sestru i mladja sestra udati.

Majko moja sto me rodi da se patim, sto me ne pobaci! – I je ironican komentar koji covjek upucuje sam sebi kada mu je osobito lose. Katkad ga koristi onaj kome sve ide dobro, a kao kontrast prema tudjem losem zivotnom stanju.

Majko, rodi me sretnoga pa me baci na bunjiste (u potok). – Komentar na sreću. Ako je neko sretan cak i da ga mati poslije porodjaja baci na bunjiste (smetljiste) ili cak u potok, on ce se izvuci iz nevolje i bit ce sretan u zivotu.

Majku bi svoju prod(a)o. – Kaze se za vjestoga trgovca koji sve uspijeva prodati.

Majku (mater) bi (rodjenu) svoju (prevario) zajeb(a)o. – Odnosi na velike prevarante jer zaista postoje prevaranti koji ne prezaju ni od toga da svoje najblize izigraju.

Makar fratri sa neba padali. – P katolika u BiH, a istice da ce neko nesto uciniti ma sta se desilo poslije toga.

Makar i na kozi orao. – P naglasava da ce neko zapoceti svoj posao makar i nemo u pocetku sva sredstva da posao privede kraju.

Mala djeca mala briga, velika djeca velika briga. – P istice da se oko djece uvijek treba brinuti u skladu sa njihovim uzrastom. *Djeca, kada su...*

Mali novac, mali i prijatelji. – P naglasava da necije bogatstvo moze biti mjerilo za brojnost prijatelja.

Malo je macku i govedja glava. – P se odnosi na osobu koja je nazajazljiva u svojim prohtijevima, *Ne budi corava...*

Malo je prave mjere i tvrde vjere. – Komentar starih osoba na danasnje stanje.

Malo je sramota, al(i) cista je rabota. – Komentar za neciji postupak koji je na granici nemoralnog. Npr. kada se neko kukavicki povuce iz nekog konflikta i prodje neozljedjen.

Maloj volji dug put. – P istice da onaj koji nije dovoljno motiviran mora dugo raditi kako bi završio posao.

Malo morgen. – F; *Malo sutra*, njem. Morgen – jutro.

Malo sutra. – F je ironican komentar, kada neko nekome prica da je nesto izvodivo i da ce se to desiti, tad mu onaj drugi kaze ovo, ili *Nikad, mozda...* i *Kad na vrbi...*

Malu djecu im prave. – Komentar kad jedna grupa ljudi pravi salu na racun druge grupe, kad je superionrnija od druge grupe, npr. utakmica.

Mani jebatanja! – F je opomena: "Nemoj psovati!", "Nemoj se vise zezati sa mnom!" Pojam *jebatanje* oznacava upotrebu psovki sa glagolom *jebati*.

Mani jebe bez potrebe! – Rimovana opomena "Nemoj se vise zezati na moj racun!"

Manje znao – manje i patio. – P ima dva znacenja: 1. moze se odnositi na mediokritete koji po svojoj prirodi ne misle o sustinskim stvarima u zivotu pa zbog toga nisu ni svjesni smisla zivota, 2. odnosi se na onog ko je umro i nije saznao neku istinu koju je okolina tajila od njega.

Manji od makova zrna. – Kad se neko pokaje, smiri se pa izgleda kao da zeli da ga nema, *Popismanio se.*

Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba. – Ako neko ode da uradi posao i to mu ne uspije, misli se na uzaludno izgubljeno vrijeme, *Kenjac u Rim...*

Mart nosi skart. – Prvi proljetni mjesec svojom promjenjivom klimom utice na zdravlje starijih osoba, srcanih i uopce tezih bolesnika, pa se desava da u martu te osobe umru, tal. scarto – otpad.

Mati je mati, a otac je kolac. – P istice vaznost majke i postovanja njene licnosti i naglasava nebitnost ocinstva u odnosu na majcinstvo, odgovara lat. Mater certa, pater semper incertus.

Medju ljudima budi covjek, medju psima vuk. – Maksima koja sugerira nacin ponasanja u odredenom drustvu.

Medju ljudima ukroti jezik, a za stolom ruku. – P je pravilo za ponasanje u drustvu.

Melje k(a)o prazan mlin. – Komentar za besmislen govor.

Meni ni iz dzepa – ni u dzep. – Nazainteresiranost za neki finansijski poduhvat.

Merak mi je. – F istice da je nekome nesto uzitak da ucini. Tur. merka – zadovoljstvo.

Mesar i trgovac sto su umazaniji, to su veseliji. – Neke zanatlije u svom poslu se uprljaju, dakle sto su umazaniji vise su radili i bolje su zaradili pa su zato zadovoljni.

Mi hocemo tursku vjeru primit(i), al(i) volimo rakiju pit(i) i necemo zene krit(i). – Rimovana P iz XV stoljeca nastala u doba islamizacije po kojoj se vidi da Bosnjaci misle primiti islam, ali i zele da zadrze svoje obicaje, *Bosna je potekla...*

M(i)jesi mu gurabije. – P se koristi kada neko nekome "slatko" prica o necemu, mami ga da pristane na njegovu zamisao.

M(i)jenja kola (zene) k(a)o dzambas konje. – Neki ljudi cesto prodaju svoja stara auta i kupuju novija zeledi time pratiti modni trend, a zapravo iskazuju svoj statusni simbol.

M(i)jenja se k(a)o zmija kosulju. – Neke zmiye mijenjaju svoj svlak, "kosulju" nekoliko puta u toku godine, misli na covjeka koji ucestalo mijenja misljenje.

M(i)jenja zene k(a)o kosulje (kravate, maramice). – Kaze se za muskarca koji je zenskaros, koji skoro svaki drugi-treci dan izlazi sa drugom djevojkom/zenom.

M(i)jesa muda. – Komentar za nekoga ko ne radi nista, ili radi sasvim besmislen posao.

Milutinu po polutinu. – Komentar na domisljatost i egoizam je pouka nar. price u kojoj je Milutin od brata trazio pola jabuke. Kada mu je prvi brat dao pola jabuke, on je i drugog trazio pola jabuke; time je Milutin pojeo cijelu jabuku, a braca po polovinu, *Umiljato janje...*

Minut do dvanaest. – P istice da je zadnji tren da se nesto uradi, *Pet do dvanaest.*

Mirna voda brijeg roni. – Komentar za osobu koja neprimjetno postize ono sto zeli, *Ispod Mire...*

Mi o vuku, a magarac na vrata. – Saljiva parafraza naredne P: ako se o nekome prica u negativnom kontekstu, a on upravo tada dodje, tada se ovako kaze.:

Mi o vuku, a vuk na vrata. – Kad se prica o nekome, a on se pojavi bas tada, odgovara lat. *Lupus in fabula.*

Miraz djevojku udaje. – Arh. P koja je bila princip pri udaji djevojke. Djevojka se mogla mnogo lakse udati ako je imala dobar miraz. Tur. miras – nasljedstvo.

Miri mrtve glave. – P je nekad doslovno oznacavala onog koji nastoji da izglati sporove koji su nastali zbog ubijenih clanova dvije obitelji; danas se podrazumijeva da neko nastoji da izmiri nepomirljive stavove izmedju antagonistickih strana.

Mirna savjest za vrijeme grmljavine spava. – Istice da onaj ko je neduzan nema razloga za uzrujavanje za raziku od onih koji su nesto krivi.

Mirnu sreću ne progoni zavist. – P kaze da onaj koji ne odskace od drugih nece biti meta zavisti svoje okoline.

Misli da je popio (posrk(a)o) svu pamet ovoga Svijeta. – Kaze se za onog koji toliko pametuje kao da je najpametniji na Svijetu. U proslosti se srkala voda sa nekih izvora jer se vjerovalo da oni krijepe duh.

Misli da je uhvatio boga za bradu. – P se odnosi na onog ko se prepotentno ponasa, ko se popeo do nekog paganskoga boga kojega je uhvatio za bradu, a posto je uhvatio boga za bradu skrenuo je njegovu pozornost na sebe kako bi i bog vidio taj njegov uspjeh.

Misli da se cijeli Svijet okreće oko njega. – Komentar za egocentricne osobe koje se ponasaju kao da su centar Svemira.

Misli donjom glavom. – Misli se na onoga kome je stalo samo da se seksualno zadovoljava, jer umjesto mozga, za njega "razmislja" glavica njegovog spolnog organa, *Ima dvi(je) glave...*

Misli glavom dok je citava. – Sugerira da covjek treba na vrijeme promisliti o buducim dogadjajima.

Misli jedno, govori drugo, (a) radi treće, (savjetuje četvrto, planira peto, a sanja sesto). – P karakterise ljude koji su veoma prevrtljive naravi, koji katkad i ne znaju sta hoce.

Mislina neces maknuti kamen sa puta. – P naglasava vaznost djelovanja u odnosu na vaznost razmisljanja.

Misliti i cvijeće brati nije isto. – Jedno je sta covjek misli, a drugo je sta cini i govori; zamisao i ostvarenje zamisli se razlikuju, naredna P:

Misliti i srati nije isto. – Nekada svoje misli ne treba reci, pogotovo ako te misli nisu dobro srocene.

Misli tudjom glavom. – Odnosi se na onog koji ne nego postupa uglavnom po misljenju nekog autoritea koji ga iskoristava.

Miti ga kao mati poprdljivu kcerku. – P je epilog nar. price: djevojka je prdnula pred svojim proscima, a mati da bi zataskala sramotu podijeli proscima kosulje, kad je kci to cula zaleci za kosuljama podje za proscima i kaze im da je u jednoj kosulji ostala igla. Uzme kosulje kao da ih pregleda i okrene se da ode rekavsi da je ona kosulje sila, a ne mati i da im ih ne da natrag. Uvidjevsi da ih je kci prevarila i ispala pametnija od majke prosci se vrata i isprose djevojku. P se kaze kao komentar kada neko nekoga nagovara na nesto.

Mitru – litru! – Kada neko mnogo pije, ta ispicutura se ovdje imenuje Mitrom kojem je potrebna najmanje litra pica za njegovo zadovoljstvo.

Mjeri sve istim arsinom. – Savjet da se svi postupci trebaju ocjenjivati istim kriterijumom, tur-arsyn mjera za duljinu, 65-75 cm, lakat.

Mjesto mu je u vrh sofre. – Kaze se za uglednu osobu da bi ostali znali ko je najugledniji.

Mlad delija, star prosjak. – Opomena mladima da trebaju uzorno da zive i da stede novac za starost, tur.: deli – mahnit, bezuman, u daljem znacanju junak.

Mlad kao rosa u podne. – Ironicna P jer se necija "mladost", zivotna dob poredi svjezinom rose u podne kada rose vise ni nema.

Mladaj udovici i zreloj djevojci i sudovi po kuci smetaju. – Duhovita ilustracija zenskog karaktera kojoj nedostaje muskarac.

Mladom zetu jaja peku, a starome suze teku. – Rimovana P koja isticice odnos izmedju zetova.

Mlado poljubiti i bogato zakinuti nije grjehota. – Ilustracija bosankog duha koja potencira uzivanje u zivotu.

Mladje – sladje. – Makisma koja isticice kvalitet mladosti pri izboru suprotnog spola.

Mlatio ga k(a)o vola u kupusu. – Komentar: kada A i B prepricavaju zivot C, o tom kako je bio problematican u mladosti i da ga je otac redovno fizicki kaznjavao.

Mlati pare. – F se odnosi na onog koji dobro zaradjuje, kao da svakim uspjesnim poslovnim udarcem izbije iz necije kese mnogo para.

Mlati praznu slamu. – Zito se "mlati" dok se ne spadne kosuljica sa zrna, naknadno mlacenje slame isprazan je posao, P isticice da neko radi beskoristan posao, odgovara lat. De lana caprina rixari.

Mnogo dima – malo vatre. – P govori o uzaludnom poslu koji cini najcesce neko ko je neiskusna.

Mnogo zvanih, a malo odabranih. – P je biblijskog porijekla, a komentar je kad se na jednom mjestu iskupi previse nepotrebnih ljudi, umjesto dovoljno potrebnih.

Mnogo zeljeti znaci nista ne zeljeti. – P isticice da zelje trebaju biti realne inace su neostvarive.

Mogu se k(a)o pas i macka. – Ironican komentar na uzajamnu netrpeljivost.

Moja usta – moj stit. – P sugerira da covjek moze najbolje da se zastiti ako zna korektno da koristi svoj govor.

Moj bog i njegov bog ne mogu zajedno. – P znaci da jedan sa drugim ne mogu vise biti zajedno. Ovdje je pojam bog istovremeno oznaka za cvrst stav i licnost onoga koja zastupa taj sta

Mora biti gore, da bi bilo bilo bolje. – Komentar za situaciju u kojoj je sve krenulo naopacke, ali se sudionici ipak nadaju da ce izaci na dobro.

Moraju noge da smrde kada rastu iz guzice. – Saljiva P kojom onaj kojem smrde noge opravdava svoj smrad.

Mora on biti svakoj corbi zacin. – P se odnosi na onog ko je *Svakom loncu poklopac* s time sto u ovome slucaju taj nastoji da zacini situaciju na svoj nacin, svojim zacinom koji drugi ne vole.

Moras bacati grah da bi pogodio sta je htio. – P koristi onaj koji citajuci neki tekst, gledajuci neku sliku ili film ne moze da shvati poruku djela.

Moras oko njega (letati) k(a)o muha oko govneteta. – Ako je neko neraspolozen, ako ga se mora moljakti da ucini neku uslugu, tada narod tu osobu poredi sa izmetom, a onoga koji se spusti na za sebe nedostojan nivo jer je prinudjen da moljaka tog nevoljnika, sa muhom.

Mozak – ljelja. – Ljelja je ljesnik, znaci da se za nekoga kaze da ima mozak velicine ljesnika, da je skoro – idiot.

Mozak mu popi. – Kada je neko osobito "naporan" prema nekom, kad ga ispacecuje.

Moz(r)e bit(i), a moz(r)e i ne bit(i), a moz(r)e bit(i) oboje. – P upucuje na relativnost razvoja situacije jer su okolnosti nepredvidive.

Moz(r)e konju (volu) rep iscupati. – Hiperbola koja na isticice naciju snagu.

Moz(r)e l(i) mis u flasu?! – Mis ne moze uci u flasu, kaze se kad neko pretjeruje, tada ga zapitaju ovo, a kad on odgovori da ne moze, onda mu kazu, *Ne seri!*

Moz(r)e protjerati devu kroz iglene usi. – Parafraza na bibijsku P po kojoj lakse prolazi deva kroz usice igle nego bogatas u kraljevstvo nebesko, kaze se za nekog ko je osobito vjest u necemu.

Moz(r)es ga halaliti. – Kad se nesto izgubi i ne postoji mogucnost da se nadje, u podtekstu da se pomiri sa gubitkom, *Halali Mujo...*

Moz(r)es ga na ranu staviti. – P se odnosi na onog ko je toliko dobar da se njegova dobrota poredi sa ljekovitom travom koja je potrebna ranjeniku da bi mu se rana zalijecila.

Moz(r)es mi (ga) popusiti. – Ignorancija prema sugovorniku ali i provokacija i ponizenje na nivo prostitutke.

Moz(r)es mu pitu sa glave pojesti. – Ako je npr. zensko vise od muskarca, tada se to duhovito izrazi kao de je muskarceva glava tanjur, ili sto.

Moz(r)es nabrojati na prste (jedne ruke). – P se koristi ako se nesto vrlo rijetko desava, kada sve sto se u nekom roku desilo dogodilo najvise pet puta.

Moz(r)es ne dobit(i), mozes izgubit(i), mozes zijaniti(i). – Kad nekog ne ide neka igra, npr. karte, onda on sam za sebe ovo kaze ili ga ovako zezaju suigraci.

Moz(r)es sa tim obrisati guzicu. – Ako u razgovoru neko pokazuje papir koji je dokaz za tvrdnju onog sto govori, druga strana moze taj argument sa prezirom odbiti. U ratu su ljudi dobijali potvrdu da se mogu kretati po okupiranim gradovima, policija bi im pocijepala taj papir uz ovu P. Ili; mnoge diplome nasih ljudi u dijaspori ne vrijede.

Mrava ne bi zgazio. – Kaze se za dobrog covjeka koji kao da pazi da ni mrava ne zgazi a kamo li da covjeka uvrijedi.

Mrka kapa. – P oznacava tesku situacija. U srednjem vijeku, kada su glasnici donosili nepovoljne vijesti u gradove, npr. da je u blizini epidemija kuge ili neprijateljska vojska nosili su crne kape koje su strazari sa osmatracnica vidjeli iz daljine, ako su glasnici imali bijele kape opasnost nije postojala.

Mrtav se u grobu prevrce. – Kada djeca umrloga oca rade ono cime se on sigurno ne bi slozio, ili kada neciji sljedbenici postupaju u suprotnosti sa doktrinom svoga umrlog vodje.

Mrtva usta bi je jela. – P je hiperbolicna pohvala npr. za pitu, kao da bi se mrtav covjek digao i pozelio da jede.

Mrtva usta ne govore. – Mrtvi ne mogu svjedociti protiv svojih ubica, vaznije tumacenje je da ovo predstvlja princip zlocinaca po kojem treba sve zrtve pobiti kako ne bi bilo svjedoka.

Mrtvi se konji ne kuju (nego raskivaju). – P se kaze kada neko nesto bespotrebno cini, tj. kada prekasno pocne nesto da radi.

Mrtvo slovo na papiru. –Komentar na zakon koji se ne sprovodi u praksi, npr. "Daytonski sporazum je mrtvo slovo na papiru."

Mrznja je slijepa. – Personifikacija koja naglasava da onaj koji mrzi ne vidi, jer ne zeli da vidi racionalne razloge koji bi isli u prilog onome kojeg mrzi.

Mucak pokvari cijeli rucak. – Komentar na postupak koji je upropastio sva nastojanja da se uspjesno okonca posao, odgovara njem.: Ein faules Ei verdirbt die ganze Brei.

Muda Marjanova (od labuda). – Kaze se kad neko nije imao nikakve korisi od nekog posla, kad nije u nekoj diobi nista dobio (u zagradi je u pitanju dio zivotinjskog tijela koji labodovi nemaju) znaci opet nista nije dobio.

Mudra glava, steta sto je samo na dvi(je) noge. – Ironicna primjedba za nekog ko se ponasa glupo ili zivotinjski.

Mudroj glavi jedno oko dosta. – P se odnosi na onog ko sa malim mogucnostima postigne mnogo.

Mudrome je savjet njegova savjest. – P istice da pametan covjek ne treba tudje savjete, jer mu je sopstvena savjest ta koja ga savjetuje.

Muka covjeka tjera na sve. – Teska zivotna situacija covjeka nagoni da cini i ono sto inace nikad ne bi ucinio. *Nuzda zakon mijenja.*

Muka je kao rijeka, a sramota dovijeka. – Savjet da covjek treba da pretrpi muku, (jer je prolazna kao i rijeka) da u njoj ne padne u iskusenje da nesto ucini zbog cega bi se stidio do kraja zivota.

Muka zivjet(i), a zao umrijet(i). – Komentar za ambivalentan odnos prema zivotu, kada se covjeku smucio zivot, ali ne zeli ni da umre.

Muko moja predji na drugoga. – Ako je neko u teskom poloazaju, tad sam za sebe kaze ovo, a odnosi se i na situaciju kada neko svoju odgovornost prebacuje na drugoga, *Prebacuje vrele...*

Musliman na baterije. – Rijec je o nekim vjernicima koji nije bio musliman prije 1992., a onda su se *Okrenuo za 180 stepeni.* Neki od njih su po potrebi vjernici: kada izlaze u drustvo, tada "stavi baterije", ukljuci se i tada je "u pogonu" kao vjernik, a kada se vrati kuci onda se ne ponasa kao vjernik, *K(a)o lubenica je.*

Muskarac treba da pita, a zena da prihvati ili odbije. – Maksima po kojoj se ponasaju neki muskarci koji prilazeci zenskim osobama, a da ne bi gubili vrijeme u udvaranju odmah ih pitaju da li su raspoložene za seks, ako ih one odbiju oni izgovore ovu devizu i time opravdaju svoj nagli nastup, *Koji nije trazio...*

Musterija je uvijek u pravu. – Deviza lojalnih trgovaca, koji su spremni izaci u susret musteriji da bi uspjeli prodati ono sto nude.

Mutan k(a)o oranje. – Ono sto je mutno, to je nejasno, a onaj ko je mutan kod njega se ne zna nista pouzdano.

Mutav mutavog najbolje razumije. – P istice da su slicnosti privlace, odgovara lat. Similis simili gaudet.

Muzes jarca u resetu. – Komentar na neciji sasvim besmislen i beskorisan rad; zato sto se jarac ne moze pomusti, a cak i da se moze sve ono sto je pomuzeno propade kroz reseto.

Muzeva je kuca svijet, a zeni je svijet kuca. – Arh. P koja je maksima nekih patrijarhalnih muskaraca.

Muz kad se zeni, veze se, zena kad se uda, oslobodi se. – Duhovita P koja naglasava odnos bracnih partnera; muz u braku treba da se smiri i da bude uzorit, a zena tek tada moze da dadne oduska svojim emocijama i tjesnim prohtijevima.

Muz zenu nosi na kosulji, a zena muza na obrazu. – P istice da zena treba da vodi racuna o izgledu svog muza, a da muz pazi da ne osramoti svoju cast varajuci svoju zenu.

Muz (zena) uvijek zadnji(a) sazna. – Misli se na preljubu za koju cesto muz (ili zena) saznaju kasnije nego druge osobe iz njihove okoline.

N

Nabila mu rogove. – Ovako se kaze za zenu koja je prevarila muza; dakle muz je po ovoj izreci vo, rogonja.

Na cijim se kolima vozis, njegove konje hvali. – P je uputstvo da treba uvazavati onog ko ti pomaze.

Nadanje – ludom radovanje. – P izrazava negativan stav prema nadanju koje je cesto svojstveno naivnim ljudima,;

Nadanje – vjecito imanje. – P; suprotno od prethodne P nadanje je moralni kapital koji covjeku daje motivaciju za zivotnu borbu.

Na dobro se la(h)ko navici. – P istice da se covjek brzo navikne na sve ono sto je dobro, da je u dobroti sve lakse i da se brzo zaboravlja raniji, tezi period zivota.

Na dugome stapu. – Ono sto neko prizeljkuje, a to je neizvjesno jer je uslovljeno mnogim okolnostima koje ne ovise o volji onoga koji prizeljkuje, podsjeća na situaciju u kojoj neko zeli nesto da dohvati pomocu dugackoga stapa, a ta stvar veoma lako moze spasti sa tog stapa.

Nadje tuka duduka. – P istice da svaka tuka (glupan) neminovno nadje sebi slicnog. Tur. tur. düdük – frula (od tikve), u prenesenom znacanju – budala (od toga dolazi pojam tikvan), *Nasla krpa zakrpu.* i *Udala se tuka...*

Nafakli insanu se gurabije peku na suncu, a haslame u medu kuhaju. – P naglasava vaznost nafake u zivotu covjeka, onome koga nafaka hoce, sve mu je jednostavnije i lakse, *Od nafake ne mozes uteci.*

Nagazio na tanak led. – P se odnosi na onog ko se neoprezno upustio u rizik; to izgleda kao da je hodajuci po zaledjenom jezeru naisao na tanak sloj leda koji moze puknuti *Otis(a)o pod led.*

Nagazio na vilinsko kolo. – P se odnosi na nekoga ko je praveren, tj. obmanjen, jer onaj ko je nagazio na vilinsko kolo zacaran je, *Dosle mu vile...*

Na greskama se uci. – P se kaze onom ko je napravio manju gresku, a u zelji da ga ta greska ne bi demoralisala, ali i zato da pazi da ubuduce ne grijesi.

Nagriza ga crv sumnje. – Ako nekog mucu sumnja, ako ga ta sumnja "izjeda" kao crv jabuku.

Naguzio ga. – Izraz prevare, podvale, *Ko(ji) naguz!*

Najbolji prijatelj je dobar savjet. – P istice znacaj dobrog savjeta.

Na jednom se volu ne moze orati. – P istice da covjek mora imati prave uslove kako bi uspjesno uradio posao.

Na jedno mu uho udje, na drugo izadje. – P govori o covjeku koji cesto ne slusa svoje sugovornike i zaboravlja njihove rijeci, dakle na jedno uho mu savjet "udje", a na drugo "izadje".

Na jedno oko corav (uho gluh), a na drugo ne vidi (ne cuje). – P se odnosi na nekoga ko nema nimalo mogucnosti da uvidi bilo kakvu situaciju u kojoj se nalazi, zato sto to jednostavno ne moze.

Na jeziku med, a u srcu jed. – Komentar za ponasanje onog ko zeli da prikrije svoju tugu, odgovara lat. *Mel in ore, fel in corde.*

Najgore je brojati tudje pare i jebati svoju zenu. – Ironicna P koja istice da ne treba imati posla sa tudjim novcem, npr. kao blagajnik, a ni sa svojom zenom, jer ona je poslije dugog niza godina neinteresantna kao partnerica za svoga muza.

Najgore je ici u hvaljene jagode. – Duhovita P koja je komentar na situaciju kada drustvo ode na pozvani rucak, ili ako ide u svatove gdje su se hvalili bogatstvom, a ne bude nista od onog sto je hvaljeno.

Najgore su prazne jasje. – P kaze: neimastina u domu cini ukucane razdrazljivima jer nemaju sta jesti, niti si mogu priustiti one potrebe na koje su navikli.

Naj(e)o se ko Cifut potispanje. – Odnosi zadovoljnog covjeka, na onog ko se dobro najeo, a ta sitost se poredi da sitosc Jevreja koji je pojeo mnogo potispanje. Potispanja je vrsta jevrejskog kruha, a donijeli su ga Jevreji Sefardi u Bosnu u XVI stoljecu kad su protjerani iz Spanije. *Potispanja* dolazi od lad.: potas – tijesto + Spanja: spanski kruh.

Najveca je pobjeda oprostiti dusmanu. – Maksima milosrdja koja sugerira human odnos prema zarobljenome neprijatelju, tur. *düsman* - neprijatelj.

Najveci dio zdravlja je zelja za zdravljem. – P naglasava da je motiviranost najvaznija u ocuvanju zdravlja.

Najveci prijatelj istine je vrijeme. – P istice da je vrijeme faktor koji je potreban da bi se istina valorizirala, tek kada protekne izvjesni period poslije nekoga dogadjaja, kada se saznaju u medjuvremenu sve okolnosti koje su prethodile cinjenici koja se ocjenjuje – moze se poslije kriticke analize ustanoviti da li je u pitanju istina ili zabluda.

Na kantar je on to stekao. – Komentar na necije dobro imovno stanje, radi se o trgovcu koji se laznim vaganjem obogatio, tur. *kantar* – vaga.

Naletio sakat na corava. – Ilustracija loseg spoja onih ljudi koji nesto hoce, ali nisu sposobni da to urade,

kao sto ni slijep covjek ne moze voditi bogalja.

Na lijepe oci. – Ironicna primjedba: ako neko zasluži nešto sto nije zaslužio, vec je dobio zato sto ga ona strana koja mu je to dala simpatise.

Na ljutu ranu ljuta trava ide. – Sto je rana teza to je terapija slozenija i dugotrajnija, *Klin...* Odgovara lat. *Contraria contrariis curantur.*

Namet na vilajet. – Nametnuta dadzbina; kada pored ranjih dadzbina vlasti uvedu jos neki porez bez kojeg se moglo, tur. vilajet – pokrajina.

Namir(i)la vila na Halila. – Komentar na dvije priblizno jake sile. Halil je jak, ali kada naleti na nekog ko je jaci od njega kao sto je to vila.

Namjerila se kosa na kamen. – Neocekivan sukob izmedju dvije sile; kao sto je ostra kosa, agresivan, i tvrdi kamen, koji se ne "boji" kose.

Namjerio si se na majstora. – P se kaze onome ko je provokator, a taj ga je mislio olako savladati u necemu.

Na njemu hladi dusu. – Kada neko nastoji da se druzi sa nekim ko je optimista i time uspijeva da odagna od sebe svoje probleme, znaci hladi svoju dusu koja je "pregrijana".

Na njemu se slomila kola. – Kaze se za onoga ko uopce nije kriv, ili nije glavni krivac. To podsjeća na situaciju u kojoj nekoliko ljudi drže zaprezna kola kako bi se namjestio tocak koji je spao, a ona puknu pod onim covjekom koji je najslabiji.

Na oci drag, a u srcu vrag. – P je ilustracija mladica koji je svojeglav a lijep.

Na ocima kapidzije nema. – P istice da su oci glavni svjedok bilo cega. Tur.: kapi – velika vrata, kapidzija – vratar.

Napad je najbolja odbrana. – Komentar za onoga koji u svadji nema dovoljno jake argumente jer je zapravo kriv zbog toga sto je doslo do prepirke, pa napada svog sugovornika. P je parafraza stare njem.: *Tapfer angreifen ist halb gesiegt.*

Napravio hrsrum. – Kada neko napravi guzvu, tur. hyrs – srdzba, od toga dolazi *hrsuz* – gnjevnik, a hrsrum je onomatopeja koja oznacava rusenje, razbijanje i galamu koju pravi hrsuz.

Napravio medvj(dj)eda na sindziru. – P je komentar kada neko od neceg plemenitog uciniti obicno sredsvo zarade, kao da je neko na dukat urezbario medvjeda. Sindzir je osmanlijski dukat na kojem se nalazio lik aktuelnog sultana.

Napravio (je) sranje. – F; ako neko izazove svadju, pokvari, upropasti ili unisti nešto, narod to usporedi sa izmetom.

Napravio mu medvjedu uslugu. – Zakljucak basne: Covjek je izvadio medvjedu trn iz sape i medvjed je zapamtio tu dobrotu. Naredne zime medvjed je nasao covjeka polusmrznutog u snijegu i u zelji da ga zagrije spasi mu zivot legao je na njega, ali ga je svojom tezinom ugusio, *Nije ti svako...*

Na psu rana – na psu i zarasla. – Ako okolina mnogo ne brine o nekome ko je ozljedjen, jer znaju da ozljeda nije teska, tada ne pokazuju interes za ranjenog, jer ce mu rana brzo zarasti, kao psu koji sam lizanjem lijeci svoje rane.

Na putu ruzica, a kod kuće tuzica. – Komentar za osobu koja prikirva svoje probleme, a poredi se sa djevojkom koja je u drustvu vesela, ali je u sustini veoma nesretna.

Narastao mi nokat na kurcu. – Saljiv komentar koji kaze sam za sebe onaj koji smatra da dugo nije spavao sa zenom.

Naraste ti dlake na dlanovima od toga. – P je saljiva prijetnja starijih upucena djecacima u pubertetu koji su poceli da masturbiraju.

Nasamario ga. – Ilustracija prevare; nasamariti znaci staviti samar na konja ili magarca, P naglasava da je neko nekoga ucinio magarcem.

Na sefte. – Ono sto se prvo uradi, pojede ili popije pri budjenju, npr. kada covjek prije dorucka pojede kasiku meda, ili popije kafu. Osim toga, pocetak rada u radnji i prva zarada takodjer su seftelija, tur. seftan – pocetak.

Na sinu ostaje kuca i ime, a kcer je tudja vecera. – Arh. P koja favorizira sinovu obitelj u odnosu na kcerkinu.

Na sirotinji i zec kurac ostri. – Sirotinja je nezasticena i nad njom je moguca nepravda i onih koji nisu mocni, ali su u poziciji da sebi daju oduska na nekome i time se pripremaju za ostrije sukobe protiv nekog drugog, *Istresa gace...*

Na sva zvona. – P; kada *Radio Mileva* razglasi neki trac da ga svi saznaju.

Na svoj mlin navodi vodu. – Mlinu je potrebna voda da bi radio, pa slicno cini i onaj koji tudju situaciju i okolnosti koji mu mogu ici u prilog koristi da uradi svoj posao.

Nasalila (poigrala) se (majka) priroda sa njim. – I je sarkastican komentar na hendikepiranost neke osobe; kao Priroda je pravila eksperiment koji nije uspio i od svega toga nastala je doticna osoba.

Nas(a)o se izmedju cekica i nakovnja. – Komentar na veoma tesku situaciju, jer po toj osobi ce "udarati"

kao sto se udara cekicem po zeljezu koje lezi na nakovnju,:

Nas(a)o se izmedju dva zrvnja. – P je slicna prethodnoj s time sto se ovdje neko nalazi u jos bezizlaznijem poloazaju, on se poredi ja zrnom zita koje ce obavezno biti samljeveno.

Nas(a)o se u obranom grozdju. – Kada se neko zatekne ni kriv ni duzan na nekom mjestu gdje se desila neka guzva, tada i on ispadne kriv, jer ako je obrano grozdje - krivi su svi oni koji se zateknu u vinogradu.

Nas(a)o si crkvu (dzamiju) u kojoj ces se moliti. – Ako neko ode nekome po savjet ili pomoc, a taj nije u poziciji da mu moze pomoci, jer nece ili ne zna,:

Nas(a)o si cvijet koji ce ti meda dati. – P je komentar na los izbor pomoci ili suradnika.

Nasla krpa zakrpu (slika priliku). – Ako los covjek nadje drugog jos losijeg, odgovara lat. *Asinus asinum fricat* *Nadje tuka duduka.*

Nas post – vrbov most. – P sami za sebe kazu pravoslavci. Kao sto most od vrbinog drveta ne moze biti cvrst most, tako ni pravoslavni post nije pravi, strogi post.

Na sta udje na to ce izaci. – P istice jednostavnost nekog rjesenja.

Na tankim zicama im gudi. – Na tankim zicama sviraju se njezniji zvuci koji covjeka cine sentimentalnijim, pa se tako kaze i za nekog koji svojim ponasanjem i rijecima nastoji nekog da udobrovolji, raznjezi prema sebi, *Uvlaci mu se...*

Natez se k(a)o Svabo sa gacama. – P se odnosi na onog koji ne zna uraditi ono sto se od njega ocekuje. Ne zna se porijeklo P, ali se da naslutiti da je nastala u periodu okupacije od Austrougarske kad su Bosnjaci bili u poziciji da gledaju nesnalazljivost Austrijanaca u nekim situacijama.

Na vasaru djevojku i na rosi livadu nikad ne kupuj. – Maksima da se ne treba kupovati ono sto je uljepsano, *madj. vásár – sajam, pazarni dan.*

Navika je jedna muka, a odvika dvije. – P iskazuje tezinu odvikavanja od navike koja je duplo veca nego samo navikavanje.

Navik(a)o k(a)o magarac na samar. – Komentar za covjeka koji je navikao da nosi teret svojih zivotnih obaveza.

Navlaci mu mreću na oci. – Odsi na onog koji obmanjuje drugu osobu, pri tome se to poredi sa nekim koji zbog mreće na oku ne moze dobro da vidi.

Nazovi me loncic, samo me nemoj razbiti. – P koja vrlo ilustrativno objasnjava zelju bosnjackog covjeka za rahatlukom.

Na zeni stoje tri stuba kuce. – Istice vaznost zene kao majke, domacice i supruge, to su njena tri stuba, a muzu pripada samo jedan stub, njegov posao.

Ne bacaj biserje pred svinje. – P je parafraza iz Biblije: *Noli jacere margitas nate porcos*, a sugerira da se o uzvisenim stvarima ne treba govoriti pred primitivcima.

Ne bije me torba, vec ono sto je u njoj. – P upucuje da nije problem u onome sto svi misle, nego da je on prikriiven.

Ne boj se psa koji laje. – Pas koji laje pokazuje svoj odnos prema onom kome je lavez upucen i covjek moze zakljuciti kakav je pas, slicno je sa ljudima koji galame, kritikuju, ali nisu u stanju nista vise od toga da ucine, *Cuvaj se psa...*

Ne bud(i) corava macka. – Kaze se nekome ko je nazahvalan, a poredi se sa coravom mackom koja ne vidi sta sve gospodar za nju cini, *Dzaba je mrviti... i Malo je macku...*

Ne budi svakoj ptici kobac. – Opomena momku da ne gleda svaku djevojku kao mogucu zabavu za svoju strast.

Ne cijeni covjeka po njegovim rođjacima. – Savjet kada je u pitanju svadja sa nekom osobom, jer doticna osoba ne mora imati isti karakter kao i njegovi rođjaci.

Ne cvjetaju mu ruze. – Onaj koji dovoljno ne cini u vrtu svojih obaveza ne moze ocekivati da ce imati uspjeha; kaze se za onoga kome ne ide posao. Ovo je eufemizam, jer toj osobi ne samo da ne "cvjeta cvijece" nego mu ni mnogo vaznije stvari u zivotu ne idu od ruke.

Ne cackaj mecku. – Savjet onome koji netakticno postupa prema nekom od kojeg mu moze da prijeti opasnost, *Ne diraj lava... i Govno sto vise diras...*

Nece grom u koprive. – Kaze se za nekoga koga drugi ne smatraju dobrim. Ta osoba moze svasta ciniti, a njoj se nista ružno neće desiti jer je poput beznacajne, ali i otrovne koprive koju ni grom neće da dira.

Nece pas prici dok kuja ne mahne repom. – P prikazuje zenu kao zavodnicu koja uvijek prva daje inicijativu svojim koketiranjem da joj muskarac pridje.

Ne(ce)s ni ti haslama docekati. – Kaze se u sali nekome ko nije bas najzdraviji, dakle ta osoba neće docekati sljedece haslame, umrijet ce u prije proljeca, tur. *asilama – kalemljenje, od tog: kalemljena tresnja.*

Nece voda brdu, hoće brdo vodi. – Komentar na pedusretljivost, kaze se u kad neko nekome izlazi u susret, bas kao sto je i prirodno: voda ne moze teci uzbrdo, ali svako se brdo spusta prema vodi.

Necu bazerdjana, vec babinoga akrama. – Arh. P koja je komentar i princip nekih udavaca koje ne zele "obicnog" mladozenju nego onog koji je dostojan ugleda njenoga oca. Tur. *bazerdjan – trgovac, babo – otac,*

akram – parnjak po ugledu i imovnom stanju.

Necu da mu idem na sahranu, jer nece ni on meni doci. – P svojstvena crnom humoru BiH. Ima ljudi koji ne vole ici na sahrane i ova im je P objasnjenje i motivacija zasto ne zele da idu na sprovod.

Necu kurac! – F izrazava volju da se nesto ucini, u sali se kaze da je ovo bosanska afirmacija: "Naravno da hocu!", *Nisam kurac!*

Ne da Coso Bosne. – Komentar kad neko nesto ne dozvoljava. P je nastala kada je Turska ustupila Bosnu na upravljanje Austrougarskoj, cemu su se Bosnjaci usprotivili. Tur. köse (cose) – covjek kome ne raste brada.

Ne daj mane – daj glavu. – Savjet da covjek ne smije dopustiti da mu se "prisije" mana po cijenu da glava ode.

Ne da se sirotinji sitno namljjeti. – P se koristi kad nekome ne polazi za rukom da obavi posao, jer ga drugi osujecuju.. To ljude podsjeća na pricu u kojoj je siromah dosao mlinaru da mu ovaj samelje zito, ali posto siromah nije imao cime da plati mljevenje, a mlinar nije htio da mu uzme usur, mlinaru se nije dalo da mu duze melje zito kako bi ono bilo sitnije.

Ne diraj lava kad spava (ni misa dok pisa). – P istice da ne treba provocirati onog ko ima prgav karakter. U zagradi je ironican nastavak kada se kaze za osobu koja ima plasljiv karakter. *Ne cackaj mecku.*

Ne gasi se vatra slamom. – Opomena da se ne moze raditi bez pravog pribora, bas kao sto je bezuspjesno gasiti vatru slamom.

Ne gleda Bog prljave noge, vec cisto srce. – P je epilog nar. price u kojoj je seljak usao sa njive da se moli, a kada je vidio da su mu prijeve noge htio da izadje, na to mu je drugi rekao ovu P.

Ne gledaj me ko sam bio, nego ko sam sad. – Savjet da covjeka treba cijeniti po onome sto je sada, a ne sta je prije bio.

Ne gledaj sta radi muha, nego sta radi pcela. – Savjet da treba ciniti ono sto je korisno za sve ljude, a ne samo za njega, a ilustrirano je cinjenicom da muha jede govna, a pcela pravi med, *Pcela sa cvijeta...*

Ne gori obraz od sunca, vec od postenog svijeta. – P slikovito istice da ljudski obraz, ne moze potamniti od sunca, vec od ljudi koji vide u doticnoj osobi losu nara

Ne gudi, nit(i) gudalo vadi. – Kaze se kada neko ne zeli da slusa drugog, kada nije voljan da vidi njegove argumente.

Ne hvali dana prije vecere, ni djevojku prije jutra. – Opomena da treba prvo nesto probati pa onda donijeti sud.

Ne hvali vecernjeg sjedioca, vec jutarnjeg ranioca. – Savjet da sud o nekom gostu treba donijeti ne uvece dok se aksamluci, nego tek ujutro, pogotovo ako treba ici na posao.

Ne ide dan bez noci. – Komentar za ono sto je nerazdvojno kao sto i dan i noc cine cjelinu.

Ne ide novo vino u stare mijehove. – P je biblijskog porijekla, a komentar je kada neko hoce nesto neskladno da uradi.

Ne igray se vatrom! – Opomena da covjek moze stradati ako se bavi opasnim poslovima.

Ne istresaj pred carsiju tudji prljav ves. – Savjet za dobre komsijske odnose, a u njoj lezi i opomena da ako o nekome ružno pricamo, da i o nama ta ista osoba moze ružno pricati.

Ne isce (ti) kruha. – Kaze se za ono sto neko nece da ima uza se, ili ono sto misli da baci.

Ne izbiva kao ni kuga iz Bosne. – P se odnosi na nekog ko je veoma cesto na nekom mjestu, a poredi se sa kugom koja je od srednjeg vijeka trinaest puta harala BiH.

Neizrecena rijec zlata vrijedi. – Savjet upucuje da se treba suzdržavati suvisnih rijeci pogotovo u svadji, *Koja ostane...*

Ne jasi u Posavini, ne trguj u Sarajevu, ne hvali se u Mostaru, ne pjevaj kroz Banjaluku. – Stara bos. P koja karakterise pojedine gradove i afinitete njihovih zitelja.

Ne jebe ga ni pet posto (za suhu sljivu). – F se kaze kada neko nekog ne postuje.

Ne jede pitu onaj ko ima, vec onaj ko je navik(a)o. – P istice vaznost navike kao principa i udovoljavanju svojim navikama, *Ima onaj...*

Ne jedem nista sto nema guzice i sto hoda na dvi(je) noge. – Saljivi princip onih gurmana koji uglavnom vole meso krupnijih zivotinja, a ono sto ne vole su ribe (jer nemaju straznjicu) i perad (koja hoda na dvije noge).

Ne jede se jaje dok se ne razbije. – Savjet da se prvo trebaju pripremiti okolnosti da bi se uspjesno obavio neki posao.

Ne jedi govna! – F; kaze se onome koji se tako mahnito ponasa i govori da to izgleda kao sto kaze izreka.

Ne jedi – mezi! – Opomena onom koji se ne prizrjava pravila aksamlucenja.

Nekad bilo – sad se spominjalo. – P govori o prolaznosti dogadjaja i ljudi.

Nek(a) ide voz, ja imam kartu. – P je epilog vica u kom je Haso zurio na voz, stigao je da kupi kartu, ali voz mu je otisao. Kad su mu to rekli, on je odlazak voza popratio P. Koristi kada je neko pretjerano bezbrizan.

Neka(a) je begasto, makar i budalasto. – P izrazava begovski eticki princip po kom vrijedi samo ono sto

ima porijeklo od begova i begovata.

Nek(a) je koka sarena pa makar i ne nosila jaja. – P se odnosi na nesto sto nije kompletno ili savrseno, a prije se znalo govoriti i za djevojke.

Nek(a) je kolajli – samo da nije belajli. – P je savjet da sve treba da prodje u redu, polagano, tur.: kojal – lagano, smireno, belaj – zlo.

Nek(a) osusi, al(i) zasto presusi?! – Duhovit komentar na neuspjesno završen posao, a epilog je nar. price u kojoj je Ciganin stavio opanke da mu se osuse na mjesecini, a kad se sutradan probudio vidio je da su se smrzle.

Ne kara majka sina sto karta, nego sto se vadi. – P istice da ne treba ljude kuditi ako pogrijese, ali ako ponavljaju gresku, onda je to za kritiku. Samo kockanje nije toliko opasno dok covjek ne gubi na kartama, ali kad izgubi, pa hoce da se izvadi iz duga, moze mu se desiti da jos vise izgubi.

Nek(a) se svaki Hase brine za se. – Rimovana P koja porucuje da svako treba da se brine za sebe.

Nek(a) se i taj grad sagradio! – Komentar kad se završi posao koji nije bio nimalo jednostavan, a to je onima koji su radili izgledalo kao da su gradili grad.

Nek(a) se zna cija je kuca masna. – Ironican komentar kada domacin slabo ugosti goste, a epilog je nar. price u kojoj je Ciganka djetetu dala da pojedje cijelo jaje i sama sebe ovako pohvalila.

Nek(a) ti usi cuju sta ti usta govore. – P sugerira da covjek treba kontrolirati svoje izjave.

Nek(a) zubi jedu govna, neka si ti zdra – Sala na racun onoga koga boli zub.

Ne kazuje baba kako joj se snilo, vec kako joj milo. – Komentar na one izjave ljudi koji prikazuju svoje zelje drugacima nego sto jesu. *Sto je babi milo...*

Neki izgube kad dobiju, a neki dobiju kad izgube. – P je paradoks koji izrazava razlicite oblike ljudske sreće i nesreće.

Neko ima premalo, neko previse, a niko dovoljno. – Komentar da niko na svijetu nije zadovoljan onim sto ima.

Ne kolju horoza sto pjeva, nego sto pjeva u nevakat. – Komentar nastao u povodu pogubljenja Ilhamije Zepcaka 1821. Kad je Ilhamija napisao pjesmu "Cudan zeman nastade" u kojoj je napao rezim tadasnjeg sandzackbega Bosne Dz. Alipase, ovaj ga je pogubio. Dakle, ne stradaju pisci ato sto pisu, nego sto pisu ono sto vlastima u odredjeno vrijeme ne odgovara to sto pisu bude narod na pobunu, tur. horoz – pijetao.

Nekom(e) i olovo pliva, a nekome slama tone. – P govori o ljudskoj sreći.

Neko se za list sakrije, a neko ne moze ni za bukva. – P govori o ljuskoj dovitljivosti.

Neko voli popa, neko popadiju, a ja njihovu kcer. – Saljiva P koja pokazuje mogucnost izbora.

Ne (hvali) kudi konja kojeg nisi jahao. – Savjet da se ne moze donijeti ispravan sud o necemu dok se to ne proba.

Ne laje kuja zbog sela, nego zbog sebe. – Komentar za torokuse koje ogovaraju: to ne cine samo zato da bi onog koga ogovaraju predstavili gorim nego sto jeste, nego i zato da bi prikazale sebe da su bolje nego sto su.

Ne(m)a boljeg ogladala od starog prijatelja. – P sugerira da je prijatelj prijatelju alter ego, tj. njegovo drugo ja.

Ne(m)a brata dok ne rodi majka. – Iako se ljudi bratime, P sugerise da pravog brata moze imati samo onaj ako mu ga majka rodi.

Ne(m)a covjeka bez boli, a ako ga ima nije covjek. – P istice da svaki covjek ima neku svoju dusevnu bol i da je neranjivost svojstvena samo veoma nekarakternim osobama koje ostali ne smatraju covjekom.

Ne(m)a dzabe ni u stare babe. – Opomena da u zivotu nista nije besplatno, pa cak ni kada neko zeli da spava sa babom.

Ne(m)a gore bolesti od lijenosti. – Komentar istice pogibeljnost lijenosti.

Ne(m)a kruha bez motike. – P istice da bez truda i rada nema zarade ni hrane.

Nema lova bez starog garova. – P koja istice vaznost starijih i iskusnijih osoba.

Nema ni Oca, ni Majke, ni Duha Svetog. – P bos. Sefarda naglasava njihovu izgubljenost jer nemaju nikog da im pomogne u Svijetu. Jevreji su P donijeli iz Spanije u Bos. pasaluk u XVI stoljecu. Oni ne vjeruju ni u Majku ni u Duha Svetog, samo u Jahvea, ali On se ne moze poistovjetiti sa Ocem Bogom. *Cifutska sreca.*

Nema problema. – F koja je odraz nebrige, *La(h)ko cemo.*

Ne(m)a rata dok ne digne ruku (skoci/udari) brat na brata. – P istice tezinu bratoubilackog tj. gradjanskog rata u odnosu na neku drugu vrstu rata.

Ne(m)a ruze bez bodljike ni cure bez pogriske. – Savjet izbiracima da nista na svijetu nije idealno.

Ne(m)as dosta nikoga izvan Boga dragoga i amela svojega. – P istice da covjek treba da se uzda samo u Boga i svoj rad. Tur. dost – prijatelj, amel – rad.

Ne(m)as (Ni) kuceta ni maceta. – Kaze se za onog ko nema obitelj, ni nikakvih obaveza, odgovara lat. Nihil habeo, nihil curo.

Ne(m)a(s) muda. – F je upucena onome koji nije u stanju da ucini ono sto zeli.

Nema vece planine od kucnog praga. – Dom je tesko napustiti i ljudi osjecaju veliki otpor kada trebaju

ostaviti kucu.

Ne(m)a vecer dusmana od jezika. – Komentar koji istice veliku opasnost koju izjave mogu nanijeti covjeku.

Ne(m)a vremena ko stalno cekta pravi trenutak. – Savjet da covjek gubi vrijeme cekajuci na povljan momenat za posao.

Ne mogu oni toliko malo da me plate, koliko je malo mogu da radim. – P iz doba socijalizma; kada se u nekim firmama relativno malo radilo, a i plate su bile male, *Al(aj) volim ovaj rezim...*

Ne mogu se k(a)o pas i macka. – P koja tvrdi da se dva oprecna karaktera ne mogu sloziti, *Mogu se k(a)o pas i macka.*

Ne mogu tri kuce odgajati dijete. – P sugerise da dijete trebaju odgajati samo roditelji, *Gdje je mnogo baba...*

Nemoj me vise tako braniti! – P je epilog vica u kojem je Haso "branio" Husu na takav nacin sto je prijeto onom koji je tukao Husu: "Ako ga jos jednom udaris, imaces posla sa mnom!", ali nikako nije ostvarivao prijatnju. Primajuci i dalje batine Haso mu je rekao ovu P. Kaze se kada neko ne cini skoro nista nista da pomogne nekome u nevolji.

Nemoj se vruc vode napiti. – F je saljiva opomena; mada se zna da onaj kome je upucena, nece se premoriti od posla, pa ni napiti se hladne vode i raboljeti se.

Nemoj secer u vodu. – Opomena da se ne radi ono sto upropastava prave napore za postizanjem uspjeha, *Dolijeva ulje...*

Ne moras se opeci da bi saznao da vatra przi. – Covjek treba samo malo napregnuti mozak u donosenju ocitih zakljucaka, treba uciti na tudjim iskustvima, *Budala se uci...*

Ne moz(r)e ga nadlajati ni deset pasa. – Komentar se odnosi na onog koji previse prica i galami.

Ne moz(r)e kuja stici zeca. – Odnosi se na situacije kada neko moze, a nece da ucini nesto.

Ne moz(r)e kus s repatim (susa sa rokusom). – Komentar za neusporedive subjekte ili objekte.

Ne moz(r)e pametan popustiti – koliko budala moze zategnuti. – P koja porucuje da sa budalama ne treba imati nikakvog posla, jer ako i pametan popusti u konfliktu, budala ce to iskoristiti da jos vise zaostri sukob, jer u popustanju pametnog pomisli da je u pravu, *Pametniji popusta. i Pametniji ne popusta.*

Ne moz(r)e prije zore svanuti. – Opomena da ne treba ocekivati nagli rasplet situacije dok ne sazriju svi uslovi za to.

Ne moz(r)e se nikad isplatiti k(a)o ni ciganska kr – Komentar na neciji velik i dugotrajan dug. Prije se u BiH placala kaznu, tz krvnina za ubijenog Roma, medjutim Romima to nije bilo dovoljno jer su zeljeli da osvete svog ubijenog sunarodnjaka, tako da su neki ljudi morali po nekoliko puta placati krvninu za istu osobu koju su ubili.

Ne moz(r)e se Sunce dlanom zacepiti. – P; onaj koji ima skromne sposobnosti ne moze se upustiti u velike poduhvate.

Ne moz(r)es od krmka kurban napraviti(i). – Ovdje se misli da se od losega covjeka ne moze napraviti dobar covjek, tur. kurban – zrtva, ovdje se misli na ovna posto je on zrtvena zivotinja za islamski praznik Kurban Bajram.

Ne mo(ze)s raditi sa medom, a ne oblizati prste. – Ako neko radi unosan posao, npr. sa novcem, tada narod misli da ce ta osoba kad-tad zadržati dio toga novca za sebe iz bilo kojeg razloga.

Ne mo(ze)s se jebati da ti ne udje. – Duhovit komentar koji se kaze onom ko nije spreman da nesto i ucini za nekoga, vec samo cekta da drugi za njega cine, *Jebao bi se da mu ne udje.*, odgovara lat. *Conditio sine qua non.*

Ne mo(ze)s sjediti(o)nako. – P kojom kelneri opominju musteriju da ne mogu sjedjeti a da nista ne naruce, odgovara lat. *Aut bibas, aut abeas!*

Ne pada iver (jabuka) daleko od klade (stabla). – P kaze: iver nastaje od drveta kao sin od oca, dakle i otac i sin imaju slican karakter i izgled, odgovara lat. *Non procul a proprio stipite poma cadunt.*

Ne pada snijeg da prekrije brijeg, vec da svaka zvijerka pokaze svoj trag. – Komentar da se nista ne desava bez opravdanog uzroka, a i sve ima svoj razlog.

Ne pada sve sto se klima. – P istice da nije sve bas onako lako kao sto izgleda.

Ne pece pitu ko ima, nego ko umije. – P je komentar na umijece koje se vise cijeni od imanja.

Ne pij u glavicu, vec u guzicu. – P je savjet onima koji se brzo napijaju da piju postepeno, *Dva reda meze...*

Ne pisaj uz vjetar. – P; opomena da se ne cini ono sto je nepotrebno, *I pisanje je sranje...*

Ne posudjuj zarana, osta(t) ces i bez para i bez jarana. – Opomena da se ne posudjuje novac novim prijateljima jer ih covjek ne zna hoce li mu ih taj vratiti. Arh. zarana – ranije.

Ne pravi se pita od govana. – Ako covjek nema sve sto mu je treba da uradi posao, ne vrijedi mu da zapocinje rad, jer rezultat nece biti adekvatan, *Kak(v)a jufka...*

Ne pravi se vala u sirotinjskoj kuci. – Princip nekih lopova koji provaljuju u tudje kuce, str. vala – provala.

Ne prekida j ljude dok te hvale. – Savjet ljudima da je pozeljno saslušati tudje pohvale, jer i od njih covjek

moze stosta da nauci.

Neprijatelj mog neprijatelja moj je prijatelj. – Princip prijateljstva; ako su A i B neprijatelji, onda je B prijatelj sa C (tj. onome koji kaze P),:

Neprijatelj mog prijatelja je moj neprijatelj. – Princip prijateljstva; ako su A i B neprijatelji, a B i C prijatelji, onda je A neprijatelj i C. *Prijatelj mog prijatelja...*

Ne prizivaj nesrecu, ona sama dolazi. – Savjet da ne treba ciniti nista sto bi moglo uzrokovati neko zlo jer njega uvijek na svijetu ima i vise nego nego dobrote.

Ne pusi uzbrdo duhana, ne jasi nizbrdo hajvana, ne jebi s nogu insana. – Saljiva P koja sugerira da neke stvari ne treba ciniti na los nacin. Tur. hajvan – domaca zivotinja, insan – covjek.

Ne raspravljaj sa kurvama o postenju ni sa sudijama o penalu. – P sugerise da se ne treba polemisati sa ljudima koji nisu objektivni da sagledaju realnost.

Ne seri (kad voz stoji). – Opomena da se ne cini nesto sto mu nije vrijeme.

Ne sijeci granu na kojoj sjedis. – Savjet onima koji su nesavjesni prema svojim dobrociniteljima, pa im ne uzvracaju duznom mjerom.

Ne skaci toliko – izgladni(t) ces. – P je crni humor: neke majke svojoj djeci u ratu nisu bile u mogucnosti da priuste onoliko hrane koliko je djeci optimalno potrebno pa kada bi ih vidjele da trce, da se dugo igraju, ovako bi ih opominjale.

Ne smeta mi sto on ima, vec sto ja nemam. – P ne izrazava zavist, nego jednu vrstu samosazaljenja i zelje da se bude kao onaj koji ima.

Nesreca nikada ne dolazi sama. – P je komentar na tesku i proizvedenu nesrecu.

Ne stoji kuca na zemlji, nego na zeni. – P istice vaznost zene u domu.

Ne sudi o brodu dok si na kopnu. – Savjet da covjek mora dozivjeti neko iskustvo kako bi imao kompletan sud o necemu.

Ne sije se ma(h)rama uoci Bajrama. – Savjet da svaki posao treba poceti raditi na vrijeme kako bi se dovrasio do odredjenoga roka, odgovara lat. Clipeum post vulnera sumere.

Nesto Turcin silom, nesto pop s knjigom, (h)elem siromahu nista ne osta. – P je komentar na pljacku obicnih ljudi u proslosti BiH.

Ne trci pred rudu. – P savjetuje da se ne treba bespotrebno izlagati opasnosti.

Ne treba kvocati, nego jaja nositi. – Opomena da je veca korist od rada nego od pricanja.

Ne uci oca kako se djeca prave. – Kada neiskusnija osoba starijoj od sebe sugerira kako bi trebalo nesto uraditi, tada mu se ovako odgovori, v *Uci kvocku...*

Ne udaje ljepota, vec babina dobrota. – Maksimalna koja istice da je za udaju djevojke vaznan autoritet oca, tur. baba – otac.

Ne uzdaj se taste da te zet(ov)i caste. – P duhovito komentira skrtost nekih zetova prema tastu (puncu).

Ne valja svoje zvono na tudjeg ovna stavljati. – P naglasava do covjek ne treba iz svoje velikodusnosti drugima poklanjati plodove svoga uspjeha.

Ne valja skrinja krasna ako je prazna. – P je aluzija na lijepu kucu u kojoj zive nesretni ljudi, ali i na zenu nerotkinju.

Ne vjeruj zeni ni kada sjedne golom guzicom na sporet. – Arh. deviza muskaraca koji u principu nisu vjerovali zenama, jer su mislili da su uvijek sklone nekoj prevari.

Ne vrijedi coravom namigivati, ni gluhom saptati. – Savjet da se ne moze racunati na nekoga kao saucesnika ako je nesposoban za to.

Ne zna bi l(i) prije prdn(u)o, ili stisn(u)o? – Duhovit komentar kad neko ne zna kako da postupi o nekoj situaciji, *Kaki(t) cu...*

Ne zna calma sta pati glava. – P se odnosi na onog ko ima problema ali ne zeli da ih povjeri ni svojim najblizima.

Ne zna desnica sta radi ljevica. – P je iz Biblije; ako neko namjerno nece da vidi ono sta se desava, a u principu se ne slaze sa time, onda to izgleda isto kao da desna ruka jednog istog covjeka nema nikakve veze sa lijevom rukom.

Ne zna gost sta je post. – P se odnosi na one goste koji su katkada nevidljivi pa dodju u posjetu ljudima koji poste.

Ne znam sta hocu (zelim), ali znam sta necu (ne zelim). – Komentar se odnosi na onog koji zna sigurno sta ne zeli, ali jos uvijek nije siguran sta zeli, jer je u velikoj i opravdanoj dilemi.

Ne zna onaj koji kusa, nego onaj koji drobi. – Komentar za onoga koji nije svjestan sta drugi sve cine za njega da bi njemu bilo dobro.

Ne zna rakija sta je kadija. – P naglasava da pijan covjek ne razmislja o svome pijanstvu ni sta ce u njemu uraditi. Rakija je ovdje metonimija za pijanca.

Ne zna se gdje je glava, a gdje je rep. – Komentar za nesto sto je veoma lose napisano da se ne zna gdje je pocetak, a gdje je kraj.

Ne zna se kruha najesti (vode napiti). – Ironican komentar za osobu koja se pravi da je nevjesta, naivna i glupa, a zapravo može biti lukava.

Ne zna se ni ko pije ni ko placa. – P opisuje situaciju *Jeb(a)o lud zbunjenog*, kada je sveopći kaos u kući, kafani, firmi, na ulici, gradu ili čak u cijeloj državi.

Ne zna se šta nosi dan, a šta noc. – Komentar na stanje u kojem se nasla grupa ljudi, narod i država, na vrijeme neizvjesnosti po sve.

Ne zali za živog hadzije. – Apel se kaže onom ko se predomisli da li da nekome izadje u susret.

Ni Bajrami nisu sto su bili. – P se odnosi na poremećaj tradicije kod muslimana; mnogi vjernici ne osjećaju da su im praznici sretni kao nekada, ne doživljavaju ih onako kao prije.

Ni Bosna (Drina, Neretva, Vrbas) mu ne može nateći koliko trosi. – Komentar na veliku potrošnju benzina nekih automobila.

Ni caru haraca, ni popu kolaca! – Arh. P koje je deviza iz doba bh ustanka 1875. kada su kmetovi odbili da placaju harac, ali i obaveze prema crkvi, *Puce puska...*

Nicega nema sto nije bilo, niti će biti cega vec nema. – P istice da je sve na Svijetu već poznato, da se sve ranije dogodilo, a i ono što će tek doći već postoji u sadašnjosti samo nije spoznato.

Nice k(a)o pecurke poslije kise. – Komentar kada nešto uspijeva tako brzo.

Nicija nije do zore gorjela. – Optimistica P koja istice da ni jedno zlo nije vječno, odgovara lat. Nulla temestas magna perdurat.

Ni drumom ni sumom. – P izražava tezak izlaz iz neke situacije.

Nije blago gdje budale traže, nego gdje mudrac kaže. – Komentar na bezuspješno nastojanje da nadje rješenje u nekoj situaciji.

Nije blago ni srebro ni zlato, već je blago što je srcu drago. – Arh. P koja istice bogatstvo ljubavi u odnosu na materijalna blaga.

Nije bogat ko ima novac bahat, već ko je rahat. – Savjet koja stavlja duhovno bogatstvo ispred materijalnog, tur. baht – sreća, rahat – bezbrižan, ovdje: sretan.

Nije brat ko je brat neg(o) (već) je brat ko je rad. – P istice da može biti blizak poput brata onaj koji je voljan pomoći u pravom trenutku.

Ni jedan ceif nije skup. – Princip koji zadovoljstvo stavlja ispred troška i interesa, jer svaki ceif je dovoljno vrijedan da se plati, tur. ceif – zadovoljstvo, *Svaki ceif...*

Nije hadzija samo iz Meke. – Opomena da ne trebaju biti postovani samo oni koji su zbog svojih mogućnosti dokazali da su častni, nego i oni koji svojim moralnim principima uživaju ugled okoline.

Nije hora što se mora. – P istice da svaki posao koji se mora uraditi mimo svoje volje nije rado prihvaćen kao onaj posao koji je dobrovoljan, za koji je horan i koji će čovjek rado uraditi.

Nije joj od sapuna. – Saljivi komentar za ponašanje zenske osobe koja olako stupa u intimnosti, misli se na njen spolni organ – da oni nije kao sapun, dakle ne može se izlizati, niti istrositi ma koliko ga "koristila".

Nije joj od zlata. – Komentar za zensku osobu koja je zaludila muskarca i on samo njoj posvećuje pažnju, i ne uvidja da ga ona ne postuje, nego ga samo iskoristava.

Nije kome je namijenjeno, već kome je sudjeno. – P istice prednost sudbine u odnosu na ljudsku volju.

Nije kurva dok ne rodi kopile. – P istice da se ni za jednu ženu ne može sa sigurnošću tvrditi da je nemoralna, tur. kopile – nezakonito dijete

Nije kurva koja ga rodi, već koja ga ubije. – Komentar o onih žena koje rode vanbračno dijete. Većina takvih žena je od okoline zigosana kao nemoralne osobe (što ne mora biti tačno), a naročito se ne opravdava kada takva žena ubije novorođence, čime nastoji da prikrije rezultat svog nemoralnog. Međutim, ubistvo djece nije svojstveno samo ženama koje rode vanbračno djecu, jer je moguće da svaka žena dobije porodičnu psihozu u kojoj dođe do ubistva djeteta.

Nije ljubav dovoljno posaditi, treba je i zalivati. – P sugerira da se ljubav i brak moraju neprestano njegovati kako bi se održali.

Nije mladja kriva što je starija ziva. – Rimovana P koja komentira udaju mlađe kćerke prije starije.

Nije moj ceif kurva. – Ako neko nekoga ometa u raspoloženju kaže mu se ovako misleći pod tim da ga ne može uznemiravati i ciniti od njegovog zadovoljstva ono što se čini sa kurvom.

Nije mu mati jezik ispredala. – P se odnosi na onoga koji zna dobro govoriti.

Nije ni djavo (tako) crn kako kazu (se prica). – Optimistica P koja sugerira: 1. da ne treba sve u životu gledati sa crne strane, 2. ako je neko zao, a prema nekome se pokazuje kao dobar, ljudi ga oslikaju ovom P.

Nije pijanica ko mnogo popije, već ko se napije. – P istice da treba znati popiti, a ne napiti se pri tom.

Nije se lako dva puta najesti, a kamo li zeniti. – P je komentar na situaciju onog koji se teško odlučuje ponovo da oženi.

Nije sramota pitati – sramota je ne znati. – P sugerira da onaj koji nešto ne zna, treba da pita jer to je manja sramota nego ostati neznanica.

Nije svaki kasalj od zime. – P je komentar na uzročnu posljednicnu vezu koja nije uočljiva.

Nije svaki ovan za kurbanu. – Opomena da nije svaki covjek sposoban za odredjeni posao, jer ni svaki ovan ne moze biti kurban ukoliko ima neki nedostatak.

Nije svako rodjen pod sretnom zvijezdom. – Cesto sam za sebe kaze onaj ko uvidi svoju losu sreću, odgovara lat. *Non cuius contigit adire Corinthum.*

Nije sve u parama, nesto je i u zlatu. – Saljiva P koja istice da smisao zivota nije samo novac nego i ono sto je dragocjenije od njega – zlato, a to potvrđuje koristoljubiv odnos covjeka prema svijetu.

Nije sija nego (vec) vrat. – P kaze da je jedno te isto o cemu dvojica pricaju, samo sto to svako na drugaciji nacin zove.

Nije te pcela ja jezik ujela. – P se kaze nekome ko ne smije slobodno da govori.

Nije ti fazon. – F; kaze se onome koji je postupio nekorektno; fr. *façon* – oblik, nacin; ovdje je sinonim za dobar gest.

Nije ti svako neprijatelj ko sere po tebi. – Saljiva P na osnovu basne: na napola smrznutog vrapca pala je balega koju je izbacila krava i toplota kravljeg izmeta spasila je vrapcu zivot,:

Nije ti svako prijatelj ko te vadi iz govana. – P je epilog gore navedene basne: naisla je kokos i trijebeci po kravljjoj balegi otkrila jos neoporavljenog vrapca, te se on ponovo smrznuo, *Napravio mu medvjedu...*

Nije to Alajbegova slama! – Komentar da ne treba raznositi imovinu kojoj se momentalno ne zna vlasnik. Alajbegova slama podrazumijeva imovinu koju je vlasnik napustio, kao sto je beogradski saphija Alajbeg u I srp. ustanku ostavio svoje imanje pa mu je narod raznosio bogatstvo.

Nije ukrao, vec uzeo da niko ne vidi. – P je duhovit eufemizam za kradju.

Nije vazno sta se govori nego (onaj) ko (to) govori. – P istice da covjek ne treba pridavati vaznost onome sta je cuo, nego da vise vodi racuna od koga je cuo to sto je cuo.

Nije za svakoga macka februar. – P istice da ne moze svako imati jednakoga uspjeha ako on nije dovoljno spreman za akciju, *Gdje ces bez...*

Nije zlato sve sto sija. – P kaze da ne treba vjerovati da je sve vrijedno onoliko koliko to na prvi pogled izgleda, tj. nije sve onako dobro kakvim se prikazuje.

Nije zvaka za seljaka. – P je saljivi komentar za osobe koje ne znaju vrijednost i znacenje nekih stvari.

Nikada nije bilo ko hoce, nego ko zna. – P naglasava da posao treba da radi iskljucivo onaj koji zna raditi, a ne onaj koji samo ima volju da radi.

Nikad bjezanova majka nije suze prolila. – P; "bjezan" je onaj koji pobjegne iz opasne situacije, dakle njegova majka nece plakati za gubitkom sina.

Nikad dalja, uvijek bliza. – P se odnosi na smrt koja se vec od rođenja priblizava, a nikada se ne udaljava.

Nikad mis pod plastom nije crk(a)o. – P istice da onaj ko je imucan ili zadovoljan lako podnosi "teret" svoga zivota ili situacije.

Nikad, mozda ni tad. – Kad je neko cvrsto rjesen da nesto nece uciniti, *Malo sutra...*

Nikad ne reci – nikad! – P napominje da covjek treba biti opezan u svojim procjenama, da ne smije sa stoprocentnom sigurnoscu nesto tvrditi i da ne treba biti siguran da mu se nesto nikada ne moze dogoditi jer ga zivot moze demantirati.

Nikad nije kasno. – P se kaze za situaciju za koju uvijek ima dovoljno vremena.

Nikad on nece na zelene grane doci. – P je komentar na neciju nesrecu ili nesposobnost da se uspije.

Nikad ti dvije jake neces imati za vratom. – P kaze se za nekoga ko ne zna da stedi, pa nikada nece posjedovati dvije jake, tur. *jaka* – ovratnik na kaputu.

Niko ne moze natkati ma(h)rama da cijelom svijetu poveze usta. – P je komentar na ogovaranja i nemogucnost da se ona zaustave, *Nije se rodio...*

Niko ne umire dva puta od iste bolesti. – P koja se odnosi na onog ko je sposoban da iz prvog iskustva izvuce pouku kako gresku ne bi ponovio.

Ni kosio, ni vodu nosio. – P je opravdanje za onog ko nije ucestvovao u nekom djelu ni kao vodeci, ni kao saucesnik, *Zna se ko kosi...*

Niko se nije naucen rodio. – Necije neznanje moze se objasniti P, ali ne i opravdati, jer covjek je duzan da cijeli zivot uci.

Niko ti nafaku ne moz(r)e uzeti ni za dlaku. – Savjet da se covjek ne treba uzrujavati da ce mu neko oduzeti sto mu je predodredjeno, tur. *nafaka* – trosak za hranu, ovdje: ono sto je covjeku sudjeno da za zivota dobije, *Novi dan...* i *Od nafake...*

Nikud majci – nikud djevera. – Ako neko nema koga da mu se obrati za savjet, ili pomoc, ovdje to kaze nevjesta koja nema ni majke ni djevera da se povjeri, a muzu ne moze.

Ni luk jeo, ni luk miris(a)o. – P se odnosi se na nekoga ko je optuzen za nesto, a on uopce nije ni kriv jer ne "smrdi" na krivicu.

Ni od zeta sin, ni od vrbe klin. – P se kriticki odnosi prema zetu koji ne moze biti tako blizak kao rodjeni sin.

Ni paripa u zajam, ni zenu na sajam. – P je maksima da se ono sto je vrijedno ne smije javno pokazivati,

grc. parippos – konj.

Ni pas s maslom to ne bi pojeo. – Komentar za situaciju u kojoj su izgovorene veoma ružne stvari koje se porede sa tolikim neukusom da to ni pas ne bi progutao čak i da je s maslom pripremljeno.

Ni po babi, ni po stricevima. – Princip kada je potrebno donijeti neku nepristrasnu odluku; ovo je stih iz srp. nar. epskih pjesama, tur. baba – otac.

Ni repom (malim prstom) da mrdne. – Kaze se za onog koji ne pokazuje nimalo interesa da se razrjesi neka situacija, pri tome se taj poredi sa bilo kojom repatom zivotinjom, cime se naglasava njegova animalna priroda *Kurcem nece...*

Nisam ja nicija kutija za cutanje. – P kaze neko ko ne zeli vise da mu se povjeravaju tuđe tajne, *Kutija za cutanje.*

Nisam ja niciji kurton! – P; ako preko uglednog covjeka njegovi suradnici ili rodbina cine nesto sto nije u skladu sa njegovim moralnim principima i to rade mimo njegovog znanja, ovaj ce u jednom trenutku planuti, jer ce shvatiti da je sredstvo u njihovim rukama, str. kurton – kondom.

Nisam je u saksiji rast(a)o. – Odgovor onom koji pokusava nekog da nagovori na nesto zato sto ga smatra naivnim. Pri tome onaj koji kaze P poredi neiskustvo sa pasivnom biljkom ciji je zivot omedjen saksijom.

Nisam kurac. – F znaci da onaj koji ovo kaze jeste nesto ucinio, u sali se kaze da je ovo bos. afirmacija, dakle znaci: "Jesam!", *Necu kurac!*

Nisam ni za kurac. – Kaze za sebe onaj ko se osjeca veoma neraspolozeno, u podtekstu misli da nije vise dostojan da ima cunu, *Jeb(o) ti mene...*

Nisam se bunjike najeo. – Bunjika je otrovna gljiva koja izaziva halucinacije, pa onaj koji je pojede ponasa se mahnito, onaj koji kaze ovu izreku tvrdi da nije lud kao sto ga neko prikazuje.

Nisam (ti) ja Crveni krst/kriz (Karitas, Merhamet, Benevolencija)! – Odlucan odgovor onog od koga neko nesto trazi, najcesce je upuceno osobi koja je navikla da trazi pomoc, usluge ili novac od drugih. (Benevolencija je jevrejska kulturna i humanitarna organizacija.)

Nisam toliko bogat da kupujem jeftine stvari. – Ono sto je jeftino moze se poslije kratkotrajne upotrebe brzo upropastiti, npr. cipele loseg kvaliteta, a tad je covjek prinudjen da popravlja cipele ili da kupuje nove, *Ako ne znas... i Jeftin pazar...*

Nisi dosao na jednoj nozi. – Ako onaj kome se ne ostaje u kafani zeli da napusti drustvo vec poslije prvog pica, onda mu ovom P kazu da treba popiti jos jedno pice, jer je dosao na dvije noge, a popio je samo jedno pice, drugim rijecima nagovaraju ga da i on plati jednu turu pica.

Nisi mi halalio. – Kada neko dobije od nekoga nesto, a uskoro mu se to izgubi ili pokvari, tada mu ovako kaze, misleci time da mu dar nije od srca poklonjen – ili ako neko nesto ponudjeno jede ili pije, pa se zagre, takodje moze reci.

Nismo mi iz iste case kusali. – Ako neko ne zeli da bude previse blizak sa nekim koji to zeli, onda mu ovaj drugi kaze P, jer iz iste posude jedu samo veoma bliske osobe, potisnula je jednako arh.: Nisam ja s tobom ovce cuvao.

Nisu mu sve koze (ovce) na broju. – Kaze se za nekog ko nije stalozen i ne zna kako da postupa u datoj situaciji; time se ta osoba poredi sa cobanom koji je zabrinut za svoje koze pa ih cesto broji.

Nisu sve zvijezde sa istoga neba. – P oznacava tezinu izbora. Svaki covjek rođen je pod jednom, svojom zvijezdom koja je njegov pratilac i zastitnik; ako on zeli da nadje svoga zivotnoga saputnika on ce ga traziti u sebi bliskom sazvizdju, u onom horoskopskom znaku koji se slaze sa njegovim.

Nit(i) grije – nit(i) hladi. – P je komentar na onog ko nema cvrst stav o nekom pitanju, ili ko je sasvim obican i prosjecan u svom poslu.

Nit(i) je dzigerica meso, nit(i) je ku(ku)ruza kruh. – Komentar za necije neispravno poredjenje; ili nastojanje da od neadekvatnih stvari napravi nesto sto zamislja da se moze napraviti.

Nit(i) se hodza boji djece, nit(i) djeca hodze. – Komentar situacije u kojoj niko nikoga ne uvazava, gdje nema autoriteta, iskazana odnosom u mejtefu izmedju hodze koji nema razloga da se boji djece i njih koji bi morali da ga uvazavaju kao svoga ucitelja, ali su neposlusna.

Nit(i) tu bio, nit(i) kahvu pio, nit(i) pitu izio, tako cuo i tebi ispric(a)o. – P je zavrsetak price kojom se pripovijedac ogradjuje od moguće subjektivnosti i istice da je on samo prenosilac price.

Ni tvoje maslo nije za Ramazana. – Kritika upucena onom koji se cijelo vrijeme predstavlja postenim, ali i on *Ima oraha u dzepu*, za Ramazan se treba napraviti sve, pa i hrana, ali samo sto je na posten način steceno.

Ni u brata na stan ne hodi svaki dan. – Princip stice da se treba postivati svacija gostoljubivost pa i kod rođenog brata.

Ni uho nije ostalo. – Komentar za situaciju u kojoj su svi stradali, tako da na tome mjestu ni uho, koje je ovdje personifikacija glave, tj. zivog covjeka, nije ostalo kako bi culo sta se zapravo desilo, a da bi se kasnije se moglo pricati o tome zlu.

Ni u moru mjere, ni u zeni vjere. – Dosjetka nepravdno zigose zensku nevjeru i neumjerenost u postupcima.

Ni u tikvi suda, ni u vlahu druga. – Komentar koji negira mogućnost prijateljstva sa pripadnicima krscanske vjere, poređeci njihovo prijateljstvo sa bezvrijednim tikvinim sudom.

Ni u vodu – ni u goru. – Komentar ilustrira situaciju u kojoj je nemoguć dobar izbor.

Ni u vrecu ni iz vreće. – P se koristi kada je svejedno je šta će biti.

Nocas će zeko tražiti svoju majku. – Duhovita dosjetka kaže da će biti velika zima, a tada zecici traže svoju majku da se uz nju zagriju.

Noc ima više usiju od dana. – Personifikacija dousnika: noc je povoljnija od dana da cinkarosi prisluskuju tuđe razgovore; ovo je opomena da ljudi osobito nocu, kada misle da ih niko ne sluša, dobro paze šta govore,:

Noc ne spava. – Noc je simbol crnila, zla, tame i negativnog aspekta; ovo je personifikacija za dousnike koji ne spavaju nocu nego uhode svijet.

Noge mi se odsjekle. – Kad se neko prepadne to se može između ostaloga manifestirati i klecanjem koljena, osjećajem slabosti u nogama.

Noge sve tanje – bulja sve dulja. – Saljiva rimovana P koja se odnosi na ljude koji stare; noge im mrsaju, a i zadnjica im se opusta, tur. bulyal – prljavi donji ves, gace, pa od toga dolazi: str. bulja – straznjica.

Novac se ne brani dva puta brojati. – Princip upućuje da novac katkada treba i dva puta brojati.

Novi dan – nova nafaka. – Optimistican stav koji kaže da čovjek svaki dan ima nešto za sebe, da mu je tako sudjeno, *Niko ti...* i *Od nafake...*

Nudjen k(a)o i cascen. – Pravilo kaže da ako neko neće da primi ono što mu je ponudjeno, smatra se da je i pocascen, odgovara lat. Quasi re bene gesta, *Poljubi i ostavi.*

Nuzda zakon mijenja. – Kad se čovjek nađe u teskoj situaciji on će možda učiniti i ono što je mimo zakona, može se odnositi i na ljude koji su prinudjeni da postupaju mimo običaja i zakonskih normi, odgovara lat. Necessitas non habet legem. *Muka čovjeka...*

NJ

Njemu je samo bilo tesko da se rodi. – Komentar se kaže za osobu kojoj zahvaljujući sretnim okolnostima sve jednostavno ide u životu, pa proizilazi da joj je najteža situacija u životu bio sopstveni porodaj, *Rodi me majko...*

Njemu (je) sve ravno do mora. – Odnosi se na bezbrižne karaktere koji u životu ne vide prepreke i ponasaju se kao da je njihov životni put ravna staza na kojoj nema prepreka, *Budali more...*

Njemu svaki dan praznik. – Misli se na ko je bezbrižanu osobu, *Budali svaki dan...*

Njezan k(a)o opanak (djon). – Obično se kaže za pripadnika *Papanske raje*, misli se na nedostatak takta i suptilnosti koji je očit kod njih. Ironičan stav iskazan je "njeznoscu" seoskog opanka, ili djona, tur. djon – potpalta cipele.

O

Obecanje – ludom radovanje. – Sugestija da ne treba od nekih ljudi očekivati da ostvare svoja obećanja, jer takvim ljudima samo "lud" čovjek može da se raduje.

Obecava brda i doline. – P ima slično značenje kao i naredna, :

Obecava kule i gradove. – P se odnosi za nekog koji pretjerano obecava, a zapravo laže jer nije u stanju da sagradi ni kucu, a kamo li kule.

Obecava mu mazno na prazno. – Komentar je upozorenje da ne treba svakome vjerovati.

Objesi ti to macku o rep. – Ako se nešto zakaci ili objesi macku o rep, macak će to nastojati svim silama skinuti, odnosno to će se izgubiti, znači na tu stvar ne treba računati, *Halali ti to!*

Obleće k(a)o macak oko vruće kase. – Kada neko često prilazi i gleda nešto što želi da ima, a ne može to dobiti, ili ako se neko zaljubi u nekog, a nije u mogućnosti da ostvari svoje planove, tada izgleda slično macku koji hoda oko vrlo hrane i čeka da se jelo ohladi kako bi ga mogao jesti.

Obraz – djon. – Odnosi se na onog ko sve kaže, ali i da istrpi tuđe vrijeđanje, kome je obraz "debeo" i "grub" poput djona cipela.

Obraza nema – gužici se ne boji. – Nemoralne osobe ne stide se svojih postupaka i ne računaju da bi mogle biti kažnjene zbog svojih postupaka.

Obrijao ga bez britve. – Komentar kad neko nekoga prevari, kad mu učini nešto onako kako to treba učiniti. Brada je stari simbol ugleda, a kada se brada mora obrijati to znači gubitak ugleda i časti.

Očekivanje radosti također je radost. – Savjet da treba znati uživati i u isčekivanju sreće.

O čemu pijan govori o tome trijezan misli. – Komentar da čovjek u pijanstvu kaže i ono o čemu inače šuti, što krije kao tajnu kad je trijezan; ujedno i opomena da se pazi šta se govori u društvu u kojem se pije, *Sto*

triježan misli...

Oci gospodareve konja goje. – Arh. P koja naglasava da od gospodara zavisi kakav ce biti konj, ali moze biti i aluzija na vladara i njegov narod.

Oci k(a)o na ulju. – Kaze se za osobu koja sve uocava, jer brzo mice ocima koje joj lete sa jedne na drugu stranu kao jaje u tavi na ulju.

Ocima prosi, a ustima ne pita. – Komentar za onoga ko otvoreno ne trazi, ali ocekuje da mu se udijeli milostinja.

Oci na vrh glave. – Kaze se za dijete ako je nemirno, a za odraslu osobu koja je saljivdjija, jer oboje mogu ciniti svasta, pa i oci "dici" na vrh glave.

Ocima radost – guzici zalost. – Komentar za ono sto je primamljivo i lijep na prvi pogled, kao nedovoljno hrane da utoli glad onih koji ce je jesti.

Oci su prozor srca. – P naglasava da se kroz pogled moze procitati necije dusevno stanje.

Oci su svjedok, a ne usi. – Pravilo istice da je vaznije ono sto se vidi sopstvenim ocima nego ono sto se samo cuje od nekoga.

Ocit(a)o mu bukvicu. – Kad neko nekoga kritikuje, a to lici kao da mu prica osnovne stvari o zivotu, kakve stoje u bukvicu, tj. bukvaru, pocetnici.

Odande je odakle mu je zena. – Kaze se za covjeka koji je otisao da zivi u zenin zavicaaj, koji se srodio sa tazbinom, ova saljiva P hoce da iskaze da je covjek izgubio vezu sa svojim krajem i da se adaptirao u novom domu.

Odbacen k(a)o trin(a)esto prase. – P se odnosi na nekoga ko nije ocekivan ni dobrodosao, kao ni trinaesto prase koje ne moze da doji posto krmaca ima dvanaest sisa.

Od besike do motike. – Komentar za sav zivot, po rođenju dijete doceka besika da legne u nju, a kada umre motika iskopa jamu u koju ce on umrlag poloziti.

Odbio se od svoga stada. – Odnosi na onoga koji je prekinuo sve veze sa svojom obitelji.

Od drveca ne vidi sumu. – Kada se neko u poslu vise bavi detaljima (drvece) nego cjelinom (suma) svog rada, izgleda kao onaj koji gledajuci drvece ne uocava cijelu sumu.

Od dva govnetra biraj ono koje manje smrdi. – Duhovita varijatna *Izmedju dva zla...*

Ode Mara preko okeana... – U vicu je Mara bila prostitutka kojoj se ukazala sansa da ode u Ameriku i da se tamo uda kao uzorna zena, ovo je komentar na zene koje su poslije nemoralnog zivota uspjele da se udaju u drugome gradu gdje niko ne zna njihov raniji zivot, pri odlasku je rekla *Cao seljacine...*

Ode mast u propast. – Kaze se kada se vec dovršen posao upropasti, kao ovdje, jer se vec pripravljena masnoca prosula.

Ode mu glava na panj. – U srednjem vijeku pogubljenja plemica vrsena su odsijecanjem glave na panju, P je prijatna nekome da bi mogao izgubiti ugled ili cak i zivot.

Oder(a)o ga k(a)o Musa jarca. – P se koristi u situaciji kada neko nekoga istuce, ili ako mu odnese mnogo novca prilikom kockanja.

Od gotovine (pazara) pravi veresiju. – Ako los trgovac ili covjek bez smisla za trgovinu od vec skoro zaradjenog pazara zbog svoje nespretnosti izgubi mogucnost zarade, onda je to isto kao da je nesto dao na veresiju, tj. mora da ceka na placanje onoga sto je vec prodao.

Od hodza i popova nema vecih lopova. – Seoska P koja vidi vjerske sluzbenike kao podmitljive birokrate i trgovce.

Odišlo i osmijeh pokazuju covjeka. – P istice da ukus i mimika otkrivaju covjekov karakter.

Odišlo ne cini covjeka. –Komentar da odišlo nije mjerilo necijeg drustvenog ugleda, odgovara lat. Vestis non facit virum.

Od inata nema goreg zanata. – P naglasava da je inat veoma losa osobina. Tur. inad – prkos, kapric.

Od jalove krave mlijeka trazi. – P je opomena da ne treba od nekih ljudi ocekovati pomoc jer su oni nesposobni da ju pruže.

Odjebi od mene! – F je upucena onome koga neko tjera: "Idi od mene, sta ces mi ti?!"

Od jedne koze dva mijeha ne mogu biti. – P istice da se ne moze malim mogucnostima postici veci cilj.

Od jedne pare pravi dvije. – Kaze se za nekoga ko zna zaraditi pare, pa proizilazi kao da on "pravi" pare.

Od koga je – dobro je, za koga je jos bolje je. – Kada neko nekome nesto pokloni, a poklon nije dovoljno dobar, a uz to se zeli iskazati da ni onaj koji poklanja, ni onaj koji prima poklon nisu neki ljudi.

Od koljevke pa do groba najljepse je djacko doba. – P istice da je doba mladosti najbolje u zivotu covjeka.

Od komarca magarca. – P; ako neko pretjeruje u znacanju necega sto je nebitno poredi se hiperbolom, *Od muhe...*

Od Kulina bana do danasnjih dana. – P; ako neko prica preopsirno; odgovara lat. Ab ovo.

Od Kulina bana i sretnih dana. – Prastara bos. P; u narodu se smatra da je doba Kulina bana bilo sretno za Bosnu, kada se kaze ova P misli se na nesto sto je tako staro da potice iz toga vremena.

Odlaganje je opasnost. – P istice da ne treba odlagati, odugovlaciti sa poslom koji ne trpi odgadjanje; odgovara lat. *Periculum in mora*.

Od lazi nema gore bolesti. – P koja zigose laz kao veoma losu pojavu medju ljudima.

Od losa (zla) oca i (jos) gore matere. – P; kaze se za onog koji je vrlo zao, a tu zlocu je naslijedio od svojih roditelja.

Od ljubavi se ne zivi. – P; ako mlada osoba zeli da se vjenca, a jos nije sebi osigurala zivot jer nije zavrсила skolovanje niti ima ikakav posao, pa kad to saopsti roditelju ovaj ju moze pitati od cega ce njih dvoje zivjeti – i ako zaljubljena osoba nema adekvatan odgovor, tada joj roditelj najcesce moze ovako odgovoriti.

Od mnogih malo, jednom mnogo. – P sugerira da se ne treba nikome pretjerano pomagati.

Od muhe pravi medj(dvj)eda. – P kaze: ako neko pretjeruje, prikazujući nešto mnogo vecim nego sto jeste, npr. neku nesrecu, *Bura u casi vode*. i *Od komarca...*

Od nafake ne mozes uteci. – Covjeku je predodredjeno da ga zapadne onaj njegov dio koji mu donosi sudbina, pogotovo ako covjek cini dobra djela; arh. uteci – pobjeci, *Novi dan...* i *Baci dobro...*

Od navike nema vece muke. – P naglasava snagu navike, pogotova ako je u pitanju negativna navika kao sto je pusenje, ili ono sto je moralno neprihvatljivo.

Od opanka do cipela trebaju tri generacije. – P istice sazrijevanje seljaka pridoslice, preko malogradjanina do gradjanina, dok ne postane *Gradska raja*, treba da prodju najmanje tri, a nekada i vise generacija, ovo je ilustracija lat. *Homo novus*.

Od raja do pakla je korak. – P naglasava da ljudska djela koja se cine iz dobre namjere mogu nesretnim sticajem okolnosti za neku osobu imati negativne posljedice, npr. ako nekome ucini dobro djelo, to dobro djelo moze biti i uzrokom i posljedicom da neko treci zbog toga strada, *Put do pakla...*

Od rakije nema bolje zene – po tri dana ona ljulja mene. – Duhovita P u kojoj se zena poredi sa rakijom.

Od raspopa gora je samo raspustenica. – P kaze: raspop je covjek koji je izgubio svaku vjeru u svoj posao i u Boga, koji se odrekao vjere, a slican njemu je i karakter zene koju je muz otpustio.

Od sira guzica svira. – Saljivo tumacenje onih koji ne vole da meze sir, a nastala je zbog toga sto je poznato je da od nekih sireva nastaju vjetrovi.

Od sjemena se zetva zacinja. – P kaze da ako covjek od pocetka, od same zamisli nekog posla pocne ispravno raditi, tada ce mu i uspjeh posla biti zagaranovan.

Od svake ptice pero ima. – Komentar za osobu koja je umjesna u mnogim oblastima, a njena snalazljivost, katada i prepredenost poredi se sa nekom pticom – hibridom koja je od svake ptice uzela po jedno pero i lici na sve ptice istovremeno.

Od svih riba (ja) najvise volim meso. – P gurmana koji u ribama ne vide meso, *Ne jedem nista...*

Od svih salata najbolje je meso. – Saljiva P kojom neki gurmani isticu zadovoljstvo u jedenju mesa.

Od te dobrote (ljepote) i konji crkavaju. – Ironicna P koja je primjedba onom koji hvali neciju dobrotu, a taj ne misli ni na svoje konje koji po njemu skapavaju od gladi.

Od te kajde nema fajde. – P je zakljucak da od nekog plana, govora ili posla nema nista; tur. kajda – pjesma, a fajda – korist, *Od tog zita nema brasna*.

Od te rakije boli glava cijeli komsiluk. – P oznacava veoma losu rakiju (brlju) od cijeg pijanstva covjek svojim ponasanjem maltretira cijeli komsiluk.

Od tikvopite se ne tone. – Saljiva P koja istice losu hranjiosť pite od tikve, sto ce reci da onaj ko bio otisao da se kupa posto bi pojeo tu pitu i ako bi se cak i poceo gusiti u vodi, ne bi potonuo.

Od toga trnu zubi. – P se odnosi na skupo zadovoljstvo koje se poredi sa dozivljajem fizickoga osjecanja utrnuca zuba; npr. ako neko u restoranu naruci nešto ne znajući koliko je to skupo.

Od toga zita nema brasna. – P upucuje na to da se od necega ne moze dobiti ono sto se zeli, *Od te kajde nema fajde*.

Od viska glava ne boli. – P kaze majstor segrtu, ili roditelj djetetu, misleci pri tom da nece biti zgoreg ako se uradi ili nauci vise od planiranog, odgovara lat. *Superflua non nocent*.

Od volje ti: k(a) sokcu post, a raci molitva. – P daje mogucnost izbora, jer katolicki post nije tezak, a pravoslavci nisu istrajni u molitvama, dakle bilo sta da se izabere nije tesko ostvariti.

Od zeta gola steta. – P se veoma negativno izrazava prema zetu, a u podtekstu i prema njegovoj obitelji i izdize se znacaj sopstvene obitelji.

Od zla kota mnogo nakota. – P naglasava da zli ljudi mogu da imaju mnogo svojih istomisljenika koji ih podrzavaju.

Od zla roda nek(a) nije poroda. – P je maksima da oni koji su zli ne bi trebalo da imaju potomke.

Od zla uvijek ima i gore. – P je pesimistican stav onog kojem se desavaju nesrece. Svijest takvoga covjeka uvijek je spremna na to da bi moglo biti i gore nego sto je u datom momentu.

Od znana zelja zaboli glava, a od neznana i srce i glava. – P je opomena da se covjek treba cuvati i bliznjih koji mu mogu nanijeti zlo, a jos vise nepoznatih ljudi.

Ograjisao je. – F; "Nastradao je.", tur. ogramak – naici na zlo.

Oj rakijo rako, ja te volim jako, a ti mene rako u jarak polako. – Arh. P u duhu crnog humora istice odnos pijanca i pica; on voli rakiju, a rakija njega ubija.

Okicen sljivovom granom. – P je saljiv komentar za onog ko je pio sljivovicu.

Oko je prvi poklisar u ljubavi. – P naglasava vaznost ociju u ljubavi. Grc.: apokrisiarios – poslanik.

Okolo gladac, a unutra jadac. – Ilustracija laznog sjaja, Potemkinovih sela. *Kuca mu od kamena...*

Oko(lo) kere pa na mala vrata. – P se koristi kada neko izokola nesto objasnjava i trazi. P kaze da onaj koji ne smije da direktno saopsti nesto, da trazi od nekoga neku uslugu ili pomoc – tada se ustrucava, jer se boji odgovora, u P je *ker* – ker, pas, a covjek ne smije da udje na kapiju u dvoriste, zbog psa cuvarkuce.

Okolo zelen – iznutra crven. – Komentar za nevjernike, *K(a)o lubenica je.*

Okrece (prevrce) se u grobu. – P se odnosi na pokojnika ciji potomak radi u suprotnosti sa njegovim principima, npr. ako se rasipnicki i neodgovorno ponasa sin oca koji je bio stedljiv i marlji

Okrenula mu se sufara. – P se kaze kada se nekome sve pobrka u glavi. Tur. sufara – pocetnica, bukvar.

Okren(u)o (je) curak. – P se koristi kada neko promijeni svoje ponasanje, najcesce u negativnom smislu. Tur. curak – kozuh opsiven krznom.

Okren(u)o se za sto osamdeset stepeni. – Ako se neko promijeni i postane sasvim drugaciji nego sto je bio.

Okruglo, pa na cose. – F oznacava sve sto je nejasno, sto je: "Ni ovako, ni onako."

Oles ajnc, kao Svabo tralala. – P je komentar na ignoriranje. U narodnoj prici djavo je nagovorio Svabu da jedan drugog nose na ledjima dok ovaj ne otpjeva pjesmu. Prvo je zajahao djavo Svabu i izmisljao je neku pjesmu da ju sto dulje pjeva. Kada je zavrrio, popeo se njemu Svabo na ramena i poceo pjevati samo besmislene rijeci – tralala i tako cijeli dan. Njem: alles eins – svjedno, bas me briga.

O mrtvima sve najbolje. – P je princip da se o umrlim osobama, osim ako nisu bili veoma zli, ne treba ruzno pricati, to je izraz zelje da pokojnik ostane sto dulje u lijepoj uspomeni, odgovara lat. De mortuis nihil nisi bene.

O mrtvom ocu i potrosenom novcu ne vrijedi raspravljati. – P je komentar na situaciju o kojoj je bezvrijedno raspravljati jer se steta ne moze nadoknaditi.

On je na have. – P znaci da je neko isto sto i zrak, u njemu nista nema; tur. hava – zrak.

Onoliko znamo koliko pameti imamo. – P je konstatacija da se katkad covjek treba pomiriti sa svojim (ne)znanjem.

Onome koji ide put mu se skracuje. – P naglasava da je bitno pristupiti obavljanju posla i sve ce biti uskoro zavrsono.

Onome ko zna cekati vrijeme otvara vrata. – P sugerira da covjek u cekanju treba znati iskoristiti povoljan trenutak.

On se samo jednom napio (sve ostalo vrijeme samo se popravlja). – F je komentar na zivot nekoga pijanca. *Popravljanje* je sinonim za jutarnje pijenje kako bi se "razbio" mamurluk, ali poslije tog pijenja covjek se vrlo brzo opet napije.

Opasala se jezikom k(a)o kuja repom. – P je komentar za zenu koja ogovara.

Opalio zornjak. – Narod pod pojmom *zornjak* misli na seksualni odnos u zoru, tj. ujutro, ovako se kaze kada je neko vodio ljubav u rano jutro.

Operacija uspjela – pacijent mrta – P oznacava stanje koje je dovedeno do kraja sa nepovoljnim ishodom, a poredi se sa operacijom koja je uspjesno okoncana ali je bolesnik umro u toku nje, npr. iskrvavio je ili se nije probudio iz narkoze.

Opicio se. – Str. F; koristi se kao zakljucak kada se neko napije ili drogira, a neki koriste ovu F kada se neko najede od tal. specijaliteta - pice.

Opr(a)o ruke od svega. – P se kaze kada se neko izvukao iz nekog posla koji nije bio bas posten, aludira se na rijeci Poncija Pilata, kada je Jevrejima predao Isusa Krista da mu sude.

O prohinoj zetvi. – P se kaze za ono sto se nikad nece dogoditi, jer proha se ne zenje, nego kosi, *Kad na vrbi...*

Optimista je lose infromisani pesimista. – P istice da je optimizam nedostatak prave spoznaje, *Pesimista je dobro informisani optimista.*

Osta bula pod pecom i kolaci pod pekom. – P govori o situaciji kada se neko stanje ne mijenja, mada su se izmjenile mnoge okolnosti u odnosu na ranije vrijeme, tur. peca – samija kojom se pokriva lice, a arh. peka je poklopac, *Sjah(a)o Kurta da uzjase Murta.*

Osta kao cuprija na Visegradu. – P je komentar na nesto sto je teskim naporom postignuto. Po narodnoj prici visegradsku cupriju neimari su gradili, ali su rijecni demoni svaku noc razgradjivali. Tad se dosjeti jedan neimar pa sjekirom nocu sidje pod direke uz vodu, i kad naidje demon njega neimar sasjece, te otada uspjesno izgradise cupriju.

Ost(a)o k(a)o popisan. – P je komentar na necije psihicko stanje koje je uzrokovano nepredvidivim razvojem situacije, najcesce je u pitanju prevara od bliske osobe, npr. "Kada sam shvatio da me brat iznevjerio, ostao sam kao popisan."

Ost(a)o kratkih rukava. – F se koristi kada nekoga ne zapadne nista od onoga sto je zaslužio, u svijesti naroda se to poredi sa situacijom u kojoj je neko dijelio kosulje, a njega kao da nije zapalo da ima kosulju sa normalnim, dugackim rukavima kao i svi, nego sa kracim rukavima.

Ost(a)o mufliz (mufljuz). – P se odnosi na onoga koji zbog bilo kojeg uzroka vise nema ni dinara, tur. mufliz – bankrot.

Osusio sa k(a)o ciganski svetac (u odzaku) – P se odnosi na covjeka koji je smrsao poput ciganskog ceribase (kralja) kojeg su pro prici Cigani susili u u odzaku u zelji da i oni imaju svoga sveca.

Oteglo se k(a)o gladna godina. – P; nerodna godina je duga jer u njoj nema dovoljno hrane i zeljno se cekava nova, rodniya zetva i berba; kaze se za nesto sto se veoma oduzilo, *Place k(a)o gladna...*

Oti(ci) ce mu jaja na pazar. – P je pretpostavka da ce neko stradati, da vise nece biti isti kao prije.

O(ti)s(a)o pod led. – Odnosi na onoga ko je smrtno stradao, *Nagazio na tanak...*

Otis(a)o trbuhom za kruhom. – Kada neko ode u drugi grad, drzavu ili kontinent da tamo nadje posao i da tamo zivi.

Otkad je gavran crn (prasetu uvrnut rep). – P se koristi da se iskaze nesto sto je oduvijek isto, npr. "Otkako je gavran crn, on se ponasa uvijek isto."

Otkad se to zove kafa? – P je saljiv komentar na izjavu zenske osobe da je bila na kafi u stanu kod svog momka, jer je ocito da su se oni nasli zato da vode ljubav, a tada se ne moze reci da su samo pili kafu.

Otkrio karte. – P; kada neko u razgovoru poslije opreznog govora odluci da ipak kaze sve svoje ranije skrivene namjere, izgleda kao igrac koji pokaze svoje karte da bi svi vidjeli cime on raspolaze.

Otkrio si toplu vodu. – P je komentar na neciju naivnost. Posto je topla voda normalna pojava cak i u prirodi, ova sala se kaze nekom ko prica o necemu kao da samo on zna za to, *Dobro jutro Kolumbo!*

O Trebinje, Trebinje, kad me vidis jebi me! – P je kletva iz doba Kraljevine Jugoslavije kada je u Trebinju bila kaznionica; govorili su robijasi kada su izlazili iz zatvora, a govori se uopcenom kada neko zeli da iskaze svoju tesku situaciju ilustrirajuci time svoj položaj kao da se nalazi na robiji.

Otvoren ti (je) ducan (radnja). – Saljiva P koja se koristi kada neko uoci da je drugom otkopcan slic na hlacama i pri tome njegov otvor na hlacama poistovjecen sa radnjom, jer u njoj je "majstor" (spolni organ).

Otvori cetvore oci. – P je hiperbola; savjet nekome da bude vrlo oprezan da pazi.

Otvori oci da ti ih ne otvore. – P istice da covjek treba biti realan kako ga drugi ne bi morali suocavati sa stvarnoscu.

Otvori prozor (vrata) da izadje ova glupost. – P se koristi kada neko izgovori neku glupost, a upucena je onome ko je nastupio glupo, ili onome ko je takodjer svjedok te gluposti.

O ukusima ne treba (vrijedi) raspravljati. – P je komentar da je katkada besmisleno raspravljati o ukusu. Medjutim o ukusima i treba i vrijedi raspravljati, posto nisu isti ukus produhovljene osobe i primitivca, jedan ima ukusa, a drugi ga (u vecini slucajeva) nema. P je prevod lat. *De gustibus non est disputandum.*

Ovaj je kiska glista, kakav je onaj uda – P je saljiva: kada neko "davi" svojom pricom, ali ipak nije toliko naporan kao neki drugi koji je veci "davitelj", onda se njihove mane porede, gradiraju od kiske gliste do udava.

Ovaris(a)o je. – P znaci – "Shvatio je."; tur. varis – brzo shvatiti, pa se zna pitati: "Varis li ti to?"

Ozeni mladu – prije ces ostariti. – P je opomena muskarcima koji su u godinama. Ako ozeni djevojku koja je u punoj snazi ona ce ga "iscijediti" svojim tjelesnim i duhovnim zahtjevima te ce mu to istrositi organizam, sto ne mora biti pravilo.

Ozeno se pod vrbom. – P; narod ne drzi do kvaliteta vrbinog drveta, a sama P znaci da dvoje nevjencano zive.

P

Padali su fratri. – P se odnosi na veliko nevrijeme i odgovara engleskoj: Padale su macke. U srednjem vijeku su prigradske ulice bile veoma uske i prljave, pa poslije velike oluje mogle su se sresti udavljene macke. A u bos. verziji su se gusili fratri koji nisu znali da plivaju u bujicama koje bi nastale usljed velikog nevremena.

Pade Bosna k(a)o zrela jabuka u sultanovo krilo. – Stara P iz XV stoljeca koja ilustrira neminovnost bosanske sudbine i povijesti. Politicka situacija u Bosni u svemu je isla na ruke Turcima: nedostatak kraljevog autoriteta, svadje visokoga plemstva, vjerska neistrajnost bogumila, nezainteresovanost krcanske Evrope za Bosnu – ucinili su zrele preduslove da Bosna 1463. godine dodje pod tursku vlast. Kao dozrela jabuka koja cekava da je neko ubere tako je i Bosna "spremno" docekala da kao kakav dar padne u krilo sultanu Mehmedu II Fatihu. *Bosna saptom pade.*

Pade Pliva u Vrbas i izgubi svoj glas. – P se govori o udruzivanju vecih sa manjima, a tada se ne cuje glas manjih.

Pala muha na medvj(dj)eda. – P je komentar na neciji neuspjoh pokusaj, jer ni muha medvjedu ne moze

nista uciniti.

Pala mu kasika u med. – P se odnosi na onog kome se ukazala povoljna okolnost da rjesi nepovoljnu situaciju.

Pali svijecu i Bogu i vragu. – P se odnosi na onog koji ne zna kome prije da udovolji, da se dodvori.

Pametan k(a)o brezova metla. – P; metla od breze je dostojna cistaca ulice koji nije bio pametan da se skoluje za neki bolji posao, dakle odnosi se na nekoga ko nije pametan.

Pamet k(a)o u svrake. – P; smatra se da je svraka glupa ptica, misli se na zenu koja samo prica i kojoj je *Jezik brzi od pameti.*

Pamet (niposto) nije skupa. – P naglasava vaznost ucenja, a komentar je za glupe postupke. Potrebno je uciti; cak i platiti ucenje novcem i vremenom, kako bi se moglo pametno postupati u zivotu.

Pametan nije na vlasti. – P istice da onaj ko je dovoljno mudar neće se aktivno baviti politikom, tj. ucestvovati u vlasti.

Pametniji ne popusta. – P koja istice da pametan ne treba popustiti budali, P:

Pametniji popusta. – P tvrdi da pametan treba prkinuti razgovor sa glupljim od sebe i da ne treba da se upusta u raspravljenje sa budalom, *Ne moze pametniji popustiti...*

Pametniji si kad sutis. – Ironicna primjedba upucena onom koji je sutio u drustvu, ali kad je progovorio i izrekao neku glupost ispostavilo se da je bio pametniji dok je sutio, odgovara lat. Si tacuisses, philosophus mansisses.

Pametnoga neće dva puta iz iste rupe ugristi zmija. – P je parafrazirani hadis koji je usao u stalnu upotrebu: covjek ne smije dozvoliti da strada dva puta na isti nacin, od istoga zla, jer ako mu se to desi znaci da ne uci na svojim greskama i da je naivan.

Pametnom je i jednom dovoljno. – P naglasava da osobi koja je pametna, dovoljno je jednom nesto reci da shvati, ili; ako pogrijesi jednom pa mu se skrene paznja, drugi put neće pogrijesiti, odgovara lat. Qui potest capere, capiat.

Pamet u glavu, guzicu uza zid. – P je saljiva, ali korisna uputa mladima da paze sta rade, dakle da razmisljaju o svome poloazju i da cuvaju svoje tijelo.

Pao mu kamen sa srca. – P; kada se neko rjesi neke velike brige ima osjecaj kao da je kamen koji mu je pritiskao srce pao i oslobodio srce da moze normalno kucati.

Pao u sevdah k(a)o zec u djetelinu. – Saljiva P; ako se neko zaljubi i ako se raznjezi i cesto prica o voljenoj osobi, tada okolina ovako kaze, jer ih podsjeća kao na zeca koji je presretan kada se nadje u djetelini koju moze da pase.

Papanska raja. – *Carsijska raja, Gradska raja;* to je ona raja, onaj sloj ljudi koji je dosao sa sela, ili su malogradjani koje gradska raja ne prihvata u svoje drustvo zbog primitivnog ponasanja, jer oni ne znaju kodekse grada, jer ih podsjećaju na papke, a papci su rozne tvorevine kod papkara, oni su nosioci *Seljacke politike.* i *Bijelih carapa.*

Papanska satrologija. – F oznacava *Seljacku politiku,* kada neko namjerno hinjski postupa prema drugima. *Satrologija* oznacava principe i stil ponasanja *Papanske raje,* tur. satrondza – sahovska tabla koja je u tur. jeziku sinonim za resetke u zatvoru, a satrovac je lopov, pokvarenjak, fukara; satro + logos (gr. nauka) – pokvarenjacka praksa.

Para (je Mara, a Mara) je kurva. – P ima slicno znacenje kao i *Lova je Marta...*

Para na paru ide. – P; onaj koji zna da stedi, taj će imati još više, ili ako se vjenčaju dvoje iz imucnih porodica,:

Para na paru, a fukara na fukaru. – P; prethodnu P, govori o tome da se bogati sa bogatima druze, a sirotinja sa sirotinjom. Ovdje je zbog rime izvršena zamjerna pojmova; tacnije bi bilo da stoji kokuz tur. sirotinja, a ne fukara, tur. pokvarenjak.

Para oci nema. – P je savjet i upucuje da je personificirani novac "slijep", odnosno da mu je svejedno kod koga je, jer ljudi cesto cine neke postupke koji su nedopusteni da bi se domogli para i pri tom su slijepi za moralne principe.

Para vrti gdje burgija neće. – P ukazuje na veliku moc novca, odnosno podmicivanje nekoga ko je uticajan. Tur. burgija – busilica – pravi rupu, otvor da nesto moze proci; ovdje novac pravi prostor za neciji ulaz ili prolazak.

Pare kvare ljude. – P starih ljudi da novac kvari covjeka, pogotovo ako novca ima u vecim kolicinama,:

Pare ne kvare ljude, nego budale. – P; mladje generacije su korigovale P svojih oceva, jer novac ne moze pokvariti ljude cvrstoga karaktera, nego samo budale; onaj ko je blesav sa parama će biti još blesaviji i pokvareniji.

Pare su zato da se broje. – P; ako neko ne vjeruje nekome u sumu para koju je dobio, on će uz ovu P izbrojati novac pred njim, a P se moze reci i nekome ko je prevaren za kusur u trgovini ili kafani.

Para su zato da se trose. – P se kaze skrtici ili onom ko se dvoumi da li nesto kupi ili plati.

Parica, mocna carica. – P istice da je novac jedan od najmocnijih vladara.

Parola je – snadji se. – P je odgovor na pitanje kako je nekome uspjelo u necemu sto je relativno tesko postici, ili naci. Na to mu upitani ovako odgovori, time isticuci svoju snalazljivost i domisljatost.

Pas i macka zajedno spavaju. – P se kaze kada je toliko velika zima da se cak i poslovnici neprijatelji kao pas i macka zblize.

Pasja vrucina. – Prastara P koja se odnosi na julske vrucine koje su u prosjeku najvece, P potice iz staroga Egipta jer su jos Egipcani otkrili da se u julu najbolje vidi Sirijus koji su oni zvali *pasjom zvijezdom* jer je ona najsjajnija zvijezda u sazvizjezdju Psa.

Pati se k(a)o djavo u plitkoj vodi. – P se kaze kada neko tesko zivi. Doticna osoba se poredi sa djavolom zbog svojih negativnih osobina, a zato sto se djavo nasao u vodi koja je po krscanskoj mitologiji cist element, a to mu smeta.

Pazi komsiju bolje (vise) nego brata. – P je princip dobrosusjedsckoga zivota gdje se komsija izjednacava sa rođenim bratom.

Pcela sa cvijeta pije med, a pauk jed. – Komentar za razlicite karaktere i poglede na svijet, svako od zivota uzima ono sto mu je svojstvenije. Arh. jed – gorcina, otrov, *Ne gledaj sta radi muha...*

Pe(j)gamber od covjeka. – P; ako je neki covjek tako uzorit u ponasanju ljudi znaju pretjerati u prikazivanju njegovog karaktera, jer je nedostojno ljude porediti sa Bozijim poslanicima.

Pesimista je dobro informisani optimista. – P isticice da je pesimista onaj koji poznaje pravo stanje stvari, za razliku od optimiste, *Optimista je lose...*

Petak, dan za metak. – Saljiva P koja naglasava da se poslije radne sedmice covjek na pocetku vikenda treba da opusti i da se "ispuca", tj. da se isprazni i na seksualnom polju.

Pet do dvana(e)st. – P se kaze za neku situaciju koja vise ne trpi odlaganje, dakle posao mora posto–poto da se obavi najhitnije, hitnije je *Minut do dvan(a)est*.

Peti tocak na kolima. – P islustrira nesto nepotrebno, bas poput petog tocka na zapreznim kolima.

Pet prsta na jednoj ruci, pa nisu jednaki. – P isticice nejednakost u necemu ili izmedju ljudi, kao sto ni pet prsta jedne ruke nisu jednaki.

Picka je organ, a pizda je karakter(na) (osobina). – P je dio sale na racun trece osobe. Ako neko nekoga nazove pojmom zenskoga spolnoga organa, drugi da bi se jos vise zezao na racun treceg kaze P i time ga okarakterise kao *Pizda od covjeka* i *Pizda u dusi*.

Picka mu dosla glave. – P; kada neko strada zbog zenske osobe, ako ostavi porodicu, procerda sve da bi joj udovoljio, tada okolina ovako prokomentira, pri tome se ta fatalna zena naziva samo zenskim spolnim organom.

Picka ti se ogadila! – P je kletva upucena ili onom ko je veliki kurvar, ili uopce osobi za osvetu da vise ne pozeli uzivati sa zenama.

Pickin dim. – Misli se ne nekoga ili na nesto sto je nepostojece, sto je nezatno, kaze se kada se hoce nekoga obezvrijediti.

Pice je cvice, al(i) da nije ma(h)murluka. – P prvo tvrdi da je pice lijepo kao cvijece, a onda se dodaje da je mamurluk taj koji upropastava to cvijece, tj. zadovoljstvo.

P(i)jana glava ne nosi bajraka. – P isticice da onaj koji je pijan nije u stanju da obavlja neki ozbiljan i castan posao, kao npr. da bude; tur. bajraktar – nosac zastave.

Pisaj, manje ces plakati. – P; kada je neko dijete pretjerano emotivno, ako place bez velikoga uzroka ili razloga onda mu se ovako kaze, *Placi, manje ces pisati*.

Pisa uz vjetar. – P je komentar za onog koji cinii nesto nelogicno i radi protiv sebe, *I pisanje...*

Pita(t) ce te starost gdje ti je bila mladost. – P je upozorenje djeci da pametno planiraju svoj zivot od mladosti, jer od nje zavisi buducnost i starost, odgovara izreci tal. pjesnika F. Petrarce: *Non frucifacat automno aror, quae ver non floruit*.

Pitaj svoga brata lazova. – P; ako neko laze i pri tome poziva za svjedoka sebi slicnog lazova, tada mu onaj koji to slusa kaze ovo, *Jedan sarov, drugi garo*

Pitajuci i u Carigrad mozes stici. – P isticice potrebu cestog propitivanja jer ono pomaze uvijek i u svemu, *Ko pita.ne skita...*

Pitali kadiju: bojis li se zene? Ko se zla ne boji. – Arh. P koja negativno karakterise zensku nara

Piti kaf(hv)u bez cigare je k(a)o jebat(i) bez kurca. – Saljiva P koja naglasava da je za potpuni uzitak u ispijanju kafe potrebna i cigareta.

Pivo i punica su najbolji kada su hladni. – Poslovicna je netrpeljivost punica prema zetovima, a i obratno; pivo se pije hladno, a punica ako je hladna tada je mrtva, *U punicu i Sunce...*

Pizda od covjeka. – Kaze se za onog ko veoma nekarakteran (ne mora biti zensko) neko ko se ponasa kao *Kurva u dusi*.

Pjevajte djeco...! – F je uobicajena pred Bajram kada se djeci dadne da tucaju i ljuste orahe za baklavu. Da djeca ne bi jela jezgru orahe onda im stariji ovo kazu, jer onaj koji je praznih usta moci da pjeva, dakle nece moci jesti orahe.

Place i kad crkne komsijska macka. – P je komentar za emotivce; staru usjedjelicu koja tesko doživljava svaciji gubitak, pa makar to bilo uginuce i komsijske macke.

Place k(a)o gladna godina. – P; nerodna godina je teska i nesretna, a ta je godina "gladna" jer su u njoj mnogi gladni. F se kaze kada neko place nazaustavljivo, npr. kao malo dijete kada je gladno *Oteglo se k(a)o gladna...*

Placi, manje ces pisati. – P; kaze se nekome u sali ko bez osobitog razloga place, *Pisaj, manje ces plakati.*

Plati pa klati. – P naglasava vaznost placanja bilo kakve usluge i isticice da se sve prvo treba platiti pa onda nesto dobiti, *Koli(k)o para...*

Platio usur. – P se odnosi na onog ko je morao platiti za ucinjenu uslugu, tur. osur – desetina od ukupne tezine brasna koja se daje mlinaru kao naknada za mljevenje zita.

Plesa(t) ces ti kako ja sviram! – P je prijetnja da ce onaj koji ovo kaze biti u poziciji da naredjuje onom kom je upucena i da zahtijeva od njega ono sto zeli.

Pleti kotac k(a)o i otac. – Savjet da mladji treba da se uci od starijeg. Odgovra lat. A bove majore discit arare minor.

Pliva(t) ce mu jaja (muda) u laboru. – P je duhovit komentar koji se odnosi na onog koji je se upravo vratio iz svalerisanja, a nastao je na osnovu saljive anegdote u koju neki ljudi vjeruju: muz se vratio od ljubavnice i zena ga pita gdje je bio. On joj slaze da je bio u kafani. Na to mu zena predlozi da skine gace i da cucne nad labor sa vodom. Ako mu mosnice budu potonule znaci da su pune, ako budu plivale na površini vode znaci da ih je ispraznio tj. da laze, znaci da je bio kod ljubavnice.

Pobjeg(a)o grobaru s(a) lopate. – P; kaze se ironicno za nekoga ko izgleda kao da je izbjegao sigurnu smrt, ili ko je toliko star, ali se ne da smrti.

Pocetak je pola posla. – P isticice vaznost zapocinjavanja posla, jer je iskazana odlucnost da se posao uradi.

Podaj Ciganinu torbu, a ne govori mu puta. – P je savjet: onaj ko zna posao treba mu samo dati posao, a on ga sam zna uraditi.

Po danu hasta – a nocu k(a)o lasta. – P je komentar na one osobe koje se preko dana prenemazu kada treba nesto da rade, a uvece su horni da idu u provod, cesto se odnosi na djecu.

Podijeli pa vladaj. – *Zavadi pa vladaj.*

Podijeljena radost medju prijateljima je dupla radost, a podijeljena tuga, pola tuge. – P isticice znacaj prijateljskog saosjecanja.

Pod jednim pazuhom ne mogu se dvije lubenice nositi. – P je napomena da covjek treba ciniti samo ono sto je u njegovim prirodnim mocima.

Podmaz(a)o noge (tabane) zecijom masti. – P se odnosi na onog ko je spreman za bijeg, njegov bijeg se poredi sa poslovicno brzim trcanjem zeca.

Podmece cavce pod goluba. – P; cavce je hipokoristik od cavka, P se odnosi na onog ko nesto bezvrijedno prikazuje kao vrijedno.

Pogledaj jos jednom, to niste ne kosta. – P je savjet onome ko se dvoumi da nesto kupi, time ce uociti kvalitet ili manu onoga sto zeli kupiti.

Poj(e)o je govno. – P je komentar na necije nispravno, neposteno ponasanje, na gresku. Katkad P sam za sebe kaze covjek kada uvidi svoj propust.

Poj(e)o vuk magarca. – P je komentar kada se ne desi ono za sta se ocekivalo da ce promijeniti dotadasnju cijelu situaciju, a nista se ne desi.

Po jutru se dan poznaje. – P kaze: ako posao dobro krene, znaci da ce cijeli posao biti dobar i obratno, kao sto se pretpostavlja da ce dan biti lijep ako je i jutro lijepo.

Pokaz(a)o mu bosanski grb. – P podrazumijeva da je neko gestikulacijom pokazao srednji prst koji simbolizira muski spolni organ (ili *Izmjerio mu od sake do lakta*) Ova uvredljiva P na racun BiH ponizava BiH kao drzavu koja je tako beznacajna da joj je grb spolni organ.

Pokislo mu perje. – P; kada je npr. paun nesretan ne sepuri se svojim perjem, a tako je i sa onim koji se snuzdi i pokunji zbog necega, *Popismanio se.*

Poklonjenom konju se ne gleda u zube. – P je savjet: ako neko dobije nesto na poklon, neuctivo je traziti nedostatke tom poklonu. Konjima se gleda u zube da bi se pri kupovini ustanovila njegova starost i zdravlje; odgovara lat. Equi donati dentes non inspiciuntur.

Pokri(j) se dokle ti guber doseze. – P ima slicno znacenje kao i madj. guber – cebe. *Ispruzi se...*

Pokupio (sav) kajmak. – P se odnosi na onog koji je (katakada nezasluzeno) uspio u nekom poslu, ko je prisvojio sebi plodove tudjeg truda i rada, odnosno najbolji dio necega, tur. kajmak – skorup.

Pola(h)ko, ali sigurno. – Opomena da se treba stalozeno raditi, odgovara lat. Festina lente. i njem.: Langsam aber sicher.

Politika je kurva. – Stara P koja u politici vidi mogucnost prostituiranja ideja, varanja naroda.

Polup(a)o si loncice. – P je prvotno iz djecijega zargona; kada dijete nesto pogresno kaze, npr. ako ne izgovori brojalicu ili ne igra neku igru utvdjenim redosljedom; dakle taj je porazbijao "sve loncice" -

napravio je gresku dovoljno veliku da izađe iz igre, a ovdje se koristi kao saljivi komentar odraslih ako neko pogresan radi ili misli.

Poljubi i ostavi. – P; ako neko nece da prihvati ono sto mu se nudi, bilo da je to hrana ili poklon, tada mu se ovako odgovori, jer ono sto mu je ponudjeno dato je sa Bozijim blagoslovom pa treba poljubiti u znak paznje, *Bujrum Musa.. i Nudjen k(a)o...*

Pometi prvo ispred svojih vrata. – P kaze: kada neko ogovara, a i sam *Ima oraha u dzepu*, tada mu se kaze ovo i pri tom se podrazumijeva da taj prvo treba da pomete, da sredi stanje kod sebe, pa da tek onda da uredjuje tudji zivot. Odgovara lat. Ab ipso Lare incipe.

Pomoz(i) Boze neudatu, a udatu ima ko. – P je maksima da treba pomagati neudate a sirote djevojke.

Pomoz mi kada placem – pjevati mogu i sam. – P sugerise da je covjeku potrebniji neko kada je u nevolji, nego kada mu sve dobro ide.

Pomrsio (zamrsio) mu konce (racune). – P se odnosi na onoga koga je neko osujetio u izvrsenju njegovih najcesce ruznih namjera. Nekada se racunalo na rovas (rabos): za dasku su bili vezani konopci i na njima pravljene cvorovi. Svaki konopac je bio za jednu musteriju, a razliciti cvorovi su oznacavali velicinu sume koju je kupac duzan jer je robu kupio na veresiju. Ako se dakle pomrse konopci onda nastaju problemi jer trgovac ne zna koliko mu je ko duzan dok ne odmrse rabos.

Ponavljanje je majka znanja. – P je prevod lat. izreke koja istice da je ponovno citanje, ponavljanje lekcije, najbolje ucenje: Repetitio est mater studiorum.

Popi(j) malo da te ne uhv(f)ati meza. – P je ironija i kaze se onome kojim mnogo pije, a malo mezi, *Dinar rakije...*

Popismanio se. – F se kaze za onog koji je odustao od necega ili se pokajao; tur. pismanluk – odustajanje, kajanje, *Manji od...*

Popizdio je. – F se odnosi na onoga koji je postao nervozan, ko reaguje naedekvatno u datoj situaciji, a kaze se ovako zato sto se on ponasa nekorektno prema nekome.

Popusi mi. – F je uvreda kojom se sugerise uvijedjenom da ucini felatio, *Mozes mi ga...*

Popu Simi svaki dan isto. – P je igra rijeci; moze da se shvati da je svakodnevnica popa Sime monotona, a ako se kaze: "Popusi mi svaki dan isto.", onda je P uvreda koju neko ne shvati odmah, a ostali se smiju na racun onog kome je upucena.

Popusio je. – F je komentar na necije stradanje u nekoj situaciji, kada mu se sve izjalovilo.

Porefenali se. – F se odnosi na osobe koje su se dogovorile da zajedno snose neki trosak, najcesce se odnosi na ceh u kafani, odnosno aksamluk. Tur. refena – zajednicki trosak, *Refena gradi kucu.*

Porez na (budale) glupost. – F se kaze za neke igre na sreću, pogotovo ako covjek nikada nije dobio ni jedne premije.

Porusio (popalio) sve mostove za sobom. – P se kaze za onoga koji je odlucio da vise nikada nema posla sa nekim ili sa necim, dakle ne trebaju mu mostovi da se preko njih vrati nazad.

Posijali malo, ali nista nije niklo. – P je ironican komentar na lose zamisljen i uradjen posao.

Posla Hamiju po Haramiju – ni Hamije, ni Haramije. – P kaze: kada neko posalje po nekoga, a nema ni jednog ni drugog, misli se na uzaludno cekanje.

Poslije bitke svi su generali pametni. – P istice da poslije nekog dogadjaja svi ucesnici tog zbivanja obicno imaju svoje vidjenje sta je trebalo uciniti da bi ishod dogadjaja bio povoljniji, a to lici na skup generala koji poslije izgubljene bitke pametuju sta je trebalo raditi da se bitka dobije.

Poslusaj zenu (i) – zajaba(t) ces se. – P koja sugerira da ne treba slusati zenin savjet jer on dovodi do neuspjeha.

Posljednji pokusaj brice da od guzice napravi lice. – Saljiva P koja se odnosi na onoga koji ima ili veliku glavu, ili je relativno ruzan, a upravo se osisao – ili ga je frizer lose osisao.

Posmatrati je lak posao, ali malu zaradu donosi. – P je ironican komentar koji se odnosi na neradnike.

Posno meso – corba za plot. – P upucuje da je losa i neukusna corba u kojoj je meso posno i da je bolje proliti za plot takvu corbu nego je jesti posnu.

Postelja najprije pomiri covjeka sa zenom. – P naglasava vaznost intimnosti u braku.

Posti(t) ces kada niko ne bude postio! – P je ujedno i prijetnja onome koji se ne pridrzava zakona posta u mjesecu Ramazanu; ili da ce mu biti tesko, da nece imati sta jesti kada svi ostali budi imali hranu.

Postoje tri temeljne boje: zelena, svijetlo zelena i tamno zelena. – P je sala svojstvena Bosnjacima, na sopstveni racun, a kada se govori o ukusu u odijevanju ili uopce o bojama. Katkada, da se ne bi zavrсило na tri boje, obicno tada neko u drustvu doda: "I cetvrta boja, a to je metalik–zelena."

Postoje tri vrste brade: brada zvanja, brada stanja i brada sranja. – P je karakteroloske prirode i komentira ljudski izgled; brada zvanja je ona brada po kojoj su prepoznatljive neke profesije; brada slikara, filozofa, ljekara; brada stanja je zapustena brada od nekoliko sedmica koju je ostavio da raste onaj koji ima problema; brada sranja je brada koju nose pozeri, sminkeri da bi se predstavili onakvima kakvi nisu, da bi oponasali nekoga, njen vlasnik se *Proserava se.*

- Posuo se pepelom.** – P; postojao je paganski obicaj da se onaj koji je u tuzi za umrlom osobom pospe pepelom te iste osobe koja je spaljena, danas se odnosi na onoga ko zali za necim i ujedno se kaje zbog necega.
- Posalji ludog u vojsku pa sjedi i placi.** – P kaze: luda osoba u vojsci moze stradati jer se od nje ne moze ocekivati da ce uspješno baratiti oruzjem, misli se na nekoga kome je dato da radi nesto sto je opasno, a cemu nije vican.
- Postenje – pamet, a vjeru obred cuva.** – P naglasava da pamet treba da cuva covjekovo postenje, a ispoljavanje religioznih rituala odrzavaju vjeru jednoga naroda.
- Posto kupio, po to prod(a)o.** – Kaze se za neku pricu koju je upravo neko ispricao i ako mu sugovornik ne vjeruje time se distancira od mogucnosti da je on nesto dodao prici, ili da vjeruje u nju, odgovara lat. Narrata refero.
- Postuj drugoga da bi bio postovan.** – Prastara P koja naglasava da prvo treba postivati druge kako bi covjek takvog renomea i sam postao postovan.
- Potkivas lipsala konja.** – P se odnosi na nekoga ko radi besmislen posao, jer konju koji treba da crkne ne trebaju potkovice.
- Potkres(a)o (skres(a)o) mu krila.** – P je komentar za nekoga ko je drugoga ubjedljivo porazio u diskusiji, pa poslije toga ovaj ne moze nista da ucini, podsjeća na pticu kojoj je neko odrezao krila.
- Poturica gori od Turcina.** – Krscanska P koja istice da su oni koji su primili islam po karakteru gori od samih Turaka; neobjektivan i iracionalan stav, jer ni jedna vjera kod iskrenih vijernika ne mijenja ljudske principe kada je dobrota u pitanju.
- Prava zena – najbolja precija.** – P istice vaznost zene u braku. Grc.: proikos – miraz.
- Pravda ima dva lica.** – P istice relativnost pravde; sto je za nekoga pravedno za drugoga moze biti nepravedno, ovdje se pravda indirektno poredi sa rimskim bogom pocetka, Janusom koji ima dva lica.
- Pravda je slijepa.** – P; personificirana pravda u liku rimske boginje Justicija, prikazivana je sa povezanim ocima, dok u rukama drzi mac i vagu na kojoj mjeri ljudske grijeha. P istice da pravda ne vidi onoga kome sudi, nego da svima presudjuje, sto je katkad nepravedno, jer nisu svi grijesi jednaki,:
- Pravda je spora, ali konacna.** – P naglasava temeljitost pravde u traganju za krivcima i njenu djelotvornost, cesto se koristi kao komentar na tromost SFOR–a u privodjenju vecih ratnih zlocinaca Sudu u Haagu.
- Pravi kule od pijeska.** – P se kaze za na nekoga ko radi posao od kojeg nece imati dugorocnije koristi, ili ko cini nesto sto je tako nepostojano kao sto su djecije kule od pijeska.
- Pravi od igle vile.** – P se odnosi na onog koji sa malim mogucnostima zeli postici veliko djelo, sto je jednako neizvodljivo kao i napraviti vile od igle.
- Pravi pitu bez tepsije.** – Komentar za lose isplaniran posao, tur. pite (od grc. petta) – peceno jelo od tijesta i slanin ili slatkih dodataka; tepsija – plitka metalna okrugla posuda u kojoj se pravi pita, *Zec u sumi...*
- Pravi pizdarije.** – F, misli se na onoga ko stvara probleme drugima, a i sebi samom. *Pizdarija* je u bosanskom zargonu samo onaj posao kojem je sklona *Kurva u dusi.* i *Pizda od covjeka.*
- Pravi racun bez krcmara.** – P kaze: krcmar je taj koji je duzan da napravi racun, pa tako ne treba ni covjek da planira nesto dok se nije dogovorio sa onim koji se bolje razumije u posao koji treba obaviti.
- Pravi (skuplja) sebi politicke poene.** – P je komentar za osobu koja je karijerista i koja se cesto angazira tako da se približi i dodvori vladajucoj politickoj garnituri.
- Pravi se prijatelj u nevolji poznaje.** – P istice da se prijateljstvo potvrđuje u nepovoljnim situacijama, odgovara lat. Amicus certus in re incerta cernitur.
- Pravi (mu) sranje.** – F se odnosi na onog koji drugom pravi probleme.
- Prazan stomak punom ne vjeruje.** – Siromah koji slusa obećanja politicara nema bas previse razloga da mu vjeruje, jer ga slusa gladan, a politicar govori sit, *Sit gladnome...*
- Prazna torba je teza od pune.** – P kaze: ako u torbi nema nista sto bi covjeka zadovoljilo i njegovoj obitelji pomoglo, onda je ta torba simbol muke koji donosi neimastina.
- Prebacuje vrele krompire.** – Odnosi na onog ko prebacuje svoju odgovornost na drugog. Onaj ko to cini zelio je da uziva u tom plodu, ali je shvatio da su *vreli krompiri* opasni i prevelik zalogaj, pa ih sada prebacuje drugome, *Muko moja...*
- Pred kijamet svakakav alamet.** – P kaze: vjernici katkada u nekim situacijama vide predznake kijametskog dana, pa tako kada se desi nesto sto ranije nisu upamtili, ili znali da se desava to protumace kao dolazak Kijametskog dana, tur. kyamet – sudnji dan, alamet – predznak.
- Pred popom ne hvali Boga, a pred zenom tudjeg muza.** – P sugerira da ljude ne treba dovoditi u iskusenje da sebe preispituju, jer pop moze pomisliti da je ipak nedovoljno dobar vijernik u ocima onog koji hvali Boga, a zena (po patrijarhalnom shvatanju) lako moze pomisliti da je tudji muz bolji od njenog i moze ga pozeljati.
- Prefarban svim bojama.** – P; kaze se za onog ko je vjest u mnogim situacijama, jer se prilagodjava ambijentu poput kameleona.

Prekabulio sam i to. – F kaže onaj ko se pomirio sa nečim što ranije nije htio prihvatiti kao realnost, ko je prevazisao neku situaciju. Tur. kabul – prihvatiti.

Preko kurca. – F, ako neko radi mimo svoje volje narod to protumaci kao da taj svojim spolnim organom nosi neki teret.

Preko prece - naokolo krace. – P kaže: ako se neko uputi direktnim putem npr. kroz sumu, da bi prije stigao može mu se desiti da na tom putu zaluta i da izgubi mnogo vremena dok se ne vrati na pravi put, s druge strane ako odmah krene zaobilaznicom može prije stići nego u prvom pokušaju, *Dobijes na mostu...*

Prelijeva iz supljeg u prazno. – P kaže: iz supljega se nema šta sipati, a u prazno se ne može nasuti, ovo znači raditi besmislen posao.

Prepisaj hoda. – F; misli se na kratak razmak, pri tome se pretjeruje jer se misli da je to onolika razdaljina koliko muskarac može dobaciti kada mokri.

Prepis(a)o ga. – F je komentar kada neko nekoga prevazidje u nečemu i time ga ponizi.

Preveo ga na islam. – P kaže: kada neko utiče na drugog i uspije da promijeni njegove stavove tako korjenito da to izgleda kao da je iz neke druge vjere presao na islam.

Preveo ga zednog preko vode. – P je komentar na očitu i veliku prevaru neke veoma naivne osobe. U nar. priči prevarant je odgovorio prevarenog da pije vodu jer će uskoro stići tamo gdje ima boljšeg pica, a naivna osoba mu je povjerovala.

Prevuci granu, pa hajd(e) u Bosnu po hranu. – Arh. P koja se odnosi na Licane koji su dolazili u Bosnu da rade kako bi zaradili, posto u Lici nema obradive zemlje, ima je toliko da je umjesto plugom mogu granom "orati".

Prica Markove konake. – P; kada neko izmislja ili laže gdje je sve bio i šta je sve radio, kao da je on osobno Kraljević Marko za koga se tvrdi da je imao buran život. Tur. konak – prenociste, nocenje.

Pridrzi mi majko ovo kopile, da se one kurve napsujem. – Duhovita P koja ilustrira malogradjansko licemjerje. Arh.: kopile – vanbracno dijete.

Prijatelji su laste koje dolaze samo kad je lijepo vrijeme. – P istice odnos laznih prijatelja.

Prijatelj moga neprijatelja je i moj neprijatelj. – P je princip prijateljstva koja istice da ako je A prijatelj B koji je neprijatelj prema C, onda je i A neprijatelj C.

Prijatelj moga prijatelja ne mora biti i moj prijatelj. – P je princip prijateljstva koja kriticki naglasava da se covjek ne mora slagati sa prijateljima svoga prijatelja,:

Prijatelj moga prijatelja je i moj prijatelj. – P istice vjerovanje u prijateljev izbor svojih prijatelja; ako je A prijatelj sa B, onda je B prijatelj i sa C (onaj koji kaže P), što ne mora biti tacno, *Neprijatelj moga...*

Prijatelj se u nesreci poznaje. – Arh. P koja je internacionalna, govori o istinskom prijateljstvu.

Prije nego sto zaprosis djevojku upoznaj majku. – P sugerise mladozenji da prije odluke da se vjenca sa djevojkom upozna njenu majku da vidi kakva je mati domacica i supruga, jer ce slicna biti i njegova buduca zena, *Upoznaj majku...*

Prije podne mrzi sebe, popodne cijeli svijet. – P je definicija covjekomrzca, a potice od fr. pisca J. B. Molièrea iz komedije "Mizantrop".

Prije podne u basci, popodne u livadi. – P je komentar za onog ko ne želi ista da radi.

Prije roka dade, pa se ne udade. – Arh. P je komentar za djevojku koja je prije braka postala zena koja se nije uspjela udati posto je niko nije htio jer nije bila nevina.

Priljepio se k(a)o cicak (na pasiji rep). – P je komentar za onog ko se nepozvan pridruzio nekome, a njegovo prisustvo poredi se sa cickom koji bocka kada ga se neko hoce da rijesi sa svoje garderobe.

Prilika cini lopova. – P tvrdi da svako može biti lopov ako mu se za to ukaze povoljna situacija, ovaj stav je nelogican jer ukljucuje i ljude koji su posteni.

Priljepio mu se pupak za kicmu. – P; kaže se za nekoga ko je toliko smrsao pa izgleda skoro kao da su mu se stomak i ledja priljepili.

Prodaje bravu bez kljuceva. – P se odnosi na situaciju u kojoj neko ne nudi pravo, konkretno rjesenje nego samo zavarava drugog.

Prodaj kozu sto skuplje. – P je savjet onome koji ocekuje da ce se naci u teskoj situaciji, pri tome se savjetovani poredi sa zivotinjom cija koza treba biti prodana i da tu svoju kozu (dakle vec je oderan) proda po vecoj cijeni.

Prod(a)o dusu djavolu. – P se odnosi na covjeka koji je druge navodi na zlo, poput Mefista koji je nagovorio Fausta da proda dusu djavolu..

Proda(o) mu muda za bubrege. – P kaže: mesar je u mogucnosti da neiskusnom kupcu podvali muda kao da su bubrezi, kaže se kada neko nudi nekome nesto hvaleci artikl koji zapravo nema onih kvaliteta koji mu se pripisuju, *Kupuje rog...*

Prolazi pored njega k(a)o pored turskog groblja. – P kaže: ako neko namjerno ne primjecuje onoga koji mu je nesto nazao ucinio, ponasa se prema njemu sa prezirom, kao da prolazi pored groblja. Ovo je krscanska P jer "tursko" groblje u BiH je zapravo muslimansko groblje – harem, mjesto koje je za krscane nebitno.

- Promeće se kao hodza kroz ponjavu.** – P se odnosi na onoga ko radi besmislen posao, a da bi drugoga provocirao. U narodnoj prici kada je žena rekla Nasrudinu Hodzi da uze nešto raditi (arh. – prometati) on je prbudio ponjavu pa skakao kroz nju.
- Promijeni se pa će ti se i sreća promijeniti.** – P sugerira da čovjek mora mijenjati svoj neodgovarajući odnos prema životu ako želi da ima više uspjeha u njemu.
- Propustio zadnji voz.** – P se kaže za nekoga ko je oklijevao da učini ono što je morao učiniti, a taj propust podsjeća na osobu koja zbog svoje nebrige dopustila da joj zadnji voz toga dana ode, *Uhvatio zadnji voz.*
- Proserava se.** – F; kada neko priča gluposti ili postupa veoma glupo, tada narod ovako kaže za njega i time poredi njegove postupke sa izbacivanjem izmeta.
- Prosetao mis po rafi pa oborio sundjer i razbio mi glavu.** – P je komentar na neciju lijenost. U narodnoj prici trgovac je ostavio svoju ženu da radi u prodavnici, a on je otisao drugim poslom. Kada se vratio zatekao ju je da leži. A kad je upitao šta se desilo, ona mu je odgovorila ovom P.
- Pros(a) o i mahovo i Grahovo.** – Komentar za iskusnu osobu. Mahovo kao bos. toponim ne postoji za razliku od B. Grahova; ovo je ovako sročeno zbog rime, *I varen...*
- Pros(a) o k(a) o bos u trnju (go u koprivama).** – Bos čovjek u trnju izranjava tabane, pa tako izgleda i onaj koji je nespreman dočekao neku opasnu situaciju.
- Pros(a) o k(a) o Janko na Kosovu.** – P je eufemistični komentar na necije stradanje poput epskoga Janka koji je poginuo u bici na Kosovu.
- Pros(a) o sito i reseto.** – P se odnosi na onog ko je imao buran život.
- Pros(a) o staze i bogaze.** – P se odnosi na onoga ko ima veliko životno iskustvo, tur. bogaz – klanac.
- Prošle godine jednom, ove godine rjedje.** – Saljiva P je odgovor na pitanje *Jebes sta?*; ovako odgovori onaj koji je prihvatio salu, pogotovo ako je u pitanju starija osoba.
- Protjer(a) o devu kroz iglene usi.** – P je nastala na osnovu hadisa, a govori o necijem uspjehu u necemu što je zaista veoma tesko, što je skoro neizvodivo, kao što je nemoguće protjerati kamilu kroz usice igle, *Provukao se kroz iglene usi.*
- Provalio se.** – F; ako neko sam sebe otkrije, ili se izblamira nekim svojim postupkom, a ako neko nekog osujeti u nastojanju kaže se: Provalio ga je.
- Provukao se kroz iglene usi.** – P je blaza varijanta *Protjerao devu...*, jer je on, a ne deva prosao kroz iglene usi, kaže se za nekoga ko se na jedvite jade izvukao iz neke nezavidne situacije.
- Prozori vrijeđe k(a) o i sama kuća.** – P ističe važnost prozora koji su pogled na svijet, na zbivanja koja mogu biti i te kako važna za one koji žive u kući.
- Prst sudbine.** – P je personifikacija usuda, a znači nešto neizbježno, neko sudbonosno upozorenje.
- Prva ljubav nikad ne ostari.** – P romantično izražava sjećanje na prvu mladalacku ljubav.
- Prvi(h) sto(tinu) godina je najteže, kasnije se čovjek navikne.** – P je saljiv komentar na nesnalazjenje i jadanje u nekoj situaciji, npr. "Nije brak strasan, prvih sto godine je..."
- Prvi je Rim bio blagocativ, pa će biti i posljednji.** – P se kaže kada se očekuje da će se nešto povoljno završiti. Ovo su inače govorili pravoslavci, misleći pod tim da će se katolici ponovo vratiti iskonskom kršćanstvu, tj. pravoslavlju.
- Prvi korak – pola je puta.** – P ima slično značenje kao i *Pocetak je pola posla.*
- Prvi se macici (kucici) u vodu bacaju.** – P kaže: kada neko želi da umanjí tuđe prvotne uspjeha onda mu ovako kaže, poređeci njegove uspjeha sa prvim okotom, nemocnim macicama koji su se u prošlosti zbog svoje slabosti bacali u vodu.
- Prvo je tri puta okrene dok ju ne potrosi.** – P se odnosi na stedljivoga čovjeka koji dobro razmisli da li treba da utrosi pare na nešto ili ne. **Prvo posere, pa onda lize.** – P se kaže za onoga koji prvo, možda i nepromišljeno napravi neku stetu, a onda se kaže i izvinjava.
- Prvo reci hop pa onda skoci.** – P; ako se neko pretjerano hvali da može učiniti i ono što prisutni smatraju da ne može, odgovara lat. *Hic Rhodus, hic salta.*
- Prvo stalića pa onda kravica.** – P naglasava da se prvo trebaju stvoriti preduslovi za nešto, pa tek onda krenuti na glavni dio posla.
- Ptici koja stalno mijenja gnijezdo, perje se prorjedjuje.** – P se odnosi na žene koja često mijenja partnere, ali i na osobe u politici koje gube na popularnosti između ostalog i zato što često mijenjaju svoja politička ubjedenja.
- Pticiji dan: za sovu i sevu.** – P; u str. *soviti* znači spavati, a *seva* je u sinonim za intimni odnos; dakle, ako je "pticiji dan", znači da je sumoran, kisovit i mračan poput noci - jer nocu se pretežno spava i vodi ljubav.
- Puca mi(u) kurac (prsluk).** – P kaže onaj (ili se kaže za nekoga) koga nije briga ni za šta, dakle sve mu je svejedno.
- Puca po savovima.** – P je komentar za onog ko izgleda kao da će "puknuti", ali postepeno, kao što odjeca prvo puca po savovima.
- Puce puska s pecine – nema agi trecine!** – P je deviza ustanika u vrijeme ustanka u BiH iz 1875. *Ni caru*

haraca... Trecina je dio prihoda sa zemlje koje su kmetovi morali davati agi. Tur. aga – gazda, nizi plemić.

Puhala se zaba da bude krava. – P je naslov Ezopove basne u kojoj je zaba zeljela da bude velika kao krava pa pocela da se puse, napiruje, ali je pukla; misli se na nekoga ko zeli da bude dostojan necije velicine, ali mu to ne uspijeva, *Vidjela zaba da se konji...*

Puhni vjetre sa Neretve. – P se kaze uglavnom onda kad se prizeljkuje promjena situacije, jer vjetar donosi promjenu vremena i samim tim i raspoloženja.

Puklo mi pred ocima. – P; u trenutku covjek nesto shvati i ima osjecaj kao da mu je nesto puklo pred ocima i da mu se po tom ukazao rasplet neke situacije, *Sad znam koliko je sati.*

Puna saka brade. – P je izraz slaganja sa neocekivano dobro nastalom situacijom.

Pun je buha. – P se odnosi na onog koji je veoma spretan, ko je neuhvatljiv poput buha koje nepredvidjeno skacu na sve strane.

Pun (je) viceva k(a)o govno vitamina. – P je komentar koji se kaze u sali za onoga ko u sebi nema duha, a pri tome se poredi sa izmetom u kojem ne moze biti vitamina.

Pun mi je kofer. – P; kada neko ne zeli vise da se bavi sa tudjim problemima.

Pun mi te kurac (nos)! – P; spolni organ moze biti pun ili mokracom ili sjemenom, dakle neko kome je upucena P se poredi sa necim cega se treba rjesiti – ili nos je pun samo slina, ovdje se neko

Puno casti – nimalo masti. – P istice stanje neke osobe kojoj se ukazuju provizorne casti, ali ona nema stvarne koristi od takvog iskazivanje postovanja.

Pun pameti k(a)o samar svile. – P komentira i ilustruje neciju glupost; kao sto samar nema u sebi svile, tako ni ta osoba nema pameti u glavi, *Pun postenja...*

Pun para k(a)o zaba dlaka. – Ako neko nema para kao sto ni zaba nema dlaka, onda se u sali ovako kaze, *Ima para k(a)o...*

Pun postenja k(a)o samar svile. – P slicna *Pun pameti k(a)o samar svile*, s tim sto se u ovoj P zigose necije nepostenje.

Pun stomak praznome ne vjeruje. – *Prazan stomak ... i Sit gladnome ne vjeruje.*

Pupa-hava i zelena trava. – P je komentar na nesto sto ipak dolazi do svoga izrazaja, ili znaci da neko najzad nesto pocinje postepeno da shvata, ali mu treba jos mnogo vremena da sve nauči. Tur. pupa-hava – povoljan vjetar za plovidbu, dobro vrijeme.

Pusti horoza na prag, prhnu(t) ce ti na tavan. – P se odnosi na covjeka koji se voli nepozvan uvaliti nekome u dom ili u neko drustvo.

Pustio i uzde i djemove. – P je komentar na necije odustajanje od daljnjeg djelovanja, ko vise ne kontrolise situaciju, a poredi se sa jahacem koji vise ne drzi u rukama ni uzde, a ni tur. djem – metalni dio uzdi koji se stavlja konju u usta.

Pustio si jarca u bastu. – P se odnosi na nekoga ko se povjerio nekoj osobi koja je veoma nepovjerljiva, a to je slicno situaciji u kojoj je lakomislena osoba dozvolila jarcu da mu udje u bastu i da mu brsti i jede povrce.

Puse k(a)o hodza na tikvu. – P se odnosi na onog ko je pretjerano oprezan. U narodnoj prici hodza je jeduci opekao se na kuhanu misiracu, pa kad ih je vidio sutradan u polju, puhao je i na njih.

Puse mu (vjetar) kroz glavu. – P; ako je neko praznoglav, ako mu, *Na jedno mu uho udje, na drugo izadje.* ono sto mu ljudi govore, onda se za takvu osobu kaze da mu puse vjetar kroz suplju glavu (u kojoj dakle nema nista) i zbog toga u njoj ne moze nista ni da ostane.

Put do pakla vodi cestom koja je poplocana dobrim djelima. – Paradoks istice da katakad dobra dijela ne moraju donijeti pozitivne rezultate. P. pripada austrijskom filozofu K. Papperu, a kroz novinarski zargon usla je u kolokvijalni govor, *Od raja...*

R

Radio Mileva. – F koja ilustrira mahalske glasine, tracevi se cuju svugdje kao da su upuceni preko radio stanice, Mileva je ovdje olicenje mahaluse.

Radi robe sta hoces, ali neces dokle hoces. – P je parafraza hadisa Muhammeda a.s. ciji doslovni prevod znaci: "O covjece, radi sta hoces, ali znaj da ces umrijeti." P istice slobodu ljudskog djelovanja, ali i podsjeća da sve ima svoje granice.

Rad nosi nagradu na svojim ledjima. – P kaze da svaki rad mora donijeti zaradu.

Radosno srce uljepsava lice. – P kaze da onaj ko je dobar ljepse i izgleda od onog ko to nije.

Rahatluk picku jebe. – P istice da samo odmoran, zadovoljan covjek moze imati uspjesan intimni zivot; tur. rahat – bezbrizan, spokojan.

Rahat od pameti. – P se odnosi na nekog ko je psihicki neuracunljiv Mladji koriste *Jeben u mozak.*

Rakija hljebu kandzija. – P je metafora koja upozorava da pijan covjek "tjera" od sebe kruh, kao sto se konj tjera. kandzijom, tur. kamecy – bic.

Rakija – majka. – P pijanaca koji sve vide u rakiji i koja je za njih osnovni smisao zivota, koja je ravna majci.

Ranu na ranu stavi, izljeci(t) ces obje. – P upucuje na bliskost dusa koje su pogodjene nesrecom i koje saosjecaju jedna sa drugom i pomazu da prevazidju dusevni bol.

Rastavi zito od kukolja. – P je biblijskog porijekala i savjet je onome ko kriticki ne razmislja - da razdvoji dobro od zla, da ne *Mjeri sve istim...* i *U svakom zitu...*

Raste k(a)o da ga djavoli za usi vuku. – P se odnosi na dijete koje brze raste od ostale djece, a to je iskazano na saljiv nacin, a posto ga djavoli vuku za usi to dijete bi kasnije moglo postati problematicno.

Rasuo se k(a)o titkus po tepsiji. – P; kada se nesto prospe po cijeloj tepsiji kao sto se to desi sa titkusom kada se stavi u tepsiju. Semantika pojma titkus nepoznata, vjerovatno je u pitanju neka vrsta pite.

Razdrijesio bisage. – P se odnosi na nekoga ko je iznio u javnost ono sto nije bilo poznato, on je odvezao svoje lat. bisage – kozne torbe koje idu uz sedlo na konja; i pokazao okolini sta je u njima.

Razlomljena proha ne moze se vise sastaviti. – P je aluzija na prijateljstvo ili brak koji kada puknu tesko da se mogu ponovo obnoviti.

Razlozi i flaster mogu se svugdje prilijepiti. – P istice da se za svaki argument moze naci kontraargument.

Razvio(la) bajrak. – P ima dva tumacenja: 1. poput bajraktara neko polazi ili vodi borbu; 2. ako je zena nemoralna u seksualnom pogledu, pa izgleda kao da mase nekom zastavom s kojom zeli da skrene pozornost na sebe.

Razvuci Muho – poslije ces suho. – P kaze: ako neko mnogo jede ili trosi, mora racunati da kasnije neće imati nista, *Ispuzi se onoliko koliko se mozes pokriti.*

Razvukao k(a)o teraviju. – P; kada neko nadugo i nasiroko prica o necemu, a to slusaca podsjeća na tur. teravi – učenje cijelog Kur'ana, a ovdje se misli na molitve koje u mjesecu ramazanu traju cijelu noc.

Rdjavoj majci i djeca pastorci. – P je komentar na lose materinstvo, ali i na narodnog vodju koji se ne odnosi ocinski prema svome narodu.

Reci: popu pop, a bobu bob. – P je savjet da svakome treba reci sve sto se misli o njemu, da se svako treba nazvati pravim imenom.

Refena kucu gradi. – P naglasava da zajednicko ulaganje svih ukucana doprinosi napretku porodice i doma, *Porefenali se.*

Repa bez korijena. – Kaze se za nekoga ko ne zna svoje pretke, ili ko nema poznate i ugledne pretke, ko je *Papanska raja.*

Riba smrdi od glave, a cisti se od repa. – P; ovdje je riba drustvo, njena glava vodstvo, a rep beznacajni pojedinci, s druge strane riblja glava se prva pokvari, usmrđi; P istice da mali ljudi, obican svijet uvijek prvi strada kada dodje do drustvenih promjena za koje je odgovorna vlast, glava drustva, koja zadnja strada, a oni su prouzrokovali zlo u drustvu.

Ribama sadaka, a meni nafaka. – P se obicno kaze kada se donese stari kruh na most i posto se izmrvi baci se u rijeku da ga ribe pojedu, ovim se istice da svaka sadaka donosi nafaku.

Rijec – dukat. – P; kada je neko vrlo stedljiv na rijecima, ako je neko sutljiv, kada veoma malo govori pa to izgleda kao da za svaku njegovu izgovorenu rijec treba platiti po jedan dukat.

Rijeka koja tece nadje sebi put. – P istice da ce onaj koji trazi izlaz i iz neke situacije i naci ga.

Rodi me majko sretnoga, pa me baci u jarak. – P je komentar na neciju nezasluzenu sreću. *Sretan i budala... Sretniji nego...*

Rod(bina) djevojku udaje, a otac joj prciju dava. – Arh. P koja istice da je jednako vazan i rod, kao i miraz za uspjesnu udaju djevojke.

Rodi godino, umri sirotinjo. – Sarkasticna P: svi zeleva da ljetina uspije, ali sirotinja nema nista od toga, ili uvijek najmanje dobije.

Roditelje ne biramo, ali prijatelje biramo. – P je komentar koji se moze odnositi na los odnos roditelja prema djetetu, ali i na prijatelje kada iznevjere. Osim toga, u podtekstu je prisutan savjet da se covjek mora pomiriti sa tim da ima roditelje onakve kakvi su – i da pazi koga bira za prijatelja.

Rugala se ruga, pa joj bila (postala) druga. – P kaze: ako se neko nekome ruga moze mu se desiti da mu se to vrati, da ga ljudi pocnu ismijavati zato sto se ruga onome koji to nije zaslužio, odgovara lat. *Qui quae vult dicit, quae non vult audit.*

Ruka ruku mije, a obraz obadvije. – Izraz potrebe za uzajamnom suradnjom, prvi dio P istovjetan je lat. *Manus manum lavat.*

Rukama daji – nogama trazi. – P je komentar na trazenje onoga kome je posudjen novac.

Ruza ima trnje samo za onoga ko je bere. – P naglasava da su svjesni sticaja okolnosti neke situacije samo oni koji se nadju u doticnoj situaciji.

Ruza vene, ali miris se pamti. – P istice da se covjek ne treba vezivati za materijalne stvari, jer je sve materijalno prolazno i da materijalni svijet nije cilj nego sredstvo za ispunjenje dusevne harmonije koje ostaju u lijepim uspomena.

Ruznoj djevojci i ogledalo je krivo. – P naglasava da je nezadovoljnoj osobi sve smetnja.

S

Sabah je pametniji od aksama. – P istice da je ujutro covjek odmorniji i spremniji da donosi vazne odluke nego uvece, *Zorom ptice vedrije cvrkucu.*

Sabio ga u orahovu ljusku. – P se odnosi na onog ko je nekog satjerao u bezizlaznu situaciju, kao da ga je ucinio toliko malim da ga je ugurao u ljusku oraha, *Manji od makova zrna*

Sabiras jabuke i kruske. – P; kada neko brka neke pojmove i poredi neuporedive stvari, *Brkas babe i zabe.*

Sablja mu i otac i majka. – P se odnosi na nekoga ko je vican ratovanju i kome je sav smisao zivota samo u tome.

Sacekaj da se hadzijino samelje. – P naglasava da treba uvazavati stariju i iskusniju osobu, da joj treba dati prednost, a poredi se sa opomenom nekoga ko hoce u mlinu da melje svoje zito prije hadzije.

Sadi lozu iz temelja, zeni sina od plemena. – Arh. P koja je maksima kako se treba postupati da bi ucinak bio bolji.

Sad znam kol(i)ko je sati! – P je izraz iznenadnog shvatanja, moze se reci i pred onim koji je cijelo vrijeme obmanjivao onog koji je "progledao", "probudio se" i vidio je da je kasno, da je proslo vrijeme da ista cini, jer je proslo cak i *Pet do dvana(e)st, Puklo mi pred ocima.*

Sakrio se u misju rupu. – P je komentar na onoga ko je opravdano kriv, a njegova nistavnost je hiperbola.

Sa majcinim mlijekom primio. – P; kada je neko od rođenja predodredjen za nesto pa izgleda kao da je to naslijedio, primio od majke dojeci njeno mlijeko.

Sam k(a)o (odsjecena) grana. – P se odnosi na nekog ko je vrlo uslamljen, a poredi se sa odsjecenom granom, ili: onaj kome nema zivota, jer je otrgnut iz svoje sredine.

Samo crknute ribe plivaju niz struju. – P naglasava da se samo neinventivne osobe prepustaju zivotu da ga nosi svojim tokom.

Samo kurve radjaju sinove. – P koju govore oni ocevi koji imaju samo kcerke za djecu.

Samo se kurvama unaprijed placa – P je cest komentar gosta kojem konobar zeli odmah da naplati uslugu i time ga poistovjecuje sa prostitutkom. U narodnoj svijesti pojam kurva i prostitutka su izjednaceni mada ne znace isto.

Sam pao – sam se ubio. – P se kaze za nekog ko je sam sebi prouzrokovao nesrecu.

Sam se o sebi zabavio.(!) – P: ako je neko preokupiran svojim problemima, kad je izgovoreno kao kletva, tada je izrazena namjera da covjek ima problema i da izgleda kao da je dusevni bolesnik.

Sam svoj dusmanin. – P; covjek katkada sam sebi (nehtijuci) nanese zlo pa ispadne da je sam sebi neprijatelj, *Sto covjek moze sam sebi dati...*

Sa nasim narodom ne treba imati posla. – P je izraz ozlojedjenosti prema nasim naravima, odnosi se na pakosne i zavidne osobe koje kriju od svojih sunarodnjaka ono sto bi im moglo valjati; cesca je u dijaspori medju Bosnacima nego u BiH.

Sa ovom rakijom mozes abdest uzimati. – P je komentar na los kvalitet rakije, jer ako je rakija suvise blaga, onda je rijetko ko pije, s druge strane ona voda kojom se abdest uzima mora biti cista, "kreposna" pa se sa takvom vodom poredi i rakija, tur. abdest – ritualno pranje prije islamske molitve.

Sa zenom i puskom ne valja se saliti. – Ahr. P koja naglasava da se sa opasnim stvarima i ljudima ne treba igrati jer se ne zna kako ce oni reagirati.

Sadam (brace) spavaca. – P je komentar na grupu ljudi koja je istrajna u svom vjerovanju, a porijeklo joj je i u Bibliji (spavali su 150 godina) i u Kur'anu (spavali su 309 godina).

Sederova cinija. – P je komentar na blagostanje i zadovoljstvo a porijeklom je iz zidovske ceremonije povodom praznika Pasha, u njoj su tradicionalna jela Zidova. Semantika rijeci nepoznata.

Selo nauci medj(dvj)eda igrati. – P istice da okolina utice na formiranje pojedinca makar on bio nezgrapan i divlji poput medvjeda.

Seljaci sijeku drva – bi(t) ce hladna zima. – P je epilog vica u kojem se govori o ljudskoj nesigurnosti i otaljavanju svog posla: Dosao seljak pocetkom ljeta u meteorolosku stanicu i zapitao kakva ce biti zima, a meteorolog, da ga se otarasi odgovori da ce zima biti hladna. Pred zimu pocnu ljudi telefonom zvati stanicu da pitaju kakva ce biti zima, a meteorolog, koji je cijelo ljeto gledao seljake kako sijeku drva pripremajući se za hladnu zimu – odgovori gornjom recenicom.

Seljacka politika. – P se odnosi na veliki spektar postupaka koji su svojstveni za seljaka (u pejorativnom smislu rijeci): grubi odnos prema okolini, neotesanost u postupcima prema zenama, probojnost i "laktasenje" u ambicijama da se posto-poto uspije u gradu, izraz je mentaliteta sela koji se odrazava u gradu. Mnogi skorojevici koji nisu na socijalnoj ljestvici dostigli nivo malogradjanina cine grupu koja manifestira s. p. *Gradska raja* definira *Papansku raju* kao nosioce s. p. koju jos odlikuje: primitivizam, poltronstvo, zadrstost, neukus, zelja da se po svaku cijenu ostane u gradu i ne vrati se na selo; *Bijeje carape, Papanska satrologija.*

Seljak i u Becu i u Grmecu. – P; ako je neko seljak u dusi on ce zadržati svoje seljacke manira i u svom zavicaju i u velegradu.

Seljakluk i balinluk su braca. – P naglasava da seljacko panasanje koje izrazava *Papanska raja* u *Seljackoj politici* istovjetni, da su bliski kao dva brata; tur. balija – prostak. (Nacionalisti medju Hrvatima i Srbima imenuju svakoga muslimana, odnosno Bosnjaka balijom, a Bosnjaci za svog primitivca kazu da je balija.)

Sere bisere. – P; kada neko (cesto) "izvaljuje" gluposti, a misli da pametno govori.

Seri, seri, moj golube bijeli. – P; ako neko pretjerano prica i u toj prici provocira, ovako mu se kaze.

Sestra je bratu grad, a brat sestri jad. – P istice ljubav sestre prema bratu i bratov odnos prema sestri. Poznato je da sestra mnogo cesce (i vise) voli brata, nego sto brat voli sestru.

Sestra sestru u raju (dzennetu) ne prepoznaje. – Arh. P iz predislamskog perioda u BiH, a odnosi se na one zenske osobe koje su se po smrti svoje sestre udale za svog zeta. U narodu se smatra da je dusa umrle sestre nesretna, jer je njen muz sada sa njenom sestrom, a kada i ta sestra dodje na Nebo, u Raj dusa povrijedjene sestre praviti ce se da ne poznaje dusu svoje sestre. Povremeno u BiH po uzoru na Bizant bio je obicaj da muz po smrti zene ozeni svastiku (levantski brak) kako bi imao koga da mu pomogne oko djece i u domacinstvu, medjutim obicajno pravo u tadanjoj Bosni to nije prihvatilo i zbog toga je nastala ova izreka kao opomena i savjet da se to ne cini. Izreka je bila u upotrebi i cijelo vrijeme i turskog perioda u Bosni, a odnosila se uglavnom na druga dva mileta, katolike i pravoslavce.

S hromim putujuc(i) moras posrnut(i). – P naglasava vaznost izbora partnera u poslu, ako je suradnik dobar posao ce biti obavljen uspjesno, a ako nije desit ce se kao u P: greska jednog izazvat ce gresku drugog.

Sigurno k(a)o u vosku. – P se odnosi na nesto sto je obezbjedjeno od unistenja. Nekada su se boce u kojima je cuvano ulje i vino zaljevale voskom kako se ne bi pokvarili, a dokumenti su cuvani u kutijama koje su bile iznutra navostene i zalivane su takodjer voskom kako ne bi zrak i vlaga dolazili do pergamnetnih povelja i one ne bi istrunule.

Sikce (uvija) k(a)o zmija iz procjepa. – P; kaze se za onog koji je upao u nevolju, kao zmija u procjep i sada sikce i time izrazava gnjev.

Sila boga ne moli. – P istice da silnici, autokrati, diktatori, tirani ne uvazavaju vjerske norme, niti se obaziru na vjeru makar se predstavljali vijernicima.

Sila je sili jedina pravda. – P koja naglasava da se protiv sile mora boriti silom, a ne popustati joj, odgovara lat. Vim vi repellimus.

Sin sa tehnickom greskom. – P je saljiv komentar, tj. odgovor na pitanje sta je nekome zena rodila, sina ili kcerku. Tehnicka greska se sastoji u tome sto dijete nema muski spolni organ, nego zenski.

Sipa biber po pilavu. – P; kada neko uspjesno završi posao to je isto kao kada na spremljenu rizicu treba dodati jos samo biber i ona je ukusno pripremljena za jelo.

Sir je sto godina isao (trcao) za Bogom da ga ovaj proglasi za mezu. – P koja karakterizira sir kao relativno los izbor za mezu pri aksamluku. Koriste je oni koji kazu *Ne jedem nista...*

Sir kroz dzam umace. – P se odnosi na velike skrtice koji cak stede i na svom apetitu jer jedu sir kroz tur. dzam – staklo, dakle uopce ga ni ne jedu.

Sirotinjo i Bogu si teska! – P ukazuje na tezinu siromastva jer sirotinja je izgubila vjeru u Boga posto misli da im cak ni Bog ne pomaze.

Sirotinjska (ti je to) zabava. – P je komentar za one ljude kojima je jedina radost intimni odnos, koji nemaju sredstava da se rasonode odlazeci u kino, na koncerte ili putujuci po Svijetu.

Sisa vesla. – P je komentar za besmislen posao; samo rijeka "sisa" vesla kada su ona u vodi. Znaci, neko je kao rijeka, nestalan, prolazan i isti, vjecan u svojoj naivnosti, a cesto i u gluposti.

Sitan sicar za sitna insana. – P je komentar na neciji slab uspjeh jer su i skromne mogucnosti onoga ko je ostvario svoju dobit; tur. sicar – dobitak, zarada.

Sit gladnom ne vjeruje. – Bogatije ne interesira sirotinja i ne vjeruje u njihove motive za poboljsanje zivota, odgovara lat. Venter caret auribus. *Prazan stomak...*

Sit sam te k(a)o Bajro ku(ku)ruze. – P kaze: Bajro je sirotan koji svaki dan jede kurkuuzu, pa mu je ona dosadila, a tako je dosadan i neko koji svaki dan isto prica i okolini dosadjuje.

Sjah(a)o Kurta da uzjase Murta. – P istice da je svaka vlast slicna, a da je narod konj kojega svaka vlast jase.

Sjeb(a)o mu znanje. – P, kada neko nesto pokvari ili neko nekoga zbuni, znaci taj tada ne zna sta da radi, odnosno, ako je stvar u pitanju, npr. ako auto ne moze da se pokrene.

Sjeka vodu pilicima. – P; besmisleno je raditi ovo sto kaze P, tako je i apsurdan posao koji se ilustruje, *Tuce vodu u avanu.*

Sjedi drvo na drvo bi(t) ce veci panj. – P; kaze se za sebe ili drugog u sali kada se treba sjesti na stolicu, a covjek se poredi sa drvetom.

Sjedi k(a)o sejtan na dzombi. – P se odnosi na nekog ko se osjeca neprijatno, kome je neudobno mjesto na kojem sjedi, tur. dzomba - skoreno blato.

- Sjedi na dvi(je) stolice.** – P; kaze se za onog ko zeli da zadrzi oba svoja položaja, tj. obje situacije, ili ako se neko dodvorava dvojici gospodara; veoma nesiguran položaj, jer ni jedna stolica nije mu sigurna, pogotovo ako jedan od gazda dozna da njegov radnik ima i drugu stolicu, *Sjedis li na dvi(je) fotelje...*
- Sjedi na (kosnici) mravinjaku.** – P; kada onaj koji nije svjestan da ga njegovi postupci vode u nepovoljnu situaciju lici na osobu koja sjedeći na kosnici izaziva pčele da ga izbodu, ili, ako sjedi na mravinjaku kaze se kada osoba djeluje nervozno.
- Sjedis li na dvi(je) fotelje ne sjedis ni na jednoj.** – P kaze: onaj koji zeli da ima dva položaja i da sa oba upravlja ne može biti jednako ni dovoljno savjestan prema tim položajima pogotovo ako su u suprotnosti jedan sa drugim, tada zbog neprincipijelnosti i nesavjestnosti može izgubiti oba položaja, dakle neće više sjedjeti ni na jednoj, *Sjedi na dvi(je) stolice.*
- Sjedis li na dvi fotelje, obje ce ti se izvrnuti.** – P istice da čovjek ne treba težiti da ima dva položaja, jer onda ni jedan ne može uspješno voditi, ili ako hoće da se dodvorava dvjema oprecnim situacijama može mu se desiti da se obje "razbiju" o glavu.
- Sjedis na buretu baruta.** – P je opomena onom koji se nasao u veoma riskantnoj poziciji, opasnoj po život jer barut neko može tajno zapaliti i onaj koji je u blizini poginut će.
- Sjeme (im) mu se zatrlo!** – P je teska kletva koja ima za cilj da cijela jedna porodica, loza jedne familije nestane, da im se zatre rod. Kletva se u zadnjem ratu često odnosila na okupatore BiH.
- Sjeti se da smrt nikome ne oprasta.** – P istice da smrt nikoga ne mimoilazi i da sve što je živo jednom treba umrijeti, odgovara lat. *Memento mori.*
- Skaces sam sebi u usta.** – P se odnosi na onoga ko je kontradiktoran u svojim izjavama ili postupcima.
- S kim si – taki (takav) si.** – P istice važnost druženja sa nekim i učenja od njega, ako je neko u dobrom društvu poprimit će dobro od njega, i obratno, ako je u lošem društvu bit će i on loš, odgovara lat. izrekama: *Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se. i Similis simili gaudet.*
- Skin(u)o ga s kurca.** – P, kada se neko nekoga otarasi poslije dugo vremena, kao da je pri tom skinuo sa cune neku krasticu ili herpes, *Izaslo mu na kurac.*
- Skocio bi i u vatru i u vodu (za njega).** – P se odnosi na onoga koji je spreman da se žrtvuje za neku osobu.
- S kokosima lijeze, s horozima ustaje.** – P se odnosi na osobu koja rano legne poput kokosaka sa prvim sumrakom, a diže se rano kao horozovi u osvit dana.
- Skrati zelje pa ces produziti zivot.** – P istice značaj realnih, ostvarivih želja, jer nerealne želje "ubijaju" čovjekova htijenja i vrijeme.
- S krvlju rucak, s krvlju vecera.** – P koja karakterizira krvavu prošlost BiH.
- Skupili se ko Cifuti u havru.** – P se odnosi na malu grupu ljudi koja se negdje okupila. Tur. havra – sinagoga.
- Skuplja casa nego maslo.** – P se odnosi na situaciju u kojoj je veća šteta nego korist od nekoga posla,:
- Skuplja pita neg(o) tepsija.** – P kaze: kada neko kupi nešto jeftino, ali se uskoro ispostavi da za kupljenu stvar treba još nešto nabaviti, pa još nešto i popraviti na njoj, onda to ispadne veoma skupo. **Skvrcim te, sklupcam te, pa te u culhan bacim.** – P se odnosi na nekoga koga treba odbaciti ili čak unistiti, ali je izgovorena na saljiv način. Bukvalno P se odnosi na granje i koru kojom se vrši potpala vatre; tur. culhan – lozionica ispod hamama.
- Slaba je kuca u koju niko ne dolazi.** – P se odnosi na ukucane koji su vjerovatno loši ljudi posto njima niko ne dolazi u goste, jer nemaju prijatelje.
- Sladji je grijeh od meda.** – P komentira druz i ljepotu zabranjene ljubavi.
- Slatke rijeci su kao slatko vino – rijetko kad su cisti.** – P naglasava da su slatkorjecive izjave lazne.
- Slijepca za put i budalu za savjet ne pitaj.** – P koja upucuje da se čovjek ne treba obracati za pomoc onim ljudima koji ocito nisu u stanju da pomognu.
- Slike ima – tona nema.** – P; kada se muz i zena posvadjaju, pa zena neće da govori sa njim neko vrijeme onda on ovako opise tu situaciju, dakle to izgleda kao donekle neispravan tv aparat na kojem ima slika, ali nema tona.
- Slozna braca kucu grade, a neslozna razgradjuju.** – P istice važnost sloge u obitelji, ali i u naciji, slicna je lat. *Concordia parvae res crescunt, discordia et maximae dilabuntur.*
- Slozni su k(a)o rogovu u vreci.** – P kaze: rogovu u vreci se ne mogu jednostavno sloziti da zauzimaju malo prostora, a tako ni oni koji postupaju kao volovi.
- Slomio sejtanu nogu.** – P: kaze se za nekoga ko je tako spretan da može nadmudriti i natjerati samoga sejtana da prebije nogu.
- Slon u staklarskoj radnji.** – P je komentar za nekog nezgrapnog i nespretnog čovjeka koji se ne zna snaci u malome prostoru ili u datoj situaciji.
- Slusa te gluha bez uha.** – P se koristi kada neko ne zeli drugog da slusa. Pojam gluha ovdje znaci guzica, a posto se njome ne može slusati, dakle onaj koji ovo kaze neće da cuje sta mu se govori.
- Sluzba je sluzba, a druzba je druzba.** – P naglasava da se u doba posla treba profesionalno odnositi prema

poslu i radnim kolegama, a kada se kolege nadju poslije posla mogu se ponasati kao raja.

Smij se u sebi da se tebi ne bi smijali naglas. – P sugerise da covjek treba paziti kada hoce da se smije naglas jer mozda ono sto je njemu smijesno nije smijesno ostalim u drustvu, a tada ce on ispasti smijesan i njemu ce se smijati.

Snaga hamajlije zavisi od vjere u nju. – P sugerira da covjek treba biti vijernik ako zeli da mu hamajlija pomogne, tur. hamial – talisman, predmet koji se nosi da bi zastitio covjeka od zla.

Snalazljiv k(a)o riba u vodi. – P se odnosi na neciju domisljatost koja se poredi sa okretnoscu ribe koja se nalazi u svom prirodnom ambijentu.

S neba pa u rebra. – P; ako neko iznenada pocne pricati o necemu sto niko nije ocekivao, ili bez ikakvog uvoda pocne izlagati neke svoje misli, odgovara lat. In media res.

S njim valja abdest uzimati. – P je pohvala a odnosi se na osobu koja se rijetko pojavljuje u drustvu, koja je dakle na izvjestan nacin cista od poroka, znaci toliko je moralno cista da je pozeljno uz tu osobu uzimati abdest prije namaza.

Soko(l) iz vranina gnijezda. – P je ironija koja oznacava nekog slabica, on je prvi medju najslabijima. Odgovara lat. Assini in pelle leonis.

Spala knjiga na dva slova. – P je ilustracija raspada nekog posla ili drustva: u pocetku, kada su svi bili odusevljeni zajednickim radom – bilo je mnogo ucesnika, ali vremenom su otpali iz te akcije ili zbog toga sto sebe nisu nasli u tome, ili sto su vidjeli neke nepravilnosti koje im se ne sviđaju a nisu u poziciji da se bore sa nepravdom.

S parama je vruc dzep, a studena postelja i srce. – P naglasava da je u braku vaznija emotivna sloga supruznika nego imovinsko stanje.

Spermici mu prave dzumbus u glavi (mozgu). – P; kada se neko ne ponasa normalno u drustvu, tada da bi objasnili njegovo dusevno stanje kazu ovako, isticuci time da ta osoba dugo nije bila sa zenom i da zbog toga ima hormonalni poremećaj, tur. dzümbüs – zabava, nered, *Jebu mu se misli.*

S pogleda na smijeh, sa smijeha na grijeh. – P komentira kako dolazi do iskusenja izmedju mladih.

Spoji ugodno s korisnim. – P je savjet koji sugerira da covjek treba neke poslove birati i raditi koji ce mu biti uspješniji ako ih radi sa zadovoljstvom, odgovara lat. Dulce cum utili.

Sporo (tesko) pamti – brzo (la/h/ko) zaboravlja. – Saljiva P na racun neinteligentnih ljudi.

Spreman k(a)o bula u jagode. – P se odnosi na osobu koja je nespremna za neki posao, tur. bula – zena odjevena u dimije i feredzu.

Spustio mu. – P je komentar kada neko nekome duhovito odgovori, ili ga prevari.

S puta se pametan vraca jos pametniji, a lud jos ludji. – P isticice da je putovanje zivotna skola jer covjek upoznaje druge ljude a i sebe u kontaktu sa tim ljudima, ali ako je neko glup on od putovanja neće imati nikakve koristi.

Srce (mu) blizu guzice. – P je saljiva opaska kada se neko vrijedja i place za sitnicu, srce mu se poredi sa kenjkavom guzicom.

Srce naroda je u trbuhu. – P je deviza vladara, a pod njom se podrazumijeva da je narodu bliskiji onaj vladar koji cini sve da mu podanici budu siti.

Sreca je sklona onome ko se sluzi razumom. – P naglasava da covjek mora biti racionalan pred svojim mogucnostima.

Sreca ulazi u dom u kojem se cuje smijeh. – P isticice da je i svakodnevno zadovoljstvo put do sreće.

Sreca u nesreci. – Komentar za ipak povoljne aspekte neke nezavidne situacije, odgovara lat. Malum nullum sine aliquo bono. *I u zlu ima dobra...*

Sretan i budala dva su brata. – P; narod smatra da oni koji su "budale" ili "ludi" posjeduju urodjenu sreću, da im je sudbina naklonjena, *Dobar i budala dva su brata.*

Sretniji nego pametniji. – P se kaze za onoga koji je zaista sretan, a ne iskazuje bas osobitu inteligenciju, *Rodi me majko sretnoga..., Sretan i budala...*

Sretnom zene umiru, a nesretnom kobile ckjavaju. – P je komentar za relativnost sreće, a epilog je nar. price u kojoj su covjeku umirale kobile i niko mu nije dosao da pita treba li mu pomoc, a kada mu je umrla zena, odmah su dosli sa namjeroma da ga ponovo zene i da se vesele na njegovoj svadbi.

Srusil(o) se k(a)o kula od karata. – P se kaze kada se srusi neka stara kuca, ili kada se necije nastojanja i rad pokazu nepostojanim.

Stadu koje niko ne cuva – vukovi su cobani. – P koja naglasava da narod bez dobrog vodjstva moze brzo postati zrtva okupatora, tur. coban – ovcar, pastir.

Stao k(a)o binamaz pred dzamiju. – P se kaze kao komentar na zbunjenost i osjecanje krivice i poredi se sa osobom koja nije dobar vijernik, tur. binamaz – musliman koji neredovno klanja namaze.

Stara je brava, ne treba joj kljuc. – Isto znacenje kao i *Ista meta – isto odstojanje.* Tur. brava – kljucanica.

Stara koka – dobra juha. – P kaze: od stare koke se doista moze napraviti dobra supa, ali, ako se misli na zenu onda onaj koji ovo kaze pretpostavlja da je ta osoba pozeljnjija kao zena od mlade djevojke.

Stara vucina – pasja sprdacina. – P kaze: staroga vuka psi ce brzo savladati, misli se na staroga covjeka sa kojim mladji lako izlazi na kraj; str. sprdnja – sala; sprdacina – veliko zezanje.

Stari covjek, mlada zena – kolaci, stara zena, mlad covjek – korbaci. – P ilustrira i favorizira brak izmedju starijeg muskarca i mladje zene u odnosu na stariju zenu i mladjeg muskarca. Tur.: kyrbac – bic.

Star se konj ne uci jahati (pas ne uci lajati). – Savjet da se od stare osobe ne moze ocekivati da nesto zna ako to nije naucila u mladosti, *Drvo se savija...*

Stavio glavu u torbu. – P se kaze za nekoga ko rizikuje zivot, ko se zrtvuje, *Glava mu u torbi.*

Stig(a)o ga taksirat. – P je komentar na onog kojem se desila nesreca kao posljedica ranijeg grijesnog, nehumanog postupka. Tur. taksirat – zla sudbina. *Suza suzu stize.*

Stigla ga suza sirotinjska. – P se kaze kada se neko ogrijesi o drugu osobu koja je slabija, pa mu se poslije desi neka nesreca kao kazna zato sto se ogrijesio o nevinu osobu.

S tobom (vise) ni u dzamiju ni u crkvi. – P kaze: ako je neko nekoga osramotio, upropastio mu posao, onda onaj koji je stradao ovako kaze onome koji ga je izblamirao ili ostetio.

Sto godina – devedeset grosa. – P je hiperbola, komentar na veoma slabu zaradu; dakle neko je za stotinu godina uspio zaraditi samo devedeset grosa.

Stroga pusiona. – P je komentar na veoma nepovoljan ishod nekog dogadjaja, *Popusio je.*

Strpljen – spasen. – P istice vaznost strpljenja; znaci treba pricekati razvoj situacije jer mozda on donese spas, odgovara lat. Qui potest capere, capiat., *Dzennet je saburom prekriven.*

Strunio rosu sa srca. – P je poetski izraz koji oznacava da je neko popio ujutru rakiju; njegovom srcu preko noci bilo je toliko "hladno" da se cak i rosa uhvatila po njemu; *Na sefte.*

Sukotni buket. – P je komentar na neciju radost i dusevni smiraj. Sukot, hebrejski: koliba, je praznik hodocasnika a namijenjen je prizivanju kise. U buketu su palmine, mirtine, vrbine i limunove grancice, jer te biljke ne mogu da rastu bez dovoljno vode.

Suza suzu (goni) stize. – P; 1. komentar ako je neko nekome prouzrokovao neciju nesreću i tugu; P istice da i on moze ocekivati zlo, 2. P se koristi kada neko toliko place da suze, cureci po obrazima jedna drugu "prestizu".

Svadja medju bracom isto je sto i krna na noktima zene. – P bos. Sefarda prevedena sa lad. jezika naglasava da je svadja izmedju brace kratkotrajna i da iscezne kao i krna sa nokata zene. Jevrejke su, vidjevsi da Bosnjakinje farbaju nokte kanom i same prihvatile takvo ukrasavanje, tur. kana/kna/krna - tropska biljka broc od cijeg se korijena pravi prasak za ukrasavanje tijela.

Sva je od japije k(a)o od Stambol kapije. – P istice snaznu, krepku i jedru gradju, zenske osobe koja se poredi sa stasitoscu istambulske kapije. (Nekoliko gradova u Bos. pasaluku imali su Stambolsku kapiju, a zvale su se tako jer su stajale na jugoistoku, dakle u smijeru Istambula). Tur. japija – drvena gradja za kucu, kapija – vrata.

Svaka ptica svome jatuu leti. – P porucuje da svako treba ici i teziti tamo gdje zivi vecina njemu bliskih osoba.

Svaka roba ima svoju cijenu. – P tvrdi da se sve moze kupiti; a u podtekstu: ukoliko se ljudi i prema moralnim vrijednostima odnose kao prema robi tada se i postenje i sloboda i ljubav mogu se kupiti.

Svaka sjekira sebi malj pravi. – P kaze da svako sebi treba odabrati sta mu je najbolje ciniti u zivotu, kao sto svaka sjekira mora imati odgovarajuci malj da bi se stavila na njega.

Svaka vaska obaska. – P istice situaciju u kojoj oni koji bi trebali biti zajedno ipak nastoje da ne budu u jednoj skupini i time izrazavaju da ne zele suradnju, pa se porede sa usima, *Dzin baska...*

Svaki Cigo svoga konja hvali. – P kaze: svako hvali ono sto prodaje bas kao sto Romi znaju hvaliti svoje konje odgovara lat. Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

Svaki ceif je skup. – Kada neko uvidi da je dao vise para za neko svoje zadovoljstvo, tada ovako sam za sebe prokomentira svoje iskustvo, *Ni jedan ceif nije skup.*

Svaki metak ne ubija. – P je izraz i potvrda jednog oblika "ratne sreće".

Svaki petak – izuzetak. – P savjetuje da se nesto sto se ne radi cijele sedmice treba uciniti u petak. Npr. ako covjek ne pije cijele nedjelje, na pocetku vikenda, u petak dopusti sebi taj luksuz da malo popije, ili da se cak napije, *Petak, dan za metak.*

Svaki pocetak je tezak. – Svaki novi posao je tezak, ali to ne smije biti uzrok da se odustane od posla, odgovara lat. Omne initium fifficile est.

Svaki stedisa nadje svoga raspikucu. – P je komentar na pretjeranu stednju i cicijasluk. Onaj ko je veliki skrtac moze naletjeti na nekoga koji ce raskuciti njegovo blago; npr. ako se bogatas zaljubi i ozeni zenu koja je troskali.

Svako doba nosi nedoba. – P istice da svako vrijeme ima i svoje lose trenutke, odgovara lat. O tempora, o mores! *Svako vrijeme...*

Svako dobije sto je zaslužio. – P kaze da se u zivotu sve naplacuje, cesce se kaze u negativnom kontekstu, dakle, sve se covjeku vraca, *Od nafake ne mozes uteci.*

Svskog cuda za tri dana. – P kaže da cuda dugo ne traju i da u svijetu sve postaje normalno, pa čak i ono što je nenormalno.

Svskog gosta tri dana dosta. – P koja upućuje da ne treba iskoristavati gostoljubivost.

Svako je kovac svoje sreće. – P kaže da svako treba da upravlja svojim životom, odgovara lat. *Quilibet fortunae suae faber est. i Suae quisque fortunae faber est.*

Svakoj pecki zarilo. – P je slična *Svakom loncu poklopac*, pecka je deminutiv od pec, a zarilo je prostor na kojem gori vatra u toj peći; dakle neko želi da bude najvažniji nekome, posto je i zarilo glavni dio peći:

Svakom loncu poklopac. – P se odnosi onog koji se u sve uplice.

Svako prase misli na se. – Rimovana P kaže da svako treba da misli na sebe, ali ne treba biti egoistican kao prase.

Svako sebe ispisuje na licu. – P poručuje da se na licu može naslutiti karakter čovjeka.

Svako se čese tamo gdje ga svrbi. – P kaže: svako gleda na svoj način određenu situaciju i u njoj prepoznaje sebe (tumačenje horoskopa), te traži i teži onome što će mu poboljšati život.

Svak(o) se o sebi zabavio. – P; situacija u kojoj svako misli o sebi, svojim problemima. Često P među Bosnjacima i svim Bosancima u dijaspori koji su se zabavili samo oko sebe i svoje porodice, često zaboravljajući na svoje bliže, pa čak i na domovinu.

Svako svoj kriz (krst) nosi. – P ističe da svaki čovjek ima neki svoj problem, teret sa kojim živi i koji nastoji da riješi, *Svako svoje zna*;

Svako svoj samar nosa(i). – P kaže: svako ima svoj probleme u životu i ne treba druge opterećivati sa njima jer i oni imaju svoje nedace.

Svako veće me izvede – iz takta. – Kada prijateljica pita prijateljicu gdje je muž izvodi uveče, ova da bi joj se izjadala, a da bi ostala na "visini", može ovako duhovito da odgovori, dakle nigdje je ne izvodi, nego se zbog neizlaska posvadjaju, *Izvodi je svako veće...*

Svako vrijeme nosi svoje breme. – Svaki period života ima svoje tegobe, ali i lijepe trenutke, kao što i svako doba nosi u sebi svoje nedace, odgovara lat. *Crescunt anni, crescunt malanni. Svako doba...*

Svako za se travu pase. – Rimovana P kaže: u životu svako sam za sebe odlučuje, ovdje se ljudi pored sa životinjama koje pasu.

Svako zasto ima svoje zato. – P je deviza da se na svako pitanje može i treba dati odgovor.

Sve će to zemlja izvuci. – P se kaže kada neko razboli i dugo nosi svoju bolest koja nije tako teška da mu ugrožava život; kada želi neko da se nasali na račun te osobe tada ovo kaže, misleći pod tim da će ta bolest proći kad čovjek umre, a podsjeća na liječenje u ljekovitom blatu.

Sve ima svoju cijenu osim postenja. – P naglasava vrijednost i nepotkupljivost ljudskog postenja, odnosno casti, *Svaka roba ima...*

Sve izadje na bejan. – P ističe da se sve sazna; tur. bejan – istina, *Zaklela se zemlja...*

Sve je prolazno samo je ondulacija trajna. – Saljiva P o prolaznosti, ovo je pleonazam, jer ondulacija je trajnija frizura, a u frizerskom žargonu se kaže "trajna", dakle i ondulacija i trajna znače isto.

Sve je spickao. – P je komentar na neumjereno trošenje koje je dovelo do toga da je neko potrosio svu uštedjevinu, čak i više, počeo je prodavati iz kuće kako bi zadovoljio svoje prohtjeve, ili se odnosi na onog ko je izgubio sav novac, sve svoje imanje na kockanju.

Svekrva zaboravlja da je bila snaha. – P se odnosi na zaboravne žene, ali i muskarce.

Sve može kupiti osim zdravlja. – P ističe da je zdravlje najskuplje u životu i da se sve može kupiti osim njega.

Sve posteno – sve jebeno. – P je komentar za moralno iskvarene osobe; kada se neki ljudi hoće da prikazu postenijima nego što jesu.

Sve se vraća. – P naglasava da se u životu sve može ponovo dogoditi, da svakoj osobi sudbina "naplati" njegove ranije postupke i da stoga čovjek mora paziti kako postupuje prema drugima.

Sve stvari su teške prije nego što postanu lake. – P ističe da je sve teško dok se ne upozna sustina.

Sve su djevojke djevice dok trbuh sutu. – Ironična P koja komentira djevojačko postenje.

Sve su gljive jestive, neke samo jedamput. – Saljiva P kao odgovor na pitanje koje su gljive jestive, dakle i otrovnu gljivu čovjek može pojesti, ali samo jednom, drugi put, ako prezivi neće se više prevariti i jesti je, ili će već od prve umrijeti.

Sve su macke sive. – P; mada nisu sve macke sive, ovdje se misli na identičnost situacija u kojima se čovjek nalazi u životu, sve je u životu slično, sve ti je to isto, *Isto sranje drugo pakovanje.*

Sve su mu ladje potonule. – P se kaže za onog ko je očito veoma mnogo demoralisan, poput admirala čiji su svi brodovi potonuli.

Sve su pite – pite, samo je burek pitac. – P; pite: sirnica, zeljanica, jajarusa, krompirusa, misiracpita, kvrgusa, maslenica, uckurusa itd. sve su ženskog roda jedino je burek muskog, jedini je "musko" među pitama, i zato je k(a)o djoja bolji. Mada se za zeljanicu može reći u muskome rodu: zeljanik.

Sve svoje nosim sa sobom. – Odnosi na onog ko sve svoje vrijednosti posjeduje u intelektualnom smislu, a i

na onog ko spreman dolazi u neku situaciju, odgovara lat. Omnia mea mecum porto.

Sve sto moze ici na lose, krenu(t) ce na lose. – P je tzv. "Murfijev zakon", koji istice nepovoljan splet okolnosti pri radu.

Sve sto sam potrosio to sam usparao. – P je paradoks koji se moze ovako tumaciti, npr: ako je covjek u zivotu trosio pare na putovanja i upoznavao Svijet i ljude; ili ako je kupovao knjige, ustedio je znanje i iskustvo - on jeste pare na to potrosio, ali se obogatio iskustvom i prozivljenim zivotom; njem. sparen – stedjeti.

Sve (ti) je to kurc(n) firc(n). – P se odnosi na nesto sto je veoma nesigurno; kada neka situacija "visi" na tankom koncu koji nije jak da podnese svu bremenitost te situacije. Njem. kurc – kratak; madj. firc – tanak konac.

Sveti kamen. – F ima tezinu P, a potice iz bos. price: Zena se zalila hodzi da je muz svaki put kada se pijan vrati kuci istuce zato sto ona mu prigovara zbog pijanstva. On joj dadne jedan kamicak i kaze: "Ubuduce kada ti se muz vrati kuci ti stavi ovaj sveti kamen pod jezik." Poslije dva dana dolazi zena i zahvaljuje se hodzi i govori mu da ju muz vise ne tuce. Jasan je ucinak s. k. – kada se kamen stavi u usta tesko je govoriti zbog opasnosti da se kamen ne proguta. Drugim rijecima, ova P je pouka zeni da ne prigovara muzu kada se on iz kafane pijan vrati kuci.

Svezali ga hudami. – P se odnosi na covjeka kojem nista ne polazi za rukom, kao da su ga neke sile obuzele. Tur. hudam – kucni demon koji ukucanima ne da mira.

Svezi Dabinu cunu. – P je uputa da se nesto nadje. Daba je praslavenski covjekoliki demon koji pomaze ljudima; potrebno mu je svezeti "cunu"; napraviti cvor na maramici ili konopcu – i time mu ne dozvoliti da mokri kako bi on sto prije pomogao covjeku da nadje izgubljeno, a "cuna" se odrijesi tek kada se nadje izgubljeno i tada Daba moze da mokri.

Svi bi mogli stati pod jednu lipu. – P je komentar, hiperbola koja istice da je neka grupa populacija, narod, toliko stradao da preostali clanovi te grupe, svi zajedno mogu stati pod krosnju lipe; lipa je sveto drvo starih Slavena.

Svi gledaju otkud izvire, a niko gdje ponire. – P je komentar na situaciju u kojoj svi sudionici nekog događaja gledaju sta se desava, a ne razmisljaju o posljedicama tog desavanja.

Svi gospodari su dobri kada ih nahranis. – P bos. Sefarda prevedena sa lad. jezika istice da su ljudi dobri kada nemaju egzistencijalnih problema.

Svi jebu, a jedan najeb(a)o. – Saljiva P kada se ide u svatove; naravno, misli se da je nadrljao onaj koji placa trosak svadbe, a ostali ce se provoditi, *Kad se zec...*

Svi junaci – nikom obnikose. – Ironicna P koja je komentar i izruguje se na "junake" koji se kukavicki ponasaju jer nikog ne mogu da odbrane.

Svi smo mi mrtvi samo se po redu sahranjujemo. – Pesimisticna P koja covjeka miri sa sudbinom da ce umrijeti.

Sviras (mome) kurcu. – P se kaze onome ko prica, "svira" bez veze, a pri tom mu je ta svirala cuna.

Svi se zale na losu sreću, a niko na losu pamet. – Duhovit komentar za ljude koji misle da su dovoljno pametni, ali da su nedovoljno sretni.

Svi su oni bir – svi u isti rog pusu. – P je komentar na neku grupu ljudi koja naizgled nije jedinstvena, ali postupa suprotno. Tur. bir – jedno isto.

Svjetlo na kraju tunela. – P istice zelju u trenucima skoro beznadezanog stava onog koji ocekuje da mu stvari krenu na bolje, jer u tunelu je mrak, dakle nemoguće je djelovati, a napolju je svjetlost koja omogucava akciju.

S Vlahom do po zdile, a od pola njom po glavi. – Arh. P koje govori o nepovjerenju prema pripadnicima drugih konfesija. P su govorili sve konfesija za svaku. Ikavski: zdila – zdjela.

Svoja kucica, svoja slobodica. – P je princip ljudi koji cijene svoju intimu, zelja da se zivi sam u sopstvenoma domacinstvu, u krugu najblize porodice.

Svraka iz sokolova gniježda. – P je komentar koji se odnosi na osobu koja nije dostojna svoga porijekla, obitelji i uopce grupe kojoj pripada.

Svrake (mu) ti mozak popile. (!) – P je komentar na nepromisljeno ponasanje, a ako je upucena konkretnoj osobi (kao uzvik) tada je kletva sa namjerom da neko poludi, ili da umre kako bi mu svrake mogle mozak kljucati.

Svrbe me dlake – bi(t) ce nafake. – Rimovana saljiva P koju muskarci izgovaraju kada zele seksualni odnos sa zenom.

Svrbe me jaja – bi(t) ce belaja. – P je saljiva opomena onome ko provocira onog koji ovo kaze.

Svuda podji – kuci dodji. – P upucuje da se poslije svakog putovanja treba vratiti kuci, jer kod kuce je najbolje, odgovara engl. Home sweet home.

Svudje mu je bolje nego u gacama. – P cesto koriste oni muskarci koji sebe smatraju uspjesnim zavodnicima, a time isticu da njihov spolni organ cesto treba da dokazuje njihovu muskost.

S

Sejtana ne treba zvati, on sam dolazi. – P upucuje da covjek ne treba izazivati nesrecu i zlo jer nje ima svugdje, uvijek i dovoljno.

Sejtanov najmiliji pos(a)o je brzina. – P naglasava da nista ne treba brzo raditi, da je to svojstveno samo onima koji u sebi imaju nesto zlo, djavolsko, *Hitar previse...*

Sejtanska posla. – P se kaze za poslove koji su bliski sejtanu: laz, prevara, obmana, a u kojima on ima udjela zato sto navodi ljude na te grijeh.

Sepave kobile sin. – P se odnosi na nekog ko je veoma nekarakteran.

Simsirova grana iz devete gore. – P se odnosi na veoma dalek rod; niti je simsir kvalitetno drvo, a i da jeste to drvo je cak iz devete planine.

Sirokoj guzici kurac je mjera. – P kaze: široka guzica je olicenje mlitavog karaktera, a spolni organ je muzevnost i rjesenost da se taj mlitavi karakter dovede u red.

Sisani kum. – F ima tezinu P: tradicija sisanog kumstva na tlu Bosne veoma je stara, od Grka su je preuzeli glagoljasi, tada se zvala benedikcija ili strizba. Posto Bosnjaci muslimani nisu krstili djecu, a isli su u posjetu komsijama katolicima i pravoslavicima kada bi ih ovi zovnuli na krstenje djece, bosnjacki narodni duh je, da bi ostao u dobrosusjedskim odnosima sa ostalim religijama, vremenom spontano ustanovio sisano kumstvo kako bi mogli da uzvrate gostoljubivoscu svog doma. Sisani kum, katolik, pravoslavac, a kasnije i musliman dolazio bi u muslimanski dom u doba kada se djetetu treba prvi put u zivotu da osisa kosa. Kum bi osisao kumce i kasnije bi sve bilo po obicaju kod sve tri vjere Bosnjaka: kum bi bio ugoscen i uvijek rado vidjen gost u domu gdje je raslo njegovo kumce.

Slag dolazi na kraju. – P najvaljuje u pricanju da poenta nekoga dogadjanja tek slijedi, a poredi se sa slagom koji se stavlja tek na dovrshenu tortu, odgovara njem. Zucker kommt zuletzt.

Sokci ubokci, a Vlasi siromasi. – Arh. P koja opisuje imovno stanje ljudi u doba Bos. pasaluka.

Spanska sela. – P je komentar za nesto sto je vecini ljudi nepoznato, a sto je onome ko kaze P dobro poznato. U BiH rijetko ko zna kako izgledaju spanska sela, ovo je jevrejska F koju su bos. Sefardi koristili za ostale narode u BiH, jer su njihovi preci zivjeli u Spaniji.

Sta ce mu kula i pendzeri, kad(a) nema nista u tendzeri. – P naglasava stanje nekad bogatog covjeka. Deklasirani bogatasi nastoje da zadrze lazni sjaj ziveci u svom ambijentu, a cesto nemaju sta ni da jedu. Tur. tendzera – serpa.

Sta cit(a)o – hod(a)o?! – P; je epilog vica u kojem Haso pita Husu da li je citao roman I. Andrica "Na Drini cuprija", na sta ovaj odgovori da ga nije citao, ali je zato isao preko nje. Kaze se u situacijama kada neko hoce da pokaze kako zna o necemu mnogo vise nego sto drugi misle.

Sta ce reci carsija? – P je komentar za mahaluse. I ujedno vjecito pitanje i najveca briga malogradjana, mahalusa u BiH. Mahaluse, koje su svjesne svoga klimavog socijalnog statusa uvijek se boje suda onih koji su iznad njih. Otuda njihova neprestana briga kakvo ce misljenje imati grad o njihovim neuspjesima ili postupcima uopce.

Sta bi bilo, kad bi bilo? – P je cesto pitanje onih koji polaze od svojih iracionalnih hipoteza, i koje vode pogresnim zakljuccima jer su premise pogresne. *Da je babi...*

Sta hvali krufu, vrisak je. – P koja karikira govor *Papanske raje*. U recenici koja ima pet rijeci, tri su rijeci nepravilno izgovorene jer neuk svijet stavlja neke glasove tamo gdje ne treba, recenica pravilno glasi: "Sta fali kruhu, frisak je."

Sta je starije (prije bilo): koka il(i) jaje? – P je komentar za nejasnu situaciju i pitanje na koje ne treba traziti odgovor jer je formulirano samo da zbuni ljude, a na njega se ne moze odgovoriti: koka je snijela jaje iz koje je izaslo pile koje je postalo kokos; ipak je kokos kao pojam stariji od jajeta koje predstavlja nesto mlado.

Stap u tudjim rukama. – P oznacava nekoga koji je necije sredstvo, ko izvrsava, ovdje tuce nekoga.

Sta radi – cupa pa sadi! – P oznacava neciji besmisleni rad, *Trla baba lan...*

Sta radi otac? Klanja. Sta radi mati? Krsti se. Sta radis ti? Ja stojim i kamenim se. – Arh. P koja je izraz cudjenja. U nar. prici je ovako odgovorilo dijete iz mijesanog braka kada su ga pitali za roditelje, *Lila nana...*

Sta se desava za zivog hadzije! – P se kaze kada se desi nesto sto mu nije po volji, pri tome imenujuci sebe hadzijom.

Sta vrijedi pametna glava kad noge idu svojim putem. – P izrazava nesklad izmedju psihe i tijela.

Sta zna balija sta je halija. – P je komentar na ponasanje neukih ljudi, tur. halija – persijski cilim, perzijaner.

Sta zna dijete sta je sto kila! – P je komentar kada neko nesto uradi u neznanju, mada je trebao znati da to ne treba ciniti, a epilog je vica: uhvacene Rome pitala je policija ko je krao zeljeznicke pragove sa pruge, a

oni su odgovorili da su to djeca ucinila. Na pitanje policije kako mogu djeca nositi pragove, oni su odgovorili P.

Sta zna domuz sta je majonoz. – P je komentar na onog ko ne zna nesto. Tur. domuz – krmak, majonoz – persun.

Stedi bijele pare za crne dane. – P savjetuje stednju novca.

Sto besika odljulja to motika zakopa. – P izrazava prolaznost covjecijeg zivota.

Sto budala obatali to sto pametnih ne popravi. – P ukazuje na velicinu ludosti sa kojom ni veca pamet ne moze da izađe na kraj.

Sto car ljubi, nije ljubljeno. – Arh. P koja istice da ugledan covjek obicno za zenu dobije onu koja je postena i nevana.

Sto covjek moze sam sebi dati (napraviti) belaja, to ne moze niko. – P kaze: katkada covjek nepromisljeno, zbog svog temperamenta, ponosa, sujete, karaktera uopce, sebi nanese vise zla nego sto bi mu to ucinio drugi, *Covjek je sebi... i Sam svoj dusmanin.*

Sto covjek napravi ne moze ni setjan napraviti. – P istice zlu narav covjeka kada ucini nesto sto je svojstveno djavlu.

Sto covjek nije kadar – nije ni duzan. – P se kaze kada nekome nesto ne ide od ruke, pa se ovim ta osoba opravdava.

Sto ce meni grizena jabuka, kad ja mogu imat(i) negrizenu. – Arh. P koja je maksima mladica pri izboru nevjeste, pri tome se djevojka koja nije nevana poredi sa nacetom jabukom.

Sto ce ti njiva kad roda ne daje. – P je komentar za zenu nerotkinju.

Sto gore (njima) – to bolje (nama). – P je krilatica onih koji nisu voljni da suradjuju i iskazuje netolerantan odnos prema dugoj strani. Oni cine sve kako bi se situacija pogorsala i to im odgovara jer im nije u interesu da se povoljno razrjesi stanje koje ostali zele da razrijese.

Sto je babi milo, to joj se i snilo. – P istice da ljudi vide neku situaciju onako kako im odgovara, ono sto prizeljkuju i o cemu sanjaju to je njihova "java".

Sto je dzabe i Bogu je drago. – P kaze: ono sto je besplatno omiljeno je kod svih bica, pa i Bogu, ovom se izrekom vrijedja Bog jer Njemu ne treba nista posto On posjeduje sve.

Sto je kruha, u meni je – sto je ruha, na meni je. – P se odnosi na osobu koja ima samo ono sto je u njemu i uz njega, dakle, nema vise nista; arh. ruho – odjeca.

Sto je masnije to je casnije. – P je komentar za pretjeranost. U nar. prici pop je pekao slaninu na masti, a kad su ga pitali zasto to radi, ovako je odgovorio.

Sto je zmija ljepša, to je zesca. – P je komentar za lijepe zene za koje narod smatra da imaju "otrovan" karakter.

Sto je moje to je tvoje, sto je tvoje to je nase. – P ukazuje na zajednicku imovinu onih ljudi koji su bliski.

Sto je na stolu – ponudjeno je. – P se koristi ako se neko ustrucava da uzme ono sto je pred njim. U BiH se smatra ponudjenim ono sto je na stolu, pred ljudima koji zajedno sjede u drustvu.

Sto je vise zelja vise je i razocarenja. – P naglasava da nerealne zelje kada se ne ostvare donose i moralni pad.

Sto macku vise gladis, to ona vise rep dice. – P je opomena da zenu ne treba previse hvaliti.

Sto mozes dobiti u gradu na selu ces skupo platiti. – P istice superiornost grada u odnosu na selo.

Sto mozes uraditi danas, ne ostavljaj za sutra. – P savjetuje da se ucini sve sto se moze uciniti danas, jer sutra mogu stici nove obaveze,:

Sto mozes uraditi do pedesete – uradi. – P istice da su ljudske moci najkreativnije do pedesete godine zivota.

Sto mozes uraditi sutra – ne radi danas. – Saljiva P kojom se opravdava nerad, *Lahko cemo.*

Sto moze zamisliti kokuz ne moze podnijeti denjiz. – P je duhovit komentar na mastanje sirotinje da bude bogata. Tur.: kokoz – siromah, deniz – more.

Sto na umu to na drumu. – P se odnosi na ljude koji postupaju nepromisljeno, na one koji odmah kazu ono sto misle, ne misleci prethodno na posljedice onog sto ce reci, *Jezik brzi od pameti.*

Sto ne dolazi od srca ne ide k srcu. – P naglasava da ono sto je bezvoljno ucinjeno ne moze biti ni lijepo primljeno od okoline.

Sto ne mozes sabljom – mozes jezikom. – P je imperativ da ne treba sve ciniti na silu, nego da treba koristiti i pamet, odnosno umijece ubjedjivanja.

Sto oci vide to ruke naprave. – P se kaze za nekoga ko je veoma spretan zanatlija, katkada i u vise zanata.

Sto pijan radi – trijezan se stidi. – P je komentar za postupak u pijanom stanju, jer pijan covjek je sklon da ucini neke stvari koje nikada ne bi trijezan ucinio; zato ako ne zeli da se stidi svojih postupaka treba da pazi kako i koliko pije, *Sto trijezan...*

Sto pogaca u vatri vise stoji, to boljeg gosta doceka. – P je aluzija na stariju djevojku koja se kasno udala, dakle ona je birala i cekala svog pravog izabranika, mada je dugo vremena "gorjela" od zelje da se uda.

Ovako su tjesili djevojke koje se jos nisu udale

Sto se mora – (ne mora se) tesko je. – P ne tolerise ono sto se mora ciniti, jer se narednom P ne tolerise sloboda ljudskog izbora,:

Sto se mora nije tesko. – P koja opravdava sve ono sto se mora ciniti, a ne radi se svojom voljom.

Sto si dalje od rodbine, blizi si Bogu. – P istice da rodbina katkada nije ono sto bi trebala biti i da je bolje biti dalje od takve rodbine.

Sto trijezan misli to pijan govori. – P je komentar za izjavu u pijanom stanju: u pijanom stanju covjek ce skoro po pravilu reci ono sto, dok je trijezan presuti, dakle, treba se paziti sta se govori pri picu, *Sto pijan radi....* i *U vinu je istina.*

Sto veca kurva, veca sreca. – Istice srecu nemoralnih osoba, ne odnosi se samo na zene, *Ko(ji) ima obraza...*

Sto vise radim, jos vise imam da uradim. – P istice velicinu ljudskih obaveza koje uocavaju oni ljudi koji su savjesni u radu.

Sto vise ucim, manje znam. – P istice neogranicenost ljudske spoznaje i sugerira da stalno treba uciti.

Sto vrag ne moze, to mu zena pomogne. – P naglasava domisljatost i lukavost zene.

Sto zna ona – zna cijela mahala. – P; misli se na mahalusu koja voli prepricavati i ogovarati druge.

Suc–muc pa proli(j). – Kaze se za posao koji je lose obavljen; suc-muc je onomatopeja mijesanja tekucine, dakle radi se o necemu sto je brzo smuckano, odgovara lat. In omnibus aliquid, in toto nihil.

Su(ka)t sa roгатim ne moze. – P kaze: onaj koji nije dorastao nekome sa njim se ne moze porediti niti mu se moze suprostaviti, kao ni ona zivotinja koja nema rogove ne moze se bosti sa roгатom zivotinjom.

Supacki fazon. – P je komentar na neciji neiskren, drzak i moralno prljav gest; odnosi se cesto na postupak nekoga ko je iz *Papanske raje*, svojstven je narocito onome ko je opisan u:

Supak nad supcima. – Vrlo uvredljiva F kojom se neko poistovjecuje sa cmarom, a kaze se za onoga koji je veoma odvratn u svojim postupcima. Pojam supak ovdje oznacava los karakter, *Pizda u dusi.*

Supak ostaje supak. – P je komentar za onog ko se ponovo dokazao kao nekarakterna osoba.

Suti i muti. – Komentar da su sutljive osobe sumnjive jer to moze biti znak da se koncentriraju na svoje tajne planova koji mogu biti na stetu pristunih, *Kupi u trepavice.*

Suti k(a)o pizda. – P se odnosi na hinju koja je toliko kriva i ne smije cak ni da se brani.

I

Ta buha ne grize. – P se odnosi na osobu koja je toliko bezopasna da se poredi sa buhom koja cak ni ne grize.

Tako mu grah pao. – P je komentar za onoga kome se desi nesto nepovoljno, narod prokomentira da mu je tako sudjeno, odnosno da mu je to u grahu "zapisano".

Tamni vilajet. – F je zlurado prikazivanje BiH, a usla je iz knjizevnog bos. jezika u svakodnevni govor, znaci mracna pokrajina, a odnosi se na BiH. Neki srpski i hrvatski pisci i politicari koji joj nisu bili skloni prozvali su BiH t. v. u kojem nema zivota, a i ako ga ima on je samo tuga i jad u kom vlada bezakonje i sila.

Tandrce mi blatobran. – P je komentar za onoga ko ne zeli da cuje ono sto mu se govori, a epilog je vica u kojem Haso i Huso voze bicikl, a Huso posto je primjetio da Hasi blatobran nije dobro pricvrscen kaze mu da mu tandrce blatobran. Huso to nekoliko puta ponavlja, a Haso, kada je cuo da mu Huso to govori, odgovori mu: "Nista te cujem. Tandrce mi blatobran!"

Tarhana je muslimanska hrana, a vlaska kupus i slanina. – P bos. muslimana koja istice koja su omiljena jela muslimana i nemuslimana.

Tasta zetu malo vari, da mu zlo u kucu uvali. – P izrazava poznatu netrpeljivost taste prema zetu. Pojam vari znaci kao u *Ovarisao je.*

Tece (mu) med i mlijeko. – P se kaze za onog kome svi poslovi idu veoma dobro, ili ako se kaze bez zamjenice onda se misli na neko mjesto ili drzavu u kojoj sve ide kako treba, odgovara lat. Hic porci cocti ambulat.

Tesko glavi kojoj rep zapovijeda. – P je komentar za nepromisljene ljude. Ovdje se pod repom podrazumijeva muski spolni organ.

Tesko janjetu kome su vukovi babice. – P kaze: naivan covjek moze medju iskvarenim ljudima stradati, a i narod ako ga vode losi politicari.

Tesko kapi na celavoj glavi i nogama pod mahnitim. – P istice cudljiv karakter celavih ljudi koji svoju celavost skrivaju kapom, a i tezak položaj nogu koje njihov vlasnik stalno tjera da se besciljno krecu.

Tesko kesi cesto kumujuci. – P je opomena onome ko je previse galantan prema drugima.

Tesko kuci gdje mac slusa, a kudeljja zapovjeda. – Arh. P koja komentira brak u kojem zena vodi glavnu rijec, ovo je aluzija: muz je mac, a zena kudeljja.

Tesko loncu zacina iz mahale cekajuci. – P je komentar za situaciju u kojoj svi zele da ucestvuju kako bi

dali svoj prilog rjesenju stanja.

Tesko meni medju vama u zlu cekajuci. – P kaze: ako se u nekom drustvu mnogo prica o razvoju situacije u buducnosti, a taj razgovor ne vodi konkretnom rjesenju stanja u kojem se nalazi onaj koji to slusa, on ce tad reci ovo.

Tesko muzu koji zene nema, a jos teze ko se s vragom veze. – P je opomena muskarcima da trebaju da se zene, ali da pri tome dobro paze na karakter svoje buduće zene,;

Tesko onome ko uzme vruga radi blaga. – P je opomena mladima da se ne zene zbog miraza, ne misleci pri tom na mogucu losu narav svoje nevjeste.

Tesko stricu hraneci sinovca, a djevojci poci za udovca. – P je opomena da je vrlo nezahvalno upustati se u blizak odnos sa nekim ko je navikao da mnogo zahtjeva.

Tesko zabu u vodu natjerati. – P kaze: zabi je voda jedan od njenih prirodnih elementa jer kao vodozemac cesto trazi hranu ili spas u vodi; misli se na nekoga koga nije tesko nagovoriti na nesto sto mu je svojstveno, *Ubijedi ga...*

Ti i ja smo k(a)o dva na putu. – P kaze: ako se dvojica posvadjaju onda jedan kaze drugom na ovaj nacin da se njih dvojica vise ne poznaju, kao sto se ne poznaju ni dva slucajna prolaznika na putu.

Ti mene cuvaj od nokta, a ja cu tebe od zla. – P se odnosi na uzajamnu pomoc. Misli se da je luk cesnjak bolji kad je neoguljen, a zdrav je i cuva covjeka od bolesti i zato luk "moli" covjeka da ne bude oguljen noktima, nego pojeden sa ljuskom.

Tiha voda brijeg roni. – P; ako neko radi nesto neprimjetno, a ima ili "zadnje namjere", ili je oprezan i prikriva svoj naum kako ga neko ne bi omeo.

Tijelo ga nece, a dusa ga hoce. – Komentar za situaciju u kojoj osobe koje se vole iz bilo kojeg uzroka nemaju uspjesan intimni zivot, *Dusa ga nece, a tijelo ga hoce.*

Ti si k(a)o ona krava sto da(dne) deset litara ml(i)jeka pa kantu prospe nogom. – P je komentar kada neko uspjesno obavi neki posao, ali pri kraju napravi veliku gresku koja dovede u pitanje sav posao, ili ga sasvim upropasti.

Titra mu muda. – P se kaze kada neko nekome ugadja zato sto je poltron tj. *Uvlaci mu se u supak.*

Tj(C)erali vuka – istjerali lisicu. – P kaze: kada ljudi okrivljuju nekoga za neko lose djelo, a poslije se ispostavi da on nije kriv, narod takvu situaciju poredi sa lovcima koji su misleci da ganjaju krupniju zvijerku ili odgovorniju osobu, a ulovili nevaznu licnost.

Tj(C)era mak na konac. – P; kada se dvojica svadjaju, onaj koji se ne da urazumiti izgleda poput nekog ko nastoji da kroz zrno maka protjera konac. *Ja u klin...*

(To mu je doslo) K(a)o tacka na i. – P: kada se pojavi iznenada neka povoljna okolnost koja zaokruzi neku cjelinu, dovrshi posao, tada sve izgleda kompletno kao malo slovo *i* koje bi bilo besmisleno bez tacke.

To ti je drugi par cipela. – Ako se o necemu ili nekome prica sa jednog stanovista, pa kada neko o tome istom prica sa svoga aspekta, tada ovako zavrsi pricanje, ukazujući da postoji druga strana medalje.

To ti je k(a)o jedan kroz jedan. – P se koristi kada neko tvrdi nesto sasvim pouzdano, kao sto je gruntovno vlasnistvo kuce na samo jednu osobu izrazeno u katastru: 1/1.

Tovar nosi – ne vidi. – P; ako je neko sebi "natovario" problem, a nije svjestan da mu ta briga nije trebala, slicno se sale djeca kada jedno drugome stavi cicak na ledja, tada pjevuse ove rijeci.

Tovar se badze ne boji. – P istice da se onaj ko ima dovoljno novca ne boji nikoga pa ni kontrole onih koji ga mogu kontrolisati. Ovo je metonimija jer je covjek zamijenjen pojmom tovar. Tur. badza – carina.

To zna i corava baba (ptice /vrapci na grani). – P je komentar za nesto sto je opstepoznato ili sto je toliko jednostavno shvatiti da to moze spoznati i baba ili cak i ptice, odgovara lat. Apparet id etiam caeco. i Lippis et tonsoribus notum.

Travi treba i rosa i kosa. – P je deviza za odgoj i vladanje. Trava je ovdje simbol za djecu, a *i* za narod, dakle prema njima treba biti dobar, dati im ono sto im treba kao sto travi treba kao rosa, ali katkada treba biti i strog kao sto je kosa koja kosi travu.

Travu gazim, a cvijece volim. – P je duhovito opravdanje muskarcu koji ima jos jednu zensku osobu osim zvanicne, u ovom slucaju trava je prolazna osoba, a cvijece stalna.

Trazi dlaku u jajetu. – P je komentar za cjepidlacenje. Onaj ko je cjepidlaka trazi kod nekoga, ili u necemu nedostatke kako bi pokazao da sve moze biti bolje.

Trazi djavola svijecom. – P se odnosi na necije bespotrebno izlaganje nevolji, ta osoba je toliko odlucna da pronadje djavola – zlo, da to osim sto cinu danju radi i nocu, hodajuci sa upaljenom svijecom ne bi li srela vruga.

Trazi guzici cepa. – P je komentar za onoga koji provocira, izgleda kao da zeli da bude kaznjen za svoje postupke.

Trazi kruha preko pogace. – Kaze se za onoga ko pored neceg dobrog trazi nesto losije, odgovara lat. Medio flumine quaerere aquam.

Trazi najbolje, ocekuj najgore, a primi sta dobijes. – P istice da covjek mora biti spreman i realan pri

neočekivanom razvoju situacije.

Trazi od Ciganke kiselog mlijeka. – P je komentar na situaciju u kojoj se bezuspješno nastoji nešto postići, kao što je i bezuspješno nastojanje dobiti od Ciganke mlijeko.

Trazi posao, a Boga moli da ga ne nadje. – P; kaže se za nekoga ko reda radi traži posao, a stvarno nije zainteresiran da radi.

Trazis iglu u plastu sijena. – P se kaže nekome ko bezuspješno nastoji nešto da pronadje, a to njegovo traženje uspoređuje se uzaludnošću traženja igle koja se izgubila u plastu sijena. Katkada je izražena i namjera da se tražac demoralise.

Trbuh je najbolji sa(h)at. – P ističe da je organizam najbolje zna kad mu je vrijeme za objed.

Trebala ti se mati obliznuti. – P je kompliment onome za koga se smatra da je veoma dobar. Pojam *obliznuti* ovdje znači roditi blizanca, dakle majka je trebala roditi još jedno dijete koje bi bilo jednako dobro kao i onaj kojemu je upućena pohvala.

Treba rodit(i) pa ime nadjet(i). – P je komentar za roditelje koji prije rođenja djeteta prave spiskove kako će se ono zvati ako bude muško ili žensko; osim toga tek po rođenju može se vidjeti kakvo je dijete i onda mu odrediti ime za koje se misli da će mu odgovarati.

Treba se bojati živih, a ne mrtvih. – P je savjet onome koji ističe kako se boji da se prošlost ne ponovi.

Tresla se gora – rodio se mis. – P se kaže kada se nešto najavi veoma važno, a poslije se ispostavi da to što se desilo nije ništa posebno, odgovara izreci rimskog pjesnika Horatija: *Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.*

Trijezan k(a)o da je pio zejtin. – P se odnosi na onog koji i pored toga što je mnogo popio djeluje trijezniji od ostalih. Nekada su trgovci pred odlazak na sastanak znali popiti fildzan ulja (tur. zejtin – maslina, u daljnjem značenju ulje) kako bi se u toku razgovora pri kojem se pilo, sporije opili.

Tri puta sam bio ovdje: prvi put, zadnji put i nikada više. – P; kada se nekome ne sviđa neko mjesto gdje je došao prvi put onda svoje nezadovoljstvo izrazi ovako.

Tri stapa i četvrti citab iz dzenneta je izašlo. – Arh. P koja je maksima uspješnog upravljanja nad ljudima. Tri stapa su za kaznjavanje, a četvrti je vjerozakon koji narod treba da poštuje. Tur. kitab – vjerska knjiga.

Trla baba lan da joj prodje dan. – P je komentar za bespotreban posao; ako neko nešto radi tek toliko da mu prodje vrijeme, odgovara lat. *Acta agere.*

Tuci dijete prije belaja. – P upozorava da dijete treba kaznjavati prije nego što napravi neku štetu, *Dijete se...*

Tuce vodu u (h)avanu. – P se odnosi na beskoristan posao, jer se ništa ne dobija ako se voda tuca, tuce u avanu; tur. avan – stupa, muzar, *Sjecka vodu...*

Tudja kost ne boli. – P naglašava da se neko ne brine za onoga ko mu nije rođ, a u podtekstu – da se mnogo brine za onoga ko mu je rođ. Pojam kost je metonimija za cijelu osobu koja je nekome rođ.

Tudja koza puna loja. – P je komentar na zavist prema drugome, *Tudje – sladje.*

Tudja majka rane ne zavija. – P ističe da neko stran nije spreman da pomogne, može se odnositi na odnos nenarodnog vladara prema porobljenom narodu.

Tudja ruka svraba ne cese. – P kaže: čovjek sam treba učiniti za sebe ono što mora, kao što će se najbolje podesati sopstvenom rukom, jer zna tačno gdje ga svrbi.

Tudja žena kao labudica, a svoja kao rakijica. – P je komentar za one muševce kojima su privlačnije druge žene od sopstvene. *U tudju zenu...*

Tudje necu – svoje ne dam! – P; kada se nekome ko je izgubio nešto svoje nudi nešto što nije njegovo, on ovim principom izražava svoje mišljenje. P je aktualizovana prilikom povratka izbjeglica u svoja mjesta; oni ne žele u tuđe stanove i lokale, nego u svoje.

Tudje – sladje. – P je komentar za one ljude koji ne cijene svoje, a ističe da sve ono što je tuđe djeluje im primamljivije: kuca, radno mjesto, žena, automobil itd.

Tuk na utuk. – P; kada se dvojica svadjaju, pa obojica jedan drugom neprestano protuslove, *Ja u klin...*

Turci silom, a kaludjeri knjigom potjerase. – P se odnosi na rezim u doba osmanske vladavine u BiH.

Turci zeca na kolima hvataju. – P je komentar za majstoriju, jer sjedeci na kolima nije jednostavno uhvatiti zeca.

Tvrda bosanska glava. – P je ironičan komentar kada se neko snažno udari u glavu, a ne razbije je. Ovim se ističe da Bosanci imaju "tvrdu" glavu, tj. da su priglupi.

U

U becara svakoga sicara, a najviše buha i usiju. – Ironična P koja ističe "bogatstvo" kojim becar obiluje. Tur. becar – neženja, bekrija. *Sitan sicar...*

Ubijedi ga sa dvi(je) rijeci. – P je komentar za onoga koga je jednostavno nagovoriti, *Tesko zabu u vodu natjerati.*

Ubio jednim udarcem dvije muhe. – P se odnosi na onog ko je jednim postupkom postigao dva cilja.

U Bosni opsovati mater (je) k(a)o reci: "Dobar dan". – P prikazuje Bosance općenito nekulturnim, jer kako se tvrdi u njoj psovka je jednaka pozdravu, *Pokazao mu...*

U Bosni se dram veselja zivotom placa. – Arh. P koja veoma zlorado prikazuje BiH kao zemlju u kojoj je opasno po zivot saliti se, *Tamni vilajet.*

U cara je kula blaga, al(i) mu je hedija draga. – P ima slicno znacenje kao i *I car dolafa za hediju ima.*

U Ciganke je crn obraz, ali puna torba. – P koja na neki nacin favorizira ponasanje slicno ciganskom, znaci dozvoljeno je nekada i prevariti nekoga za svoju korist.

Uci kvocku kako ce jaja da nosi. – Ironican komentar upucen onome ko se pravi pametniji nego sto jeste, odgovara lat. Ne sus Minervam doceat. *Ne uci...*

Ucinio je to kroz kapidzik. – P se odnosi na ono sto je ucinjeno mimo zakona, preko neke veze, dakle onaj koji je htio da završi neki posao usao je covjeku u kuci kroz kapiju, tur. kapidzik – vrata na ulazu u bascu, *Usao na mala vrata.*

Ucite djeco sad vam je hora, ko ucit(i) nece kajat(i) se mora. – Arh. P koja savjetuje djecu da trebaju uciti, jer ce se kasnije kajati posto nece biti jednaki sa onima koji su završili skole.

Ucite kao da cete cijeli zivot ostati ovdje, a spremajte se kao da cete sutra da se vratite. – F koju su cesto praktikovali clanovi bos. delegacija koje su u doba rata posjecivali izbjeglice.

Udaj djevojku dok ti drugi kucaju na vrata, jer ces ti poslije kucati na njihova vrata. – P je savjet roditeljima da na vrijeme udaju kcerku kako se poslije ne bi kajali.

Udaj sto mozes dalje, a zeni sto mozes blize. – Arh. P koja je maksima; ako je sin blizu ozenjen on moze pomoci roditeljima. Pri tom se zapostavlja i ponizava vaznost kcerke i njene sreće.

Udala se kurva za djidiju od veceras do jesenas. – Ironicna P koja je komentar na olako sklopljen brak, tur.: gidi – objesenjak,:

Udala se tuka za duduka; nit(i) u tuke ruha, nit(i) u duduka kruha. – P slicna prethodnoj, *Nadje tuka....*

Udarila ruda u brdo. – P je komentar da je doslo do nesrece jer je ruda zapreznih kola onesposobljena udarcem u brdo.

Udarila zehmerija. – P se odnosi na zestoku zimu koja se racuna u BiH od pravoslavnog Bozica (7.1.) do sredine februara. Etimologija pojma zehmerija nepoznata.

U dobru je la(h)ko biti dobar, na mucii se poznaju junaci. – P istice relativnost dobrote koju je lako iskazati u dobrim vremenima, ali ta dobrota dobija svoju punu cijenu tek kada se pokaze u teskim vremenima, odgovara lat. Inopes nos copia fecit.

Udovica se i na konja penje, a sve veli: necu. – P islustrira zelju udovice da se ponovo uda, mada se ponasa kao da to ne zeli.

Udovica – s medom priganica. – P karakterise udovice kao los izbor za buducu zenu, jer se poredi sa necim neukusnim kao sto je kajgana sa medom. Tal. friganica – kajgana.

Udri se bekane! – P se kaze onom koga okolina smatra glupim, misli se da neko sam sebe treba da udari; str. bekan – mladi ovan.

Ugadja mu k(a)o ciru na guzici. – P se odnosi na nekoga ko je primoran da drugom cini sve po volji, a taj se poredi sa cirom koji je veoma nezgodan kada se nadje na guzici, covjek mora paziti kako ce da sjedne.

Ugriz(a)o se za jezik. – P je komentar kada neko nesto presuti da se ne bi odao ili da ne bi rekao istinu. Ako neko nesto kaze, pa se naknadno ugrize za jezik, u narodu se to tumaci da je prethodno izreceno – istina.

Uhasnio se k(a)o pcela na brusu. – P se odnosi na onog ko je ocekivao da ce imati od necega korist, ali nije dobio nista; pcela na brusu ne moze naostri svoju zaoku; tur. hasniti – okoristiti se.

Uhv(f)ati(t) ces ga kad mu stavis soli na rep. – P; ako neko, npr. dijete nastoji da uhvati neku kucnu zivotinju, onda mu roditelj u sali ovo kaze.

Uhv(f)atila ga meza. – P je eufemizam; kada se neko napije zato sto je izmedju ostalog i malo mezio, tada se ne kaze da se napio samo od pica, nego i zbog toga sto nije dovoljno jeo, *Dva reda meze...*

Uhv(f)atila zeca. – P se kaze za djevojku koja je zatrudnjela, P se istice da je ganjala zeca, koji je ovdje sinonim za trudnocu (zecevi su simbol plodnosti) i da ju je napokon uhvatila.

Uhv(f)atio furseta. – P; kada neko postane samovoljan ili pretjerano samopouzdan; tur. fursat – pravi tren, drskost.

Uhv(f)atio ga vrbopuc. – P se odnosi na necije ponasanje koje je naporno za okolinu. Pojam vrbopuc oznacava doba kada vrba prilikom beharanja pucketa i time uznemirava tisinu.

Uhv(f)atio se sa njima u kolo. – P; kada se neko pridruzi onima s kojima ranije nije bio, on je tada cvrsto uz njih, jer u kolu se ljudi drze za obje ruke i cine zaokruzenu cjelinu, *U njihov saz on svira.*

U jato golube! – P je opomena pojedincu da se mora ponasati kao ostali u njegovoj grupi, *U suru mumine!*

Ujutro crveno – uvece mokro. – P je arh. predvidjanje vremena: ako su ujutro oblaci izrazito cvreni onda narod ocekuje da ce popodne, tj. uvece pasti kisa.

U kakvom si kolu tako moras igrati. – P savjetuje da se covjek treba ponasati onako kako to cine i ostali,

Kud svi Turci, tu i mali Mujo.

U koga je srce tmurno u njega svaki dan kisi. – P naglasava da covjek sam sebi uslovljava ljepotu zivota.

Ukr(a)o bi izmedju dva oka. – P je hiperbola, a odnosi se na velikog lopova koji je toliko spretan da bi bi mogao ukrasti cak i nesto na sto svi gledaju,:

Ukr(a)o bi iz ociju. – P se kaze za onoga ko voli ukrasti i koji bi, da moze, rado ukrao cak i ono sto se odrazava u ljudskim ocima.

U kuci vezir, van kuce rezil. – P je komentar na osobu koju okolina izvan kuce ne uvazava, *Danas vezir...*

U kurcu sam. – P je komentar na sopstveno neraspolozenje, a katkada i veoma lose psihicko stanje.

Ulazis u medvjedji brlog. – P je opomena nekome da ne ide tamo gdje mu prijete opasnost.

U lazi su kratke noge. – P tvrdi da personificirana laz, tj. da onaj koji laze ne moze daleko otici, ne moze uspjeti. *Zaklela se zemlja...*

U limburgu mjesecu. – Ima isto znacenje kao *Kad na vrbi rodi grozdje*. jer mjesec limburg ne postoji.

Uletio ko muha u corbu. – P se odnosi na onog koji je nepozvan i nepozeljan dosao u neko drustvo, a njegova nesimpatičnost je izrazena poredjenjem sa odvratnom muhom koja je nekome uletjela u corbu.

U losem vremenu strpljivost je najbolji kormilar. – P sugerira da covjek treba biti narocito taktican i strpljiv u nepovoljnoj situaciji.

Uludo hodaj, ali uludo ne stoj. – P naglasava bitnost kretanja.

U ljubavi nije vjere. – P naglasava da vjera nije vazna za izbor voljene osobe.

U mal(ehn)oj se bocici otrov cuva. – P kaze: otrovi su se nekada drzali u malim bocicama, a ovdje se misli na osobu malena rasta koja je po svojoj naravi "otrovna", *I biber je...*

Um caruje, snaga klade valja. – P koja istice da je pamet bitnija za djela od snage, snaga je ta koja realizira ono sto um zamisli.

Um je za mor(ij)om, a smrt je za vratom. – P istice da bolesnik i kada je bolestan cesto ne shvaca tezinu svoga položaja i sali se mada mu se mozda smrt priblizava. Grc. morija – nepromislenost, ludost.

Umiljato janje dvije majke sisa. – P kaze da onaj ko je taktican, koji zna da se dodvori dvjema osobama, moze imati koristi od obje, *Milutinu...*

U nuzdi djavo i muhe guta. – P kaze: kada necega nema dovoljno, treba se zadovoljiti onim cega ima, *Kad je covjek gladan...*

U njihov saz on svira. – P; kada neko postupa onako kako se ne svidja drugima, jer to cini u protivnickoj grupi i jer se koristi njihovim metodama i mogucnostima, kao sto ovdje neko svira na tudjem sazu, *Uhvatio se sa...*

Upala mu kasika u med. – P; kada se nekome ukaze necekivano dobra okolnost, to se poredi sa situacijom kada nekome upadne kasika u med, a da bi je izvadio mora ruku staviti u med i cijelu kasiku polizati, a i prste.

Upalile mu se gace. – P je metonimija i eufemizam i odnosi se cesce na mladica za kojeg je ocito da se zagrijao za neku zensku osobu, umjesto da se kaze da se u njemu upalio seksualni nagon.

Up(a)o k(a)o muha u paucinu. – P se odnosi na nekoga ko je uletio u zamku; on se poredi sa nemocnom muhom koju je paucina zarobila.

U petak: jesi mi lijepa, u subotu: jesi mi valjana, a u nedjelju: bi' mi dala mala? – Arh. P ilustrira udvaranje i zavodjenje djevojke.

U picku materinu! – F; je psotka koja se ne mora odnositi ni na koga, izrazava bijes.

Upoznaj majku – zna(t) ces kakva ce ti cura biti zena. – P upucuje da mladac treba vidjeti majku svoje djevojke kako bi saznao kakva ce mu zena biti sadasnja djevojka, *Prije nego sto zaprosis djevojku...*

Uprti do smrti. – P naglasava nacin necijeg zivota, odnosi se na osobu koja cijelog zivota "vuče" za nekoga, odnosno nekome pomaze.

U radise mnogo bise, u stedise joste vise. – P kaze da mnogo moze da zaradi onaj koji radi, radisa, a da mnogo vise moze imati onaj ko je uz to i stedisa.

Urano, zoru prevario. – P je ironican komentar upucen onom koji je negdje zakasnio, dakle on se nije probudio prije zore, nije "prevario" zoru. nego je ustvari zora njega prevarila.

U se, na se i pada se. – P ilustrira osnovne covjekove potrebe: da ima da pojede – da stavi u se(be); gdje da legne i da se pokrije – da stavi na se(be) i; da ima s kim da spava, da stavi "pod sebe".

Uspjeh ucitelja je kada ga ucenik nadmasi. – Arh. P istice da ucitelj treba biti uvjeren u uspjeh svoga posla tek onda kada ga njegov ucenik prevazidje.

Usra Marko i sebe i Sarca. – P kaze: kada neko upropasti nesto, a s time i svog ortaka koji je bio u tome poslu, pri tome je onaj koji je upropastio posao Marko, a njegov kompanjon je u svemu tome ispao konj, zato sto je u pitanju Sarac, konj Kraljevica Marka.

Usr(a)o mi se u ceif. – P kaze starija osoba za nekoga ko mu je pokvario raspolozenje.

Usta ima – jezik nema. – P se kaze za djevojku ili nevjestu koja bespogovorno radi sve sto joj se kaze.

Ustani krajcara da sjedne gros. – P oznacava odnos medju ljudima gdje veci moze narediti manjem, kao

sto je gros vece vrijednosti od krajcare.

U strahu su velike oci. – P; kada je covjek prepadnut onda mu se opasnost cini jos vecom nego sto zaista jeste.

U Sunce i punicu ne moze se gledati. – P je sala na racun punica koje se porede sa Suncem (izvor zivota na Zemlji); ali gledanje u Sunce izaziva bol u ocima i tjera covjeka na suze, i zato se u njih dvoje ne moze gledati, *Pivo i punica su...*

U suru mumine! – P se kaze u ljutnji nekom mladjem misleci pod tim da treba pokazati vise respekta prema autoritetu; tur. sura – poglavlje u Kur'anu, mumin – vjernik. *Ujato golube!*

U svakom grmu lezi zec. – P je parafraza i istice da ima mnogo uzroka koji su ljudima nepoznati i da covjek treba istrazivati situaciju u kojoj se nalazi, jer slikovito receno: ako u svakome grmu lezi zec – treba ih samo primjetiti i uloviti. P je zasnovana na *U tom grmu lezi zec.*

U svakom zitu ima kukolja. – P istice da se u svakoj grupi ljudi, npr. porodici moze naci neko ko je "crna ovca", a isto se moze odnositi i na narode, *Rastavi zito od kukolja.*

U svojoj skoljki biser je bezvrijedan. – P je komentar za nesto sto jos nije steklo pravu vrijednost, kao sto biser postane vrijedan tek kada postane nakit.

U sali – uvali. – Duhovita ilustracija kada neko nekogome u sali saopsti ozbiljne stvari, odgovara lat. Inter jocos et seria. i Ridendo dicere verum.

Usao na mala vrata. – P je komentar za onoga ko je neprimjetno usao u neki krug ljudi da bi kasnije uspio, *Ucinio je to kroz...*

Usi ima, a nece da cuje. – P se koristi za nekoga koji je neposlusan, ili ko namjerno nece da cuje ono sto mu se govori, odgovara lat. Aures habent, et non audient.

U tome grmu lezi zec. – P; kada se nesto shvati, razotkrije, kao kada lovac ugleda gdje se skriva zec, *U svakome grmu lezi zec.*

Utopljenik se (i) za slamku hvata. – P kaze: onaj kome je lose krenulo hvata se za bilo kakvu mogucnost koja ga vodi izbavljenju.

U tudju zenu djavo je stavio kacicu meda. – **P je ilustracija muske zelje za tudjim zenama, Tudja zena...**

U Turcina vjera na koljenu. – P koja vrijedja muslimane kao lose vijernike. Dok sjede govore o vjeri, a kada se dignu vjera im sa koljena padne na zemlju.

U udovice dvije pameti, a ni jedna joj ne valja. – P ilustrira dilemu udovice da li da se uda ili da ostane neudata, a pozeljna i dalje svojim proscima.

Uvlaci mu se u supak. – Kaze se za poltrona, ulizicu koji se dodvorava svome sefu. P ukazuje da se poltron toliko ponizava jer svoje pravo mjesto nalazi tamo gdje je izmet, znaci identificira se sa njim, *Na tankim zicama...*

Uzdaj se u se i u svoje kljuse. – P istice da se covjek treba pouzdati samo u svoje sposobnosti i sredstva za posao koja su njegova.

U zdrava covjeka imovina je citava. – P sugerira da mentalno zdrav covjek zna ocuvati svoje blagostanje.

U zemlji slijepaca jednooki je car. – P je komentar za vodju koji je izabran od osoba koje su nisu sposobne da nadju boljeg vladara, u podtekstu: svaki narod je zaslužio onakvu vlast za koju je glasao na izborima.

Uz(e)o vrag usur. – P se odnosi na nenormalnog covjeka kojeg je los zivot (narkomanija, alkoholizam, kockanje, prostitucija) ucinio nesretnikom, *Platio usur.*

Uzmi mladu zenu i staro vino. – P je maksima kako treba birati neke stvari odnosno osobe: i jedno i drugo griju.

Uzmi stara, uzmi cara; uzmi mlada, uzmi vraga. – P je opomomena djevojkama da paze kako biraju buduceg muza, pri cemu se farorizira stariji muskarac.

U zeni ima devet dusa. – P koja naglasava sirinu zenskog karaktera.

V

Vadi (za njega) kestenje iz vatre. – P; kada neko, rizikujuci svoj ugled, pomaze onom ko je nesto lose uradio tada to izgleda kao da za njega vadi peceno kestenje koje ce taj drugi jesti.

Vakat za crna obraza i losa insana. – P istice da je doba o kojem se govori pogodno za one koji imaju "crn obraz", ko *Lovi u mutnom.* i *Jebena vakta...*

Valjda je nestalo drva ili vode. – P kaze sam za sebe onaj kojeg rijetko ko zove u drustvo, a poruka je nar. price u kojoj su ukucani i magari povelu na svadbu, na sta je on zakljucio da je nestalo ili vode ili drva koje on svakodnevno nosi.

Vatra i slama ne idu zajedno. – P kaze: dvoje koje iskljucuju jedno drugoga ne treba ni spajati jer moze doci do bespotrebne stete.

Vatra i voda su dobre sluge, ali losi gospodari. – P se odnosi na nespojivost i relativnost situacija u kojima se oprecni karakteri nadju.

- Vatra vatru ne zeze.** – P je komentar na one ljude koji su slicnog karaktera (pretežno loseg).
- Veca glava vise glavobolje.** – P istice da su umni ljudi vise svjesni svih problema koji ih okruzuju nego oni koji nemaju njihovu inteligenciju.
- Veci katolik od pape.** – P; kaze se za nekoga gorljivog katolika koji pretjeruje u svojoj poboznosti.
- Velika riba jede malu ribu – (ili joj barem grize rep).** – P istice da oni koji su u mogucnosti da na racun drugih naprave dobit uvijek ce to i uciniti, ili ce barem nastojati da imaju bilo kakve koristi od njih.
- Velika sreca zahtijeva jaka ledja.** – P naglasava da nekada covjek treba nauciti da se nosi sa svojim uspjehom.
- Velike hvale u male bisage.** – P je opomena da ono sto je mnogo hvaljeno obicno nije toliko i vrijedno jer je zapravo maleno i moze "stati" u malu torbu. Lat. bis – dva, saccus – vreca; torba koja se vjesa preko sedla.
- Veliko drvece dugo raste, ali zacas padne.** – P se odnosi na relativnost snage nekih naizgled velikih ljudi i velikih ideja.
- Veze kola ispred konja.** – P se odnosi na onoga ko obrnutim redosljedom obavlja neki posao.
- Vezi konja gdje (ti) aga kaze.** – P je savjet da se treba postupati onako kako kaze onaj ko je stariji i ugledniji.
- Vidi se da ga je sit kurac pravio.** – P; ako je neko izdasne ruke, gostoljubiv, ljudi pretpostavljaju da mu je i otac bio takav kad ga je takvoga "napravio", ovdje se otac poistovjecuje sa muskim spolnim organom.
- Vidjela voda svekrvinu kosulju.** – Duhovita ironicna P na racun svekrvinog "prljavog" karaktera, P je epilog price u kojoj je svekrva govorila nevjesti da pazi na higijenu, a kada je nevjesta oprala svekrvinu kosulju vidjela je da je ta kosulja prljavija od njene kosulje.
- Vika na vuka, a lisica pojela meso.** – P se kaze kada se neko optuzi da je kriv za nesto, a naknadno se ispostavi da je neko drugi to ucinio.
- Vile ga pron(i)jele.** – P; kada neko u teskoj situaciji prodje dobro to ljude podsjeća kao da su mu dobre vile pomogle.
- Vili bi kose zamrsio.** – P istice neciju spretnost u obmanjivanju.
- Vino ne kaze: hajde, nego: sjedi.** – P oznacava atmosferu u kafani kada ljudi nerado odlucuju da krenu kuci iz nje.
- Vino od loze, mlijeko od kože i covjek od covjeka.** – P naglasava kvalitete.
- Viri joj kurac iz ociju.** – P; misli se na zenu koja se olako upusta u intimne odnose sa muskarcima pa joj se i u ocima vidi predmet njene zelje.
- ...Visok greben – odes posten, dodjes jeben.** – (Prvo se kaze ime nekoga brda, izletista u BiH, npr.: Mrakovica, Ozren, Trebevic, Sehitaluci su iznad Banjaluke).
- P koja na saljiv nacin ilustrira seksualno iskustvo djevojke; ona je sa mladicom krenula na izletiste van grada (od regije u BiH ovisi koje ce se izletiste, uglavnom brdo, spomenuti) ali se desilo da ju je muskarac "iskoristio", dakle otisla je "postena", a vratila se "nepostena".
- Vise bi popio nego bi biskup blagoslovio.** – P se odnosi na velikog pijanca.
- Vise moze biti pod vodom nego u kuci.** – P se odnosi (uglavnom) na one muskarce koji nemaju obicaj da budu sa porodicom u kuci. Umjesto toga izlaze u kafanu, na utakmicu, pretežno bez porodice.
- Vise ne jebu (ni) odlikasi vec (samo) oni koji imaju dovoljno para.** – P je parafraza poente vica u kojem je otac zatekao sina kako umjesto da uci gleda slike golih djevojaka u *Playboyu*. Na pitanje sina ko sa tim ljepoticama ima intimni odnos, otac, da bi motivirao sina da uci odgovori mu da to mogu samo odlikasi, jer ih djevojke vole. P u podtekstu ismijava takvu pedagogiju koja je daleko od realnosti.
- Vise povuce zenska dlaka nego par volova.** – P je hiperbola u kojoj se naglasava snaga zenske volje da se postigne nesto.
- Vise volim biti izbjeglica (muhadzir) u inostranstvu, nego u svojoj zemlji.** – P onih prognanika koji su demoralisani po pitanju povratka u svoj zavicaj, odnosi se uglavnom na Bosnjake ciji su gradovi po Deytonskom sporazumu pripali Republici Srpskoj. Oni ne vide nacina da se vrata u svoj kraj i ne zele da budu izbjeglice u sopstvenoj domovini koja za razliku od drzave u kojoj sada zive nije u mogucnosti da njima i njihovoj djeci pruzi egzistencijalne uslove opstanka (posao i stan).
- Vise volim starog neprijatelja nego novog prijatelja.** – P istice da se stari neprijatelj mnogo bolje poznaje nego novi prijatelj, koji se igrom slucaja moze pretvoriti u novog neprijatelja, *Bolje imati starog...* i *Boze, sacuvaj me od prijatelja...*
- Vise voli tudju rdju nego svoj med.** – P je komentar na muza koji vara svoju suprugu sa nekom zenom koja je nedostojna njegove zene.
- Vise vrijedi sto zena zastedi, nego sto muz zaradi.** – P istice sposobnost zenine stednje u braku.
- Vjera u uspjeh – pola je uspjeha.** – P istice snagu vjerovanja u sopstvene mogucnosti.
- Vjeruj psu do smrti, a zeni do prve prilike.** – P omalovazava vijernost zene.
- Vjera je da se drzi, a zakon da se brani.** – Arh. P koja je maksima u ponasanju ljudi.
- Vjerujes li ti meni, ili svojim ocima?** – P je komentar za autoritet muza u braku, a epilog je vica koji istice

da zena treba bespogovorno vjerovati muzu. Zena je zatekla muza sa ljubavnicom, a on joj tvrdi da nije nista bilo; na njen dokaz da je vidjela sve svojim ocima, on joj odgovorio ovom P.

Vjestica na svoju krv ne treci. – P se odnosi na identicne, a zle karaktere, *Vrana vrani...*

Vjetar sijes – oluju zanjes. – P kaze da se covjek treba nadati onakvom raspletu situacije kakav je sam sebi stvorio, *Kako si sijao...*

Vlah ce te docekati k(a)o kralja, ali ne okreci mu ledja. – Arh. P onih muslimana koji nisu imali povjerenja u pravoslavce.

Vlast je slast. – P tvrdi da je vlast veliko zadovoljstvo za one koji su na vlasti.

Vlast je vlast, a cast je cast. – P se kaze u onoj situaciji kada se nadje u kafani neko sa vlasti i neko ko nije u njoj, a onaj sa vlasti zeli da plati kafanski ceh, na to mu ovaj drugi kaze ovu P i plati njihov ceh, drugim rijecima, onaj sto je platio ceh ima svoj ponos i ne zeli da ga onaj sa vlasti casti.

Voda da valja ne bi bila u koljenu. – P je parola onih koji ne piju vodu, a to su ljubitelji alkoholnih pica.

Vodaju te k(a)o Begu vile. – P; u bos nar. prici Begi su vile pomogle da se izvuce iz nevolje, ali ovdje P ima ironicni smisao; misli se da neko nekoga salje sa jednog mjesta na drugo.

Voda otice, a pijesak ostaje. – P izrazava relativnost zivota i vaznost nekih stvari u njemu, ovo je zapravo prevod tur. P: Su alei, kum salei.

Vodu vari – vodu hladi. – P je komentar na beskoristan posao, jer je besmisleno prvo vodu zagrijavati da provrije da bi se onda hladila.

Vodu, vatru i zenu ne moze covjek nadvladati. – P oznacava zenu kao veliku silu, a u podtekstu kao i nevolju.

Vo je pecen tek kada je kokos ispecena. – Stara bos. P koja naglasava da tek pecena kokos moze potvrditi da je i cijela untrasnjost vola ispecena: u srednjovjekovnoj Bosni vola su pekli tako sto su u njega stavljali ovna, a u ovna kokos. Znaci, kada su peceni i kokos i ovan koji su u volu, govece se moze smatrati pecenim.

Vojska sumom – baba drumom. – P naglasava da svako ima svoj nacin obavljanja nekog posla.

Voli ga k(a)o luk u ocima. – P slikovito isticke da neko nekoga ne voli; da neko nekome smeta, da ga ne trpi, jer i luk smeta, izaziva suze onome koji ga reze.

Voli macka vise nego macku (svoju). – P se odnosi na zenske osobe koje su nezajazljive u seksu; macak simboliziraju muski, a macka zenski spolni organ.

Volja cesto ima dobra pluca, ali vecinom slabe noge. – P izrazava nesklad izmedju volje i mogucnosti da se ostvari zeljeni plan.

Vracaj koko sto si pozobala. – P je opomena onome ko previse zahtijevao i uzimao da bi to trebao i vratiti. Kada se neko nazakonito obogati, pa se to otkrije i zakon mu oduzme, onda ovom P narod prokomentarisce taj dogadjaj.

Vrag (djavo) bi nogu slomio. – P; kaze se za veoma neurednu lokaciju, npr. sobu u kojoj su stvari tako ispreturane da cak i sam djavo (koji je spretan) moze slomiti nogu.

Vrag ne spava. – P isticke da je zlo u ljudskoj blizini uvijek prisutno.

Vrag odnio salu. – P je komentar kada sala postane "neslana", kada su postupci postali preozbiljni.

Vrana vrani oci ne kopa. – Slicni (losi) ljudi nece jedni drugima smetati nego ce ciniti sve da nanesu stetnu nekom ko nije kao oni, odgovara lat. Cornix cornici oculos non effodiet, *Vjestica...*

Vrane ti (mozak) pamet popile. – P; ako se kaze kao zakljucak misli se da neko nema pameti, ako je izreceno kao kletva: onda se zeli da neko ostane bez mozga, drugim rijecima da poludi.

Vratio jao za zao. – P je onomatopeja koja oznacava da se neko nekome revansirao zbog nesrece,:

Vratio mu milo za drago. – P; ako neko nekome vrati istom mjerom bilo rijecima ili djelom.

Vrc ide na vodu dok se ne razbije. – P kaze: nesto se koristi dok je ispravno i to treba cuvati da bi sto dulje trajalo.

Vreca puna rogova. – P se odnosi na nesloznu grupu ljudi koji ne mogu da se dogovore oko necega, *Slazu se k(a)o rogovu u vreci.*

Vrijedne gace, vrijednu zenu cine. – P naglasava vaznost uspjesnog intimnog zivota da bi zena bila uspjesnija u domacinstvu, gace su metonimija za muski spolni organ, odnosno za intimni odnos.

Vrijednome hefta ima sedam dana, a lijenome sedam sutra. – P saljivo isticke odnos vrijedne i lijene osobe prema vremenu, tur. hefta od grc. hepta – sedam, sedmica, tjedan.

Vrijeme je novac. – P je prevod eng. P: Time is money, u kojoj se isticke vaznost vremena i raniji pocetak nekoga posla.

Vrijeme je (najbolji) sudija. – P sugerira da je vrijeme najbolji valorizator nekih dogadjaja.

Vrijeme lijeci sve (rane). – P; sto vrijeme vise prolazi neke se duhovne boli uspiju zalijeciti i cak izljeciti, kaze se nekome ko pati zbog nekog velikog moralnog gubitka.

Vrzino kolo. – P se koristi kada se neko nadje u bezizlaznom poloazju tzv. "zacaranom krugu". Zacarani krug se ovdje poredi sa vrzinim kolom, a sam pojam vrza, ili vrzina dolazi od njem. Wirsing – kelj. Kod listova kelja ne moze se uociti odakle pocinje jedan krug listova a odakle susjedni, jer su listovi isprepleteni u

oba kruga, pa odatle poredjenje sa zacaranim krugom.

Vuci vole kad nemas skole. – P je grublja sala na necije stanje, kaze se neskolovanim osobama koje se poistovjecuju sa volovima.

Vuces slamu ispod svog samara. – P se kaze nekome ko upropastava svoj dobar polozej, ako se slama izvuce ispod samara, samar ce zuljati konja i to ce smetati u jahanju.

Vuk dlaku mijenja, ali cud nikada. – P se odnosi na ljude loseg karaktera koji se mogu prikazivati boljima nego sto jesu, ali treba imati na umu da su losi ljudi,:

Vuk u janjecoj kozi. – P; misli se na loseg covjeka koji se prikazuje da je dobar.

Z

Za autobusom i zenom nemoj trcati. – P na saljiv nacin istice da za autobusom ne vrijedi trcati, jer je mala mogucnost da ce sofer stati, isto se odnosi i na zenu koja je odlucila da ode iz muskarcevoga zivota.

Zab(i)o glavu u pijesak. – P; misli se na osobu koja ne zeli da bude svjedokom onoga sto se desava jer se ponasa kao noj koji pri velikim vrucinama stavi glavu u pijesak i tako je hladi.

Zab(i)o mu noz u ledja. – P; ako neko nekoga razocara, povrijedi ili cak rani, a to ovaj od njega nije ocekivao.

Zadnja rupa na svirali. – P se odnosi na osobu koju neko ne uvazava i ponasa se sa njom kao da je bas zadnja rupa na svirali koja se u sviranju rijetko kada koristi.

Zadnju kap prelio. – P je komentar za izgubljenjo strpljenje; kada je neko nekoga nekoliko puta sputavao, vrijedjao, ljutio, kada neko previse *Tjera mak na konac* i *Trazi dlaku u jajetu*, kada prekrdasi, isto je kao i kada sipa pice u casu i prelije, pa se visak pica prospe po stolu.

Za dobrim se konjem prasina dize. – P istice da se o uspjesnom covjeku mnogo prica, da je predmet katkad i kontradiktornih misljenja.

Zafrkavas se. – Str. F je komentar na neciju salu, pojam frkati oznacava ljutnju kod macaka, *Zajebavas se.*

Zagriz(a)o mamac (udicu). – P; misli se na nekoga ko se zainteresirao za nesto na osnovu nedovoljnog vidjenog, a cesto moze biti u pitanju prevara, pa podsjeća na ribu koja je vidjevsi primamljiv mamac zagrizla ga, ako je prevaren onda je vec "progutao" mamac.

Zagriz(a)o si jabuku koju ne mozes pojesti. – P istice da neko ima prevelike ambicije u odnosu na svoje mogucnosti.

Zagriz(a)o tvrd orah. – P se odnosi na onoga koji se upustio u konflikt sa osobom koja je opasnija nego sto je mislio.

Zahvalnost se najbrze zaboravlja. – P istice kratkocu ljudske zahvalnosti.

Zajeb(a)o se. – F; ako se neko prevari u nekom poslu, planiranju ili izjavi tada je sam sebi kriv.

Zajebavas se. – Cesta F koja je komentar za grublju salu, provokaciju, neodgovornost ili svadju, *Zafrkavas se.*

Zakasni(t) ce i na svoju sahranu. – P se kaze za nekoga ko uvijek, po pravilu kasni, ovo je hiperbola na osnovu te mane.

Zaklela se zemlja raju da se tajne sve doznaju. – P upucuje na to da se sve tajne jednom otkriju, odgovara lat. *Quidquid in occulto est, in apricum proferet aetas.*

Za koji kurac?! – F istice odbijanje necega "Sta ce(s) mi to (ti)?!"; isporovciran kaze neko kome drugi nudi nesto sto nije dostojno njegovog ugleda, ili koji mu se bespotrebno namece.

Zakon je mreza u koju se hvataju male ribe, a velike ju kidaju. – P istice da su zakoni katkada nepravedno sroceni jer ne mogu jednako da se primjenjuju i na bogate kao sto se primjenjuju na siromasne osobe.

Zakrpa od novog sukna ne stavlja se na staro odijelo. – P je biblijskog porijekla i komentar je na neskladan, nepravilno uradjen posao.

Zali(j) mamu i pozdravi cvijece. – Saljiva P koja se koristi kada se neko zabuni. Umjesto da se kaze: "Pozdravi mamu i zalij cvijece.", u sali se tudja zbunjenost iskazuje ovom permutacijom, *Zbunite...*

Zalud mi biser, kad mi vrat otkida. – P se odnosi na situaciju u kojoj neko uziva u blagostanju koje ga moralno mnogo kosta.

Zaludu je lali ljepota kad ne mirise. – P je komentar na neku nekompletnu vrijednost.

Zaludu je zacina, kad nije nacina. – P kaze da je uzaludno da neko nesto ima kada ne zna raspolagati s tim.

Za mene nije pice u koje se treba puhati. – P kazu ljudi koji vole piti alkohol, a (ne vole i) odnosi se na kafu, caj, salep i druge tople napitke.

Zanat zlata vrijedi. – P koja je pokazala svoju valjanost narocito u izbjeglistvu Bosanaca. Oni koji imaju neki zanat, mnogo brze i lakse su nasli zaposlenje od onih koji imaju druge (intelektualne) profesije, *Cijena zanata...*

Za nevolju i krmka ujakom zovi. – P naglasava da se covjek treba uklopiti i u neko zlo koje ga je snaslo

samo da prezivi to zlo.

Zanocio u gunju – probudio se sa kravatom. – P se odnosi na skorojevice, malogradjane – koji su preko noci (cesto ne svojom zaslugom) od seljaka postali ”gradjani”.

Zanosi muda na krivini. – P se kaze za nekoga ko radi besmislen posao.

Zaostaje (uvijek) kao kravli rep. – P je komentar na dijete (ali moze i na odraslu osobu) koja uvijek kasnije uspeva u postici neki cilju u odnosu na svoju generaciju.

Zapalio mu svijecu naopacke. – P je komentar koji se odnosi na arh. obicaj prilikom proklinjanja neke osobe koja je nanijela zlo onome ko je zapalio svijecu sa fitiljem prema dolje, a time se zeli da toj osobi sve ide naopacke, kao sto i svijeca stoji.

Zapali svijecu na Safikadinom kaburu. – P je tipicna za Banjalucane, a savjet je onome ko zeli da mu se ispuni neka zelja. Na pola puta od dzamije Ferhadije u Banjaluci do tvrđjave Kastel nalazi se i danas kabur Safikade uz cije ime se vezuje legenda o nesretnoj ljubavi. Predaja kaze da onaj ko zapali svijecu na Safikadinom kaburu ima sanse da mu se njegovo nadanje ostvari. Tur. kada – ugledna zena, kabur – grob.

Zapalio vragu svijecu. – P se odnosi na onoga koji se druzi se sa ološem, a svijecu je zapalio vragu zato sto voli zlo.

Zapisi kad sam ti zadnji put dosao. – P je opomena poslije svadje da vise nece biti kao prije. Ogovara lat. Albo lapillo notare diem.

Zapalo Ciga(ni)na carstvo pa ubio svoga oca. – P; ovdje su Romi prikazani kao beskompromisni, zapravo se misli na covjeka kojem se pripisuju lose osobine, jer su Romi oduvijek gledani kao beskarakterni ljudi, dakle, P kaze, ako neko dobije vlast za kojom je dugo zudio, on moze postati veoma surov.

Zapjevala mu seva. – P je komentar na neciju sreću. U narodu postoji uvjerenje da ce onome koji cuje sevinu pjesmu u sumi ta pjesma donijeti sreću.

Zapleo se k(a)o pile u kucinu. – P; pile se cesto zaplete u kucinu, a tako izgleda i neka naivna osoba koja ne zna da se snadje u nekom naizgled zamrsenom poslu.

Zaprzio (zapaprio) mu corbu. – P oznacava da je neko nekome priredio zamku, ili mu je napravio neku smicalicu.

Zarana se pozna u kojoj vodi moze sir biti. – P kaze da se od ”malih nogu” moze znati kakvo ce dijete biti kada odraste.

Zarekla se svinja da ne pojede govno, pa devetom vrh odgrizla. – Duhovita P koja se odnosi na covjeka koji se stalno zaklinje da nece nesto raditi sto je do tada radio.

Zaspe jedno, a probude se dva govneti. – P; neki ljudi imaju obicaj da poslije rucka odspavaju, jedni se probude raspoloženi, a drugi veoma nerasploženi, za ove druge vazi ova P.

Zatisje pred buru (oluju). – P; katkada se moze uociti mir i tisina u zraku prije nego sto ce doći do velikog nevremena; ovim se poredi zastoj u razvoju dogadjaja koji prethodi nekom konfliktu.

Zatrpava rupu bez dna. – P je komentar na onoga koji bezuspješno nastoji da dovrši neki posao.

Zatvaras tor kad su ovce nestale. – Ironican komentar na prekasno uradjen posao, odgovara lat. Quid iuvat amisso claudere septa grege.

Za uhar (mi je). – F; ”Za korist, dobrobit.”; kaze neko ko prima ili nabavlja nesto sto naizgled nema neke vaznosti, tur. har – korist.

Zavadi pa vladaj. – Lat. P, deviza Rimskog carstva koja je odavno poznata u bos. govoru; lat. Divide et impera. *Podijeli pa vladaj.*

Zavadila bi dva oka u glavi. – P; misli se na neku zenu koja je veoma sposobna da zavadi ljude, njena moc zavadjanja je hiperbola.

Zavadi se sa zenom da te nasvjetuje. – P naglasava vaznost konstruktivne svadje bracnih supruznika, kada zena inuitivno, a u afektu izrekne neke dobre ideje.

Zavez(a)o sa devet cvorova. – P isticice tesku rjesivost ili nerjesivost neke situacije koju je neko namjerno ucinio komplikovanom.

Zavr(u)no (mu) pipu (cesmu). – P se odnosi na onoga kome je uskraceno sve ono sto je ranije dobivao.

Za zlom djevojkom reci dobro, a za dobrom kako ti drago. – P je maksima da u sustini treba o ljudima govoriti pozitivno.

Zazelje(t) ce se drumovi Turaka, al(i) Turaka biti nece! – P je stih iz srpske narodne epske pjesme ”Kraljevic Marko ore drumove” i bila je deviza bos. velikosrba u toku rata u BiH sa porukom da ce oni protjerati sve Turke (misleci pri tom na Bosnjake) iz BiH.

Zbogom Bosno, odoh u Sarajevo. – Stara P koja isticice da Sarajevo nije Bosna, a nije ni Hercegovina nego je nesto izmedju, grad sam za sebe i dovoljan samome sebi.

Zbunite zavjesu – spustili smo se. – Ova duhovita P ilustrira zbunjenost, a nastala je u teatru: kada glumci na probama zaborave tekst ili mizanscen imaju obicaj, saleci se na svoj racun da kazu P, a zapravo time misle: ”Spustite zavjesu – zbunili smo se.”, *Zali(j) mamu...*

Zdrav covjek ima hiljadu zelja, bolestan samo jednu. – P naglasava srazmjer ljudskih zelja u odnosu na

zdravlje.

Zdrav duh u zdravom tijelu. – P istice da ce covjek biti duhovno zdrav ako mu je cijeli organizam, tijelo zdravo, odgovara lat. *Mens sana in corpore sano.*

Zdravom je svaki dan praznik. – P sugerira znacaj zdravlja, a i to da ga covjek treba cijeniti.

Zdrav Osmane, ako ti ostane. – Arh. P se kaze kada se ne vidi da li je u flasi ostalo jos pica, a onaj koji nazdravlja zeli da pije.

Zec u sumi, a razanj se sijece. – Ako neko pocne da radi posao, a nije pripremio sve za okoncanje posla., *Pravi pitu bez...*

Zezi (ti) to. – Izraz neslaganja, *Jeb(a) ti to...*

Zgodno mu kao Ciganu u kladama. – P je ironican komentar na nazavidno stanje, kakvo je i Ciganina koga su bacili u klade. Klade ili kvрге su ploca srama koja se sastoji iz dva dijela, kada se spoje covjeku samo glava i sake vire iz njih. U tom poloazaju ljudi ga vrijedjaju i gadjaju trulim plodovima.

Ziher je ziher rece frajla i stavi kurton na svijecu. – Duhovit komentar koji istice predostroznost onih osoba koje se boje posljedica ilustrirano neprosvjecenom gospodjicom koja ne zeli da zatrudni posto hoce da masturbira svijecom, njem. *Fräulein* – gospodjica.

Zla se cuvaj, dobro dodijati nece. – P savjetuje da covjek treba u zivotu znati umjereno da se ponasa, da treba razlikovati zlo od dobra i da ne postane objjesan od dobrote u kojoj zivi.

Zlatno doba nikad nije sadasnje. – P izrazava nezadovoljstvo sa sadasnjim vremenom.

Zlato daje sjaj, ali ne i sreću. – P naglasava da bogatstvo nije jedino koje donosi sreću.

Zlato se u vatri kali, a covjek u nesreci. – P koja istice da se kvaliteti mogu provjeriti u specificnim situacijama.

Zlato se u vatri provjerava. – P istice da sve sto je (se zeli dokazati kao) kvalitetno treba biti pod strozom kontrolom.

Zlo cinis, a dobru se nadas. – P je opomena i savjet da postupci onog kojem su rijeci upucene nisu u skladu sa njegovim krajnjim zeljama. Covjek ne moze drugima ciniti zlo, a ocekivati da prema njemu ljudi budu blagonakloni.

Zlo je ko ne zna, a uciti se ne da. – P ukazuje na opasnost neucenja pogotovo ako onaj koji bi trebao da uci ne pokazuje zanimanja za spoznaju.

Zlo sjeme, zao plod, zlo ime, zao rod. – P karakterise negativne ljude i njihovo pokoljenje.

Zmija pod ruzama. – P je komentar na neciji karakter, a katkada je ironicna definicija politike.

Zmija ti pije krv, a ti je pitas da li je zedna. – P je ironican komentar na necije stanje u kojem onaj sto cini dobro ne vidi da mu ta osoba misli lose.

Zna jaje potkovati. – P se kaze kada je neko veoma sposoban u svojoj vjestini, a ta vjestina poredi se sa uspjesnoscu potkivanje jaja, sto je inace vrlo tesko, ali ne i neizvodljivo.

Znaju prosioci sto istu, al(i) ne znaju sta dobijaju. – P opominje opreznost pri trazanju bracnog suprznika.

Znam ga k(a)o krnjavu (prebijenu, zlu) paru. – P se odnosi na nepostenog covjeka koji se poredi sa svojim neposteno zaradjenim novcem.

Znam ga k(a)o svoj dzep (budjelar). – P; svako veoma dobro zna sta ima u svome dzepu, pa se njime poredi poznavanje nekoga ili necega. Lat. *pugillares* – kesa, novcanik – pa od toga dolazi: budjelar.

Znam ja nas – jeb(a)o ja nas! – Saljiva P koja se izgovara kad je rijec o bos. naravima i situacijama koje su prepoznatljive za mentalitet, *Jeben smo mi...*

Znamo mi koje su nas cipele nazuljale. – P je komentar da se zna uzrok stete, a poredi se sa osobama kojima je podvaljeno kako bi im se nanijelo zlo, kaze se kada se zna ko je krivac za nesto, ublazavajući pri tom gresku, jer se ona svodi na puko zuljanje cipele.

Znam te pile kad si jaje bilo. – P; ako neko poznaje nekoga od malih nogu,:

Znam te pusko kad si pistolj bila. – P ima slicno znacenje je kao u prethodna, s tim sto se ovdje neko poredi sa oruzjem, dakle daje mu se agresivnija karakteristika.

Zna na cemu Zemlja stoji. – P; obicno se kaze za onoga koji zna sve tajne nekog posla ili u nekom gradu, pa cak i "tajnu" na cemu planeta Zemlja stoji. Ovo upucuje da je P veoma stara, u svakom slucaju starija od teorije heliocentirnog sistema N. Kopernika (prva polovina XVI stoljeca), jer se do tada smatralo da Zemlja na necemu stoji.

Zna se ko kosi, a ko vodu nosi. – P naglasava da se u svakom poslu treba znati ko je strucnjak, a ko je pomagac u radu, *Ni kosio...*

Zna sejtana na selamet istjerati. – P se odnosi na onoga ko je veoma dovitljiv i sugestivan, da moze i sejtana uciniti dobrim; tur. *selamet* – sreća, sigurnost, pravi put.

Zorom ptice vedrije cvrkucu. – P kaze da covjek ujutro trezvenije razmislja, *Sabah je pametniji...*

Zrno po zrno pogaca, kamen po kamen palaca. – P istice vaznost stednje; od dovoljno (samljevenog) zrna zita moze se napraviti pogaca, a od kamenja palaca.

Zub prestane boljeti kod zubara. – P je komentar na situaciju koja se "sama od sebe" harmonično završi, a poredi se sa stvarnom pojavom da neki ljude iz straha pred ljekarom prestanu osjećati simptome svoje bolesti, odgovara lat. Praesente medico nihil nocet.

Z

Zali me ziva, a ne mrtva. – P koja poziva na saosjećanje prema ljudima za života, a ne tek poslije smrti.

Zedan konj vode ne bira. – P istice da se u nekim situacijama ne može birati.

Zelis li med – racunaj na pcele. – P je savjet da se u poslu treba racunati na poteskoce, *Kome je ruza...*

Zeljezo se kuje dok je vruce. – P je savjet da se nešto treba uraditi što prije, dok postoje povoljni uslovi za to.

Zena bez poroda – jabuka bez roda. – P je komentar na zenu nerotkinju.

Zena i kokos medje nemaju. – P prikazuje zenu kao osobu koja nema granica u nekim svojim postupcima. Arh.: medja – granica.

Zena ce samo onu tajnu sacuvati koju ne zna. – P naglasava zensko necuvanje tajne, *Zena nece kazati...*

Zena je k(a)o njiva, ako je ne ores bice posna. – Patrijarhalna P koja upucuje da muz treba uciti zenu sta i kako da radi.

Zena je raj za muza. – P je jedna od rijetkih koje velicaju zenu.

Zena je rođena tri dana prije djavola. – P je komentar za zensku domisljatost i lukavost.

Zena je vragu s udice utekla. – P prikazuje zenu kao vjestiju od djavola.

Zena nece kazati samo ono sto ne cuje (zna). – P je komentar na zeninu zelju za pricanjem i ogovaranjem. *Zena ce samo...*

Zene bracu dijele. – P karakterise neke zene koje su svadljive i koje svojim zadjevicama dovode do svadje izmedju brace.

Zena se u plac, a hrsuz u krive jemine uzda. – P je istice da svako racuna na ono sto mu je svojstveno. Kada zena nešto zeli da postigne zaplace kako bi ganula muza da joj popusti, a lopov se lazno zaklinje jer misli da ce mu to pomoci. Tur. hrsuz – lopov, jemin – zakletva.

Zene pricaju u brijacnici. – P se odnosi na pricljive muskarce koji su tracibabe i ponasaju se slicno zenama koje ogovaraju u frizerskim salonima.

Zene su kao rakija, sto su starije to su bolje. – P je parafraza fr. izreke u kojoj se zena porede sa vinom. Dakle zena sto je starija ona je dusevno bolja.

Zeni se iz bliza, kumi se iz daleka. – P je savjet da covjek treba ozeniti zenu iz svoje blizine (tako može znati da li je iz dobre obitelji), a da trazi kuma iz daleka, kako mu ovaj ne bi precesto dolazio u posjetu.

Zeni sina kad hoces, a kcerku udaj kad mozes. – Arh. P je bila maksima pri odluci o vjencanju.

Zeno haj(de)mo spavati, mozda bi gosti isli kuci. – Saljiva P koju domacini kazu kada vide da bi gosti jos ostali i da uskoro ne misle ici svojoj kuci, a zapravo bi gosti trebali reci: "Zeno, idemo kuci, mozda bi domacini spavali."

Zenskoj puci malo praha treba. – P prikazuje zene kao bica koja se brzo uzrujavaju, ali i uzbude, dakle kao afektivne osobe koje ne misle dovoljno racionalno.

Zenu, bicikl i nalivpero nikome ne posudjuj. – Arh. P koja je savjet da se ono sto je vrijedno ne posudjuje nikome, danas bi se mogla dopuniti sa automobilom i kompjuterom i mobilnim telefonom.

Zenu i svinju ne uzimaj iz sela. – **P ima negativnu konotaciju jer se zena stavlja uz svinju, dakle obje su veoma poznate kao los izbor.**

Zenu se ne pita za godine, studenta ja ispitate, ni bankara za kamate. – P je maksima koja je neka vrsta tabua o kojem ne treba ni pricati. Drugim rijecima ne treba postavljati ona pitanja za koja se može pretpostaviti da na njih covjek neće dobiti iskren odgovor.

Zetva je velika, a zetalaca malo. – P je biblijskog porijekla, a komentar je na nedovoljne snage za posao.

Zile se korijena drze. – P istice da se obitelj treba drzati uz svog starjesinu.

Zive od zijafeta. – P se odnosi na muslimansku instituciju u BiH. Kada bi neka obitelj osiromasila, prijatelji da bi umanjili njihovu nesrecu (i da obitelj ne bi izgubila ponos) dolazili su im i donosili hranu kao da dolaze i sami na gozbu kod doticne obitelji. Tur.: zijafet – svecani rucak.

Zivi bili pa vidjeli. – P; ako neko ne očekuje da ce se nešto dobro završiti, da ce plodovi necijeg truda opstati, prepustajuci vremenu da ocijeni postojanost rada, odgovara lat. Qui vivra, verra.

Zivi da druge zajebava. – P se kaze za onoga kome je "dusevna hrana" da druge nervira.

Zivi i pusti druge da zive. – P upucuje na miran zivot i na nemijesanje u tudju sudbinu.

Zivi k(a)o beg na Hercegovini. – P se odnosi na onoga koji veoma dobro zivi.

Zivi k(a)o bubreg u loju. – P se odnosi na onoga ko zivi u izobilju, a to izobilje se poredi sa ugodnoscu koju ima bubreg kada je okruzen salom.

Zivi k(a)o da mu je svaki dan zadnji. – P se odnosi na onog koji se rasipnicki ponasa, ko pretjerano uziva u

zivotu kao da zna da ce sutra umrijeti pa hoce da se nauziva svih zemaljskih zadovoljstva.

Zivim luksuzno – propadam otmjeno. – P za sebe kaze onaj kome ne ide dobro u zivotu, ali ne zeli da radi nista sto mu je "ispod casti" pa makar njegova neaktivnost vodila i stvarnom propadanju njegove egzistencije.

Zivi na tudjim jaslama. – P; kada neko zivi na tudji racun i pri tome se poredi sa konjem.

Zivi na visokoj nozi. – P se odnosi na onoga koji zivi luksuzno, sama F "visoka noga" simbol je bogatasa u srednjem vijeku koji su hodali na stulama da se ne bi uprljali od blata.

Zivi od danas do sutra. – P ima dva znacenja: 1. odnosi se na osobu koja u zivotu nista ne planira dulje od jednoga dana, a katkada ni toliko, 2. koja prozivljava svoj zivot melankolicno bez nade da ce mu se popraviti situacija koja ga je ucinila depresivnom.

Zivi od stare slave. – P je komentar za onoga koji zivi zahvaljujuci ranijem uspjehu, a danas nista ne cini, *Covjek je ono sto jeste...*

Zivi pod staklenim zvonom. – P; ako neko zivi tako da se ne ukljucuje u drustvo, da je u jednoj vrsti (samo)izolacije, inace pod tzv. "staklenim zvonom" zive oni bolesnici koji su tesko alergicni na atmosferske prilike.

Zivi u lasti i slasti. – P oznacava onoga koji zivi u izobilju.

Zivi u oblacima. – P; misli se na nekoga ko se ponasa otudjeno od stvarnosti kao da zivi na nebu, "sanja na javi".

Zivi u zlatnom kavezu. – P; kada npr. muz drzi zenu (ili otac kcerku) u kuci, u kojoj ona ima sve, ali ne smije nigdje sama izaci, niti ju on igdje izvodi, to ljudi porede sa zlatnim kavezom u kojem zivi ptica koja je ljubimica svome gazdi.

Zivi za svoj gros. – P se odnosi na nekoga ko zivi svoj zivot ne obaziruci se na to kako zivi njegova obitelj.

Zivi za tri ceifa. – P oznacava onog koji ima svoje principe od kojih ne odustaje, njemu je zivotno zadovoljstvo da ispunjava svoja tri ceifa, npr.: zene, pice i nogomet.

Zivjeti se ne da – a umrijeti tesko. – P izrazava necije tesko egzistencijalno stanje kada covjeku nije ni do zivota, ali ne moze ni sam sebi da oduzme zivot.

Ziv klan – nedoklan. – P potice iz basne o jarcu koji nespretnom mesaru pobjegao, a odnosi se na covjeka koji se izvukao iz, pogibeljne situacije.

Zivot je kao vino, kada ga ostane malo pretvara se u sirce. – P naglasava tegobnost zivota pod starost.

Zivot je prema nekome brat, a prema nekome rat. – P isticice da je zivot prema nekome prijazan kao brat, a prema drugome je vjecita borba poput rata.:

Zivot je prema nekome mati, a prema nekom maceha. – P zivot poredi sa porodicnom situacijom, majka je skoro uvijek blagonaklonija od macehe.

Zivot mu k(a)o mjesec, cas pun, cas prazan. – P je komentar prolaznost srece i na smislenost ljudskog zivota.

Zrtveni jarac (janje). – F; kaze se za onoga ko je vec unaprijed proglašen krivim za nesto sto mozda i nije ucinio, podsjeća na zrtvovanje kurbana, ili i zrtve paljenice.

Zurba je sejtanski pos(a)o. – P savjetuje da se ne treba zuriti pri obavljanju posla, jer djavo kroz zurbu navodi covjeka da pogrijesi, *Hitar previse... i Sejtanov najmiliji...*

Zuti zutuju, (a) rumeni putuju. – P isticice da oni koji izgledaju bolesni mogu da nadzive one koji su zdravi i rumeni u licu, jer "rumeni" putuju sa ovog svijeta, umiru.